

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens förslag till anslag för år 2003 under utgiftsområde 4 Rättsväsendet samt ett antal motioner som väckts under den allmänna motionstiden i år.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till anslag för utgiftsområdet som uppgår till totalt drygt 24,5 miljarder kronor. De tyngsta anslagsposterna är polisorganisationen (13 560 miljoner kronor), domstolsväsendet (3 667 miljoner kronor) och kriminalvården (4 473 miljoner kronor). Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna och Centerpartiet har, med hänvisning till sina respektive förslag till medelsanvisning för utgiftsområdet, inte deltagit i beslutet såvitt avser tilldelningen på anslag. I stället redovisar dessa partier sina ställningstaganden i särskilda yttranden.

Utskottet tillstyrker vidare regeringens förslag till fortsatt giltighet av lagen (2001:25) om försöksverksamhet med videokonferens i allmän förvaltningsdomstol.

I ärendet behandlar utskottet också som redan framgått ett stort antal motionsyrkanden som väckts under den allmänna motionstiden i år. I yrkandena tas i första hand upp frågor som rör mål och resurser samt organisations- och prioriteringsfrågor för myndigheterna inom rättsväsendet. Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden, i första hand med hänvisning till gällande regler och pågående arbete.

I ärendet föreligger reservationer och särskilda yttranden från samtliga partier utom Socialdemokraterna och Miljöpartiet de gröna. Sammanlagt handlar det om 48 reservationer och 6 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	6
Utskottets överväganden	13
Inledning.....	13
Allmänt.....	13
Kriminalpolitikens inriktning	14
Utgiftsramen och anslagen	17
Inledning.....	17
Utgiftsramen 2003–2004	17
Anslag för budgetåret 2003	18
Utskottets ställningstagande	20
Polisväsendet	21
Inledning.....	21
Resultatuppföljning	22
Polisorganisationen.....	22
Säkerhetspolisen	33
Prioriteringar inför budgetåret 2003	34
Anslagen.....	35
Polisorganisationen.....	35
Säkerhetspolisen	36
Organisationsfrågor	37
Närpolisen.....	39
Polisförsörjningen, m.m.....	41
Resursfördelningen mellan myndigheterna	44
Insatser mot rattfylleri, m.m.	46
Åklagarväsendet	47
Inledning.....	47
Resultatuppföljning	48
Prioriteringar inför budgetåret 2003	57
Anslagen.....	58
Åklagarorganisationen.....	58
Ekobrottsmyndigheten	58
Organisationsfrågor	59
Rättskedjan	59
Ekobrottsmyndigheten	60
Domstolsväsendet, m.m.....	62
Inledning.....	62
Resultatuppföljning	63
Prioriteringar inför budgetåret 2003	67
Anslaget.....	67
Domstolsverkets ställning.....	68

Domstolsorganisationen	72
Bakgrund	72
Reformarbetets inriktning.....	72
Domkretsindelningen	73
Det fortsatta reformarbetet	74
Allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar m.m.	75
Avskaffande av specialdomstolarna samt hyresnämnderna	76
Utnämning av domare och domstolschefer	77
Nämndemän	79
Kompetensfrågor inom rättsväsendet	81
Vittnesfrågor	84
Videokonferens i förvaltningsdomstolarna.....	85
Kriminalvården	86
Inledning	86
Resultatuppföljning	87
Prioriteringar inför budgetåret 2003	94
Anslaget.....	95
Åtgärder mot droger på anstalter och häkten.....	96
Anstalts- och häkteskapaciteten	100
Kompetensutveckling m.m.....	102
Ersättning till lekmanövervakare	103
Brottsförebyggande rådet m.m.	104
Inledning	104
Resultatuppföljning	105
Prioriteringar inför budgetåret 2003	107
Anslagen.....	107
Brottsförebyggande rådet	107
Bidrag till brottsförebyggande arbete	108
Lokalt brottsförebyggande arbete.....	109
Boendesegregation m.m.	110
Forskning om ekonomisk brottslighet	111
Lokal brottsstatistik	111
Brottsoffermyndigheten, m.m.	112
Inledning	112
Resultatuppföljning	113
Prioriteringar inför budgetåret 2003	115
Anslagen.....	115
Brottsoffermyndigheten.....	115
Ersättning för skador på grund av brott	116
Tillskott till Brottsofferfonden genom avdrag på ersättningen till intagna i kriminalvårdsanstalt	117
Handläggning av ärenden om brottskadeersättning	118
Prioritering av brottsoffer.....	119
Rättsmedicinalverket	121
Inledning	121

Resultatuppföljning	121
Prioriteringar inför budgetåret 2003	123
Anslaget.....	124
Rättshjälpkostnader m.m.....	125
Inledning.....	125
Anslaget.....	125
Utvärdering av rättshjälpslagen m.m.	126
Ersättning till målsägandebiträde.....	128
Rättshjälp vid pisksnärtsskador	128
Övriga anslag.....	130
Gentekniknämnden	130
Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.....	131
Avgifter till vissa internationella sammanslutningar m.m.	131
Reservationer.....	133
1. Rikskriminalpolisen och Säkerhetspolisen (punkt 3).....	133
2. Specialiserade narkotikaenheter (punkt 4).....	133
3. Närpolisen (punkt 5).....	134
4. Polisutbildningen (punkt 6)	134
5. Polisutbildning på distans (punkt 7)	135
6. Vidareutbildningen, m.m. (punkt 9)	136
7. Antagningen till polisutbildningen (punkt 10).....	136
8. Fler poliser med invandrarbakgrund (punkt 11)	137
9. Ytterligare en polishögskola (punkt 12)	137
10. Kompensation för EU-toppmötet i Göteborg (punkt 14).....	138
11. Polisförsörjningen i glesbygdsområden (punkt 15)	138
12. Insatser mot rattfylleri (punkt 16).....	139
13. Bättre teknikutnyttjande (punkt 17).....	139
14. Rättskedjan (punkt 18).....	140
15. Ekobrottsmyndighetens geografiska ansvarsområde (punkt 20)	141
16. Domstolsverkets ställning (punkt 22).....	141
17. Reformarbetets inriktning (punkt 23)	142
18. Reformarbetets inriktning (punkt 23)	142
19. Domkretsindelningen (punkt 24).....	143
20. Det fortsatta reformarbetet (punkt 25).....	143
21. Allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar, m.m. (punkt 26).....	144
22. Allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar, m.m. (punkt 26).....	144
23. Allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar, m.m. (punkt 26).....	145
24. Avskaffande av specialdomstolarna (punkt 27).....	145
25. Hyresnämnderna (punkt 28)	146
26. Utnämning av högre domare (punkt 29).....	146
27. Ersättning till nämndemän (punkt 30)	147
28. Rekrytering av nämndemän (punkt 31)	148

29. Kompetensfrågor inom rättsväsendet (punkt 32)	148
30. Vittnen (punkt 33)	149
31. Vittnen (punkt 33)	149
32. Kontroll av droger på anstalter och häkten (punkt 35)	150
33. Missbruksbehandling inom kriminalvården (punkt 36).....	151
34. Behov av ökad anstalts- och häkteskapacitet (punkt 37)	151
35. Personalfrågor (punkt 39).....	152
36. Ersättning till lekmanövervakare (punkt 40)	152
37. Lokalt brottsförebyggande arbete (punkt 41)	153
38. Lokalt brottsförebyggande arbete (punkt 41)	154
39. Lokalt brottsförebyggande arbete (punkt 41)	154
40. Boendesegregation m.m. (punkt 42)	155
41. Forskning om ekonomisk brottslighet (punkt 43)	155
42. Lokal brottsstatistik (punkt 44)	156
43. Tillskott till Brottsofferfonden genom avdrag på ersättningen till intagna i kriminalvårdsanstalt (punkt 45)	156
44. Handläggning av ärenden om brottsskadeersättning (punkt 46).....	157
45. Handläggning av ärenden om brottsskadeersättning (punkt 46).....	158
46. Prioritering av brottsoffer (punkt 47)	158
47. Utvärdering av nya rättshjälpslagen, m.m. (punkt 48)	159
48. Ersättning till målsägandebiträden (punkt 49).....	160
Särskilda yttranden.....	161
1. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (punkt 1).....	161
2. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (punkt 1).....	162
3. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (punkt 1).....	162
4. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (punkt 1).....	163
5. Ekobrottsmyndighetens underrättelseverksamhet (punkt 21).....	165
6. Utnämning av högre domare (punkt 29).....	165
Bilagor	
1. Förteckning över behandlade förslag	166
Propositionen	166
Motionerna	167
Motionerna fördelade på anslag	167
Motionerna i nummerföljd	186
2. Regeringens lagförslag.....	194
Förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (2001:25) om försöksverksamhet med videokonferens i allmän förvaltningsdomstol.....	194
3. Sammanställning av förslag till anslag för år 2003 inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet	195
4. Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet.....	196
5. Vissa av utskottet avstyrkta motionsyrkanden	197
6. Måluppfyllelse i tingsrätt, hovrätt, länsrätt och kammarrätt.....	198

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Utgiftsramen och anslagen

1. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Riksdagen anvisar anslag till verksamheten inom rättsväsendet för budgetåret 2003 enligt utskottets förslag i bilaga 4. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 i denna del och avslår de i bilaga 5 angivna motionsyrkandena.

Polisväsendet

2. Omorganisation av polisen

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ju243.

3. Rikskriminalpolisen och Säkerhetspolisen

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ju329 yrkande 2.

Reservation 1 (m)

4. Specialiserade narkotikaenheter

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju281 yrkandena 12 och 13 samt 2002/03:So442 yrkande 5.

Reservation 2 (m, fp)

5. Närpolisen

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ju258 yrkandena 4, 5, 14 och 15.

Reservation 3 (c)

6. Polisutbildningen

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ju329 yrkandena 3 och 6.

Reservation 4 (m)

7. Polisutbildning på distans

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ju329 yrkande 4 i denna del och motion 2002/03:Ju345.

Reservation 5 (m, fp)

8. Körkortsmedicin i polisutbildningen

Riksdagen avslår motion 2002/03:T379 yrkande 4.

9. Vidareutbildningen, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju258 yrkandena 9 och 11, 2002/03:Ju329 yrkande 4 i denna del och yrkande 5 samt 2002/03:Ju364 yrkandena 4 och 5.

Reservation 6 (m, fp, kd, c)

10. Antagningen till polisutbildningen

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju258 yrkande 8 och 2002/03:Ju274.

Reservation 7 (c)

11. Fler poliser med invandrarbakgrund

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju258 yrkande 7 och 2002/03:Sf336 yrkande 32.

Reservation 8 (c)

12. Ytterligare en polishögskola

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju201, 2002/03:Ju203, 2002/03:Ju204 yrkande 6, 2002/03:Ju238, 2002/03:Ju240, 2002/03:Ju252, 2002/03:Ju258 yrkande 6, 2002/03:Ju276, 2002/03:Ju304, 2002/03:Ju333, 2002/03:Ju347 och 2002/03:Ju350.

Reservation 9 (m, fp, c)

13. Resursfördelningen mellan myndigheterna

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju204 yrkande 2, 2002/03:Ju209 yrkande 1, 2002/03:N305 yrkande 8 och 2002/03:N397 yrkandena 19 och 20.

14. Kompensation för EU-toppmötet i Göteborg

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ju261 yrkande 1.

Reservation 10 (m, fp, kd, c)

15. Polisförsörjningen i glesbygdsområden

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju223, 2002/03:Ju258 yrkandena 2 och 3, 2002/03:Ju319, 2002/03:Ju324, 2002/03:Ju337, 2002/03:Ju374 och 2002/03:Ju383.

Reservation 11 (c)

16. Insatser mot rattfylleri

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju386 och 2002/03:T378 yrkande 1.

Reservation 12 (m, fp, kd, c)

17. Bättre tekniknyttjande

Riksdagen avslår motion 2002/03:T466 yrkande 41.

Reservation 13 (c)

Åklagarväsendet

18. Rättskedjan

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ju249 yrkandena 1, 3, 4 och 30.

Reservation 14 (c)

19. Snabbare lagföring

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ju249 yrkande 29.

20. Ekobrottsmyndighetens geografiska ansvarsområde

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ju340 yrkande 6.

Reservation 15 (kd)

21. Ekobrottsmyndighetens underrättelseverksamhet

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ju340 yrkande 8.

Domstolsväsendet

22. Domstolsverkets ställning

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:K379 yrkande 16, 2002/03:Ju236 yrkande 13 och 2002/03:Ju249 yrkande 33.

Reservation 16 (m, fp, kd, c)

23. Reformarbetets inriktning

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju209 yrkande 3, 2002/03:Ju246 yrkande 3, 2002/03:Ju249 yrkande 31 och 2002/03:Ju364 yrkande 2.

Reservation 17 (fp)

Reservation 18 (m, kd, c)

24. Domkretsindelningen

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju249 yrkande 32, 2002/03:Ju339 yrkande 2 och 2002/03:Ju358 yrkande 1.

Reservation 19 (kd, c)

25. Det fortsatta reformarbetet

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju209 yrkande 2, 2002/03:Ju229, 2002/03:Ju246 yrkandena 1 och 2, 2002/03:Ju275, 2002/03:Ju308, 2002/03:Ju309, 2002/03:Ju339 yrkande 3 och 2002/03:Ju358 yrkande 2.

Reservation 20 (fp, kd)

26. Allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju249 yrkande 2, 2002/03:Ju339 yrkande 1 och 2002/03:Ju364 yrkande 12.

Reservation 21 (m, c)

Reservation 22 (fp)

Reservation 23 (kd)

27. Avskaffande av specialdomstolarna

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ju271.

Reservation 24 (m, fp)

28. Hyresnämnderna

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju336 och 2002/03:Bo238 yrkande 13.

Reservation 25 (m, fp)

29. Utnämning av högre domare

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:K379 yrkande 17, 2002/03:Ju323 och 2002/03:Ju364 yrkande 15.

Reservation 26 (m, fp)

30. Ersättning till nämndemän

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju202, 2002/03:Ju235 yrkande 1, 2002/03:Ju313, 2002/03:Ju339 yrkande 4 och 2002/03:Ju359.

Reservation 27 (m, fp, kd, c)

31. Rekrytering av nämndemän

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju364 yrkande 16, 2002/03:Ju392 och 2002/03:A242 yrkande 31.

Reservation 28 (fp)

32. Kompetensfrågor inom rättsväsendet

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju224 yrkandena 1 och 2, 2002/03:Ju226, 2002/03:Ju232, 2002/03:Ju331, 2002/03:Ju339 yrkandena 5 och 6, 2002/03:Ju361 yrkande 4, 2002/03:Ju364 yrkande 26, 2002/03:L277 yrkande 2, 2002/03:Sf214 yrkande 10 samt 2002/03:Sf336 yrkandena 29–31 och 33.

Reservation 29 (kd)

33. Vittnen

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju297, 2002/03:Ju363 yrkandena 19–21, 2002/03:Ju364 yrkande 13 och 2002/03:Ju369 yrkande 4.

Reservation 30 (m)

Reservation 31 (fp, kd)

34. Videokonferens i förvaltningsdomstolarna

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (2001:25) om försöksverksamhet med videokonferens i allmän förvaltningsdomstol. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 i denna del.

*Kriminalvården***35. Kontroll av droger på anstalter och häkten**

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju258 yrkande 24, 2002/03:Ju315, 2002/03:Ju349 yrkandena 15–17, 2002/03:Ju353 yrkande 4, 2002/03:Ju377 samt 2002/03:So442 yrkande 4.

Reservation 32 (m, fp, kd, c)

36. Missbruksbehandling inom kriminalvården

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju264 yrkandena 1 och 2 samt 2002/03:Ju349 yrkandena 10 och 11.

Reservation 33 (kd)

37. Behov av ökad anstalts- och häkteskapacitet

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju349 yrkande 28, 2002/03:Ju353 yrkande 3 och 2002/03:Ju357 yrkande 4.

Reservation 34 (m, fp, kd, c)

38. Lokalisering av ny kriminalvårdsanstalt m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju286, 2002/03:Ju327, 2002/03:Ju343, 2002/03:Ju344 och 2002/03:N308 yrkande 2.

39. Personalfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju258 yrkande 19 och 2002/03:Ju349 yrkandena 7–9.

Reservation 35 (m, fp, kd, c)

40. Ersättning till lekmanövervakare

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ju349 yrkande 12.

Reservation 36 (kd)

*Brottsförebyggande rådet***41. Lokalt brottsförebyggande arbete**

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju236 yrkande 4, 2002/03:Ju249 yrkande 26 och 2002/03:Ju366 yrkande 2.

Reservation 37 (m, fp)

Reservation 38 (kd)

Reservation 39 (c)

42. Boendesegregation m.m.

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ju249 yrkandena 18 och 23.

Reservation 40 (c)

43. Forskning om ekonomisk brottslighet

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ju362 yrkande 2.

Reservation 41 (kd)

44. Lokal brottsstatistik

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ju366 yrkande 3.

Reservation 42 (kd)

*Brottsoffermyndigheten***45. Tillskott till Brottsofferfonden genom avdrag på ersättningen till intagna i kriminalvårdsanstalt**

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju280 yrkande 1 och 2002/03:Ju369 yrkande 7.

Reservation 43 (m, fp, kd, c)

46. Handläggning av ärenden om brottsskadeersättning

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju272 och 2002/03:Ju363 yrkande 14.

Reservation 44 (m)

Reservation 45 (fp, kd, c)

47. Prioritering av brottsoffer

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju222, 2002/03:Ju322, 2002/03:Ju363 yrkande 15 och 2002/03:Ju369 yrkande 2.

Reservation 46 (m, fp, kd, c)

*Rättshjälpkostnader***48. Utvärdering av nya rättshjälpslagen, m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju278 yrkandena 5 och 6 samt 2002/03:Ju391.

Reservation 47 (v)

49. Ersättning till målsägandebiträden

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ju234 yrkande 15.

Reservation 48 (fp)

50. Rättshjälp vid pisksnärtsskador

Riksdagen avslår motion 2002/03:T233 yrkande 3.

Stockholm den 5 december 2002

På justitieutskottets vägnar

Johan Pehrson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Johan Pehrson¹ (fp), Susanne Eberstein (s), Alice Åström (v), Margareta Sandgren (s), Beatrice Ask¹ (m), Lennart Nilsson (s), Helena Zakariasén (s), Ragnwi Marcelind¹ (kd), Elisebeht Markström (s), Jeppe Johnsson¹ (m), Yilmaz Kerimo (s), Torkild Strandberg¹ (fp), Johan Linander¹ (c), Göran Norlander (s), Joe Frans (s), Leif Björnlod (mp) och Anita Sidén¹ (m).

¹ Dock ej i beslutet under punkt 1

Utskottets överväganden

Inledning

Allmänt

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet omfattar anslag till bl.a. polisväsendet, åklagarväsendet, domstolsväsendet, kriminalvården, Brottsförebyggande rådet, Rättsmedicinalverket, Gentekniknämnden, Brottsoffermyndigheten och rätts-hjälpskostnader. För år 2002 anslags inklusive tillskott på tilläggsbudget, som berörde flertalet anslag, knappt 24 miljarder kronor medan utgifterna beräknas uppgå till drygt det anslagna beloppet. Mellanskillnaden täcks av anslagssparande. De tyngsta anslagsposterna är polisen med 13 miljarder kronor, kriminalvården med 4,3 miljarder kronor och domstolsväsendet med 3,6 miljarder kronor.

För år 2003 har riksdagen bestämt utgiftsramen för rättsväsendet till 24 584 790 000 kr.

Inom rättsväsendets verksamhet kan urskiljas två huvudsakliga områden. Det ena området rör kriminalpolitiken, sammanfattningsvis frågor om brott och straff och, inte minst, frågor som rör brottsförebyggande verksamhet. Det andra området rör rättskipningen och organisationen av rättsväsendet.

Den centrala uppgiften för rättsväsendets myndigheter är att värna den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet. Uppgiften fullgörs bl.a. genom att myndigheterna inom rättsväsendet förebygger och beivrar brott och sörjer för verkställighet av utdömda straff. Inom rättsväsendet löses också tvister, såväl mellan enskilda som mellan enskilda och det allmänna.

Verksamheten inom rättsväsendet är – och bör självklart förbli – en statlig angelägenhet. Detta ställer särskilda krav på verksamheten. Sådana krav är t.ex. att polisen har resurser att förebygga och bekämpa brott och att verkställigheten av straff präglas av säkerhet och humanitet samt att enskilda som vänder sig till domstolarna kan få sin sak prövad på ett rättssäkert sätt och inom rimlig tid.

Inom rättsväsendet pågår sedan ett antal år ett omfattande moderniseringsarbete i syfte att öka rättstryggheten och rättssäkerheten samt för att öka rationaliteten och effektiviteten i rättsväsendets arbete. Detta ger också bättre förutsättningar för att förebygga och bekämpa brottslighet och för att öka tryggheten. Viktiga utgångspunkter i förändringsarbetet är medborgarperspektivet och en helhetssyn som ställer krav på en långtgående samverkan mellan rättsväsendets myndigheter, givetvis med respekt för den grundläggande rollfördelningen mellan rättsväsendets olika delar.

Medborgarperspektivet skall vara en ledstjärna i reformarbetet. På det sättet kan medborgarnas berättigade krav på snabbhet, rättssäkerhet och hög kvalitet tillgodoses. Centrala beståndsdelar i arbetet bör även i fortsättningen vara frågor om verksamhetsutveckling hos myndigheterna, kontinuerlig fort-

bildning av personalen, främjande av jämställdhet och etnisk och kulturell mångfald, en fortsatt utveckling av organisationsstrukturerna och en ständigt pågående översyn och anpassning av lagstiftningen.

Ett väsentligt inslag i förändringsarbetet som berör rättsväsendets alla olika delar är det internationella samarbetet. Detta har under senare år ökat i betydelse, inte minst genom den snabba utvecklingen inom Europeiska unionens tredje pelare. Utmaningen nu är att använda sig av och att utveckla de fördelar som ligger i ett internationellt samarbete där länder och folk tillsammans arbetar för att minska brottsligheten och för att få samhällets rättsliga funktioner att fungera väl över gränserna. Det internationella samarbetet i lagstiftningsfrågor behöver vidareutvecklas så att nationella och internationella regelverk anpassas till dagens och morgondagens krav.

Ett välfungerande rättsväsende är en grundläggande förutsättning för det demokratiska samhället, för ett fungerande samhällsliv, för näringslivets utveckling och för ekonomisk tillväxt.

Kriminalpolitikens inriktning

Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Den kriminalpolitiskt inriktade verksamheten syftar framför allt till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, att förebygga brott och lagföra dem som begår brott, att verkställa påföljder och ge stöd till dem som drabbas av brott. Arbetet skall bygga på en helhetssyn och utgå från principen om alla människors lika värde och respekt för den enskildes integritet och värdighet.

Enligt utskottets mening kan en framgångsrik kriminalpolitik bara drivas inom ramen för en allmän välfärdspolitik som innefattar mål om social trygghet, rättvis fördelning och starkt solidaritet mellan människor. Hänsynen till brottsoffren är en del av den helhetssyn som utskottet här gör sig till tolk för.

Utskottet vill också understryka betydelsen av det brottsförebyggande arbetet som en hörnsten i de kriminalpolitiska strävandena. Brottsligheten måste angripas med en bred kriminalpolitisk ansats. Här är vissa delar av samhällspolitiken särskilt betydelsefulla. Åtgärder som rör barn och ungdomar, alkohol och droger, arbets- och bostadsmarknaden och utbildning har särskilt stor potential när det gäller att förebygga brottslighet. Detsamma gäller andra åtgärder som syftar till att motverka utanförskap och segregation. Det råder också allmän enighet om vikten av att det brottsförebyggande arbetet koncentreras på breda åtgärder som riktar sig till barn och ungdom och att föräldrar, skola och föreningsliv engageras i det arbetet. Vidare måste de brott som begås leda till adekvata reaktioner från samhällets sida. I det ingår naturligtvis att ta till vara brottsoffrens intressen men också att det finns en human och säker kriminalvård vars verksamhet inriktas på att motverka återfall i brott.

Ett självklart krav på rättsväsendet är att brott utreds och att lagföring sker inom rimlig tid.

Ett centralt inslag är att medborgarperspektivet präglar kriminalpolitiken. I det brottsförebyggande arbetet är detta perspektiv och kravet på samverkan mellan myndigheter och andra berörda tydligare än på många andra områden.

Det lokala brottsförebyggande arbetet måste stödjas och utvecklas för att skapa ökad trygghet i människors närmiljö. Brottsligheten måste angripas i samverkan med dem som berörs av den. Denna utgångspunkt gör sig naturligtvis särskilt starkt gällande i fråga om mängdbrottsligheten, som utgör merparten av antalet anmälda brott. Här har närpolisverksamheten och närpolisens samarbete med t.ex. näringslivet, skolan, brottsofferjourer, föreningslivet och andra frivilligorganisationer en särskild betydelse. Det är således viktigt att utvecklingen av det problemorienterade polisarbetet inom närpolisområdena fortsätter och att arbetet kontinuerligt utvärderas och information härom sprids så att goda erfarenheter kommer hela landet till godo. Brottsförebyggande insatser i storstadsområdena är en mycket angelägen uppgift samtidigt som det brottsförebyggande arbetet där ofta är mer komplicerat än i andra delar av landet.

Den grova, i många fall organiserade och gränsöverskridande brottsligheten måste emellertid angripas med andra metoder. Utskottet tänker här bl.a. på tvångsmedelsregleringen och på möjligheten att använda modern teknik i kriminalunderrättelsearbetet. Också samarbetet inom den öppna polisen och mellan den öppna polisen och Säkerhetspolisen har betydelse. Det internationella samarbetet har här en särskilt framskjuten roll. Av stort värde för insatserna mot den internationella brottsligheten i Europa är samarbetet inom EU. Där pågår ett omfattande arbete med att förbättra såväl det polisiära samarbetet inom ramen för Europol som samarbetet på den internationella straffprocessrättsens område, och ett samarbete på åklagarnivå pågår sedan några år. Åklagarsamarbetet permanentades våren 2002 genom tillskapandet av Eurojust. Schengensamarbetet, där Sverige blev operativ medlem i mars 2001, har också stärkt det polisiära och rättsliga samarbetet. Inom EU fortsätter också uppgiften med att förverkliga åtgärdsprogrammet om genomförandet av principen om ömsesidigt erkännande av varandras domar och beslut genom nya initiativ från medlemsstaterna. Inom det polisiära och straffrättsliga området har samarbetet avseende terrorism och gränskontroll intensifierats efter terrordåden i USA den 11 september 2001.

Inom ramen för Aktionsgruppen mot organiserad brottslighet i Östersjöområdet genomförs ett konkret och praktiskt brottsbekämpande samarbete mellan berörda länder. Också inom ramen för FN:s narkotikaprogram och FN:s brottsförebyggande och straffrättsliga kommission pågår ett viktigt utvecklingsarbete. För närvarande koncentreras det svenska lagstiftningsarbetet på de åtgärder som behövs för att uppfylla FN:s säkerhetsråds resolution 1373 (2001) – Hot mot internationell fred och säkerhet orsakad av terroristhandlingar som antogs med anledning av terroristdåden i USA i september förra året. Också inom EU pågår ett liknande arbete och regeringen räknar med att lägga fram en proposition om lagstiftning under innevarande riksdagsår. I sammanhanget kan också nämnas att Sverige ratificerade stadgan för FN:s internationella brottmålsdomstol sommaren 2001 och att stadgan numera trätt i kraft. Genom stadgan inrättas en permanent internationell domstol

för utredning och lagföring av folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

Samarbetet på internationell nivå leder alltså till ständigt förbättrade möjligheter att effektivt ingripa mot den grova brottsligheten med internationell anknytning. Samtidigt kommer svensk polis med fredsfrämjande uppdrag i ökad utsträckning att ingå som en del i humanitärt stöd och utvecklingsbistånd i samband med återskapande eller uppbyggnad av rättsväsendet i ett konfliktområde.

I budgetpropositionen anlägger regeringen just ett sådant brett perspektiv på brottsbekämpningen som utskottet förordar. Här beskrivs också förändringsarbetet som inte bara omfattar sådana faktorer som utskottet nu nämnt utan också t.ex. en beskrivning av myndigheternas åtgärder mot den särskilt allvarliga brottsligheten. En utveckling av verkställighetsinnehållet i det straffrättsliga påföljdssystemet är en annan väsentlig del där siktet är inställt på åtgärder som skall förhindra återfall i brott. Ytterligare ett viktigt uppdrag för kriminalvården är att inom ramen för en human kriminalvård öka säkerheten inom anstalterna och förhindra att intagna missbrukar permissioner eller avviker.

Utskottet vill för sin del understryka vikten av att bakomliggande orsaker till kriminalitet undanröjs och att tidiga åtgärder sätts in. En huvuduppgift för kriminalpolitiken är att förhindra att barn och unga rekryteras till en kriminell livstil. Missbruk, arbetslöshet och andra omständigheter av social karaktär har även i övrigt stor betydelse för brottslighetens utveckling. I sammanhanget noterar utskottet med tillfredsställelse att storstadssatsningen fortsätter. Det långsiktiga målet är att alla stadsdelar i storstäderna skall uppfattas som attraktiva och trygga av sina invånare och utgöra goda och hälsosamma livsmiljöer.

Vad utskottet nu anfört hindrar naturligtvis inte att också brottsbekämpningen har stor betydelse. Brottsligheten innebär ett angrepp på människors liv, hälsa, integritet eller egendom och förorsakar lidande och otrygghet. Den medför också betydande kostnader för enskilda och samhället och kan i sina grövsta uttrycksformer och i sin förlängning utgöra ett hot mot den demokratiska rättsstaten och grunderna för vår samhällsgemenskap.

Utskottet delar regeringens uppfattning att en förhållandevis stor del av rättsväsendets resurser inom det kriminalpolitiska området bör inriktas på att förebygga och bekämpa den allvarligaste brottsligheten som våldsbrott, narkotikabrott och ekonomisk brottslighet inklusive miljöbrott samt brottslighet som drabbar särskilt utsatta personer eller grupper. Också grov organiserad brottslighet i övrigt bör enligt utskottets mening räknas hit. Samtidigt vill utskottet dock understryka att merparten av de brott som kommer till polisens kännedom inte har denna allvarliga karaktär. Från trygghetssynpunkt är det också viktigt att mängdbrottsligheten förhindras och, när den ändå förekommer, beivras. Det stora flertalet brott tillhör den kategorin, och de medför betydande skador för enskilda och för samhället samtidigt som de, också för dem som inte direkt drabbas, skapar en allmän känsla av olust och otrygghet.

Utgiftsramen och anslagen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till anslag inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet och avstyrker därmed ett stort antal motionsyrkanden om utökade resurser och därmed sammanhängande frågor.

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet regeringens budgetförslag och de motioner som väckts med anledning av budgetpropositionen och som avser fördelningen på anslag inom rättsväsendet. Yrkandena framgår av tabell, se *bilaga 3*. Vidare behandlar utskottet en del motionsyrkanden som mer allmänt rör resursfrågor eller verksamhet och prioriteringar m.m. och som utskottet ansett bör behandlas i detta sammanhang.

Utgiftsramen 2003–2004

Regeringen föreslår i budgetpropositionen en utgiftsram för rättsväsendet för år 2003 på 24 584 790 000 kr. Riksdagen har nyligen fattat beslut i enlighet med regeringens förslag.

Beslutet innebär, jämfört med anslagen för år 2002, att satsningen på polisen fortsätter år 2003 med ytterligare 100 miljoner kronor och att anslaget till kriminalvården ökas med 250 miljoner kronor. För år 2004 har riksdagen beräknat utgiftsområdets ram till preliminärt 25 550 miljoner kronor. Beloppet skall tjäna som riktlinje för regeringens budgetarbete. För åren 2003 och 2004 beräknas alltså att utgiftsramen för rättsväsendet ökar med sammanlagt 1 647,2 miljoner kronor. Därvid har hänsyn tagits till det generella besparingskravet på 0,7 % på anslag för förvaltnings- och investeringsändamål som görs för att begränsa den statliga konsumtionen.

Trots den fortsatta satsning på rättsväsendet som riksdagen just beslutat om måste utskottet konstatera att det finns risk att föreslagna anslag i vissa fall framstår som väl låga vid en jämförelse med årets utgiftsprognos. Detta gäller de regelstyrda anslagen till Rättshjälpkostnader m.m., Ersättning för skador på grund av brott och Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. där utrymmet för effektiviseringar eller andra besparingsåtgärder saknas och där anslagssparandet på det stora hela kommer att förbrukas under innevarande år. Även i övrigt är det nödvändigt att alla möjligheter tas till vara att utnyttja anslagna medel effektivt inom de olika verksamhetsgrenarna inom rättsväsendet. Regeringen aviserar också i budgetpropositionen (s. 17) sin tydliga avsikt att även fortsättningsvis noga följa rättsväsendets verksamhet och resultat och att, efter analys av vidtagna effektiviseringsåtgärder, återkomma till riksdagen om de ytterligare insatser som erfordras för att fullfölja statsmakternas intentioner för utvecklingen av rättsväsendet. Mot den bakgrunden kände utskottet ingen tvekan att till finansutskottet tillstyrka regeringens

förslag till utgiftsram för år 2003 och preliminär utgiftsram för år 2004 (se prot. 2002/03:4).

Anslag för budgetåret 2003

Regeringen har lagt fram ett förslag till fördelning av utgiftsramen på anslagen inom rättsväsendet för år 2003, se *bilaga 3*. I bilagan sammanfattas även övriga partiers förslag.

Sammanfattningsvis innebär regeringens förslag att satsningen på polisen och kriminalvården fortsätter med ytterligare 100 respektive 250 miljoner kronor. Anslagen uppgår enligt förslaget till 13 560 respektive 4 473 miljoner kronor. Vidare kan nämnas att anslaget till domstolsväsendet föreslås bli 3 667 miljoner kronor och anslaget till åklagarorganisationen föreslås bli 788 miljoner kronor medan anslaget till Ekobrottsmyndigheten föreslås bli 322 miljoner kronor. I övrigt hänvisas till nyssnämnda tabell. Ramen för utgiftsområdet har som nämnts ovan bestämts till 24 585 miljoner kronor för år 2003.

I motion Ju370 (m) föreslås anslagsförändringar som innebär en ökning av den fastställda utgiftsramen med 946 miljoner kronor. Förslagen i motionen innebär jämfört med regeringens anslagsförslag förstärkningar till polisorganisationen (702 miljoner kronor), Säkerhetspolisen (20 miljoner kronor), åklagarorganisationen (30 miljoner kronor), domstolsväsendet (81,5 miljoner kronor), kriminalvården (115 miljoner kronor) och Brottsoffermyndigheten (3 miljoner kronor) samtidigt som anslaget till Brottsförebyggande rådet föreslås tilldelas ett lägre belopp (-5 miljoner kronor) i syfte att öka samarbetet om den kriminologiska forskningen med universitet och högskolor.

Motionärerna anser att regeringen i sitt budgetförslag inte tagit tillräcklig hänsyn till en rad faktorer. De anför bl.a. att det är nödvändigt att öka rekryteringen av poliser och civilanställd personal, att öka kompetensen hos all personal och att införskaffa mer och bättre utrustning. Man anser det inte försvarbart att spara på säkerhetspolisen med hänsyn till den osäkra internationella situationen och framhåller, i fråga om åklagarverksamheten att förstärkningen av polisen kommer att medföra ökade behov inom åklagarorganisationen. Detsamma gäller, med hänvisning till rättskedjan, även domstolsväsendet där det pågående förändringsarbetet av hänsyn till rättssäkerheten inte heller bör förenas med ytterligare besparingskrav utan i stället med ordentliga satsningar. Det behövs också ytterligare resurser för att förbättra kriminalvården och för genomförandet av motionärernas förslag (som inte sakbehandlas här) om att överföra vården av unga lagöverträdare från Statens institutionsstyrelse till kriminalvården. Slutligen föreslås en minskning av anslaget till BRÅ.

Liknande synpunkter beträffande i första hand polisen framförs i motionerna Ju204, Ju214, Ju225, Ju236, Ju303, Ju329 och A315 (alla m).

I motionerna Ju353, Ju364 och Fi232 (alla fp) föreslås anslagsändringar som innebär en ökning av den fastställda utgiftsramen med 498 miljoner kronor. Förslagen i motionerna innebär jämfört med regeringens anslagsför-

slag förstärkningar till polisorganisationen (250 miljoner kronor), åklagarorganisationen (100 miljoner kronor), domstolsväsendet (100 miljoner kronor), kriminalvården (100 miljoner kronor), Rättsmedicinalverket (10 miljoner kronor), Brottsoffermyndigheten (20 miljoner kronor), rättshjälpskostnader (60 miljoner kronor) och bidrag till brottsförebyggande arbete 3 miljoner kronor). Vidare föreslås sänkningar av anslagen till Säkerhetspolisen (-20 miljoner kronor), Ekobrottsmyndigheten (-120 miljoner kronor) och Brottsförebyggande rådet (-5 miljoner kronor).

Motionärerna anför att det inom polisen behövs ytterligare resurstillskott, bl.a. för administrativ personal som kan frigöra poliser för renodlade polisuppgifter. Satsningen på polisen medför i sin tur nya resursbehov inom åklagarorganisationen, domstolsväsendet och kriminalvården. Säkerhetspolisens uppgifter inom området kontrapionage har minskat och vissa andra kostnader bör överföras till näringslivet. Det är därför rimligt att sänka anslaget till säkerhetspolisen. Ekobrottsmyndigheten bör läggas ned och anslaget börja överföras till åklagarorganisationen. BRÅ:s samarbete med bl.a. Stockholms universitet när det gäller forskning motiverar en sänkning av anslaget medan anslaget till bidrag till brottsförebyggande arbete bör höjas. Verksamheten inom Rättsmedicinalverket bör förstärkas. Detsamma gäller Brottsoffermyndigheten i syfte att förbättra stödet till brottsoffer. Slutligen bör medel anslås för att man skall kunna återgå till de regler som gällde för allmän rättshjälp före den 1 december 1997.

I motion Ju346 och N392 (båda kd) föreslås anslagsökningar som innebär en ökning av den fastställda utgiftsramen med 700 miljoner kronor. Motionsförslagen innebär jämfört med regeringens anslagsförslag förstärkningar till polisorganisationen (350 miljoner kronor), åklagarorganisationen (50 miljoner kronor), domstolsväsendet (160 miljoner kronor), kriminalvården (87 miljoner kronor), Brottsoffermyndigheten (3 miljoner kronor) och bidrag till brottsförebyggande arbete (50 miljoner kronor).

Satsningar bör, som också anförs i motionerna Ju351 och Ju357 (båda kd), bl.a. göras på att utöka polisorganisationen, att reformera närpolisverksamheten, att utöka polisutbildningen och att öka antalet civilanställda. Man föreslår också en satsning på särskilda narkotikapoliser. Åklagarverksamheten måste förstärkas särskilt i fråga om miljöbrott och ekonomisk brottslighet och, som även framförs i motion Ju340 (kd), måste arbetet med nyrekrytering och kompetensförstärkning fortsätta samtidigt som ekonomiskt utrymme bereds för ett antal specialiståklagare. Domstolsväsendet behöver extra resurser för att skapa en arbetssituation där mål kan avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt med en bibehållen lokal förankring. Inom kriminalvården bör särskilda satsningar göras bl.a. för att förstärka programverksamheten och åtgärderna mot narkotika på anstalterna. Vidare måste, som anförs i motion Ju349 (kd), en särskild satsning göras på att förbättra arbetsmiljön på anstalterna. Även Brottsoffermyndigheten är i behov av en resursförstärkning för att myndigheten som anförs i motion Ju363 (kd) skall kunna förkorta hand-

läggningstiden till tre månader. Slutligen framställs önskemål om en kraftfull satsning på brottsförebyggande arbete i kommunerna.

I motion Ju373 (c) föreslås anslagsändringar som innebär en ökning av den fastställda utgiftsramen med 1 000,5 miljoner kronor. Motionsförslaget innebär jämfört med regeringens anslagsförslag förstärkningar till polisorganisationen (800 miljoner kronor), åklagarorganisationen (30 miljoner kronor), kriminalvården (200 miljoner kronor) och Brottsoffermyndigheten (0,5 miljoner kronor) samtidigt som anslaget till Ekobrottsmyndigheten föreslås sänkt (-30 miljoner kronor).

Satsningar bör, som även anförs i motion Ju 258 (c), göras på en ökning av såväl antalet poliser som på civilanställd personal inom polisen. Vidare föreslås en resursöverföring från Ekobrottsmyndigheten till åklagarorganisationen. Det behövs också ett rejält tillskott av medel för att förbättra behandlingsinnehållet i kriminalvården och öka platstillgången på anstalter och häkten. Slutligen behöver Brottsoffermyndigheten ett extra tillskott för att öka kunskapen och medvetenheten om brottsoffers situation.

Liknande synpunkter beträffande polisen framförs i motion Ju215 och Ju316 (båda c).

Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna och Centerpartiet fullföljer sina här nämnda förslag avseende år 2003 med yrkanden avseende utgiftsramen för rättsväsendet för år 2004. Detta yrkande har behandlats av finansutskottet (se 2002/03:FiU1).

Utskottets ställningstagande

Som framgått har riksdagen just beslutat om utgiftsramen för rättsväsendet för år 2003, ett beslut som utskottet tillstyrkte. Ett bifall till här aktuella yrkanden skulle innebära att utgiftsramen överskrids. Motionerna i ifrågavarande delar avstyrks. Utskottet tillstyrker alltså regeringens förslag till fördelning på anslag inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet.

Polisväsendet

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt redogörs för polisväsendets resultat under verksamhetsåret 2001. Utskottet delar regeringens bedömning att polisen i stort fullgjort de mål som ställts upp för dess verksamhet, men att ytterligare insatser krävs på vissa områden. I avsnittet tar utskottet vidare ställning till vilka prioriteringar som bör ligga till grund för polisens verksamhet under år 2003. Utskottet behandlar också ett stort antal motionsyrkanden rörande polisens organisation, samverkan mellan Rikskriminalpolisen och Säkerhetspolisen, polisens narkotikabekämpning, behovet av att fullfölja närpolisreformen, polisutbildningen, resursfördelningen mellan de olika polismyndigheterna, polisförsörjningen, polisutbildningen och polisens insatser mot rattfylleri. Samtliga motionsyrkanden avstyrks med hänvisning till bl.a. genomförda reformer samt pågående utredningar och beredningsarbete inom Regeringskansliet. Jämför reservationerna 1–13.

Inledning

Polisens verksamhet syftar till att förebygga och beivra brott, upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att i övrigt tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp.

Rikspolisstyrelsen (RPS) är central förvaltningsmyndighet för polisväsendet och har tillsyn över detta. Till Rikspolisstyrelsen hör Säkerhetspolisen, Rikskriminalpolisen och Polishögskolan. Styrelsen är chefsmyndighet för Statens kriminaltekniska laboratorium. Rikspolisstyrelsen ingår också i samverkansområdena Spridning av allvarliga smittämnen, giftiga kemikalier och radioaktiva ämnen samt Skydd, undsättning och vård. Samverkansområdena redovisas under utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet.

I varje län finns en polismyndighet som ansvarar för polisverksamheten där. Polismyndigheten leds av en polisstyrelse. Den består av myndighetens chef och det antal övriga ledamöter som regeringen bestämmer och även utser.

Den 31 december 2001 fanns det 22 708 anställda inom polisen (se tabell nedan). Av dem var 16 120 poliser och 6 588 civilanställda. Jämfört med utgången av år 2000 hade antalet poliser ökat med 31 och civilanställda med 383. Majoriteten av de sist nämnda anställdes med anledning av Sveriges inträde i Schengen.

År	Antalet anställda den 31 december	Därav poliser	Därav civilanställda
1997	22 755	16 783	5 972
1998	21 951	16 429	5 522
1999	22 009	16 201	5 808
2000	22 294	16 089	6 205
2001	22 708	16 120	6 588

Resultatuppföljning

De övergripande målen för polisväsendet är att tillförsäkra den enskilde rätts-säkerhet och rättstrygghet, förebygga och upptäcka brott samt att se till att den som har begått brott identifieras och lagförs. I detta avsnitt redovisas resultatet fördelat på de olika verksamhetsmål som de övergripande målen har brutits ned på.

Följande verksamhetsmål ställdes upp för år 2001.

Polisorganisationen

Varje polismyndighet skulle utarbeta och dokumentera en brottsförebyggande strategi där det också framgår hur och med vilka myndigheter och organisationer som polisen skall samverka. Polismyndigheterna skulle också säkerställa att dessa strategier får genomslag och utgör en utgångspunkt för de handlingsplaner som tas fram samt i övrigt vid planeringen av den dagliga polisverksamheten.

Ingripandeverksamheten samt övervakningen av den allmänna ordningen och säkerheten skulle bedrivas rättssäkert och effektivt. Särskilda ansträngningar skulle göras för att utveckla en väl fungerande styrning och uppföljning av verksamheten. Kända variationer i behovet skulle beaktas i planeringen, liksom att verksamheten ingår som en resurs i det långsiktiga arbete som formats utifrån de lokala behoven.

Polisen skulle medverka till att de nationella trafiksäkerhetsmålen om färre skadade och dödade i trafiken uppnås.

Polisen skulle delta i och utveckla det internationella polissamarbetet och se till att det kommer till nytta i verksamheten mot den grova och gränsöverskridande brottsligheten. Polisen skulle också vara redo att fullt ut tillämpa Schengenregelverket.

Polisens utredningsarbete skulle bedrivas rättssäkert, effektivt och på ett ändamålsenligt sätt. Andelen upklarade brott skulle öka och tiden mellan brottsanmälan och slutredovisning skulle bli kortare. Polisens bemötande av och stöd till brottsoffer och vittnen skulle även fortsättningsvis ägnas särskild uppmärksamhet.

Slutligen skulle polisen ge allmänheten god service genom hög tillgänglighet samt snabb och korrekt handläggning av förvaltningsärenden.

Såvitt gäller verksamhetsmålet avseende *brottsförebyggande verksamhet* kan det konstateras att det år 2001 anmäldes nästan 1,2 miljoner brott, vilket är omkring 26 000 (2 %) färre än under år 2000. Regeringen konstaterar att de flesta polismyndigheterna inte har dokumenterat några genomarbetade och för hela myndigheten sammanhållna brottsförebyggande strategier. Det brottsförebyggande arbetet har ändå gått framåt. En positiv utveckling noteras för arbetet med att minska våld mot kvinnor. Det bör även påpekas att polismyndigheterna har arbetat utifrån lokala handlingsplaner och med brottsförebyggande åtgärder inom de olika resultatområdena. Åtgärder har vidtagits för att få in medborgarperspektivet i det brottspreventiva arbetet. Bekämpningen av mängdbrotten har fortskridit. Ett betydande regionalt samarbete inom området rasistiska och främlingsfientliga brott har utvecklats mellan flera polismyndigheter över hela landet. Inom miljöbrottsbekämpningen har polismyndigheterna arbetat tillsammans med miljöåklagare och dessutom samverkat med andra myndigheter och organisationer. Några nämnvärda situationella brottsförebyggande åtgärder som tar sin utgångspunkt i själva brottsituationen har dock inte vidtagits.

Vad härefter gäller verksamhetsmålet rörande *ordning och säkerhet* anges att polismyndigheterna under år 2001 har blivit bättre på att organisera ingripandeverksamheten med hänsyn till lokala betingelser. Dessutom görs i högre grad än tidigare bedömningar och prioriteringar av uppdragen. Vid hälften av landets polismyndigheter bedrivs ingripandeverksamheten integrerat med närpolisen. Det problemorienterade arbetet ökade under året men har långt ifrån fått full genomslagskraft.

Vad härefter gäller polisens medverkan för att uppfylla *de nationella trafiksäkerhetsmålen* kan följande nämnas. Den nationella strategin för trafikövervakningen har under år 2001 lagts till grund för verksamheten inom trafikområdet. Det innebär att arbetet främst inriktas mot efterlevnaden av hastighetsbestämmelserna, trafiknykterhetsbrott och kontroll av användningen av bilbälte. För att öka effektiviteten i arbetet är det angeläget att polisen använder sig av ordningsbot när det är möjligt. Enligt Rikspolisstyrelsen ökade antalet utfärdade ordningsböter för trafikbrott endast marginellt under år 2001, medan antalet primärrapporter och utfärdade ordningsförelägganden för hastighetsöverträdelser och andra straffbara beteenden i trafiken minskade något. Antalet anmälda rattfylleribrott ökade samtidigt som antalet positiva alkoholutandningsprov i förhållande till det totala antalet sådana prover var oförändrat.

Utvecklingen av polisens *brottsutredande verksamhet* åskådliggörs i följande tabell. Vid en jämförelse mellan de följande tabellerna i detta avsnitt och de som finns i tidigare års budgetbetänkanden förekommer differenser rörande vissa av de föregående årens siffror. Det beror huvudsakligen på att polisen från mitten av år 2001 ändrade definitionen på våldsbrott så att olaga hot därefter ingår i den kategorin. Vissa ekobrott har även förts över till Ekobrottsmyndighetens statistik. De uppgifter som nu redovisas i tabellerna är, med undantag för uppgifterna om genomströmningstid, värden som räk-

nats fram med beaktande av dessa förändringar i polisens statistik även för åren före år 2000.

År	Inkomna ärenden	Till åklagare	Genomströmningstider	Balans 31.12	varav >1 år
1997	1 159 018	185 602	41 dagar	187 754	40 625 (22 %)
1998	1 174 730	186 899	47 dagar	164 500	39 742 (24 %)
1999	1 153 103	172 331	48 dagar	160 566	30 895 (19 %)
2000	1 163 221	189 375	44 dagar	155 173	29 800 (19 %)
2001	1 141 935	187 249	43 dagar	136 996	22 555 (16 %)

Antalet anmälda brott och genomströmningstiderna – som redovisas med en genomsnittssiffra – har alltså minskat, liksom antalet balanserade ärenden. Antalet ärenden som redovisats till åklagare har också minskat något.

Regeringen anför att resultatutvecklingen i sin helhet för år 2001 tyder på att det har skapats goda förutsättningar för att utredningsverksamheten skall utvecklas till det bättre. Förutsättningar för en polisverksamhet som i högre grad kan bidra till en ökad lagföring har skapats genom konkreta satsningar på underrättelseledd polisverksamhet och en ökad diskussion om behovet av att utöka och förbättra spaningsverksamheten. Utredningsverksamheten för de prioriterade brottstyperna bedöms som tillfredsställande. Utvecklingen har sedan år 1997 inneburit en tydlig förskjutning av den anmälda brottsligheten från förmögenhetsbrott utan interaktion mellan gärningsman och offer till våldsbrott och andra interaktionsbrott. Det innebär att polisen får in alltfler ärenden med tydligare utredningsuppdrag, vilket rimligen inneburit att ökade resurser gått till utredningsverksamheten. Antal redovisade utredningstimmar visar på en allt större tidsåtgång för utredning av våldsbrott och en minskad tid för tillgrepps- och skadegörelsebrott. Regeringen anför att ca 314 900 brott klarades upp år 2001 enligt Brottsförebyggande rådets statistik. Det är ca 26 % av alla polisanmälda brott. Jämfört med år 2000 är uppläringsprocenten oförändrad, på samma nivå sedan mitten av 1990-talet. Brottsuppläringen har dock minskat sett över en längre tidsperiod.

Vad gäller *ungdomsbrottsligheten* anför regeringen att antalet brottsmisstänkta ungdomar i åldrarna 15–17 år har minskat med 9 % under åren 1997–2000. Minskningen kan förklaras av färre förmögenhetsbrott och i viss mån av ett minskat antal skadegörelsebrott. En annan förklaring till det minskade antalet anmälda ungdomsbrott kan enligt Rikspolisstyrelsen vara att en ökad prioritering av tungt kriminellt belastade ungdomar och ungdomsgäng har lett till minskade insatser mot den större gruppen ungdomar i riskzonen. Antalet inkomna ungdomsbrottsärenden fortsatte också att minska. År 2001 var antalet 22 779. Antalet ärenden redovisade till åklagare och socialförvaltning har varit relativt konstant sedan år 1999 och var 24 097 under år 2001. Genomströmningstiden var under år 2001 densamma som under år 2000, 53 dagar.

Utvecklingen i fråga om *våldsbrott* beskrivs i följande tabell. Nya historiska värden för åren 1997 och 1998 har inte kunna erhållas. Vad gäller åren

1999 och 2000 har justerade värden inte kunnat erhållas avseende genomströmningstider och uppgifter om balans.

År	Inkomna ärenden	Till åklagare	Genomströmningstider	Balans 31.12	varav >1 år
1999	87 794	24 799	–	–	–
2000	89 785	24 932	–	–	–
2001	93 121	24 145	122 dagar	33 049	4 109 (12 %)

Som framgår av tabellen har antalet anmälda våldsbrott ökat. Ökningstrenden för anmälda misshandelsbrott fortsätter, liksom den kraftiga ökningen av anmälningar avseende brottet olaga hot. Antalet och andelen våldsbrottsärenden redovisade till åklagare har minskat.

Utredningskostnaden per ärende redovisat till åklagare har minskat, liksom genomströmningstiden.

Vad gäller *våld mot kvinnor och övergrepp mot barn* anför regeringen bl.a. följande. Antalet anmälda misshandelsbrott mot kvinnor har sedan år 1999 legat på en ganska konstant nivå. När det gäller antalet anmälda våldtäkter och sexuella ofredanden har dessa ökat under år 2001 jämfört med år 2000. Antalet anmälda brott om olaga hot och ofredande mot kvinnor över 18 år har ökat tydligt. Överträdelsena av besöksförbud har ökat från ca 2 800 till ca 3 400. De flesta polismyndigheterna har redovisat åtgärder som vidtagits för att förbättra verksamheten på detta område.

Under 1990-talet har antalet anmälda misshandelsbrott mot barn ökat kraftigt. Ökningstakten för anmäld misshandel mot barn mellan noll och sex år har dock avstannat under åren 2000 och 2001. De anmälda sexualbrotten mot barn har ökat. Polismyndigheternas rapportering av vad som har gjorts för att införa barnkonventionen i arbetet visar emellertid att tillämpningen av konventionen än så länge varken har fått genomslag i myndigheternas handlingsplaner, operativa verksamhet eller i personalutbildningen.

Barnpornografibrotten ökar och har fått en allt större global spridning, bl.a. genom Internet. Rikskriminalpolisen samlar in och systematiserar anträffade barnpornografiska bilder i ett digitalt referensbibliotek. Svensk polis är ensam om att ha en databas av detta slag och lämnar information om barnpornografiska bilder till utländska polismyndigheter. Interpol har påbörjat uppbyggnaden av ett liknande system.

Rörande *handel med människor för sexuella ändamål* redovisas att det sedan 1998 har inletts 19 förundersökningar. De har avsett koppleri eller grovt koppleri som kan härledas till människohandel. Sju av de nitton förundersökningarna har lett till fällande domar mot totalt tolv personer. Under år 2001 inleddes fem förundersökningar. Att det inte har blivit fler beror enligt Rikskriminalpolisen delvis på otillräckliga personalresurser på lokal nivå. Inom ramen för aktionsgruppen mot organiserad brottslighet i Östersjöområdet finns en expertgrupp mot handel med kvinnor. Expertgruppen leds av

Sverige och Lettland. Den fokuserar på operativt och konkret polissamarbete, t.ex. utbyte av kriminalpolis.

När det gäller *brott med rasistiska, främlingsfientliga, antisemitiska eller homofobiska inslag samt olaga diskriminering* noteras att antalet anmälda brott avseende hets mot folkgrupp under år 2001 har minskat till 744, jämfört med 865 under år 2000. Antalet anmälda fall av olaga diskriminering har minskat till 217, vilket är det lägsta antalet sedan år 1997. Under år 2000 var antalet anmälda fall av olaga diskriminering 265. Inom området rasistiska och främlingsfientliga brott har ett regionalt samarbete utvecklats. Inom ramen för ett sådant samarbete kan myndigheterna t.ex. ha en gemensam strategi och polistaktik för aktioner mot sammankomster med nazistbesläktade organisationer och bistå varandra med resursförstärkning.

Utvecklingen i fråga om *narkotikabrottsligheten* beskrivs i följande tabell.

År	Inkomna ärenden	Till åklagare	Genomströmningstider	Balans 31.12	varav > 1 år
1997	21 979	15 621	74 dagar	5 900	803 (14 %)
1998	22 471	16 277	76 dagar	5 687	938 (16 %)
1999	22 172	15 813	81 dagar	5 941	786 (13 %)
2000	22 963	16 378	87 dagar	5 970	701 (11 %)
2001	23 626	17 011	83 dagar	6 127	569 (9 %)

Antalet inkomna narkotikabrottsärenden har under de två senaste åren ökat från 22 172 till 23 626 ärenden. Antalet ärenden redovisade till åklagare har ökat två år i rad, liksom antalet beslag. Några polismyndigheter uppger att arbetet inom narkotikaområdet har fått stå tillbaka för annan verksamhet. Polismyndigheterna har främst inriktat sitt arbete på ungdomar i syfte att förhindra nyrekrytering, eget bruk på gatunivå och fortsatt grövre drogmissbruk.

Vad gäller *ekonomisk brottslighet* redovisas minskat antal inkomna ärenden och ärenden i balans, vilket även var fallet under år 2000. Genomströmningstiden ökade däremot från 331 till 389 dagar, vilket innebär en ökning med nästan 18 %. Genomströmningstiden ökade även under år 2000. Rikskriminalpolisen har inom området ekonomisk brottslighet tagit fram och förmedlat information som bl.a. syftat till att förebygga och avvärja ekonomisk brottslighet. Den nationella och internationella samverkan har vidareutvecklats, bl.a. genom att samarbete inletts med betalningsöverföringsföretagen och den nya kasinoverksamheten. Det förebyggande arbetet mot ekonomisk brottslighet anges ligga på en fortsatt låg nivå. Det kan påpekas att de allra flesta ekobrottsärendena handläggs av Ekobrottsmyndigheten, vars verksamhet redovisas längre fram i betänkandet.

Antalet anmälda *miljöbrott* fortsätter att öka. I huvudsak gäller det mindre allvarliga brott. Utredningsverksamheten för miljöbrott har utvecklats positivt. Verksamheten är dock fortfarande i en uppbyggnadsfas och har problem med ökande balanser. Detta har uppmärksammats och åtgärder har inletts.

Polismyndigheterna har utbildat nya miljöbrottsutredare, rekryterat särskilda miljötekniker och utvecklat samverkan mellan polismyndigheter men också med åklagare, tillsynsmyndigheter och andra myndigheter. I miljöbrottsärenden finns ofta en känd misstänkt gärningsman eller så är det möjligt att efter viss utredning fastställa vem som kan misstänkas för brottet. Mot den bakgrunden finner Rikspolisstyrelsen det överraskande att hälften av utredningarna inte leder till redovisning med förundersökningsprotokoll.

Såvitt gäller verksamhetsmålet avseende *stöd till brottsoffer och vittnen* framgår det att alla polismyndigheter utom en har redovisat åtgärder för bättre stöd och skydd för brottsoffer, vittnen och andra bevispersoner. Elva polismyndigheter har helt eller delvis genomfört brottsofferundersökningar. Det är dock endast ett fåtal polismyndigheter som redovisat resultat från undersökningar gjorda under år 2001. Nio polismyndigheter lyfter fram olika former av samverkan med brottsofferjourer. Sex myndigheter pekar på att de tillhandahåller olika former av skydd. Några myndigheter arbetar med hotbildsanalyser. Vissa pekar på särskilda insatser mot utsatta grupper. Sju myndigheter redovisar att de lämnat vittnen stöd i samband med rättegångar och fyra tillhandahåller särskilt stöd till vittnen som är utsatta för hot.

Vad gäller *den grova och gränsöverskridande brottsligheten* så tillämpar Sverige sedan den 25 mars 2001 Schengenregelverket fullt ut. Sveriges gränskontroll vid de yttre gränserna är både effektiv och tillförlitlig och uppfyller därmed Schengenkraven. Även de för gränskontroll samverkande myndigheterna har tillgång till Schengens informationssystem (SIS). Nationella sambandskontoret/Sirenekontoret vid Rikspolisstyrelsen bedriver verksamhet dygnet runt vad gäller hantering av både nationella och internationella ärenden samt inläggning av svenska registreringar i SIS.

Systemet har en hög nyttjandegrad, med 30 000–50 000 sökningar per dygn. Användandet av SIS har resulterat i ett stort antal "träffar". Rikspolisstyrelsen anser att SIS är ett mycket effektivt verktyg i Schengensamarbetet och i brottsbekämpningen.

Mot bakgrund av terrordåden i USA den 11 september 2001 pågår inom EU en översyn av SIS för att se om detta nätverk även kan utnyttjas som ett instrument för terrorismbekämpning.

I *Aktionsgruppen mot organiserad brottslighet i Östersjöområdet* bedriver de nordiska länderna, Tyskland, de baltiska staterna, Polen och Ryssland ett brottsbekämpande samarbete. Inom ramen för aktionsgruppen genomförs ett konkret och praktiskt samarbete mellan ländernas polis-, åklagar-, tull-, skatte- samt kust- och gränsbevakningsmyndigheter. Gemensamma operativa aktioner genomförs fortlöpande inom områdena illegal migration, narkotika, stulna fordon, högbeskattade varor, gängbrottslighet, penningtvätt samt numera även miljöbrottslighet. Sverige och Lettland leder expertgruppen mot handel med kvinnor. Förutom det operativa samarbetet har aktionsgruppen tagit initiativ till att det bedrivs åklagarsamarbete och samarbete i fråga om vittnesskydd samt vidtas åtgärder mot skattebrottslighet.

Vad gäller *Europol* har arbetet på högkvarteret i Haag i Nederländerna under det gångna året främst varit inriktat på ökad operativ relevans och ökat informationsflöde från medlemsstaterna till Europol. Med Europol's medverkan har ett flertal fall av organiserad brottslighet avslöjats. Europol har också deltagit aktivt i de brottsförebyggande åtgärder som vidtagits med anledning av införandet av euron den 1 januari 2002. Arbetet med hot- och riskanalyser inom prioriterade områden har ökat och legat till grund för medlemsstaternas bedömningar. Avtal med ytterligare tre utomstående organ och sju länder utanför EU har upprättats och sambandsmän kan nu utbytas även med dessa länder.

Antalet *polis*er i *fredsfrämjande insatser* har minskat till en nivå som för närvarande uppgår till ungefär 100 polis. Riktmärket för kapaciteten är dock ungefär 1 % av den samlade nationella polisstyrkan. Det största svenska bidraget går för närvarande till FN:s och OSSE:s missioner i Kosovo, där 50 polis tjänstgör. Utbildnings-, process- och metodfrågor för polis i fredsfrämjande tjänst har fått ökad betydelse. Sedan hösten 2000 har Rikspolisstyrelsen använt ett kvalitativt säkerställande av att samtliga personer som skickas ut i utlandstjänst uppfyller de utbildningskrav som ställs från samtliga internationella organisationer.

Vad slutligen gäller verksamhetsmålet rörande *polisens service och tillgänglighet för allmänheten* anförs att service och tillgänglighet samt kvalitet vid handläggning av förvaltningsärenden har blivit ännu bättre hos många av polismyndigheterna från en sedan tidigare relativt hög nivå. Detta är ett resultat av främst utökad teknikanvändning och kompetensutveckling. Genomströmningstiderna för förvaltningsärenden har dock varit fortsatt förhållandevis långa.

Regeringen har med anledning av verksamhetsmålen anfört bl.a. följande.

I fråga om polisens *brottsförebyggande verksamhet* noterar regeringen att polisen under år 2001 har utvecklat det förebyggande arbetet på en rad områden. Ambitionen att arbeta mer med att förebygga brott framgår tydligt av årsredovisningen och uttrycken för att det problemorienterade arbetssättet har slagit igenom blir alltfler. Ett nytt och viktigt inslag är de satsningar som polisen har gjort på att förebygga och bekämpa mängdbrottslighet med problemorienterad underrättelseledd polisverksamhet. De senaste åren har emellertid resursanvändningen förskjutits från det förebyggande till det utredande arbetet. Dessutom har bara en minoritet av polismyndigheterna nått målet att utarbeta brottsförebyggande strategier. Regeringen konstaterar att målet ännu inte har uppfyllts. Justitiedepartementet har därför under hand diskuterat denna fråga med myndighetscheferna inom polisen. Därefter har Rikspolisstyrelsen vidtagit åtgärder och informerat departementet om arbetet. Regeringen avser att följa utvecklingen noga och förväntar sig att resultatet förbättras.

Vad sedan gäller målet *ordning och säkerhet* konstaterar regeringen att det, genom den helhetssyn och processorientering som allt mer präglar polisens arbete, har blivit tydligare att patruller på utryckningsuppdrag utgör det vik-

tiga första ledet i polisens uppgift att t.ex. utreda brott. Regeringen välkomnar det förändrade synsättet och är positiv till att polisen nu skapar bättre förutsättningar för bl.a. styrning av utryckningspatrullernas arbete. En del i utvecklingen är polisens ökade noggrannhet i att prioritera uppdrag. Den bör bl.a. leda till att patrullerna i högre utsträckning kan delta i förebyggande arbete i närpolisområden.

När det gäller polisens medverkan för att uppfylla *de nationella trafiksäkerhetsmålen* anför regeringen att polisens styrning av arbetet med trafikövervakning håller fortsatt hög standard. Det problemorienterade arbetssättet präglar verksamheten. Resultatuppföljningen är väl utvecklad. Rikspolisstyrelsen har i årsredovisningen uppmärksammat en minskning av antalet upprättade primärrapporter och utfärdade ordningsförelägganden för hastighetsöverträdelser och andra straffbara beteenden i trafiken. Regeringen utgår ifrån att Rikspolisstyrelsen kommer att analysera förändringen och vidta de åtgärder som kan vara aktuella.

Rörande polisens *brottsutredande verksamhet* konstaterar regeringen att Rikspolisstyrelsen vidtar olika åtgärder för att förbättra utredningsverksamheten. Det är angeläget eftersom polisen har stor del i resultatet för rättskedjan. Rikspolisstyrelsen noterar att effekterna av utvecklingsarbetet ännu bara märks i begränsad omfattning. Det är förstäeligt mot bakgrund av att polisen är en stor organisation. Samtidigt är det viktigt att utredningsverksamhetens resultat förbättras. Viktiga åtgärder för att öka antalet upplösta brott är t.ex. att polisen fortsätter att satsa på en utveckling av underrättelseledd polisverksamhet och den s.k. andra linjen. Det sistnämnda begreppet syftar på det arbetssätt som innebär att poliser med utredningskompetens kopplas in i omedelbar anslutning till att ett brott har begåtts. Enligt regeringen bör polisen med denna arbetsmetod snabbare kunna klara upp ett större antal brott.

Viktigt är också det pågående arbetet med att utveckla de långtgående förstahandsåtgärderna och att bredda och förstärka den polisiära förundersökningskompetensen. I september 1996 gav regeringen i uppdrag till Rikspolisstyrelsen och Riksåklagaren att utveckla formerna för sin samverkan (dnr Ju1996/3067/F2). Under den tid som har gått sedan dess har en rad åtgärder vidtagits. Regeringens bedömning är dock att det fortfarande finns mycket att göra för att effektivisera brottsutredningsverksamheten. Regeringen, som konstaterar att antalet ärenden som har redovisats till åklagare har minskat, ser positivt på att Rikspolisstyrelsen visat att den har tagit frågan på allvar.

Vad gäller *ungdomsbrottsligheten* anför regeringen att det är viktigt att polisen motverkar nyrekrytering till s.k. kriminella karriärer genom att identifiera unga gärningsmän. Det har ett stort värde för både den unge och samhället. Genomströmningstiden för ungdomsärenden var år 2001 densamma som under år 2000. Att den tidigare ökningen har stoppats är positivt. Det är en fortsatt angelägen uppgift för Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna att minska genomströmningstiden. Att bekämpa ungdomsbrottsligheten – särskilt att förebygga den – är en fortsatt viktig uppgift för polisen.

Vad gäller polisens arbete med *våldsbrott* konstaterar regeringen att ökningen av antalet anmälda våldsbrott är oroväckande. Utvecklingen av polisens nyckeltal skall dock tolkas med försiktighet eftersom definitionen av våldsbrott har ändrats till att också omfatta olaga hot.

Vad gäller *våld mot kvinnor och övergrepp mot barn* anför regeringen att polisens brottsbekämpande arbete avseende våld mot kvinnor och barn har fortsatt hög prioritet. Regeringen bedömer att den vidareutveckling av bl.a. arbetsmetoder, samverkansformer och utbildning som pågår bör leda till förbättrade verksamhetsresultat. Det är viktigt att polisens ambitiösa och kunskapsbaserade insatser mot familjevåld fortsätter. Det finns fortfarande behov av att vidareutveckla polisens förmåga att göra hotbilda-bedömningar. Det gäller inte minst för utsatta kvinnor och barn. En fortsatt utveckling behövs också av den tekniska utrustning som har betydelse för utsatta kvinnors skydd. Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna bör aktivt arbeta vidare med att göra barnkonventionen till en del i all polisverksamhet.

Kunskaperna om hur barnpornografibrotten kan hanteras har ökat vid polismyndigheterna. Genom det utvecklade samarbetet mellan myndigheterna och genom det digitala referensbiblioteket med barnpornografiska bilder har möjligheterna att identifiera offer och förövare förbättrats avsevärt.

Rörande *handel med människor för sexuella ändamål* poängterar regeringen att det är viktigt att alla polismyndigheter har god kunskap om hur dessa brott kan förebyggas och utredas. Det är positivt att Rikspolisstyrelsen, inte minst genom Rikskriminalpolisen, fortsätter att sprida kunskaper och erfarenheter till polismyndigheterna och även till andra myndigheter och ideella organisationer. Genom insatser av Migrationsverket och genom åtgärder som vidtas vid gränskontrollen är det möjligt att upptäcka misstänkt brottslighet och i samarbete med polisen bekämpa den. Det internationella samarbetet har en viktig roll. Polisväsendets och Sveriges samlade ansträngningar för att genom internationellt samarbete motverka denna brottslighet bör därför fortsätta med oförminskad kraft.

Vad gäller *brott med rasistiska, främlingsfientliga, antisemitiska eller homofobiska inslag samt olaga diskriminering* anför regeringen att bekämpningen av denna brottslighet har fortsatt hög prioritet för polisväsendet. Det är viktigt att Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna fortsätter att uppmärksamma och vidta åtgärder för att förbättra bekämpningen av nu aktuell kriminalitet, inklusive brottet olaga diskriminering. Det är också viktigt att de anställda och de studerande vid den polisiära grundutbildningen har god kunskap om grunden för dessa yttringar och om situationen för de grupper som utsätts för sådana brott.

Flera nyckeltal rörande *narkotikabrottsligheten* visar att polisen även under år 2001 höll arbetet mot narkotikabrott på en hög nivå. Rikspolisstyrelsen har emellertid noterat att några polismyndigheter har känt sig tvungna att minska resurserna för narkotikabekämpning. Det är illavarslande inte minst mot bakgrund av de uppgifter som finns om att ungdomars missbruk av nar-

kotika ökar. Polisen bedriver ett viktigt arbete genom problemorienterade, riktade insatser i de skolor där det är befogat.

Antalet inkomna ärenden rörande *ekonomisk brottslighet* fortsätter att minska kraftigt. Den största enskilda förklaringsfaktorn anges enligt Rikspolisstyrelsen vara att brott mot skattebrottslagen nästan uteslutande handläggs av skattemyndigheternas skattebrottsenheter. Antalet ärenden som redovisas till åklagare är i stort sett oförändrat. Däremot har genomströmningstiden ökat markant. Det är viktigt att polisen vidtar åtgärder för att här vända utvecklingen.

Regeringen ser avseende *miljöbrott* positivt på att Rikspolisstyrelsen i samverkan med Riksåklagaren har tagit sig an de oroväckande uppgifterna om att hälften av utredningarna inte leder till redovisning med förundersökningsprotokoll, vilket medfört bl.a. ökade balanser och låg andel ärenden som leder till lagföring. Ansträngningarna att öka uppkläringen för denna brottstyp – liksom för övriga – skall fortsätta.

Att öka skydd och *stöd till brottsoffer och vittnen* är en prioriterad fråga för regeringen. Inom polisen har detta arbete utvecklas positivt under året. Det är viktigt att denna utveckling inte avstannar utan fortsätter med kraft även framöver.

Angående *den grova och gränsöverskridanden brottsligheten* finner regeringen att Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna på ett förtjänstfullt sätt bedriver arbetet inom Schengensamarbetet. Regeringen delar vidare Rikspolisstyrelsens uppfattning att SIS har visat sig vara ett effektivt verktyg i Schengensamarbetet och i brottsbekämpningen. Det är viktigt att informationen i SIS utnyttjas i samband med brottsutredningar och poliskontroller inne i landet.

Aktionsgruppens mot organiserad brottslighet i Östersjöområdet verksamhet är en naturlig del av det dagliga arbetet för de brottsbekämpande myndigheterna i Östersjöområdet. Sverige skall fortsätta att aktivt medverka i samarbetet.

För att samarbetet inom *Europol* skall fungera fullt ut i enlighet med Europakonventionen krävs att svenska polismyndigheter bidrar till ett ökat informationsutbyte. Det krävs vidare att det hjälpmedel som informationssystemet utgör kan tas i bruk. Sverige kommer att verka för att informationssystemet snarast tas i bruk. Sverige kommer också att verka för att den operativa relevansen inom Europolsamarbetet ökar.

Rikspolisstyrelsen har en effektiv organisation för *poliserna i fredsfrämjande insatser*. Svensk polis bör vara beredd att bidra med högst 1 %, dvs. ca 170 poliser av den samlade nationella polisstyrkan. Svensk polis är väl lämpad för att bidra till att förbereda poliser inför svåra internationella insatser och verka för att insatserna genomförs under så bra förhållanden som möjligt.

Vad slutligen gäller verksamhetsmålet rörande *polisens service och tillgänglighet för allmänheten* anser regeringen att polisen i stort uppfyller de mål som satts upp för service och tillgänglighet.

Utskottet vill först något uppehålla sig vid frågan om uppföljning och återrapportering till riksdagen.

I resultatuppföljningen avseende år 2000 (se 2002 års budgetproposition volym 3 s. 67) anförde regeringen att ökningarna av utredningskostnad och genomströmningstid för ungdomsärenden var anmärkningsvärda. Det var, anförde regeringen, en angelägen uppgift för Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna att analysera denna utveckling. Motsvarande förhållanden gällde, anförde regeringen, också utredningskostnaden per ärende redovisat till åklagare i fråga om våldsbrott. Utskottet utgick för sin del från att regeringen skulle vidta erforderliga åtgärder för att analysera utvecklingen och komma till rätta med eventuella problem (bet. 2001/02:JuU1 s. 31).

I årets budgetproposition redovisas genomströmningstiden för ungdomsärenden till oförändrade 53 dagar för år 2001. En förklaring till längre handläggningstider i vissa polismyndigheter anges vara den hjälp med att utreda ärenden i balans som dessa myndigheter fått. Regeringen anser att det är positivt att ökningen avstannat. Den uppfattningen delar utskottet självklart. Vidare anges att utredningskostnaden för våldsbrott minskade under år 2001 medan kostnaden förr ungdomsärenden inte kommenteras i resultatuppföljningen.

Utskottet anser, med hänvisning till att regeringen förra året ansåg situationen *anmärkningsvärd*, att det hade varit önskvärt med en fylligare beskrivning av orsakerna till problemen och hur de åtgärdats. Det bör vara en självklarhet att förhållanden som ett år anses ligga klart utanför ramen för en normal fluktuation blir föremål för återrapportering och redovisning till riksdagen följande år i den mån en förklaring inte genast kan lämnas.

När det sedan gäller 2001 års resultatuppföljning har utskottet inte funnit något som talar mot de slutsatser regeringen dragit i fråga om resultatet för polisorganisationen. Utskottet anser alltså att polisorganisationen i stort uppfyllt de verksamhetsmål som uppställts för år 2001, men att ytterligare insatser krävs på vissa områden. I likhet med regeringen känner utskottet oro vad gäller polisens *brottutredande verksamhet*, särskilt polisens arbete med våldsbrott. Enligt utskottet är det inte tillfredsställande att antalet och andelen våldsbrottsärenden som redovisats till åklagare minskat. Utskottet utgår därför från att regeringen ser till att polisen omgående analyserar denna utveckling och vidtar åtgärder för att förbättra verksamheten. I sammanhanget vill utskottet anmärka att en sådan förändring av definitionen av, i det här fallet, våldsbrott – kategorin inkluderar numera olaga hot – som polisen genomfört bara bör göras om det finns mycket starka skäl. Omdefinitioner försvårar jämförelser över tid. Vad gäller narkotikabrottsligheten är det också oroande att vissa myndigheter känt sig tvungna att minska insatserna för narkotikabekämpningen. Utskottet kan inte heller undvika att ställa frågan om polisens koncentration på missbrukarledet utgör det bästa sättet att begränsa tillgången på narkotika och förhindra missbruk. Detta är en fråga som bör besvaras i det pågående utredningsarbetet.

Säkerhetspolisen

Redovisningen av verksamheten inom Säkerhetspolisen sker utifrån en indelning av verksamheten i fyra områden, nämligen säkerhetsskydd, författningsskydd, kontraspionage och terrorismbekämpning.

Såvitt gäller *säkerhetsskyddet* anför regeringen att en av Säkerhetspolisens viktigaste uppgifter är att genom kontroll och rådgivning till myndigheter och företag medverka till att dessa har ett med hänsyn till verksamheten tillfredsställande säkerhetsskydd. Under år 2001 fick drygt 8 000 personer någon form av säkerhetsskyddsrådgivning eller information genom Säkerhetspolisens försorg. Behovet av säkerhetsskyddsåtgärder med anledning av det svenska EU-ordförandeskapet har inneburit att säkerhetsskyddet fått avstå från eller skjuta upp övriga aktiviteter under årets första hälft.

Säkerhetsskyddet handlägger också de uppgifter i registerkontrollverksamheten som Säkerhetspolisen enligt säkerhetsskyddslagstiftningen ansvarar för. Under år 2001 har drygt 66 000 personer varit föremål för registerkontroll.

Inom denna del av verksamheten redovisas också Säkerhetspolisens personskyddsverksamhet. Den omfattar bevaknings- och säkerhetsarbete som avser den centrala statsledningen, kungafamiljen och utländsk diplomatisk personal eller som har samband med statsbesök eller liknande händelser. Under år 2001 har den tidigare låga hotbilden förändrats, dels med anledning av den omfattande mötesverksamheten under det svenska EU-ordförandeskapet, dels till följd av terrorattentaten i USA. Skyddsinsatserna har därför varit extra omfattande under året. Förutom ett permanent skydd för den centrala statsledningen och kungafamiljen samt viss diplomatisk personal har temporärt personskydd satts in i ca 200 fall.

Såvitt gäller *författningsskyddet* har Säkerhetspolisens arbete under år 2001 främst omfattat riktade åtgärder mot inhemska grupper, nätverk och enskilda individer som genom sitt handlande visat att de är beredda att använda våld eller hot om våld i syfte att nå politisk vinning. Främst handlar det om personer med anknytning till den högerextrema vit makt-miljön eller den vänsterorienterade autonoma rörelsen. Till följd av det svenska EU-ordförandeskapet har författningsskyddets verksamhet fått en särskild prioritet under första halvåret. Liksom tidigare anser Säkerhetspolisen att hotbilden mot rikets inre säkerhet inte är så hög att det föreligger någon risk för det svenska statsskicket. Däremot finns det utomparlamentariska grupper och enskilda medlemmar i sådana som utgör ett hot mot våra demokratiska värden; de är beredda att använda brott för att nå sina politiska mål eller i syfte att inskränka enskilda individers medborgerliga fri- och rättigheter.

Vad gäller *kontraspionage* är Säkerhetspolisen av uppfattningen att undermålsrisken mot Sverige är påtagligt. Flera stora underrättelsetjänster har, enligt Säkerhetspolisen, en omfattande närvaro i Sverige. De senaste åren har underrättelseinhämtningen inom de vetenskapliga och tekniska områdena ökat i omfattning, medan den politiska underrättelseverksamheten i viss mån minskat. Under år 2001 har Säkerhetspolisen ingripit mot utländska underrät-

telsetjänsters försök att kartlägga oppositionella flyktingar och organisationer i Sverige. Denna verksamhet har tagits på stort allvar då den riskerar att äventyra enskilda individers säkerhet och ytterst kan få effekter för Sveriges politiska integritet. Säkerhetspolisen har under år 2001 lyckats avbryta ett antal värvningsförsök och andra verksamheter som har bedrivits av utländska underrättelsetjänster.

I fråga om *terrorismbekämpningen* anføres att Säkerhetspolisen efter terrorattentaten i USA har intensifierat kartläggningen av det islamistiska extremistnätverkets förgreningar i Sverige. Säkerhetspolisen gör bedömningen att hotet från det islamistiska nätverket även fortsättningsvis riktas mot tredje land och främst mot amerikanska intressen. Under år 2001 har det inte funnits några konkreta hot om terrorattentat på svenskt territorium.

Ett viktigt inslag i den förebyggande terrorismbekämpningen är att verka för att utländska medborgare som är aktiva i organisationer som utövar politiskt motiverat våld avvisas eller utvisas från Sverige. Detta sker genom yttranden till Migrationsverket över asylansökningar. Migrationsverket, Utlänningsnämnden och regeringen begär vidare yttranden från Säkerhetspolisen i ärenden rörande uppehållstillstånd. Under år 2001 har Säkerhetspolisen yttrat sig i 3 635 sådana ärenden, vilket innebär att antalet ärenden har ökat markant under året. I ca 1 % av dessa har Säkerhetspolisen avstyrkt bifall till ansökan.

Säkerhetspolisen svarar också för analyser av hot som riktar sig framför allt mot enskilda personer men också mot institutioner av olika slag. Totalt har 18 sådana generella hotbilda-bedömningar gjorts under år 2001. Ytterligare ca 310 taktiska hotbilda-analyser har tagits fram med anledning av särskilda händelser eller omständigheter, exempelvis inför statsbesök, EU-möten eller konferenser.

I resultatredovisningen redogörs också för *Säkerhetspolisens arkiv*. Under år 2001 har det inkommit 392 framställningar om att få ta del av uppgifter ur Säkerhetspolisens register. Säkerhetspolisen har beslutat i 338 sådana fall, inklusive balans från år 2000. I 118 av ärendena förekom sökanden hos Säkerhetspolisen. Uppgifter lämnades ut i 93 av dessa.

Regeringen beslutade i juni 2001 att *Registernämnden* skulle återuppta sitt arbete. Nämnden redovisade i april 2002 sitt uppdrag, varvid angavs att 94 personer hade begärt utredning. Registernämnden konstaterade i två av fallen att anställningsförhållanden hade påverkats på ett orimligt sätt av utlämnade uppgifter ur Säkerhetspolisens register. Regeringen beslutade i juni i år att var och en av de två som drabbats på detta sätt skulle tillerkännas ersättning ex gratia med 100 000 kr.

Regeringens slutsatser i fråga om Säkerhetspolisens verksamhet är över lag positiva.

Utskottet har inte funnit något som motsäger regeringens slutsatser.

Prioriteringar inför budgetåret 2003

Regeringen anför i budgetpropositionen att polisen skall fortsätta att utveckla verksamheten så att den kännetecknas av ett långsiktigt perspektiv och ett

problemorienterat underrättelselett arbetssätt med ett brottsförebyggande syfte.

Koncentrationen av polisverksamheten till närpolisområdena skall fortsätta. Kvaliteten i brottsutredningarna skall höjas så att brottsuppleringen och lagföringen ökar. Genomströmningstiderna skall bli kortare. Arbetet skall bedrivas så att hänsyn tas till brottsoffer och vittnen. Polis och åklagare skall gemensamt vidareutveckla formerna för samarbete och ansvarsfördelning. Polisen skall fortsätta att utveckla sin förmåga att i samverkan med andra myndigheter och organisationer hantera och bemästra allvarliga ordningsstörningar i samhället.

Polisens prioriteringar skall styras av en framtagen problembild, baserad på brottsstatistik, medborgarnas önskemål och annan information. Insatser skall följas upp och utvärderas.

Antalet poliser skall öka så att polisen kan förstärkas och förnygras.

Polisen skall utveckla sin förmåga att förebygga och bekämpa våldsbrott, särskilt våld mot kvinnor och barn, narkotikabrott, ekonomisk brottslighet, brott mot miljön samt brott med rasistiska eller främlingsfientliga, antisemitiska och homofobiska inslag samt olaga diskriminering.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens bedömningar i denna del.

Anslagen

Polisorganisationen

I tabellen nedan återfinns en jämförelse av regeringens och oppositionens förslag till anslag för polisorganisationen år 2003.

(Beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2002 inkl. TB	Prop. 2003	m	fp	kd	c
13 118 422	13 559 801	+ 702 000	+ 250 000	+ 350 000	+ 800 000

Från anslaget till polisorganisationen betalas kostnaderna för verksamheten vid polismyndigheterna, Rikspolisstyrelsen, med undantag för Säkerhetspolisen, och Statens kriminaltekniska laboratorium. Som framgår ovan hör Rikskriminalpolisen och Polishögskolan till Rikspolisstyrelsen.

För år 2002 uppgår polisorganisationens anslag, inklusive 890 000 kr som tillförts på tilläggsbudget, till drygt 13,1 miljarder kronor. Vid ingången av året fanns ett anslagssparande på 39 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för år 2002 är beräknad till knappt 13,1 miljarder kronor.

Regeringen föreslår ett ramanslag för polisorganisationen för år 2003 på 13 559 801 000 kr. I anslagsberäkningen har hänsyn tagits till beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler och övriga förvaltningskostnader samt en generell begränsning av statlig konsumtion. I budgetpropositionen finns ett tillskott på 100 miljoner kronor. I enlighet med tidigare beslut om preliminär ram för budgetåret 2003 föreslås en anslagsökning på knappt 72 miljoner

kronor. Resurstillskottet skall användas till att bl.a. öka antalet poliser och höja kvaliteten i brottsutredningar så att uppkläringen och lagföringen ökar.

I ett antal motioner yrkas att anslaget skall höjas i förhållande till regeringens förslag.

I motionerna Ju370 och Ju329 (båda m) begärs sålunda att anslaget skall höjas med 702 miljoner kronor. Höjningen skall göra det möjligt att utbilda fler poliser. Resursförstärkningen skall vidare användas för att anställa fler poliser och civilanställda samt utrusta polisväsendet med den metodutveckling och teknik som behövs för att möta kommande krav på en effektiv brottsbekämpning. Genom att tillföra mer resurser skapas även förutsättningar bl.a. för att förbättra polisens brottsuppläringsförmåga, insatser mot kvinnovåld och förmåga att lösa basuppgifterna inom polisen. I motionerna Ju204, Ju214, Ju225, Ju236, Ju303 och A315 (alla m) framställs liknande yrkanden.

I motionerna Ju364 och Fi232 (båda fp) begärs en höjning av anslaget med 250 miljoner kronor i syfte att finansiera fler poliser, anställa administrativ personal som kan frigöra poliser för renodlade polisuppgifter och utredare med specialkompetens för att förstärka polisens egen utredningskapacitet.

I motion Ju346 (kd) begärs att anslaget höjs med 350 miljoner kronor för att bl.a. finansiera 100 nya poliser med specialuppgift att bekämpa narkotikabrott. I motionerna Ju351 och Ju357 (båda kd) begärs mer resurser till polisen för att kunna anställa fler poliser och civilanställda inom polisen. Motionärerna vill även satsa mer resurser på närpolisverksamheten, bekämpningen av vardagsbrottsligheten och på att effektivisera utbildningen för att därigenom få fler poliser.

I motion Ju373 (c) begärs en höjning av anslaget med 800 miljoner kronor för att göra det möjligt att öka antalet poliser, främst närpoliser, samt att inköpa ett nytt kommunikationssystem. I motionerna Ju215, Ju258 och Ju316 (alla c) begärs mer resurser för att kunna anställa fler poliser och civilanställda. Ökade resurser skapar förutsättningar för att förbättra allmänhetens förtroende för rättsväsendet och polisens arbetsmiljö.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandena ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Säkerhetspolisen

I tabellen nedan återfinns en jämförelse av regeringens och oppositionens förslag till anslag för Säkerhetspolisen år 2003.

(Beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2002 inkl. TB	Prop. 2003	m	fp	kd	c
542 030	547 409	+ 20 000	- 20 000	–	–

För år 2002 uppgår Säkerhetspolisens anslag, efter en minskning på tilläggsbudget med drygt 24,2 miljoner kronor, till drygt 542 miljoner kronor. Vid

årets ingång fanns ett anslagssparande på knappt 72 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för innevarande år uppgår till 568 512 000 kr.

Regeringen föreslår ett ramanslag för Säkerhetspolisen för år 2003 på 547 409 000 kr. I anslagsberäkningen har hänsyn tagits till beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler och övriga förvaltningskostnader samt en generell begränsning av statlig konsumtion. Från anslaget har förts medel till medling i anledning av brott och en engångsvis överföring till anslaget 4:8 Rättsmedicinalverket, med 18 respektive 12 miljoner kronor.

I motion Ju370 (m) begärs att anslaget skall höjas med 20 miljoner kronor.

I motionerna Ju364 och Fi232 båda (fp) begärs att anslaget sänks med 20 miljoner kronor.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandena ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Organisationsfrågor

Grundläggande bestämmelser om polisens organisation finns i polislagen (1984:387). Varje län utgör ett polisdistrikt. Inom varje län finns en polismyndighet som ansvarar för polisverksamheten där (4 §).

Några motioner rör polisens organisation. I motion Ju243 (m) begärs att polisen skall omorganiseras till en myndighet. Motionärerna anför att den nuvarande strukturen med 21 självständiga polismyndigheter skapar hinder för samordning av verksamhet och ekonomi. Med en enda polismyndighet kan de budgeteffekter som i dag drabbar de enskilda myndigheterna undvikas.

Utskottet behandlade samma fråga senast i mars i år (bet. 2001/02:JuU13 s. 13). Utskottet avstyrkte yrkandet med hänvisning till ett pågående arbete inom Rikspolisstyrelsen om hur man kan skapa en mer rationell organisation inom polisen. Arbetet skulle redovisas till regeringen under hösten i år.

Utskottet har inhämtat att det arbetet alltjämt fortgår, med månadsvisa avstämningar mellan Rikspolisstyrelsen och Justitiedepartementet. Arbetet inom Rikspolisstyrelsen har till syfte att förbättra resursutnyttjandet inom den befintliga organisationen. När det arbetet är färdigt kan det, om behov anses föreligga, bli aktuellt att titta på frågan om en eventuell organisationsförändring. Ett regeringsbeslut i den delen kan bli aktuellt tidigast under våren 2003. Enligt utskottets bedömning bör det pågående arbetet inom Rikspolisstyrelsen inte föregripas. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju243.

I motion Ju329 (m) begärs att Rikskriminalpolisen och Säkerhetspolisen skall samverka i större utsträckning för att kompetens och operativ förmåga skall kunna utnyttjas maximalt.

Under föregående riksmöte behandlade utskottet ett liknande yrkande (se bet. 2001/02:JuU1 s. 43). Yrkandet avstyrktes med hänvisning till pågående beredningsarbete inom Justitiedepartementet.

I regleringsbrevet för polisen för detta år gavs Rikspolisstyrelsen ett uppdrag att beträffande den öppna polisen och Säkerhetspolisen – i syfte att stärka polisväsendets förmåga att bekämpa den grova organiserade brottslig-

heten – dels utveckla samverkan, dels företa eller i förekommande fall föreslå regeringen förändringar i fråga om ansvars- och uppgiftsfördelningen. Åtgärderna, som samtidigt skall göra rollfördelningen tydligare, skall hållas inom ramarna för den organisationsstruktur som råder och ske i nära samverkan med berörda organ inom polisväsendet.

Av Rikspolisstyrelsens slutrapportering (Ju2002/6831/PÅ) framgår att arbetet bedrivits i två etapper. Frågorna i den första etappen var i huvudsak av sådan karaktär att Rikspolisstyrelsen på egen hand kunde besluta om dem. Arbetet med då aktuella frågor, som främst rörde utökad samverkan vad gäller teknik, utveckling och utbildning samt en mer strukturerad samordning på olika nivåer, överlämnades efter beslut av rikspolischefen till linjeorganisationen för fortsatta åtgärder. Rikspolisstyrelsen har i syfte att såväl centralt som lokalt stärka ledning och styrning av kriminalunderrättelsetjänsten inrättat ett operativt råd. Efter arbetet med den första etappen konstaterade Rikspolisstyrelsen att det finns goda möjligheter att utveckla och stärka samverkan mellan den öppna polisen, särskilt Rikskriminalpolisen, och Säkerhetspolisen. Vissa begränsningar konstaterades dock, som har sin grund i att det är fråga om skilda organisationer med olikheter i bl.a. verksamhetens syften, ansvars- och uppgiftsområden. Begränsningarna har tydliggjorts under arbetet med etapp två.

I den andra etappen har berörts frågor om bl.a. ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan Säkerhetspolisen och den öppna polisen på de verksamhetsområden som ligger utanför Säkerhetspolisens kärnverksamhet. Arbetet har inriktats på de frågor som rör området grov organiserad brottslighet. Det arbetet har inte kunnat slutföras inom den för uppdraget stipulerade tiden, men kommer att fortgå trots att regeringsuppdraget formellt har upphört. Vidare har ett arbete genomförts i syfte att utveckla informationsvägarna mellan Säkerhetspolisen och den öppna polisen för att säkerställa att information i relevanta frågor kommer alla berörda till del.

Utskottet, som delar motionärernas uppfattning om vikten av bl.a. bra informationsvägar mellan Säkerhetspolisen och den öppna polisen, finner med hänsyn till det arbete som har gjorts och som pågår inte skäl till något uttalande från riksdagen i frågan. Motion Ju329 i här behandlad del avstyrks.

Utskottet vill i detta sammanhang nämna att regeringen i budgetpropositionen anför att den anser att det bör införas en instruktion för Säkerhetspolisen som bör kunna träda i kraft den 1 januari 2003. Arbetet är ett led i att skapa större öppenhet om Säkerhetspolisen. Samtidigt aviserar regeringen sin avsikt att flytta de frågor som handläggs vid Säkerhetspolisens försvarsenhet till polisenheten vid Rikspolisstyrelsen. Det handlar bl.a. om beredskapsplaneringen. Denna fråga behandlades i riksdagen år 1989 (prop. 1988/89:108, bet. 1988/89:JuU21) när riksdagen utan erinran tog del av vad civilministern anförde om Säkerhetspolisens organisatoriska hemvist, arbetsuppgifter och organisation. I ärendet antog riksdagen också riktlinjer i fråga om Säkerhetspolisen beträffande dels ledning och parlamentarisk insyn, dels personalpolitik. I propositionen anfördes bl.a. att beredskapsplaneringen för polisväsendet

också i fortsättningen skulle bedrivas vid Säkerhetspolisen. Utskottet noterar att regeringen nu aviserar en ändring i denna del. Utskottet har ingen erinran häremot.

I motionerna Ju281 (m) och So442 (fp) begärs att polisen tilldelas särskilda resurser för narkotikabekämpningen, vilka skall användas bl.a. till att det i varje län inrättas specialiserade narkotikaenheter.

Utskottet behandlade likalydande yrkanden under föregående riksmöte (2001/02:JuU5y s. 6 som avsåg proposition 2001/02:91 Nationell narkotika-handlingsplan). Yrkandena avstyrktes med hänvisning till bl.a. att regeringen i propositionen aviserat att den skulle ge Brottsförebyggande rådet i uppdrag att utvärdera effekterna av polisens arbete med att bekämpa narkotikabrottsligheten.

Regeringen beslutade den 25 april 2002 (Ju2002/3159/PÅ) att ge Brottsförebyggande rådet det nämnda uppdraget, som skall redovisas senast den 1 november 2003. I uppdraget ingår bl.a. att bedöma effekterna av polisens åtgärder mot både mängdbrottsligheten och den grövre brottsligheten. Däri ingår att behandla de delar av polisorganisationen som deltar i bekämpningen av narkotikabrottslighet, framför allt kriminalunderrättelsetjänsten samt spanings- och utredningsverksamheten. I uppdraget ingår också att lämna förslag till åtgärder för att utveckla polisens metoder för bekämpning av narkotikabrottslighet.

Utskottet vill inte föregripa Brottsförebyggande rådets arbete. Utskottet avstyrker därför motionerna Ju281 och So442 i här behandlade delar.

Närpolisen

Närpolisreformen syftar till att medborgare i hela landet skall ha tillgång till en polis med lokal förankring, hög kompetens och tillräckliga resurser. På det sättet skapas garantier för att brott och ordningsstörningar i ett område kan bekämpas uthålligt och med tillämpning av de bästa polisiära metoderna och kunskaperna.

I motion Ju258 (c) tas frågor upp med anknytning till närpolisreformen. Det poängteras att närpolisen skall vara basen för all polisverksamhet, dess betydelse för vardagsbrottsligheten, att åtgärder skall vidtas för att kvalitets-säkra brottsutredningar och att viss del av budgeten skall gå direkt till den lokala polismyndigheten.

En grundtanke med polisverksamhet i närpolisområden är att brott som drabbar enskilda och skapar otrygghet i lokalsamhället skall utredas av polisen i det område där brottet har begåtts. Närpolisen skall i sitt arbete utgå från de problem som de boende och andra lokalt verksamma personer har. För att bli framgångsrikt måste polisens arbete med att förebygga brott och ordningsstörningar bedrivas i nära samverkan med andra som berörs av eller kan påverka situationen. Den fortsatta utvecklingen av närpolisen skall beakta ny kunskap och ta hänsyn till förändringar i samhället. En förutsättning för att närpolisen verkligen skall bli basen i polisverksamheten är att den får tillräckliga resurser och kompetens, t.ex. vad gäller ledarskap. De resurser som har

tillförts och nu tillförs polisen gör det möjligt att öka antalet poliser och skapar förutsättningar för att prioritera kompetensutveckling. På sikt bör enligt regeringens mening polisen i närpolisområdena ansvara för all polisverksamhet som inte kräver speciell kompetens eller av andra skäl bör bedrivas centralt.

I regleringsbrevet för polisen för år 2002 har regeringen gett Rikspolisstyrelsen i uppdrag att redovisa bl.a. vilka åtgärder som har vidtagits för att närpolisen skall bli basen i polisverksamheten.

Av Rikspolisstyrelsens redovisning av uppdraget (POL-480-3058/02) framgår bl.a. att flera myndigheter har fortsatt att integrera den händelsestyrda verksamheten med polisverksamheten i närpolisområdena. En trend i motsatt riktning är att föra poliser från närpolisområdena till den händelsestyrda verksamheten. För att få en bättre styrning har flertalet myndigheter inrättat en närpolisavdelning för bl.a. samordning, utveckling och uppföljning av arbetet inom närpolis enheterna. I tidigare rapporter från BRÅ och RRV har påpekats att vissa närpolisområdena är för små. När personaltillgången minskat vid vissa myndigheter har därför en sammanslagning av närpolisområden genomförts för att minska sårbarheten. Denna utveckling är enligt Rikspolisstyrelsen i princip rationell. Samtliga myndigheter prioriterar fortfarande utbildning i problemorienterat arbetssätt.

Rikspolisstyrelsen konstaterar vidare att närpolisverksamheten har förändrats sedan starten i början av 1990-talet. Fram till juni 2001 var det inte alltid möjligt att hålla en tillfredsställande bemanning inom polisverksamheten i närpolisområdena eftersom antalet poliser till den tidpunkten minskade. För att förbättra tillståndet inom polisorganisationen måste antalet poliser öka och antalet civilanställda i vart fall inte minska. En ökning av antalet poliser kommer att gynna polisverksamheten i närpolisområdena både direkt och indirekt.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen tidigare behandlat liknande yrkanden om närpolisen, senast i samband med behandlingen av budgetpropositionen för innevarande år (bet. 2001/02:JuU1 s. 38 f.).

Utskottet delar uppfattningen i motion Ju258 att det behövs en del åtgärder för att närpolisreformen skall fungera fullt ut. Det är därför glädjande att regeringen bland prioriteringarna inför budgetåret 2003 framhållit att koncentrationen av polisverksamheten till närpolisområdena skall fortsätta samt att kvaliteten i brottsutredningarna skall höjas så att uppkläringen och lagföringen ökar. Detta är prioriteringar som utskottet ställt sig bakom.

När det gäller frågan om vilka åtgärder som skall vidtas för att förstärka närpolisverksamheten vill utskottet också framhålla att de resurser som nu tillförs polisen bl.a. syftar till att antalet poliser skall öka. Detta medför i sin tur att polisen blir mer tillgänglig för medborgarna. En utbyggd och utvecklad närpolisorganisation innebär också att medborgarna känner sig tryggare. Utskottet utgår från att regeringen mot bakgrund av Rikspolisstyrelsens senaste redovisning kommer att överväga om ytterligare åtgärder behöver vidtas för att närpolisreformen skall få fullt genomslag.

Sammantaget innebär det nu anförda att utskottet inte ser något behov av ett uttalande från riksdagen med anledning av motionen. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju258 i nu behandlade delar.

Polisförsörjningen, m.m.

En ny polisiär grundutbildning startade vid Polishögskolan i Solna år 1998. Polisutbildning startades dessutom i Umeå år 2000 och i Växjö under år 2001. Sammanlagt har de tre utbildningsorterna kapacitet för antagning av mellan 700 och 900 poliser per år. Sedan den nya polisutbildningen påbörjades år 1998 har 1 064 poliser utexaminerats t.o.m. midsommar 2002. År 2001 påbörjade ca 530 studerande grundutbildningen. Regeringen har beslutat att polisutbildningen vid Umeå universitet får utökas med 72 studerande per termin. Under hösten 2002 sker en ökning med 24 platser, vilket ger en ökning med 96 platser. Rikspolisstyrelsen har dessutom ökat antalet utbildningsplatser i Solna med 48, till totalt 240 platser. Utbildningen i Växjö har ökat med 24 platser, vilket ger 96 platser totalt. Rikspolisstyrelsen bedömer att det kring årsskiftet 2004/05 skall finnas ca 17 000 poliser.

I april 2002 startades en polisiär distansutbildning för civilanställda. Utbildningen riktar sig till civilanställda vid polismyndigheter som har en större andel civilanställda än de kan finansiera. Sjutton personer, varav fyra kvinnor antogs till utbildningen.

Grundutbildningen vidareutvecklas fortlöpande. Arbetet syftar till kvalitetsutveckling på samtliga områden med bl.a. kompetensutveckling för lärare samt forskningsanknytning av utbildningen. Det omfattar också de testmetoder som används för att identifiera de sökande som kan antas vara mest lämpliga som poliser.

Under år 2001 har satsningar på vidareutbildning gjorts inom t.ex. problemorienterat polisarbete, polistaktik samt moral- och etikfrågor. Flera myndigheter har utnyttjat möjligheten att erbjuda praktiktjänstgöring inom den egna organisationen. Polishögskolan har fortsatt arbetet för att i samverkan med polismyndigheterna utveckla en modell för vidareutbildning där bl.a. formerna förnyas med hjälp av den pedagogik som grundutbildningen bygger på. Därigenom byggs också broar mellan de poliser som gått den gamla utbildningen och de som gått den nya. Polishögskolan har under år 2001, i dialog med polismyndigheterna, arbetat med en modell för generell och återkommande vidareutbildning. Där betonas den enskildes ansvar för sin kompetensutveckling och kopplingen till verksamhetens utvecklingsbehov. På liknande sätt arbetar Ledarskapscentrum med ett utvecklingsprogram för högre chefer inom polisen.

Andelen kvinnor var år 2001 ca 18 % av poliserna och 73 % av de civilanställda. Andelen kvinnliga chefer var 7 % inom polispersonalen (6 % år 2000) och 40 % inom kategorin civilanställda (43 % år 2000). Arbetet pågår med att implementera jämställdhetsfrågorna i verksamheten. Vid de största myndigheterna finns heltidsanställda jämställdhetshandläggare. För att öka antalet kvinnliga chefer har det nationella nätverket för kvinnliga poliser tagit fram

en utbildning för kvinnor som är intresserade av chefsbefattningar. Utbildningen har genomförts vid flera polismyndigheter.

Rikspolisstyrelsen har utarbetat en övergripande handlingsplan för etnisk mångfald. En mångfaldsgrupp har inrättats vid Rikspolisstyrelsen. Fyra polismyndigheter har under år 2001 tagit fram egna planer. Övriga myndigheter arbetar med att ta fram sådana planer. Av de ca 530 studerande som under år 2001 påbörjade grundutbildningen var 32 % kvinnor. Andelen med utländsk bakgrund var oförändrad, 14 %. Rikspolisstyrelsen har vidtagit åtgärder för att få fler kvinnor och personer med utländsk bakgrund att söka sig till polisutbildningen.

Flera motioner berör polisutbildningen och möjligheterna att i framtiden bemanna polisorganisationen så att den kan svara mot de krav som ställs på polisen. I motion Ju329 (m) begärs att utbildningen förändras så att exempelvis sökande med specialistkompetens får gå en kortare utbildning. I motion Ju345 (s) begärs att försöket med polisutbildning på distans skall utvecklas och permanentas. I motionen anförts att distansutbildning även kan ge positiva effekter för myndigheternas interna fortbildning, kompetensutveckling och vidareutbildning. Liknande tankar framförs i motion Ju329 (m). Ett yrkande om att körkortsmedicin skall ingå som ett moment i polisutbildningen framställs i motion T379 (fp). Yrkanden om ökat lokalt inflytande och breddad kompetens i antagningsförfarandet framställs i motionerna Ju258 (c) och Ju274 (fp). I motionerna Ju258 och Sf336 (v) begärs att fler poliser med invandrarbakgrund skall rekryteras, i den sistnämnda särskilt kvinnor.

Utskottet har behandlat liknande yrkanden vid flera tillfällen (senast bet. 2001/02:JuU1 s. 43 f).

Som angetts ovan påbörjades den nya grundutbildningen för poliser under år 1998. Den 30 maj 2000 presenterades en utvärdering av utbildningen (se bet. 2001/02:JuU1 s. 45). Rikspolisstyrelsens internrevision beslutade den 30 maj 2002 om en granskning av grundutbildningen och rekrytering av poliser (VKA-977-2964/02). Avsikten med granskningen är att identifiera krav och mål för grundutbildningen, varvid en fråga är om det finns tydliga och klara mål och strategier för vad polisväsendet vill med utbildningen. En annan fråga är hur polisen skall klara ett markant ökande rekryterings- och utbildningsbehov. Vidare är avsikten med granskningen bl.a. att säkra att rekryteringsprocessen fungerar och föreslå eventuella åtgärder för att förbättra verksamheten. Utskottet har inhämtat att rapporten kommer att presenteras den 13 december 2002.

Utskottet anser, i likhet med motionärerna, att frågor om polisutbildningens utformning och rekrytering av poliser är viktiga frågor. Utskottet ser med tillfredsställelse att internrevisorerna hos Rikspolisstyrelsen initierat en översyn av bl.a. grundutbildningen och rekryteringen. Det är viktigt att sammansättningen inom polisen speglar samhället i stort. Det är därför viktigt att såväl personer med en annan etnisk bakgrund än svensk, särskilt personer från utomnordiska länder, som kvinnor antas till polisutbildningen. Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen poängterar att det är en viktig

uppgift för rättsväsendet att verka för att andelen med annan etnisk bakgrund än den svenska ökar bland de anställda. Vidare kan anmärkas att det i regleringsbrevet för polisen för år 2002 anges att Rikspolisstyrelsen skall redovisa en sammanhållen nationell beskrivning och analys av statistik samt åtgärder på det personalpolitiska området. Utskottet utgår från att regeringen noga följer den frågan i det vidare arbetet. Mot bakgrund av det arbete som pågår och med beaktande av de övriga åtgärder som regeringen vidtagit finner utskottet inte skäl att göra något uttalande i frågan. Utskottet avstyrker motionerna Ju329, T379, Ju274, Ju258 och Sf336 i här behandlade delar.

Utskottet har inhämtat att försöket med polisutbildning på distans har fallit mycket väl ut och att en fortsättning är planerad. Det finns inom Polishögskolan en önskan att utöka distansutbildningen. Distansutbildningen har visat sig vara särskilt eftertraktad av personer som bor i glesbygd. Mot bakgrund härav får syftet med motion Ju345 och motion Ju329 i denna del anses tillgodosett. Motionerna avstyrks i nu behandlade delar.

I motionerna Ju258 (c), Ju329 (m) och Ju364 (fp) begärs att vidareutbildningen, karriärmöjligheterna och chefsutbildningen skall förbättras. Utöver vad som redovisats ovan kan anmärkas att Rikspolisstyrelsen enligt regleringsbrevet för år 2002 skall redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att bl.a. rekrytera och utveckla chefer, uppmuntra kvinnor och män att utveckla sin kompetens så att de kan utgöra en bas för framtida chefsrekrytering och höja personalens kompetens i övrigt. Mot bakgrund av det pågående arbetet finner utskottet inte skäl att göra något uttalande i frågan. Utskottet förutsätter att regeringen noga följer frågan och vidtar de åtgärder som kan anses vara nödvändiga för att uppnå såväl en god chefsförsörjning som kompetensutveckling i övrigt. Utskottet avstyrker därför motionerna Ju258, Ju329 och Ju364 i här behandlade delar.

I ett stort antal motioner framhålls behovet av att inrätta ytterligare en polishögskola och i alla utom en, motion Ju258 (c), framförs önskemål om var den skall förläggas. Här rör det sig om Borås i motionerna Ju201 (m), Ju240 (s) och Ju350 (c), Falun/Borlänge i motion Ju203 (m), Örebro i motionerna Ju204 (m) och Ju333 (s), västra Sverige i motion Ju238 (m), Skövde i motion Ju252 (c), Karlstad i motion Ju276 (fp), Hässleholm i motion Ju304 (m) och om Gävleborgs län i motion Ju347 (v).

Utskottet har tidigare uttalat sig om liknande motionsyrkanden, senast i samband med behandlingen av budgetpropositionen för innevarande år (bet. 2001/02:JuU1 s. 43 f).

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det, som framgår av avsnittet Prioriteringar inför budgetåret 2003, är en prioriterad uppgift för polisen att öka antalet poliser så att polisorganisationen kan förstärkas och förnygras. Ett av syftena med de resursförstärkningar som nu föreslås är också att öka antalet poliser. När det gäller hur många poliser som skall utbildas respektive anställas inom polisorganisationen vill utskottet liksom tidigare år framhålla att det är en uppgift för Rikspolisstyrelsen att sköta personalförsörjningen inom polismyndigheten. Utskottet har inhämtat att det inte pågår något arbete inom

Justitiedepartementet med att inrätta ytterligare en polishögskola. Däremot ställer sig regeringen inte avvisande till en ny skola om behov av en sådan skulle uppstå. Utskottet föreslår sålunda att riksdagen avslår motionerna Ju201, Ju203, Ju204, Ju238, Ju240, Ju252, Ju258, Ju276, Ju304, Ju333, Ju347 och Ju350 i nu behandlade delar.

Resursfördelningen mellan myndigheterna

Inom anslaget till polisorganisationen skall Rikspolisstyrelsen tilldela polismyndigheterna medelsramar. Enligt regleringsbrevet för innevarande budgetår skall Rikspolisstyrelsen vid fördelningen av medel mellan polismyndigheterna ta hänsyn till myndigheternas arbetsbelastning och medborgarnas behov.

Rikspolisstyrelsen genomför varje år, tillsammans med ledningen för varje polismyndighet, dels en budgetdialog på våren om medelsramarna för de tre kommande åren, dels en resultatdialog på hösten om verksamheten innevarande år samt resultatens konsekvenser för de kommande åren. Dialogerna är viktiga instrument när det gäller att fördela resurserna på ett sätt som säkerställer en rationell polisverksamhet i hela landet.

I samband med det nya budgetsystemet år 1992 infördes en fördelningsmodell. Enligt den modellen skulle invånarantalet för respektive län beaktas, liksom att det i vissa län bedrivs speciella typer av verksamhet. Som exempel på det sistnämnda kan nämnas fjällräddning och gränskontroll. Härtill kom en särskild storstadsfaktor. Denna modell har aldrig tillämpats fullt ut. Bakgrunden till det är att en exakt tillämpning skulle ha inneburit stora förändringar i den etablerade organisationen. Vissa ansträngningar har gjorts i syfte att anpassa sig till modellen. Dessa ansträngningar frystes i samband med det besparingskrav som ålades polisen budgetåret 1995/96. I dagsläget är utgångspunkten för fördelningen den fördelning som ägde rum 1995/96 med de tillägg och ändringar som bl.a. motiveras av förändringar beträffande verksamheten. Hur detta skall ske avgörs genom den ovan beskrivna budgetdialogen.

Sedan Rikspolisstyrelsen fördelat polisens resurser mellan polismyndigheterna sker en fördelning inom respektive län. Denna fördelning görs av länspolismästaren. Rikspolisstyrelsen har inte någon möjlighet att påverka fördelningen av resurserna inom en myndighet.

Ett stort antal motioner ifrågasätter det rådande systemet för fördelning av resurser mellan olika polismyndigheter och hävdar att glesbygdsområden för närvarande missgynnas. I motionerna Ju223 (kd), Ju258 (c), Ju319 (c), Ju324 (s), Ju337 (s), Ju374 (s) och Ju383 (s) föreslås att åtgärder skall vidtas för att underlätta rekrytering av polis till glesbygd i allmänhet och särskilt till områden med stora avstånd till en polishögskola. Andra förslag syftar till förkortad utryckningstid och en kompetent poliskår på landsbygden.

I några motioner yrkas ökade resurser till ett visst särskilt angivet län. I motion Ju204 (m) yrkas sålunda att ytterligare resurser skall tillföras Örebro, i motion Ju209 (c) Uppsala och i motionerna N305 (m) och N397 (fp) Stock-

holm. I flera av motionerna framhålls polisbristen i länet som skäl för ökade resurser.

Vid Rikspolisstyrelsen har arbete för att bredda beslutsunderlaget för fördelningen av polisorganisationens anslag till polismyndigheterna genomförts. Detta arbete har bl.a. resulterat i att Rikspolisstyrelsen tagit fram ett antal statistiska mått, indikatorer, som skall ligga till grund för budgetdialogen. De viktigaste indikatorerna är befolkningsunderlaget, hur stor brottsligheten är inom respektive myndighet samt hur stor andel våldsbrott varje myndighet har. Den senare indikatorn ger ett mått på hur tung arbetsbelastningen är vid respektive myndighet. Andra faktorer som vägs in vid resursfördelningen är de särskilda problem som finns i glesbygdsområdena och den extra arbetsbelastning som storstadsregionerna har.

Arbetet vid Rikspolisstyrelsen med att bredda beslutsunderlaget kommer att fortsätta även framöver i syfte att utveckla och förfina den analysverksamhet som föregår resursfördelningen.

Utskottet har behandlat liknande yrkanden tidigare (bet. 2000/01:JuU1 s. 31 f). Utskottet ansåg då bl.a. att det var och även i fortsättningen borde vara en uppgift för Rikspolisstyrelsen att fördela resurserna. Utskottet utgick från att de speciella förhållanden som råder på olika håll blir beaktade i tillbörlig omfattning. Riksdagen borde, framhöll utskottet, alltså inte uttala sig med anledning av motionsönskemålen. Med detta avstyrktes då aktuella motionsyrkanden. I fjolårets budgetbetänkande vidhöll utskottet sin tidigare uppfattning i frågan (bet. 2001/02:JuU1 s. 35 f).

Utskottet gör samma bedömning i år, nämligen att det även i fortsättningen bör vara en fråga för Rikspolisstyrelsen att fördela polisorganisationens anslag mellan de olika polismyndigheterna. Utskottet ser härvid positivt på det arbete som Rikspolisstyrelsen genomfört för att bredda beslutsunderlaget för resursfördelningen samt att arbete pågår för att ytterligare utveckla och förfina den analysverksamhet som föregår fördelningen. Därigenom torde möjligheterna att beakta de speciella förhållanden som råder på olika håll, t.ex. i glesbygdsområdena och i storstadsregionerna, öka ytterligare. Sammanfattningsvis anser utskottet alltså att riksdagen inte bör uttala sig med anledning av de nu aktuella motionsönskemålen. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju204, Ju209, Ju223, Ju258, Ju319, Ju324, Ju337, Ju374, Ju383, N305 och N397 i nu behandlade delar.

I motion Ju261 (m) begärs att Polismyndigheten i Västra Götaland skall kompenseras för de merkostnader som uppstod i samband med säkerhetsarrangemangen vid regeringens EU-möte i Göteborg i juni 2001.

I budgetunderlaget för åren 2003–2005 anför Rikspolisstyrelsen att den principiellt anser att polisen skall kompenseras särskilt för alla de merkostnader som EU-ordförandeskapet medförde. Emellertid höjdes polisens anslag för år 2001, låt vara att något särskilt belopp inte angavs för ordförandeskapet. Härtill kommer att polisens ekonomi var i balans vid utgången av året. Poliséväsendet som helhet har alltså i stort sett, låt vara kortsiktigt, klarat den ekonomiska påfrestningen. Däremot har insatserna lett till svåra ekonomiska

problem för enskilda polismyndigheter. De totala kostnaderna som redovisades i skrivelsen till regeringen den 24 september 2001 (uppföljning av kostnader för polisen som har samband med Sveriges ordförandeskap i EU år 2001) uppgick till 340 miljoner kronor, varav 193 miljoner kronor avsåg direkta merkostnader. Därtill kommer 13 miljoner kronor för kostnader som avser efterarbete med brottsutredningar i Polismyndigheten i Västra Götaland. Totalt uppgår polisens merkostnader för EU-ordförandeskapet till 206 miljoner kronor. I de prognoser som lämnades till regeringen i början av år 2001 beräknades merkostnaderna bli 120 miljoner kronor, fortsätter Rikspolisstyrelsen.

Rikspolisstyrelsen hänvisar vidare till att justitieministern i en interpellationsdebatt (snabbprotokoll 2001/02:63) anförde bl.a. att Göteborgsmötets kostnader på 145 miljoner kronor "... kommer att kompenseras i satsningar till polisen..."

Med denna bakgrund bör enligt Rikspolisstyrelsen polisen kompenseras med 145 miljoner kronor som avser merkostnader för Göteborgsmötet.

Regeringen uttalar i budgetpropositionen att det svenska ordförandeskapet i EU, och särskilt toppmötet i Göteborg, medförde en ovanligt stor insats från bl.a. polisens sida. Det är regeringens uppfattning att Polismyndigheten i Västra Götaland inte ensam skall finansiera samtliga merkostnader för polisen i samband med toppmötet. Rikspolisstyrelsen kommer att få i uppdrag att redovisa hur mycket av de satsningar som görs på polisen har fördelats till Polismyndigheten i Västra Götaland, så att den kompenseras för merkostnader den har haft i samband med toppmötet.

Utskottet delar regeringens uppfattning att Polismyndigheten i Västra Götaland inte ensam skall stå för alla de merkostnader myndigheten fick med anledning av toppmötet. Med hänsyn till det kommande regeringsuppdraget finner utskottet inte skäl föreligga att riksdagen uttalar sig i frågan. Motion Ju261 får med detta uttalande anses tillgodosedd.

Insatser mot rattfylleri, m.m.

I några motioner berörs frågan om polisens insatser mot rattfylleri. I motionerna Ju386 (s), T378 och T466 (båda c) pekas bl.a. på det förhållandet att ett bättre teknikutnyttjande hos polisen, såsom ytterligare användning av automatisk hastighetsövervakning, kan frigöra resurser hos polisen för insatser mot alkoholphäverkade förare i trafiken.

I 3 kap. 1 § polisförordningen (1998:1558) föreskrivs att polisstyrelsen särskilt skall se till att polisarbetet bedrivs i överensstämmelse med de prioriteringar och riktlinjer som riksdagen och regeringen lagt fast för polisverksamheten.

Utskottet har som framgår ovan i avsnittet om prioriteringar inför budgetåret 2003 ställt sig bakom de bedömningar som regeringen gjort. Utskottet vill i sammanhanget framhålla att det förhållandet att vissa typer av brottslighet betraktas som prioriterade självfallet inte innebär att annan brottslighet skall lämnas åt sidan. Hur avvägningarna i fråga om insatser mot olika typer av

brottslighet skall göras bör dock avgöras lokalt ute i polismyndigheterna inom ramen för statsmakternas prioriteringar. Utskottet noterar att Rikspolisstyrelsen i regleringsbrevet för år 2002 ålagts att redovisa hur försöksverksamheten med automatisk hastighetsövervakning har utvecklats. Av redovisningen skall framgå bl.a. hur många kameror som använts, hur många sträckor som bevakas och vilket resultat verksamheten har lett till. Som framgår av resultatredovisningen för år 2001 innebär det årets nationella strategi för trafikövervakningen att arbetet främst inriktats mot efterlevnaden av bl.a. trafiknykterhetsbrott. I Polisverksamhetsutredningens delbetänkande Polisverksamhet i förändring (SOU 2002:70) finns förslag som berör vissa av polisens uppgifter inom trafikområdet. Utredningen föreslår att parkeringsvakter i större utsträckning än i dag skall kunna bistå polisen vid t.ex. trafikdirigering, vid i förväg planerade fordonskontroller och vid eskort av transporter. Vidare föreslås att kommunerna skall ta över ansvaret för felparkeringsavgifterna. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna Ju386, T378 och T466 i nu behandlade delar.

Åklagarväsendet

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt redogörs för åklagarväsendets resultat under verksamhetsåret 2001. Utskottet delar regeringens bedömning att åklagarväsendet i stort nått de mål som ställts upp för dess verksamhet, men att ytterligare insatser krävs på vissa områden. I avsnittet tar utskottet vidare ställning till vilka prioriteringar som bör ligga till grund för åklagarväsendets verksamhet under år 2003. Utskottet behandlar också ett antal motionsyrkanden rörande organisationsfrågor. Utskottet hänvisar i dessa delar i huvudsak till pågående utredningar och beredningsarbete. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden. Jämför reservationerna 14–15.

Inledning

Målet för åklagarverksamheten är att se till att den som begått brott lagförs.

Åklagaren har en central roll inom rättsväsendet när det gäller att bekämpa brottslighet. Till åklagarens uppgifter hör att leda förundersökningar, fatta beslut i åtalsfrågor och föra talan om ansvar för brott vid domstol. Inom ramen för förundersökningsledningen beslutar åklagaren om personella och reella tvångsmedel av integritetskränkande natur såsom anhållande, kroppsbesiktning, reseförbud och husrannsakan. Åklagaren kan också begränsa eller lägga ned en förundersökning. Andra viktiga uppgifter som ankommer på åklagaren är att under vissa förutsättningar utfärda strafföreläggande och besluta om åtalsunderlåtelse.

Central förvaltningsmyndighet för åklagarväsendet är Riksåklagaren (RÅ). Åklagarväsendets organisation i övrigt består av åklagarmyndigheterna i

Stockholm, Västerås, Linköping, Malmö, Göteborg och Umeå, var och en under ledning av en överåklagare. Vid dessa myndigheter finns åklagarkammare.

Ekobrottsmyndigheten svarar för ekobrottsbekämpningen i Stockholms län, Skåne län, Västra Götalands län, Hallands län, Gotlands län samt sedan den 1 juli 2001 Blekinge län. Av instruktionen för Ekobrottsmyndigheten framgår att myndigheten dels är en åklagarmyndighet, dels en central förvaltningsmyndighet under regeringen.

Resultatuppföljning

Följande verksamhetsmål gällde för åklagarväsendet år 2001.

Lagföringen skulle öka och kvaliteten på förundersökningarna skulle höjas. Antalet avslutade ärenden skulle uppgå till minst det antal som kommit in. Genomströmningstiden skulle minska.

Rättstillämpningen skulle vara enhetlig. Riksåklagaren skulle som åklagare i Högsta domstolen verka för rättsutveckling och rättsbildning inom rättsområden där behovet av ledning är nödvändigt för den praktiska rättstillämpningen.

För Ekobrottsmyndighetens del gällde dessutom att förebygga och upptäcka ekonomisk brottslighet. Ekobrottsmyndigheten skulle genom nya arbetsmetoder och hög kompetens skapa förutsättningar för en effektiv ekobrottsbekämpning. Det arbetet skulle särskilt inriktas på att utveckla och ytterligare förstärka bekämpningen av den kvalificerade, omfattande eller gränsöverskridande ekonomiska brottsligheten.

Målet för stabsfunktionerna vid Ekobrottsmyndigheten var att ge regeringen och andra intressenter en bättre helhetsbild av den ekonomiska brottsligheten och bättre möjligheter att förutse utvecklingen på området. Berörda myndigheter skulle på ett så tidigt stadium som möjligt informeras om nya former av ekonomisk kriminalitet.

Regeringen lämnar i budgetpropositionen en utförlig beskrivning av hur verksamheten utvecklats under de senaste åren.

Först redovisas åklagarorganisationens utveckling, därefter Ekobrottsmyndighetens.

Inledningsvis anför regeringen att åklagarorganisationen under år 2001 har satsat stora resurser på de prioriterade områdena. Vålds- och narkotikabrott, ekonomisk brottslighet och miljöbrottslighet utgjorde sammanlagt 21 % av alla avslutade ärenden och bekämpandet av dessa brottstyper förbrukade 332 miljoner kronor, eller ca 44 %, av hela resursanvändningen.

De totala balanserna minskade från 55 377 till 54 594 ärenden. Av dessa fanns 22 802 ärenden hos polisen för utredning och 24 991 hos domstol i avvaktan på huvudförhandling eller dom.

Utvecklingen avseende polis-, åklagar- och domstolsbalans samt total balans framgår av tabellen nedan. En förklaring finns i direkt anslutning till tabellen.

År	Polisbalans	Åklagarbalans	Domstolsbalans	Total balans
1999	22 782	14 040	25 567	62 389
2000	22 523	7 581	25 273	55 377
2001	22 802	6 801	24 991	54 594

Förklaring: Åklagarorganisationens balans delas traditionellt in i tre grupper: polis-, åklagar- och domstolsbalans. Grupperna speglar de tre processstegen i åklagarverksamheten: förundersökningsledning, beslut i åtalsfrågan och processföring.

Av tabellen framgår att såväl åklagarbalansen som den totala balansen minskade.

Utvecklingen avseende inkomna och avslutade ärenden framgår av tabellen nedan.

År	Inkomna ärenden	Avslutade ärenden
1999	178 865	187 456
2000	167 899	180 034
2001	166 798	171 923

Som framgår var antalet inkomna ärenden i princip oförändrat under år 2001 jämfört med år 2000. Både antalet och andelen avslutade ärenden minskade något.

Utvecklingen avseende misstänkta som blivit lagförda framgår av tabellen nedan.

År	Antal misstänkta som blev lagförda av samtliga misstänkta där avslutande beslut fattats	Detsamma uttryckt i procent, dvs. lagföringsandelen av samtliga misstänkta
1999	114 175 av 187 683	61 %
2000	115 832 av 187 159	62 %
2001	108 597 av 180 445	60 %

Som framgår minskade såväl antalet som andelen lagförda misstänkta något under år 2001 jämfört med år 2000.

Av tabellen nedan framgår den genomsnittliga genomströmningstiden från det att förundersökning blev åklagarledd respektive från färdig förundersökning till beslut i åtalsfrågan.

År	Genomströmningstid avseende tid från det att förundersökningen blev åklagarledd till avslutande beslut av åklagare (exklusive ekobrott)	Genomströmningstid avseende tid från färdig förundersökning till beslut i åtalsfrågan (exklusive ekobrott)
1999	120 dagar	53 dagar
2000	117 dagar	48 dagar
2001	112 dagar	29 dagar

Som framgår minskade den genomsnittliga tiden för åklagare att fatta beslut i åtalsfrågan i färdiga förundersökningar med 40 % jämfört med år 2000 (från 48 till 29 dagar). Riksåklagarens mål har varit att den genomsnittliga genomströmningstiden för brottsmisstankar i färdiga förundersökningar skall vara högst 30 dagar.

Åklagarna beslutade år 2001 om 67 % av alla brottsmisstankar i färdiga förundersökningar inom 15 dagar mot 55 % under år 2000.

Av tabellen nedan framgår utvecklingen av antalet beslut som medför lagföring (väckt åtal, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse) och beslut som medför att lagföring inte sker av det totala antalet beslut som fattas om brottsmisstankar i färdiga förundersökningar respektive år. En förklaring till begreppet brottsmisstanke finns i direkt anslutning till tabellen.

År	Åtal väckt	Strafföreläggande	Åtalsunderlåtelse	Åtal ej väckt	Totalt antal beslut om brottsmisstankar i färdiga förundersökningar
1999	160 649	54 842	31 328	50 834	297 653
2000	167 280	49 340	32 492	48 601	297 713
2001	166 152	44 037	28 276	37 261	275 726

Förklaring: Ett ärende kan innehålla en eller flera misstänkta och en eller flera brottsmisstankar. En inkommen misstanke om en lagöverträdelse registreras som en brottsmisstanke. Om två personer är misstänkta för samma lagöverträdelse registreras två brottsmisstankar.

Som framgår av tabellen ökade lagföringsandelen, dvs. den andel av alla avslutade brottsmisstankar i färdiga förundersökningar som lett till beslut om åtal, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse, till drygt 86 % under år 2001 jämfört med knappt 84 % under år 2000.

Det antal brottsmisstankar som polisen redovisade till åklagarorganisationen var i princip oförändrat jämfört med år 2000. Åklagarna avslutade ca 16 000 fler brottsmisstankar än vad som kom in. Utvecklingen har varit ungefärligen densamma under de senaste tre åren. Antalet avslutade brottsmisstankar minskade med ca 8 000 jämfört med år 2000. Av dessa avsåg emellertid 7 000 bötesbrott, vilket enligt regeringen innebär att förändringen inte är lika stor när det gäller åklagarnas arbetsbelastning.

Vad gäller våldsbrott var lagföringsandelen år 2001 i färdiga förundersökningar 80 % (35 069 av 43 654) jämfört med 77 % (35 900 av 46 828) under år 2000. När det gäller våldsbrottslighet har andelen beslut om åtal ökat från 69 till 74 % (32 140 av 43 654) jämfört med år 2000. Det tog i genomsnitt 33 dagar för en åklagare att ta ställning i åtalsfrågan i färdiga förundersökningar om våldsbrott. För åren 1999 och 2000 var genomsnittstiderna 52 respektive 45 dagar. Under år 2001 var andelen beslut att lägga ned förundersökningar om våldsbrott 42 %. För åren 1999 och 2000 var den andelen 35 % respektive 37 %. En orsak till att ganska många våldsbrottsärenden skrivs av är enligt

Riksåklagaren att bevissvårigheterna i allmänhet är större i sådana ärenden än i andra.

Utgångspunkten för åklagarorganisationens insatser för att bekämpa våld mot kvinnor är de särskilda åtgärdsprogram som togs fram vid alla åklagarmyndigheter under år 1999. Insatserna har huvudsakligen inriktats på samarbete med polisen för att utveckla effektivare utredningsmetoder samt på snabbare lagföring genom bl.a. särskilda rättskedjeprojekt.

Under år 2001 tog det i genomsnitt 23 dagar för åklagare att ta ställning i åtalsfrågan i färdiga förundersökningar om våld mot kvinnor. För åren 1999 och 2000 var genomsnittstiden 40 respektive 36 dagar. Lagföringsandelen när det gäller färdiga förundersökningar om familjerelaterat våld mot kvinnor har ökat från 76 % år 2000 till 80 % år 2001. Vid samtliga åklagarmyndigheter har det under år 2001 bedrivits rättskedjeprojekt med inriktning på utredningar om kvinnovåld.

Under år 2001 meddelade åklagare över 3 000 beslut om besöksförbud. För åren 1998 och 1999 var antalet ca 2 000 respektive 2 500.

Åklagarorganisationen har fortsatt sina ansträngningar för att förbättra bekämpningen av brott med rasistiska eller främlingsfientliga inslag. Brottet hets mot folkgrupp ledde till lagföring i 70 fall jämfört med året före då 96 fall lagfördes. Under år 2001 ledde ett fall av olaga diskriminering till lagföring jämfört med tre år 2000. Riksåklagaren har uttalat att anledningen till att så få åtal väcks för olaga diskriminering är att det är svårt att bevisa brottet. Åklagarmyndigheterna har under år 2001 vidtagit ytterligare åtgärder för att säkerställa att utredningar om rasistisk brottslighet prioriteras i verksamheten, bl.a. genom utbildningsinsatser.

Vad gäller narkotikabrott ökade lagföringsandelen i färdiga förundersökningar till 90 % (26 680 av 29 752) under år 2001 jämfört med 86 % (27 915 av 32 508) under år 2000. Utredningar om grov gränsöverskridande narkotikabrottslighet handläggs vid de internationella åklagarkamrarna.

Alla anmälda brott mot miljön går till skillnad från andra brott direkt till åklagare för bedömning. Polisen lägger inte ned några miljöbrottsutredningar. Under år 2001 kom det in ca 4 000 miljöbrottsärenden, och åklagarna avslutade ca 3 000 ärenden. Detta kan jämföras med år 2000 då det kom in ca 3 000 ärenden samtidigt som åklagarna avslutade ca 1 000. Vid slutet av år 2001 fanns det drygt 3 000 ärenden i balans jämfört med drygt 2 000 balanseerade ärenden vid utgången av år 2000. Andelen ärenden om brott mot miljön som ledde till lagföring var 13 % (388 av 3 045) under år 2001.

Sedan januari 2000 finns det en central enhet hos Riksåklagaren som ansvarar för analys, planering, verksamhetsuppföljning och metodutveckling inom miljöbrottsbekämpningen. Central samverkan inom miljöbrottsbekämpningen sker inom Miljöbrottsrådet. I rådet ingår företrädare för centrala myndigheter, länsstyrelser och kommuner.

Riksåklagaren och Rikspolisstyrelsen överväger tillsammans hur den polisiära utredningskapaciteten för miljöbrottsbekämpning kan förbättras. Utbildningsinsatser har ordnats på såväl central som lokal nivå.

Åklagarväsendets kostnader för att bekämpa ekonomisk brottslighet inklusive miljöbrott uppgick till drygt 342 miljoner kronor under år 2001. Ekobrottsmyndigheten svarade för ca 304 miljoner kronor och övriga åklagarmyndigheter för ca 38 miljoner kronor. Ekobrottsmyndighetens verksamhet redovisas nedan.

Åklagarmyndigheterna avslutade lika många ekoärenden under år 2001 som under år 2000. Lagföringsandelen minskade till 35 % under år 2001, jämfört med 40 % under år 2000. Det totala antalet balanserade ekoärenden minskade marginellt från 1 810 år 2000 till 1 776 år 2001. Antalet inkomna och avslutade ärenden låg på en oförändrad nivå i förhållande till år 2000. Den totala genomströmningstiden, beräknad från färdigt förundersökningsprotokoll till beslut i åtalsfrågan, har minskat från 189 dagar år 2000 till 77 dagar år 2001.

Enligt budgetpropositionen har åklagarorganisationen under år 2001 på ett aktivt sätt deltagit i det europeiska rättsliga nätverket för åklagare. Även under innevarande år har Riksåklagaren varit engagerad i riksåklagarsamarbetet i Östersjöområdet och har haft fortsatt ansvar för uppdateringen av Östersjömanualen.

Vid varje internationell åklagarkammare finns kontaktpunkter i det europeiska rättsliga nätverket. Åklagarna vid dessa kamrar samarbetar också med Europol och Eurojust.

Såvitt angår Riksåklagarens roll för rättsutvecklingen och rättsbildningen framgår av budgetpropositionen att myndigheten varje år upprättar en rättsutvecklingsplan över de frågor som bedöms ha betydelse för en enhetlig rättsutveckling. Rättsutvecklingsplanen tas fram för att förstärka Riksåklagarens verksamhet i Högsta domstolen. Under år 2001 överklagade Riksåklagaren 10 domar till Högsta domstolen. Dessa avsåg bl.a. gränsdragningen mellan mord och dråp samt bestämmande av påföljd för grovt våldsbrott.

Riksåklagaren avser att presentera ett förslag om att införa krav på prövningstillstånd i Högsta domstolen även för Riksåklagaren. Syftet med detta är bl.a. att förtydliga Riksåklagarens åklagarroll.

Riksåklagaren påbörjade ett chefsutvecklingsprogram i september 2000. Målet med chefsutbildningen är att ytterligare stärka alla chefers kompetens att leda, styra samt fördjupa chefernas ledarroll och möjligheter att utveckla verksamheten vid myndigheter eller åklagarkammare. Cheferna skall också kunna behålla och stärka sin åklagarkompetens. Målgruppen för chefsutvecklingen är överåklagare, vice överåklagare, de åklagare som är kammarchefer, personalchefer samt enhetschefer vid Riksåklagarens kansli.

Riksåklagaren beslutade i juni 2002 om en reviderad utvecklingsplan för åklagarorganisationen avseende åren 2002–2006. Utvecklingsplanen innehåller program för åklagarnas bekämpning av organiserad gränsöverskridande brottslighet, grov och komplicerad brottslighet samt övrig brottslighet innefattande s.k. mängdbrottslighet. Dessutom innehåller utvecklingsplanen program för stöd till samt ledning och styrning av åklagarverksamheten samt program för utveckling av Riksåklagarens rättsliga och kriminalpolitiska verksamhet.

Det övergripande syftet med utvecklingsplanen är att åstadkomma bättre förutsättningar för det operativa åklagararbetet och därmed öka lagföringen, förstärka åklagarrollen i samhället samt förbättra de anställdas arbetssituation.

Ekobrottsmyndigheten avslutade under år 2001 2 791 ärenden, vilket är en ökning med 2 % jämfört med år 2000. Det totala antalet balanserade ärenden ökade med ca 8 % under året. Antalet inkomna ärenden ökade från 2 440 till 3 019, eller med 24 %. Fördelningen av inkomna och avslutade ärenden på ärendekategorier har inte förändrats nämnvärt jämfört med föregående år.

Av tabellen nedan framgår utvecklingen av inkomna och avslutade ärenden samt myndighetens totala balans.

År	Inkomna ärenden	Avslutade ärenden	Total balans
1999	2 544	2 336	3 826
2000	2 440	2 744	3 442
2001	3 019	2 791	3 702

Vid Ekobrottsmyndigheten minskade lagföringsandelen till drygt 26 % (738 av 2 791 avslutade ärenden) under år 2001 jämfört med 35 % år 2000. Lagföringsandelen när det gäller de särskilt krävande ärendena ökade däremot från 43 % under 2000 till 68 % under 2001.

Av tabellen nedan framgår utvecklingen av lagföringen (åtal, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse) samt beslut som innebär att lagföring inte sker av det totala antalet beslut som fattas rörande brottsmisstankar hos Ekobrottsmyndigheten. En förklaring av begreppet brottsmisstanke finns i direkt anslutning till tabellen.

År	Åtal	Strafföreläggande	Åtalsunderlåtelse	Beslut som innebär att lagföring inte sker	Totalt antal beslut om brottsmisstankar under året
1999	1 529	166	49	6 004	7 748
2000	1 604	480	60	6 765	8 909
2001	1 168	307	21	6 401	7 897

Förklaring: Ett ärende kan innehålla en eller flera misstänkta och en eller flera brottsmisstankar. En inkommen misstanke om en lagövertredelse registreras som en brottsmisstanke. Om två personer är misstänkta för samma lagövertredelse registreras två brottsmisstankar.

Lagföringsandelen avseende samtliga fattade beslut om brottsmisstankar uppgick till knappt 19 % under år 2001. Motsvarande siffra för år 2000 var drygt 24 %. I kategorin beslut som innebär att lagföring inte sker utgjorde de två största grupperna beslut som innebär att förundersökning inte inleddes respektive lades ned, detsamma gällde under år 2000. Dessa beslut uppgick till 2 171 och 2 484 år 2001 respektive 1 566 och 2 896 under år 2000.

Det genomsnittliga medelvärdet för genomströmningstiden från brottsanmälan till beslut i åtalsfrågan avseende hela Ekobrottsmyndigheten ökade marginellt från 528 till 533 dagar. Om mediantiden i stället beräknas mins-

kade genomströmningstiden från 405 dagar till 345 dagar, dvs. med ca 15 %. Det bör påpekas att dessa siffror inte är jämförbara med de för övriga åklagarväsendet som mäter genomströmningstid från färdigt förundersökningsprotokoll och inte från brottsanmälan.

I tabellen nedan framgår utvecklingen för medelvärdet för genomströmningstiden för tiden från anmälan till beslut och för tiden från färdigt förundersökningsprotokoll till beslut avseende brottsmisstankar.

År	Från anmälan till beslut rörande brottsmisstanke	Från färdigt förundersökningsprotokoll till beslut
1999	458 dagar	174 dagar
2000	528 dagar	198 dagar
2001	533 dagar	129 dagar

Under det gångna året har samverkan mellan Ekobrottsmyndigheten och polismyndigheterna fortsatt att utvecklas positivt. Samverkan har till stor del bestått i att myndigheterna har biträtt varandra i operativa ärenden. Samverkan sker också när det gäller kompetensutveckling.

Det vanligaste konkret förekommande brottsförebyggande arbetet har bedrivits genom PEK-verksamhet (preventiv ekonomisk kontroll). Under år 2001 besöktes cirka 470 näringsidkare av lokala PEK-grupper. I samarbete med andra berörda aktörer genomförde Ekobrottsmyndigheten ett flertal brottsförebyggande projekt av pilotkaraktär för att få ny eller ökad kunskap om problem och förutsättningar inom specifika branscher.

Ekobrottsmyndigheten utvecklade under år 2001 ytterligare kontakterna med de ekobrottsbekämpande myndigheterna i övriga nordiska länder. Myndigheten har besökts av delegationer från samtliga baltstater. Under år 2001 har verksamheten vid myndighetens internationella funktion utvecklats och fördjupats i enlighet med regeringens beslut den 3 maj 2001, i vilket vissa av rättsväsendets myndigheter fick i uppdrag att stärka rättsväsendet i andra länder, i första hand EU:s kandidatländer.

Ekobrottsmyndigheten har sedan den 1 juli 2000 det nationella ansvaret för att samordna åtgärderna i Sverige mot bedrägerier, andra oegentligheter och ineffektiv hantering av EU-relaterade medel i Sverige. Den 1 mars 2001 inrättades ett EU-bedrägeriråd vid Ekobrottsmyndigheten. Rådet har under hösten 2001 hållit två sammanträden.

Tillsammans med de myndigheter i Sverige som ansvarar för hanteringen av EU-medel tog Ekobrottsmyndigheten fram en årsrapport för år 2000. Ekobrottsmyndigheten ålades också uppgiften att vara kontaktmyndighet för EU-kommissionens bedrägeribekämpningsbyrå (OLAF). Samarbetet startade redan under år 2000 och har utvecklats under år 2001. Under året har också det nordiska samarbetet avseende skyddet för EU-medel inletts.

Under år 2001 deltog myndighetens personal i kompetenshöjande åtgärder under ca 13 dagar per individ. Ekobrottsmyndigheten introducerade under året en ny ekoutbildning. Utbildningen riktar sig främst till dem som handlägger ekomål. Utöver denna utbildning har flera yrkesspecifika kurser tagits

fram med inriktning på respektive yrkesgrupps särskilda behov av kompetensutveckling.

Regeringen beslutade i maj 2002 att uppdra åt Brottsförebyggande rådet att i nära samverkan med Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Riksåklagaren och Riksskatteverket analysera behovet av ekobrottsförebyggande arbete.

Vad gäller stabsverksamheten vid Ekobrottsmyndigheten har myndigheten utarbetat en sammanfattande redogörelse om ekobrottsbekämpningen under år 2000. Myndigheten har även överlämnat en lägesrapport till regeringen om den ekonomiska brottsligheten och dess bekämpning. Myndigheten har på regeringens uppdrag utvärderat de regionala samverkansorganen. Samarbetet med andra myndigheter och organisationer har under år 2001 fortsatt och utvecklats. Ekobrottsmyndigheten har lämnat synpunkter på lagstiftningen främst genom besvarande av remisser. Myndigheten har därutöver i en skrivelse till Finansdepartementet redovisat förslag till ändring av insiderstrafflagen.

Regeringen har med anledning av verksamhetsmålen anfört bl.a. följande.

Regeringen bedömer, liksom Riksåklagaren, att det inte längre är ändamålsenligt att kräva att åklagarna skall förkorta sina genomströmningstider ytterligare. De stora satsningar som Riksåklagaren och åklagarmyndigheterna har gjort under år 2001 för att förkorta åklagarnas genomströmningstider har varit lyckosamma. Däremot finns det fortfarande mycket att göra för att i enskilda brottmålsärenden minska den totala genomströmningstiden från brottsanmälan till åtal och dom. Det är enligt regeringens uppfattning rimligt att kräva att åklagare och polis tillsammans skall ha kapacitet att genomföra ett stort antal av alla brottsutredningar i nära anslutning till brottet. För att åstadkomma sådana förbättringar av brottsutredningsverksamheten är det nödvändigt att polisen och åklagarorganisationen vidtar kraftfulla och fortsatt konkreta åtgärder på såväl central som lokal nivå. På sikt bör sådana insatser leda till en väl fungerande operativ brottsutredningsverksamhet med kortare totala genomströmningstider och bättre lagföringskapacitet. Detta är avgörande för att kunna upprätthålla enskilda människors förtroende för rättsväsendet.

Det är enligt regeringen positivt att lagföringen i färdiga förundersökningar om våldsbrott har ökat med tre procentenheter sedan år 1999. Däremot kan det inte anses godtagbart att 42 % av våldsbrottsutredningarna läggs ned. Det är positivt att Riksåklagaren och åklagarmyndigheterna under år 2001 målmedvetet fortsatt att vidta åtgärder för att förbättra bekämpningen av våldsbrott mot kvinnor och brottslighet med rasistiska, främlingsfientliga, antisemitiska eller homofobiska inslag samt olaga diskriminering. Det är angeläget att det arbetet fortsätter med oförminskad kraft.

Enligt regeringen är det en positiv utveckling att lagföringsandelen i färdiga förundersökningar om narkotikabrott har ökat till en hög nivå. Riksåklagarens beslut om att inrätta särskilda åklagarkamrar för bekämpning av grov gränsöverskridande brottslighet är enligt regeringens uppfattning viktigt för

att skapa ännu bättre förutsättningar för en mera effektiv bekämpning av internationell narkotikabrottslighet.

Det är enligt regeringens bedömning tydligt att den skärpta anmälningssplikten i miljölagstiftningen och åklagarnas och polisens utvecklingsinsatser inom miljöbrottsbekämpningen medfört att antalet anmälda brott mot miljön har ökat kraftigt på senare år. Mot bakgrund av det kraftigt ökade ärendeflödet är det angeläget att åklagarnas och polisens gemensamma utvecklingsarbete fortsätter med oförminskad kraft. Det bör finnas utrymme för att öka lagföringsandelen i fråga om anmälda brott mot miljön.

Enligt regeringens bedömning synes det finnas utrymme för att öka antalet överklagade domar till Högsta domstolen.

Regeringen påpekar att Ekobrottsmyndigheten är en förhållandevis ny myndighet. Det är positivt att myndigheten i ett tidigt skede varit föremål för flera granskningar. De iakttagelser som har gjorts under granskningsarbetet utgör ett värdefullt underlag för myndighetens fortsatta utveckling. Regeringen konstaterar att det ännu är för tidigt att utvärdera Ekobrottsmyndigheten. Genom det utvecklingsarbete som myndigheten själv har påbörjat kommer förutsättningarna att bedriva verksamheten ändamålsenligt och effektivt att förbättras ytterligare. Detta sammantaget med den satsning som regeringen gjort på Ekobrottsmyndigheten i stort, ger anledning att räkna med bättre verksamhetsresultat framöver.

Genom det arbete som Brottsförebyggande rådet nu genomför i nära samverkan med berörda myndigheter kommer konkreta verktyg för det ekobrottsförebyggande arbetet att tydliggöras. Regeringen gör den bedömningen att detta sammantaget med resultatet av det arbete som pågår inom Ekobrottsmyndigheten med att ta fram en strategi för det ekobrottsförebyggande arbetet ger goda förutsättningar för ett framgångsrikt sådant arbete.

Målet att lagföringen skall öka har uppfyllts vad gäller de särskilt krävande ärendena. Målet har dock inte uppfyllts när det gäller övriga ärendekategorier. Enligt myndigheten kan de under året utarbetade riktlinjerna och rutinerna för i vilken prioritetsordning ärendena skall handläggas ha påverkat lagföringsandelen positivt för de särskilt krävande ärendena. En intern omfördelning av ärenden har skett inom myndigheten. Detta kan enligt regeringen ha påverkat lagföringsandelen negativt.

Målet att antalet avslutade ärenden skall uppgå till minst det antal som kommit in har inte uppfyllts. Detta måste ses mot bakgrund av den kraftiga ökningen av antalet inkomna ärenden, ca 20 %.

Det är positivt att lagföringsandelen vad gäller de särskilt krävande ärendena har ökat. Det är emellertid oroväckande att den totala andelen ärenden som lett till lagföring har minskat under året. Det är tillfredsställande att en utveckling skett mot kortare genomströmningstider.

Staben har successivt byggts upp sedan Ekobrottsmyndigheten inrättades. Staben har utvecklat ändamålsenliga arbetsformer i flera avseenden. Det återstår dock arbete för att staben till fullo skall fylla den funktion som var avsikten då myndigheten inrättades.

Med hänsyn till det förhållandevis komplicerade område som ekobrott utgör föreligger det ett stort behov av utbildning för den personal som har att utreda sådana brott. Det är därför särskilt tillfredsställande att Ekobrottsmyndigheten under året har introducerat en ny ekoutbildning.

Utskottet noterar först den positiva utvecklingen för avslutade miljöbrottsärenden; här pekade utskottet i förra årets budgetbetänkande på behovet av en förstärkt utredningskapacitet (bet. 2001/02:JuU1 s. 57).

Utskottet konstaterar därefter att ingenting framkommit som talar mot regeringens bedömning av åklagarorganisationens resultat. I stort har alltså statsmakternas mål för verksamheten uppnåtts, och utvecklingsarbetet inom åklagarorganisationen är fortsatt framgångsrikt. Samtidigt finns – självklart – utrymme för ytterligare utveckling, t.ex. när det gäller kvalitetsuppföljningen. Ett annat viktigt område som utskottet vill framhålla är Riksåklagarens arbete med planen för en enhetlig rättsutveckling. Att tillräckligt många mål förs upp till Högsta domstolen är nödvändigt för en enhetlig och väl avvägd rätts-tillämpning.

När det gäller Ekobrottsmyndigheten kan utskottet i likhet med regeringen konstatera att verksamheten inte når de uppsatta målen på åtskilliga punkter. Samtidigt går utvecklingen åt rätt håll, och ett stort arbete läggs ned på att förbättra och förstärka utvecklingsarbetet. Det är alltså inte alldeles orealistiskt att räkna med att Ekobrottsmyndigheten på några års sikt kommer att ha bemästrat de svårigheter som myndigheten inledningsvis drabbats av. Mot den bakgrunden är det också, som regeringen anför, för tidigt att nu göra en utvärdering av Ekobrottsmyndigheten.

Prioriteringar inför budgetåret 2003

I fråga om prioriteringar inför budgetåret 2003 anför regeringen följande. Åklagarväsendet skall ytterligare utveckla åklagarrollen. Åklagarväsendet skall i största möjliga utsträckning medverka i polisväsendets kompetens- och verksamhetsutveckling för att säkerställa en effektiv och snabb brottsutredningsverksamhet med högt ställda krav på rättssäkerhet och kvalitet. Brottsutredning skall oftare leda till lagföring.

Åklagarna skall i ännu större utsträckning ges utrymme att kunna koncentrera sig på de mera kvalificerade brottmålsärendena och utöva aktiv förundersökningsledning i dessa.

Åklagarna skall utveckla sin förmåga att bekämpa våldsbrott, särskilt våld mot kvinnor och barn, narkotikabrott, ekonomisk brottslighet, brott mot miljö samt brott med rasistiska eller främlingsfientliga, antisemitiska och homofobiska inslag samt olaga diskriminering.

Utskottet har ingen erinran mot vad regeringen anför.

Anslagen

Åklagarorganisationen

I tabellen nedan återfinns en jämförelse av regeringens och oppositionens förslag till anslag för åklagarorganisationen år 2003.

(Beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2002 inkl. TB	Prop. 2003	m	fp	kd	c
741 751	788 314	+ 30 000	+ 100 000	+ 50 000	+ 30 000

För år 2002 uppgår åklagarorganisationens anslag till knappt 742 miljoner kronor. Vid ingången av året fanns ett anslagssparande om ca 4,5 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för år 2002 är beräknad till drygt 758 miljoner kronor vilket medför, som regeringen påpekat i budgetpropositionen, att det under året kommer att uppstå ett stort kreditbehov.

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2003 på 788 314 000 kr. I anslagsberäkningen har hänsyn tagits till beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler och övriga förvaltningskostnader samt till en generell begränsning av statlig konsumtion. Ökningen av anslaget avser, utöver nämnda post av justeringskaraktär, ett tidigare aviserat tillskott för fortsatt modernisering av rättsväsendet (prop. 1999/2000:100 s. 175).

I motion Ju370 (m) föreslås att anslaget till åklagarorganisationen skall höjas med 30 miljoner kronor. Dessa ytterligare medel skall möta kostnader för bl.a. fler åklagare och ökad brottsupplärning.

En anslagsökning för åklagarväsendet om 100 miljoner kronor förordas i motionerna Ju364 och Fi232, (båda fp). Dessa ytterligare medel skall användas till fler åklagare och utveckling av effektivare ärendehantering.

I motion Ju346 (kd) yrkas att anslaget till åklagarorganisationen skall höjas med 50 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. I den motionen liksom i motion Ju340 (kd) betonas vikten av kompetensutveckling, fortsatt nyrekrytering av åklagare och administrativ personal, att åklagarorganisationen bör förstärkas med 20 åklagare för internationella insatser, 38 åklagare för mängdärenden, 6 åklagare för ekobrottsärenden och 10 åklagare för miljöbrottsärenden.

I motion Ju373 (c) föreslås att anslaget till åklagarorganisationen skall höjas med 30 miljoner kronor. Dessa ytterligare medel skall användas för att bl.a. öka lagföringen.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandena ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Ekobrottsmyndigheten

I tabellen nedan återfinns en redogörelse för regeringens och oppositionens förslag till anslag för Ekobrottsmyndigheten år 2003.

(Beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2002 inkl. TB	Prop. 2003	m	fp	kd	c
312 389	321 640	–	- 120 000	–	- 30 000

För år 2002 uppgår Ekobrottsmyndighetens anslag till 312 389 000 kr. Anslagssparandet vid årets ingång uppgick till 5,1 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för år 2002 är beräknad till drygt 309 miljoner kronor.

Regeringen föreslår för år 2003 ett ramanslag till Ekobrottsmyndigheten på 321 640 000 kr. I anslagsberäkningen har hänsyn tagits till beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler och övriga förvaltningskostnader samt till en generell begränsning av statlig konsumtion.

I motionerna Ju364 och Fi232 (båda fp) föreslås att anslaget till Ekobrottsmyndigheten sänks med 120 miljoner kronor. I motion Ju364 yrkas att Ekobrottsmyndigheten skall avskaffas och dess uppgifter inordnas i åklagarorganisationen eller, i vissa fall, överförs till polisorganisationen. Ekobrottsmyndigheten bör upphöra under år 2004.

I motion Ju373 (c) föreslås att anslaget till Ekobrottsmyndigheten sänks med 30 miljoner kronor. Den föreslagna sänkningen av anslaget motiveras med att verksamheten bör koncentreras till de allvarligaste ekobrotten och med ökade satsningar på brottsförebyggande åtgärder.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandena ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Organisationsfrågor

Rättskedjan

I motion Ju249 (c) tas frågor upp som rör åklagarorganisationen och andra delar av rättskedjan. Det lämnas en rad förslag främst i syfte att korta handläggningstiderna såväl inom åklagarväsendet som inom rättsväsendet i stort. Sålunda begärs i motionen kortare handläggningstider inom rättsväsendet, ett snabbförfarande för mängdbrottsärenden, ett gemensamt ärendehanteringssystem och en översyn av effekterna av centraliseringen inom åklagarväsendet. Vidare anförs att åklagarna skall överta vissa administrativa uppgifter från domstolarna.

Regeringen har tillsatt en beredning för rättsväsendets utveckling (dir. 2000:90). Beredningen skall bl.a. undersöka möjligheterna att förkorta den genomsnittliga genomströmningstiden från brottsanmälan till dom och straffverkställighet. En annan uppgift för beredningen är att överväga på vilket sätt brottsutredningsverksamheten kan förbättras. I det arbetet ligger också att överväga frågor kring de skilda myndigheternas organisation och rollfördelningen mellan dem. Beredningen skall presentera delbetänkanden efter hand som olika frågor behandlas. Senast före utgången av år 2003 skall beredningen redovisa det då aktuella läget inom rättsväsendet för de frågor som ankommer på beredningen samt en plan för det fortsatta arbetet.

Beredningen har avgett fyra delbetänkanden: Snabbare lagföring 1 – Några förslag till förenklingar (SOU 2001:59), Snabbare lagföring 2 – Förenklad brottsutredning (SOU 2001:93), Snabbare lagföring 3 – Snatteribrott (SOU 2002:44) och Snabbare lagföring 4 – Ett snabbförfarande för brottmål (SOU 2002:45). Förslagen i det förstnämnda betänkandet om utökade möjligheter för åklagare att utfärda stämning och kalla till huvudförhandling samt en möjlighet för åklagare att besluta att en personutredning skall utföras genomfördes genom prop. 2001/02:147, bet. 2001/02:JuU24, rskr. 2001/02:249. Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2002. Övriga delbetänkanden av beredningen bereds inom Justitiedepartementet respektive är föremål för remissbehandling.

Samma eller liknande yrkanden behandlades, utöver vad som har redogjorts för ovan, under föregående riksmöte (bet. 2001/02:JuU1 s. 59 f.).

Utskottet konstaterar att de frågor som tas upp i motionerna väl inryms i de nämnda direktiven, att vissa av de begärda förändringarna redan har genomförts och att vissa av de övriga frågorna är aktuella i de övriga delbetänkanden som beredningen har avgett. Enligt utskottets mening bör det pågående utrednings- respektive beredningsarbetet avvaktas. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju249 i här behandlade delar.

Ekobrottsmyndigheten

I motion Ju340 (kd) begärs en utredning om Ekobrottsmyndighetens ansvarsområde och att Ekobrottsmyndigheten skall tillåtas att upprätta ett eget spanings- och underrättelseregister. Motionärerna anser att Ekobrottsmyndighetens ansvarsområde skall omfatta hela landet och att myndigheten skall handlägga avancerad ekonomisk brottslighet och annan allvarlig brottslighet som har samband med denna, t.ex. grova miljöbrott. Vad gäller Ekobrottsmyndighetens underrättelseverksamhet pekar motionärerna på de olikheter som råder mellan myndigheten och skattemyndigheterna i den frågan.

Frågan om Ekobrottsmyndighetens ansvarsområde behandlades senast av utskottet i mars i år (bet. 2001/02:JuU8). Utskottet anförde då bl.a. följande. Vid riksmötet 1996/97 uttalade utskottet sin tillfredsställelse över att regeringen hade för avsikt att inrätta en Ekobrottsmyndighet. Den nya myndighetens tillkomst borde kunna innebära en betydande förstärkning av samhällets insatser mot den ekonomiska brottsligheten. Utskottet instämde i regeringens bedömning att Ekobrottsmyndigheten borde inrättas som en självständig myndighet inom åklagarväsendet. Därigenom skulle myndigheten på ett naturligt sätt knytas till den organisation för brottsbekämpning som redan existerade (bet. 1996/97:JuU6 s. 9).

Riksrevisionsverket har avlämnat rapporten Vad hindrar Ekobrottsmyndigheten? En granskning av hinder för effektivt resursutnyttjande (RRV 2001:29). Flera av de hinder verket har identifierat i sin rapport beror på att den organisatoriska speciallösning som Ekobrottsmyndigheten utgör ställer höga krav på samverkan med polis- och åklagarväsendet. Många hinder beror dock på interna förhållanden.

I den årliga skrivelsen om den ekonomiska brottsligheten (skr. 2001/02:40) anförde regeringen (s. 12) att arbetet med att vidareutveckla den nya myndighetsstrukturen kommer att fortsätta. Därvid kommer Riksrevisionsverkets rapport, Riksdagens revisorers rapport Myndighetssamverkan mot ekonomisk brottslighet (2001/02:3) och den rapport – Översyn av Ekobrottsmyndighetens organisation – som Ekobrottsmyndigheten låtit en extern konsult ta fram enligt regeringen att utgöra ett underlag.

Regeringen har också i regleringsbrevet för Ekobrottsmyndigheten för år 2002 uppdragit åt myndigheten att bl.a. återredovisa vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av uppgiften att nationellt utveckla och samordna bekämpningen av den ekonomiska brottsligheten. Ekobrottsmyndigheten skall också redovisa samverkan med polisen när det gäller rekrytering av personal och när det gäller brottsutredning, brottsförebyggande arbete samt kriminalunderrättelseverksamhet, samverkan med skattebrottsenheterna i brottsutredningar samt på vilket sätt myndigheten tillsammans med Riksåklagaren samordnat ekobrottsbekämpningen i hela landet.

Även Riksåklagaren skall enligt regleringsbrevet avseende åklagarorganisationen för år 2002 återredovisa bl.a. på vilket sätt Riksåklagaren tillsammans med Ekobrottsmyndigheten samordnat ekobrottsbekämpningen i hela landet.

Frågan om utarbetandet av en ny samlad strategi mot den ekonomiska brottsligheten och det fortsatta arbetet med att vidareutveckla Ekobrottsmyndigheten bereds nu i Regeringskansliet.

Även frågan om Ekobrottsmyndighetens underrättelseverksamhet behandlades av utskottet i mars 2002 (bet. 2001/02:JuU8). Yrkandet avstyrktes med hänvisning till bl.a. pågående utrednings- och beredningsarbete. I betänkandet redovisades bl.a. att Ekobrottsmyndigheten i yttrande över Ekosekretessutredningens betänkande Ekonomisk brottslighet och sekretess (SOU 1999:53), pekat på att myndigheten inte har tillgång till samma verktyg som polisen och skattebrottsenheterna har för att bedriva kriminalunderrättelseverksamhet. Det handlade främst om att Ekobrottsmyndigheten inte är en polismyndighet och därmed inte kan bedriva kriminalunderrättelseverksamhet i den mening som regleras i polisdatalagen (1998:622). Frånvaron härav har enligt Ekobrottsmyndigheten medfört effektivitetsförluster i det operativa arbetet och hindrat myndighetens utvecklingsarbete när det gäller det brottsförebyggande arbetet. Myndigheten anser därför att den bör ges samma befogenheter som polisen har på området, t.ex. genom att polisdatalagen (1998:622) utvidgas till att även omfatta Ekobrottsmyndigheten. En begäran härom har framställts till regeringen i en promemoria av den 2 oktober 2000.

Genom ändringar i polisdataförordningen (SFS 2002:434), som trädde i kraft den 1 juli 2002, har polisman vid Ekobrottsmyndigheten och annan person som deltar i polisiärt arbete vid myndigheten getts direkt åtkomst till kriminalunderrättelseregistren och till det allmänna spaningsregistret.

I en inom Justitiedepartementet upprättad promemoria (Ju2002/6933/PÅ) föreslås att polisverksamhet vid Ekobrottsmyndigheten skall omfattas av

polisdatalagen (1998:622). Förslaget innebär att polismän vid Ekobrottsmyndigheten får samma möjlighet att automatiserat behandla personuppgifter i samma utsträckning som polismän i övrigt. Enligt promemorian saknas behov av att inrätta ett kriminalunderrättsregister inom Ekobrottsmyndigheten. Detta skulle inte heller vara lämpligt eftersom ett sådant register skulle motverka målsättningen att bygga upp ett heltäckande nationellt kriminalunderrättsregister. Promemorian är föremål för remissbehandling. Promemorians förslag kommer att, tillsammans med förslagen i Polisdatautredningens betänkande *Behandling av personuppgifter i polisens verksamhet* (SOU 2001:92), behandlas i en proposition som planeras att lämnas till riksdagen under våren 2003.

Utskottet är, som framgått ovan, underrättat om Ekobrottsmyndighetens svårigheter som, får det antas, åtminstone delvis har sitt ursprung i den organisatoriska lösningen. Utskottet är emellertid inte nu berett att ta ställning till denna. Detta bör anstå till dess att en utvärdering av myndigheten har gjorts. Motion Ju340 i denna del avstyrks.

När det sedan gäller Ekobrottsmyndighetens tillgång till olika polisregister kan utskottet konstatera att vissa ändringar redan vidtagits och att ytterligare beredningsarbete pågår. Detta bör avvaktas. Även i denna del bör motion Ju340 avstyrkas.

Domstolsväsendet, m.m.

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt redogörs för domstolsväsendets resultat under verksamhetsåret 2001. Utskottet delar regeringens bedömning att domstolsväsendet i stort fullgjort de mål som ställts upp för dess verksamhet. I avsnittet tar utskottet vidare ställning till vilka prioriteringar som bör ligga till grund för domstolsväsendets verksamhet år 2003. Utskottet föreslår också att riksdagen antar regeringens förslag till förlängd giltighetstid för en lag om försöksverksamhet med videokonferens i allmän förvaltningsdomstol. Utskottet behandlar härutöver ett antal motionsyrkanden om Domstolsverkets ställning, reformeringen av domstolsväsendet, avskaffande av specialdomstolarna, utnämning av domare, nämndemän, kompetensfrågor och vittnen. Utskottet hänvisar i dessa delar i huvudsak till pågående beredningsarbete och tidigare ställningstaganden. Mot den bakgrunden föreslår utskottet att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden. Jämför reservationerna 16–31.

Inledning

Domstolsväsendets uppgift är att utöva rättskipning. Härtill kommer ett antal avgränsade uppgifter av mera rättsvårdande natur.

Domstolsverket är central förvaltningsmyndighet för de allmänna domstolarna, de allmänna förvaltningsdomstolarna, arrendenämnderna, hyresnämnderna och Rättshjälpsmyndigheten. Verket har vidare till uppgift att på det allmännas vägnar föra talan mot beslut i rättshjälpsfrågor.

Resultatuppföljning

I detta avsnitt behandlas resultatet av verksamheten inom domstolsväsendet under år 2001. Verksamheten delades in i fem verksamhetsgrenar. Dessa var handläggning av brottmål, tvistemål, förvaltningsmål och ärenden samt resursfördelning och reformarbete. Såvitt gäller handläggning av ärenden berörs i det följande endast handläggningen vid arrende- och hyresnämnderna samt vid Rättshjälpsmyndigheten. Verksamhetsgrenen resursfördelning och reformarbete berörs inte alls.

Det övergripande målet för rättsväsendet är den enskildes rättstrygghet och rättssäkerhet. För domstolsväsendet gällde att mål och ärenden skulle avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt. För att kunna bedöma hur väl detta mål uppfyllts redovisar regeringen ett antal resultatindikatorer. Dessa är bl.a. antalet inkomna, avgjorda och balanserade mål samt omloppstider och balansernas åldersstruktur. Dessa resultatindikatorer används generellt för en beskrivning av domstolsväsendets resultat under år 2001. Den övergripande målsättningen var att genomströmningstiderna skulle minska och att balansernas åldersstruktur skulle förbättras.

Det nu sagda gällde alltså generellt för domstolsväsendet. För verksamhetsgrenarna handläggning av brottmål, tvistemål och förvaltningsmål beslutade regeringen dessutom om särskilda verksamhetsmål. För tingsrätter, hovrätter, länsrätter och kammarrätter beslutades sålunda att medianåldern på avgjorda mål inte skulle överstiga viss tid. Vidare fastställdes en maximal andel mål i balans sett i förhållande till det totala antalet inkomna mål. Slutligen bestämdes att vissa närmare angivna andelar av de balanserade målen inte fick vara äldre än sex respektive tolv månader. Dessa verksamhetsmål avsåg inte alla måltyper i de nämnda domstolarna. För de allmänna domstolarna hade exempelvis familjemålen undantagits. För de allmänna förvaltningsdomstolarna gällde verksamhetsmålen i huvudsak för skattemålen och socialförsäkringsmålen.

När det sedan gällde de två högsta domstolsinstanserna, dvs. Högsta domstolen och Regeringsrätten, lät regeringen dessa domstolar själva bestämma vilka mål som skulle gälla för verksamheten.

De uppställda verksamhetsmålen för tingsrätterna, hovrätterna, länsrätterna och kammarrätterna samt domstolarnas resultat framgår av tabell 4.4 i budgetpropositionen, utg.omr. 4, avsnitt 4.6.3. Tabellen återges i bilaga 6 till betänkandet. I det följande kommenteras arbetsbelastningen och resultaten för respektive domstolsslåg.

För *tingsrätternas* del skedde inte några större förändringar under år 2001 jämfört med de föregående åren, se tabell.

Tingsrätternas målutveckling 1999–2001

År	Inkomna	Avgjorda	Balanserade
1999	128 361	130 821	61 994
2000	129 847	129 202	62 639
2001	128 054	128 779	61 914

Av antalet balanserade mål var 23 % äldre än ett år. Genomsnittsåldern för avgjorda tvistemål, brottmål och FT-mål var 8,6, 4,6 respektive 3,4 månader. Som framgår av tabellen i bilaga 6 var medianåldern lägre.

Av de tolv verksamhetsmål som gällde för tingsrätterna uppnåddes tre. Detta gällde andelen balanserade FT-mål äldre än sex respektive tolv månader och andelen brottmål äldre än tolv månader. I övrigt låg måluppfyllelsen relativt nära målet. Den största avvikelser rörde målet att medianåldern på avgjorda brottmål bör vara högst två månader. Där var resultatet två och en halv månad.

Vad härefter gäller *hovrätterna* minskade såväl antalet inkomna som antalet avgjorda mål samtidigt som antalet balanserade mål ökade, se tabell.

Hovrätternas målutveckling 1999–2001

År	Inkomna	Avgjorda	Balanserade
1999	23 216	24 188	7 553
2000	22 170	22 287	7 436
2001	21 815	21 369	7 882

Av antalet balanserade mål var 13 % äldre än ett år. Genomsnittsåldern på avgjorda tvistemål och brottmål var 8,8 respektive 4,9 månader.

Också för hovrätterna fanns verksamhetsmål. Av de totalt åtta målen uppnåddes tre. I övrigt låg måluppfyllelsen mycket nära de uppsatta målen, med undantag för medianåldern på avgjorda tvistemål. Där var målet 5 månader medan resultatet låg på 6,7 månader.

Vad härefter gäller *länsrätterna* kan konstateras att antalet inkomna och avgjorda mål också här minskade samt att antalet balanserade mål i stort sett var oförändrat, se tabell.

Länsrätternas målutveckling 1999–2001

År	Inkomna	Avgjorda	Balanserade
1999	88 308	100 487	34 876
2000	86 809	89 879	31 581
2001	84 626	84 833	31 374

Av antalet balanserade mål var 16 % äldre än ett år. De tre största målgrupperna var skattemål (ca 15 500), socialförsäkringsmål (ca 15 000) och psykiatrimål (ca 12 000). Genomsnittsåldern för avgjorda skattemål och socialförsäkringsmål var 10,2 respektive 7,2 månader.

Även för länsrätterna uppställdes särskilda verksamhetsmål. Av de totalt åtta målen uppnåddes fyra. För den kraftigaste avvikelser från målet svarade

målet om att högst 25 % av de balanserade socialförsäkringsmålen borde vara äldre än sex månader. Resultatet var 41 %, vilket var en försämring jämfört med föregående år. Härutöver kan nämnas att medianåldern för avgjorda skattemål var 9,1 månader. Detta var i och för sig en förbättring jämfört med år 2000, men målet innebar att tiden skulle uppgå till högst sex månader.

Vad gäller *kammarrätterna* var trenden nedåtgående såväl när det gäller inkommande som avgjorda och balanserade mål, se tabell.

Kammarrätternas målutveckling 1999–2001

År	Inkomna	Avgjorda	Balanserade
1999	26 497	27 423	22 166
2000	24 411	26 577	19 827
2001	22 014	24 308	17 568

Av antalet balanserade mål var 37 % äldre än ett år. Av de nio verksamhetsmål som gällde för kammarrätterna uppnåddes fem. I övrigt låg måluppfyllelsen nära målen med undantag för medianåldern för avgjorda skattemål. Där var målet 6 månader, vilket skall jämföras med resultatet som var 19 månader.

Arbetsläget i *Högsta domstolen* framgår av följande tabell.

Målutvecklingen i Högsta domstolen 1999–2001

År	Inkomna	Avgjorda	Balanserade
1999	5 461	5 382	1 441
2000	4 862	5 165	1 138
2001	4 691	5 005	823

Antalet balanserade mål minskade under år 2001 med 27 %. Av antalet balanserade mål var 9 % äldre än ett år. Prövningstillstånd meddelades i 95 mål.

För *Högsta domstolen* gällde att domstolen själv hade att ställa upp verksamhetsmål. Av de tolv mål som ställdes upp var det endast tre som inte uppfylldes. Två av dessa rörde de verksamhetsmål som tar sikte på de äldsta målen.

Vad slutligen gäller *Regeringsrätten* framgår arbetsläget av följande tabell.

Målutvecklingen i Regeringsrätten 1999–2001

År	Inkomna	Avgjorda	Balanserade
1999	8 666	8 393	8 875
2000	8 504	9 002	8 173
2001	7 753	8 569	7 337

Antalet balanserade mål minskade under år 2001 med 10 %. Av antalet balanserade mål var drygt 40 % äldre än ett år. Prövningstillstånd meddelades i 138 mål.

Av de tio verksamhetsmål som uppställdes av *Regeringsrätten* uppfylldes sju. Av de tre verksamhetsmål som inte uppfylldes avsåg två de äldsta målen.

Sammanfattningsvis pekar regeringen på att 15 av 37 verksamhetsmål har uppnåtts och att resultatet för 18 av målen ligger förhållandevis nära de uppsatta målen. Som en jämförelse nämner regeringen att endast 4 av 28 verksamhetsmål uppnåddes under år 2000. Regeringens bedömning är att domstolarnas samlade måluppfyllelse är god. Regeringen ser verksamhetsmålen främst som ett uttryck för medborgarperspektivet i reformarbetet. Syftet är att söka nå mål som framstår som rimliga och som kan fungera som utgångspunkt för en uppföljning av reformarbetet. Regeringen avser att i det fortsatta budgetarbetet återkomma till verksamhetsmålen och överväga i vilken omfattning dessa bör justeras eller förändras.

Utskottet vill för sin del framhålla att de uppsatta verksamhetsmålen och redovisningen av måluppfyllelsen utgör ett värdefullt beslutsunderlag för riksdagen. När det gäller själva måluppfyllelsen kan konstateras att den ökat sedan förra året. Detta gäller oavsett om man ser till antalet uppfyllda verksamhetsmål eller hur resultaten för respektive mål förändrats.

Såvitt gäller tingsrätter, hovrätter, länsrätter och kammarrätter synes måluppfyllelsen koncentrerad till balanserna och då särskilt balanserna av äldre mål. Samtidigt har dessa domstolar svårt med måluppfyllelsen när det gäller medianåldern på avgjorda mål. Den huvudsakliga bild som detta beskriver är en domstolsorganisation där de balanserade målen inte är oroväckande gamla samtidigt som inkomna mål behandlas tämligen snabbt. Att måluppfyllelsen inte synes så god vad gäller medianåldern för avgjorda mål framstår i de flesta fall inte som oroväckande mot bakgrund av de höga mål som ställts upp – en medianålder på avgjorda brottmål i tingsrätt om två månader är ett högt ställt krav.

Även om helhetsintrycket alltså är positivt kan utskottet samtidigt konstatera att det också finns vissa problem. För vissa verksamhetsmål har resultatet försämrats. Särskilt gäller detta skattemålen i kammarrätt där redan utgångsläget med en medianålder på 16 månader under år 2000 för avgjorda mål var klart otillfredsställande. Handläggningen i kammarrätt visar nu på ett sämre eller oförändrat resultat. Försämringarna – som inte är särskilt stora jämfört med resultatet för år 2000 – är dessutom i huvudsak koncentrerade till just de verksamhetsmål som har med balanserna av äldre mål att göra. Utskottet konstaterar att medborgarperspektivet kräver att det vidtas åtgärder för att komma till rätta med långa handläggningstider. I sammanhanget noterar utskottet att Domstolsverket i sin utvärdering av reformen med prövningstillstånd i kammarrätt föreslagit att ett sådant krav skall gälla även i skattemålen (DV-rapport 2002:4). Rapporten remissbehandlas för närvarande och remisstiden går ut den 27 januari 2003.

När det sedan gäller de högsta instanserna är deras uppgift i instansordningen huvudsakligen begränsad till att svara för rättsbildningen. Resultatet av verksamheten i dessa organ bör snarast bedömas utifrån andra utgångspunkter än hur snabbt målen avgörs, även om tidsfaktorn inte kan frångämmas betydelse även i dessa fall.

Sammanfattningsvis har ingenting framkommit som motsäger regeringens bedömning av att domstolarnas samlade måluppfyllelse är god.

Rättshjälpsmyndigheten skall snabbt och korrekt hantera rättshjälpsfrågor. Omloppstiden för ärenden hos myndigheten minskade från åtta till sex dagar, vilket utskottet i likhet med regeringen anser vara ett mycket gott resultat.

Antalet inkommande ärenden till *hyres- och arrendenämnderna* ökade med ca 7 %. Samtidigt ökade antalet avgjorda ärenden. Även om balanserna ökat med drygt 11 % är resultatet enligt regeringen att bedöma som tillfredsställande. Utskottet har ingen erinran mot den bedömningen.

Prioriteringar inför budgetåret 2003

Regeringen anför i budgetpropositionen att domstolsväsendet skall fortsätta utvecklas för att motsvara högt ställda krav på verksamheten. Reformarbetet skall inriktas på renodling av arbetsuppgifter och arbetsformer. Det processuella regelverket skall förbättras. Tingsrätternas organisation skall reformeras för att stärka domstolarna och därigenom bl.a. skapa förbättrade förutsättningar för kompetensutveckling och specialisering. De satsningar som genomförs skall noga följas upp och utvärderas.

Utskottet har inget att invända mot vad regeringen anför.

Anslaget

I tabellen nedan finns en jämförelse av regeringens och oppositionens förslag till anslag för domstolsväsendet år 2003.

(Beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2002 inkl. TB	Prop. 2003	m	fp	kd	c
3 634 792	3 667 435	+ 81 500	+ 100 000	+ 160 000	–

Från anslaget betalas kostnaderna för de allmänna domstolarna, de allmänna förvaltningsdomstolarna, hyresnämnderna, arrendenämnderna och Domstolsverket. Härutöver betalas från anslaget kostnaderna för Rättshjälpsmyndigheten.

För år 2002 uppgår domstolsväsendets anslag, inklusive medel som tillförts på tilläggsbudget, till knappt 3 635 miljoner kronor. Vid ingången av året fanns också ett anslagssparande om 140 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för år 2002 är beräknad till knappt 3 696 miljoner kronor. Innevarande år kommer utgifterna att överstiga anvisade medel, och anslagssparandet kommer enligt vad utskottet inhämtat uppskattningsvis att minska till ca 80 miljoner kronor.

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2003 på 3 667 435 000 kr. I anslagsberäkningen har hänsyn bl.a. tagits till beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler och övriga förvaltningskostnader, vilket medfört en höjning av anslaget med ca 101 miljoner kronor. Vidare har de schablonmässigt beräknade begränsningarna av statlig konsumtion inneburit en sänkning av anslaget med ca 26 miljoner kronor. Dessutom föreslås en ramhöjning med 21 miljo-

ner kronor för att kompensera för de kostnader som inrättandet av miljödomstolarna medfört. Regeringen föreslår härutöver en sänkning av ramen med 4,4 miljoner kronor med anledning av att Sjöfartsregistret numera förs hos Sjöfartsverket och inte vid Stockholms tingsrätt. Härutöver görs ett antal justeringar för tidigare engångsbelopp.

I motion Ju370 (m) yrkas en höjning av anslaget med 81,5 miljoner kronor. En höjning av anslaget med 100 miljoner kronor begärs i motionerna Fi232 och Ju364, båda (fp). I motion Ju346 (kd) yrkas en höjning med 160 miljoner kronor. Motionsyrkandena motiveras i huvudsak med att ökade resurser behövs för att möta belastningen på domstolarna.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandena ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Domstolsverkets ställning

I motionerna K379 och Ju236, båda (m), begärs att det i stället för Domstolsverket skall införas en självständig domstolsadministration. Motionärerna anser att en domstolsstyrelse bör inrättas efter dansk modell. Även i motion Ju249 (c) begärs att Domstolsverket skall avskaffas, men här anser motionärerna att den verksamhet som i dag ligger på verket skall decentraliseras.

Regeringsformen upptar i 11 kap. bestämmelser till skydd för domstolarnas självständighet. En i detta hänseende central bestämmelse är 11 kap. 2 § vari föreskrivs att ingen myndighet, ej heller riksdagen, får bestämma hur domstol skall döma i det enskilda fallet eller hur domstol i övrigt skall tillämpa rättsregel i särskilt fall.

Domstolsverket inrättades den 1 juli 1975 (prop. 1974:1 bil. 4, JuU6, rskr. 128).

Utskottet hade år 1972 att ta ställning till det principiella förslaget om inrättande av en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet (prop. 1972:1 bil. 4, JuU8, rskr. 159). De farhågor som i en då behandlad motion uttalats för att domstolarnas självständighet skulle kunna äventyras av beslutet att inrätta en sådan myndighet föranledde utskottet att, i överensstämmelse med uttalanden i direktiven för Domstolsverksutredningen och i denna utrednings betänkande, mycket bestämt framhålla att tillskapandet av en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet självfallet inte fick innebära något som helst ingrepp i domstolarnas självständighet och integritet när det gällde den dömande verksamheten. Att så inte blev fallet var en rättssäkerhetsfråga av stor vikt som borde ägnas särskild uppmärksamhet i detta sammanhang. Framför allt borde enligt utskottets mening övervägas den problematik som sammanhänge med gränsdragningen mellan dömande och administrativ verksamhet. Utskottet förutsatte att så skedde i det fortsatta arbetet med fastläggandet av verkets ställning, organisation och arbetsuppgifter. I sammanhanget kunde framhållas att ett domstolsverk självfallet i vanlig ordning skulle bli underkastat justitieombudsmännens och justitiekanslerns tillsyn samt att vederbörande statsråd hade att se till att verksamheten hölls inom

den ram som Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt dragit upp. Man kunde också utgå från att domstolarna själva hade förutsättningar att tillse att ifrågasvarande gränser inte överskreds (JuU 1972:8 s. 4).

I samband med behandlingen av propositionen med förslag till organisation av den nya centralmyndigheten för domstolsväsendet m.m. (prop. 1974:149) återkom utskottet till de principiella frågorna kring myndighetens ställning (JuU 1975:1, rskr. 1). Härvid anförde utskottet bl.a. följande.

När det nu gällde att dra upp de närmare riktlinjerna för den nya domstolsförvaltningen ville utskottet framhålla att avsikten inte var – och inte heller hade varit – att Domstolsverket skulle anförtros andra uppgifter än sådana som var av rent administrativ karaktär. Att den egentliga verksamheten inom domstolsväsendet, den dömande och rättstillämpande verksamheten, måste falla utanför Domstolsverkets kompetensområde följde redan av stadgandet i 11 kap. 2 § regeringsformen. För den dömande verksamheten hade också byggts upp en särskild instansordning. Att en centralmyndighet på domstolsväsendets område sålunda inte hade att handlägga ärenden rörande den egentliga verksamheten inom förvaltningsområdet gav myndigheten en särställning i förhållande till andra centrala ämbetsverk och blev av avgörande betydelse vid fastläggandet av dess uppgifter.

Som utskottet hade uttalat år 1972 var det en rättssäkerhetsfråga av stor betydelse att den grundläggande principen om domstolarnas självständighet i den dömande och rättstillämpande verksamheten upprätthölls. Med beaktande härav ansåg utskottet, i likhet med departementschefen, att det i centralmyndighetens instruktion skulle tas in en erinran om att myndigheten vid fullgörandet av sina åligganden hade att iaktta principen om domstolarnas grundlagsfästa självständighet vid fullgörandet av de dömande och rättstillämpande uppgifterna. I enlighet härmed borde det enligt utskottets mening av instruktionen också framgå att centralmyndighetens åligganden skulle gälla enbart den administrativa verksamheten inom förvaltningsområdet. Av vad nu sagts följde att det genom Domstolsverkets inrättande huvudsakligen tillskapats möjligheter för domstolarna att få kvalificerad service i frågor av den art som dittills hade ankommit på Domstolsväsendets organisationsnämnd. Något subordinationsförhållande av för svensk förvaltning sedvanlig modell skulle däremot inte komma till stånd (s. 13).

Beaktandet av självständighetsprincipen föranledde, fortsatte utskottet, en begränsning i de uppgifter som skulle ankomma på Domstolsverket på grund av dess ansvar för att verksamheten inom förvaltningsområdet bedrevs effektivt och rationellt. Centralmyndigheten borde verka för att verksamheten bedrevs effektivt, men effektivitetskravet fick inte drivas så långt att det inkräktade på det viktiga allmänna intresset av rättssäkerhetens upprätthållande. Vad det för verkets del var fråga om var att genom en rationellt avpassad organisation och genom ändamålsenliga administrativa rutiner skapa förutsättningar för effektivt arbetande och i sin verksamhet självständiga domstolar för vilka allmänheten hyste förtroende. Med effektivitet måste i detta sammanhang i första hand avses säkerhet i dömandet (s. 14 f).

År 1980 beslöt regeringen att tillkalla en särskild utredare med uppgift att följa upp 1975 års reform av domstolsadministrationen. Enligt direktiven skulle utredaren bl.a. undersöka om principen om domstolarnas självständighet trätts för när genom Domstolsverkets verksamhet och om uppgiftsfördelningen i administrativt hänseende mellan domstolarna, verket och regeringen var ändamålsenlig. I promemorian Domstolsverket och domstolarna (Ds Ju 1982:3) anförde utredaren att Domstolsverkets verksamhet inte hade medfört något intrång i domstolarnas självständighet samt att verket syntes ha ägnat sig åt angelägna uppgifter och hade gjort en riktig prioritering av dessa. Utredningen framhöll att Domstolsverkets servicefunktion gentemot domstolarna var den allra viktigaste av verkets uppgifter och att andra, i och för sig angelägna, uppgifter inte borde ges en sådan omfattning att serviceverksamheten till någon del eftersattes.

Domstolsverkets verksamhet regleras numera i förordningen (1988:317) med instruktion för Domstolsverket. Av denna framgår att verket är central förvaltningsmyndighet för bl.a. de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna (1 §). Vidare gäller att verket, med iakttagande av domstolarnas självständighet enligt regeringsformen vid fullgörande av deras dömande och rättstillämpande uppgifter, skall, utöver vad som följer av särskilda bestämmelser, inom sitt verksamhetsområde i administrativt hänseende leda och samordna verksamheten, meddela föreskrifter och allmänna råd samt se till att verksamheten bedrivs effektivt. Verket får inte föreskriva att en viss rotel eller ett visst mål eller ärende skall tilldelas en viss enskild domare eller på annat sätt bestämma hur dömande uppgifter skall fördelas mellan enskilda domare (2 §).

I en år 1992 inom Justitiedepartementet upprättad promemoria, Domstolsväsendet – Organisation och administration i framtiden (Ds 1992:38), föreslogs att Domstolsverket skulle avvecklas och dess uppgifter fördelas mellan Regeringskansliet, ett centralt stabsorgan och domstolarna. Efter remisskritik fullföljdes inte förslaget (prop. 1992/93:100 bil. 3 s. 26).

I Danmark ankommer, enligt vad utskottet antecknade i sitt budgetbetänkande hösten 2000 (bet. 2000/01:JuU1 s. 64 f), frågor om domstolsväsendets administration och budget på en särskild statsinstitution, benämnd Domstolsstyrelsen. Denna inrättades år 1998 genom en särskild lag, loven 1998-04-26 nr 401 om Domstolsstyrelsen. Av förarbetena till lagen framgår att ett särskilt syfte med denna varit att markera domstolarnas självständiga och oavhängiga ställning.

Enligt lagen är Domstolsstyrelsen en självständig statsinstitution som leds av en styrelse och en direktör. Justitieministern har ingen instruktionsrätt gentemot Domstolsstyrelsen, och dess avgöranden kan inte heller överklagas till ministern. Det föreligger således inget subordinationsförhållande mellan justitieministern och Domstolsstyrelsen, och justitieministern utövar inte heller någon tillsyn över Domstolsstyrelsens verksamhet. Justitieministern har emellertid rätt att begära upplysningar om verksamheten. Skulle de danska statsrevisorerna framställa allvarliga anmärkningar mot Domstolsstyrelsen

med anledning av företagen revision, kan vidare justitieministern ålägga Domstolsstyrelsen att vidta de åtgärder som statsrevisorerna och justitieministern är ense om. Efterkommer Domstolsstyrelsen inte ett sådant åläggande, kan justitieministern avsätta dess styrelse.

Styrelsen är det överordnade ledningsorganet för Domstolsstyrelsen och har det övergripande ansvaret för dess verksamhet. Styrelsen skall sörja för en ansvarig och ändamålsenlig drift av domstolarna. Häri ligger en rätt att företa ändringar i domstolsadministrationen i syfte att säkra en rättssäker och samtidigt effektiv drift av domstolarna.

Styrelsen skall vidare fatta beslut i alla frågor som är av väsentlig betydelse. Hit hör att upprätta Domstolsstyrelsens förslag till budget för det kommande budgetåret och att besluta om fördelningen av beviljade medel på de olika myndigheterna.

Styrelsen består av elva ledamöter, vilka utses av justitieministern. I styrelsen ingår en ledamot från Högsta domstolen (Højesteret), två hovrättsdomare, två underrättsdomare, en företrädare för övrig juridisk personal vid domstolarna, två företrädare för den administrativa personalen vid domstolarna, en advokat och två ledamöter som skall ha särskild erfarenhet av samhällsfrågor och ledningsfrågor. Ledamöterna från Högsta domstolen och överrätterna utses efter förslag av respektive domstol, advokatledamoten på förslag av advokatsamfundet. Övriga ledamöter föreslås i former som justitieministern överenskommer med berörda personalorganisationer.

Ledamöter av folketinget eller kommunala församlingar kan inte ingå i styrelsen.

Domstolsstyrelsen står inte under tillsyn av folketingets ombudsman.

Styrelsens ledamöter utses för fyra år och kan få förnyat mandat.

Den dagliga ledningen av Domstolsstyrelsen utövas av en direktör i enlighet med de anvisningar och riktlinjer som styrelsen bestämmer.

Om en ledamot av styrelsen gör sig skyldig till grov försummelse i tjänsten eller eljest uppträder på ett sätt som i betydande grad rubbar tilltron till att ledamoten kan utföra sitt uppdrag på ett betryggande sätt, kan justitieministern vid domstol (Den Saerlige Klageret) föra talan om att ledamoten skall avsättas.

Domstolsstyrelsen inledde sin verksamhet den 1 juli 1999.

Utskottet har behandlat motionsyrkanden motsvarande de nu aktuella vid ett flertal tidigare tillfällen. Senast skedde det hösten 2001 (bet. 2001/02:JuU1 s. 69 f). Utskottet fann då inte skäl att ändra sitt tidigare ställningstagande i frågan, som går ut på att den nuvarande organisationen fungerar väl.

Utskottet anser inte att det framkommit något som nu motiverar en annan bedömning av frågan om Domstolsverkets ställning gentemot domstolarna. Utskottet konstaterar i likhet med vad som sagts tidigare att Domstolsverkets verksamhet inte i något hänseende får inkräkta på domstolarnas självständighet i deras rättstillämpande och dömande verksamhet. Domstolsverkets uppgift är i stället att tillhandahålla kvalificerad service åt domstolarna i administrativa frågor. Visserligen bör Domstolsverket eftersträva att domstolsor-

ganisationen är effektiv, men utskottet vill understryka att strävan efter effektivitet inte får gå ut över rättssäkerheten. Enligt utskottets uppfattning kommer det nu redovisade synsättet också väl till uttryck i Domstolsverkets instruktion. Att verket inom dessa ramar bidrar med beslutsunderlag till regeringens reformarbete med domstolsorganisationen ser utskottet som naturligt. Mot denna bakgrund ser utskottet ingen anledning att förordna en utredning om Domstolsverkets ställning i förhållande till domstolarna. Motionerna K379, Ju236 och Ju249 i nu behandlade delar bör avslås av riksdagen.

Domstolsorganisationen

Bakgrund

Regeringen överlämnade i april 2000 en skrivelse till riksdagen, Reformeringen av domstolsväsendet – en handlingsplan (skr. 1999/2000:106). I handlingsplanen beskrev regeringen de allmänna principer som borde bilda utgångspunkt vid reformeringen av domstolsväsendet. Riksdagen ställde sig bakom dessa utgångspunkter liksom regeringens tankar i fråga om de organisatoriska lösningarna (bet. 1999/2000:JuU22, rskr. 255).

Våren 2001 informerade regeringen riksdagen om hur reformarbetet i domstolarna utvecklats (skr. 2000/01:112). I den skrivelsen redogjordes bl.a. för de organisatoriska förändringar av tingsrättsorganisationen som genomförts, beslutats och planerats. Vidare redogjordes för flera av de utredningar i övrigt av organisationen som då pågick. Riksdagen ställde sig bakom även den skrivelsen (bet. 2000/01:JuU29, rskr. 283).

Reformarbetets inriktning

I enlighet med handlingsplanen ligger följande allmänna principer till grund för reformeringen av domstolsväsendet.

Domstolarna bör finnas på sådana platser i landet att de allra flesta medborgarna har ett *rimligt avstånd* till en tingsrätt. För att även i framtiden klara en snabb och kompetent handläggning fordras en starkt *beredningsorganisation*, som kan renodla domarens arbete till verksamhet som kräver domarens kompetens. För att åstadkomma detta behövs ett större målunderlag än vad de allra minsta tingsrätterna numera har. Målunderlaget bör vara tillräckligt stort för att möjliggöra *specialisering*. För att säkerställa ett brett rekryteringsunderlag måste man se till att domstolarna är attraktiva arbetsplatser med god arbetsmiljö och goda möjligheter till personlig utveckling för de anställda. Behovet av *kompetensutveckling* måste kunna tillgodoses. Starka praktiska skäl talar för en bättre *geografisk samordning* med rättsväsendets övriga myndigheter, framför allt med åklagarorganisationen.

Den organisatoriska lösningen bör vara att större domkretsar skapas. Här arbetar regeringen med tre olika modeller. Den första går ut på att tingsrätter läggs samman. Den andra lösningen är att verksamheten bedrivs i en domkrets med permanent verksamhet på flera orter. Detta innebär att de befintliga domstolarna bildar en myndighet med kanslier på flera orter. En tredje lös-

ning är att, i de fall målunderlaget inte bär permanent verksamhet på mer än en ort, tillgängligheten och den lokala förankringen tillgodoses genom att domstolen har s.k. tingsställe vid en eller flera orter. Med tingsställe menas att personal från kansliorten med viss regelbundenhet besöker orten i fråga för att hålla sammanträden för företrädesvis huvudförhandling i brottmål.

I motionerna Ju246 och Ju249, båda (c), krävs ett bibehållande av en decentraliserad tingsrättsorganisation. I motion Ju209 (c) understryks värdet av notarietjänstgöring vid en mindre tingsrätt.

Vid behandlingen av regeringens skrivelse våren 2001 behandlade utskottet yrkanden om vikten av en lokalt förankrad rättskipning över hela landet. Utskottet pekade då på att en av utgångspunkterna för reformeringen är att domstolarna skall finnas på sådana platser i landet att de allra flesta medborgarna har ett rimligt avstånd till en tingsrätt. Den geografiska närheten till domstolen och domstolens lokala förankring i allmänhet menade utskottet måste få väga tungt. Utskottet ansåg att avståndsfaktorn också hade beaktats vid de genomförda och beslutade organisationsförändringarna. Avslutningsvis konstaterade utskottet att det inte kunde anses föreligga någon principiell meningsmotsättning mellan utskottet och motionärerna i denna fråga, och motionerna avstyrktes (bet. 2000/01:JuU29 s. 6).

Utskottet hänvisade till detta uttalande när det förra hösten behandlade ett yrkande liknande de nu aktuella (bet. 2001/02:JuU1 s. 70 f).

Utskottet vidhåller denna uppfattning och föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju209, Ju246 och Ju249 i denna del.

En annan av de principer som gäller för reformarbetet är en bättre samordning med rättsväsendets övriga myndigheter. Enligt utskottets mening får önskemålet i motion Ju364 (fp) – vari understryks vikten av att samordna tingsrätternas geografiska områden med polisen och åklagarorganisationen – anses tillgodosett genom de riktlinjer som lagts fast. Utskottet föreslår att motion Ju364 i denna del avslås.

Domkretsindelningen

I motionerna Ju249 och Ju358, båda (c), samt i motion Ju339 (kd) begärs att tingsrättsorganisationen skall beslutas av riksdagen.

Enligt 11 kap. 4 § regeringsformen gäller bl.a. att föreskrifter om huvuddragen av domstolarnas organisation meddelas i lag. I 1 kap. 1 § rättegångsbalken föreskrivs inledningsvis att tingsrätt är allmän underrätt och, om ej annat är föreskrivet, första domstol. Av paragrafens andra stycke framgår att domsaga är tingsrättens domkrets och att regeringen förordnar om indelningen i domsagor. Denna ordning har gällt sedan år 1969.

Tingsrätternas domkretsar bestäms genom förordningen (1982:996) om rikets indelning i domsagor. Även om det sålunda är regeringen som bestämmer om indelningen i domsagor och därmed om antalet tingsrätter får, med hänsyn till de ändringar i anslagsbehov och personaluppsättning som en domsagoreglering kan föranleda, riksdagen ofta ett avgörande inflytande på frågan (se betänkandet Ny domkretsindelning för underrätterna, SOU 1967:4 s. 32).

Utskottet har under de senaste åren återkommande behandlat den här aktuella frågan. Senast skedde detta hösten 2001. Utskottet hänvisade då till tidigare ställningstaganden som sammanfattningsvis innebär att det inte finns anledning att lagreglera domkretsindelningen eller på annat sätt överföra beslutanderätten till riksdagen. Utskottet förordade liksom tidigare den nuvarande ordningen där regeringen informerar riksdagen om kommande förändringar. Att regeringen i sina överväganden beaktar vad riksdagen uttalat om principerna för domstolsorganisationen har utskottet ansett vara en självklarhet (se bet. 2001/02:JuU1 s. 72).

Utskottet har inte ändrat uppfattning i frågan, och utskottet föreslår att motionerna Ju249, Ju339 och Ju358 i här behandlade delar avslås.

Det fortsatta reformarbetet

Som nämnts inledningsvis redogjorde regeringen i en skrivelse våren 2001 för genomförda, beslutade och planerade förändringar av tingsrättsorganisationen. Vidare lämnade regeringen en redogörelse för sådana organisationsprojekt som Domstolsverket tillsatt beträffande vissa tingsrätter. Samtidigt aviserade regeringen att den under hösten 2001 avsåg att påbörja en utvärdering av genomförda förändringar av tingsrättsorganisationen.

Utskottet underströk vid behandlingen av regeringens skrivelse för sin del vikten av att de organisationsförändringar som genomförs också följs upp och utvärderas (bet. 2000/01:JuU29 s. 8 f). Det fanns enligt utskottet emellertid inte anledning att avvakta med att genomföra de förändringar som redan planerats. Såvitt gällde övriga initierade projekt och utredningar ansåg utskottet att resultatet av utvärderingen borde avvaktas innan organisationsförändringar genomförs, såvida det inte är oundgängligen nödvändigt för verksamhetens fullgörande. Motionsönskemålet i motion Ju339 (kd) om att riksdagen skall uttala att inga beslut om nedläggningar skall fattas innan en utvärdering gjorts får anses vara tillgodosett med nämnda uttalande från utskottet. Motionen i denna del bör avslås av riksdagen.

Den aviserade utvärderingen har nu påbörjats. Arbetet inleddes med att Riksrevisionsverket (RRV) fick i uppdrag att granska de förändringar av tingsrättsorganisationen som genomförts under tiden 1999–2001. Verket skulle granska om förändringarna skapat större förutsättningar för att uppnå de mål som regeringen ställt upp för reformeringen av tingsrättsorganisationen.

Uppdraget har redovisats i rapporten Tingsrätter i förändring (RRV 2002:9). Verket bedömer att målet att *bibehålla tillgängligheten* i allt väsentligt har kunnat uppnås. Vidare anser RRV att *den geografiska samordningen* har ökat mellan domstolarna och åklagare och kriminalvård. Vidare ger enbart det faktum att en tingsrätt ökat i storlek förbättrade möjligheter att pröva olika former för *förstärkning av beredningsorganisationen*. I fråga om möjligheterna till *specialisering* anför verket att de ökat, samtidigt som det sägs att domare vid de flesta tingsrätter menat att målunderlaget för specialisering inte är tillräckligt stort. Förutsättningarna för *personalrekrytering* anser sig

verket inte kunna bedöma. Slutligen anser RRV att förutsättningarna för *kompetensutveckling* ökat något vid de större tingsrätterna.

Härefter har regeringen beslutat att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en utvärdering av de förändringar av tingsrättsorganisationen som genomförts under åren 1999–2001 (dir. 2002:69). Utredaren skall med utgångspunkt från RRV:s granskning bedöma hur de genomförda förändringarna förhåller sig till de mål som regeringen har ställt upp för arbetet med att reformera tingsrättsorganisationen. Vidare skall utredaren granska genomförandet av förändringarna. Utredaren skall ha tillgång till en referensgrupp bestående av representanter för riksdagspartierna. Arbetet skall redovisas senast den 31 januari 2003 (dir. 2002:126).

Flera motionsyrkanden som väckts med anledning av budgetpropositionen går ut på att en viss tingsrätt eller vissa tingsrätter skall bevaras. I motionerna Ju229 (fp) och Ju275 (kd) gäller detta Lycksele tingsrätt, i motion Ju246 (c) tingsrätterna i Stockholms län, i motion Ju308 (kd) Strömstads tingsrätt, i motion Ju309 (kd) Vänersborgs och Trollhättans tingsrätter samt i motion Ju358 (c) tingsrätterna i Örebro län. I motion Ju209 (c) anförs att tingsrätten i Tierp bör få en större domkrets.

Vid behandlingen av budgetpropositionen för år 2002 avstyrkte utskottet ett antal yrkanden rörande enskilda tingsrätters bevarande (bet. 2001/02:JuU1 s. 73 f).

Utskottet anser, i likhet med vad som tidigare uttalats i denna fråga, att det följer av den principiella inställning till reformarbetet inom domstolsväsendet som riksdagen intagit att den inte nu bör uttala sig om de enskilda tingsrätter som omfattas av motionsyrkandena. I den mån de aktuella tingsrätterna skulle komma att beröras av nedläggningar eller sammanläggningar kommer riksdagen att få tillfälle att ta ställning därtill när regeringen anmäler sådana organisationsförändringar. Några sådana förändringar har inte anmälts. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju209, Ju229, Ju246, Ju275, Ju308, Ju309 och Ju358 i här aktuella delar.

Allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar m.m.

I motion Ju339 (kd) anförs att de allmänna domstolarna och förvaltningsdomstolarna på sikt bör läggas samman. Motsatt ståndpunkt förs fram i motion Ju364 (fp). I motion Ju249 (c) understryks vikten av att rättsväsendets myndigheter samverkar för att utnyttja lokaler m.m.

Utskottet har tidigare haft att ta ställning till motionsyrkanden om att lägga samman allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar. I den principiella frågan om sammanläggning har utskottet anfört att det för sin del inte vill bestrida att det kan finnas vissa fördelar med en sammanläggning av de båda domstolsorganisationerna. En sådan ordning skulle enligt utskottet antagligen framstå som lättare att överblicka för enskilda. Medborgarperspektivet skulle alltså tjäna på det. Mot en sådan ordning har utskottet dock ansett att man måste ställa nackdelar som också de har sitt samband med just medborgarperspektivet. En viktig fråga i det sammanhanget har enligt utskottets mening

varit att allmänhetens berättigade krav på en kompetent rättskipning kräver specialisering. En förändring mot en sammanläggning av domstolsslagen skulle kunna leda till att specialiseringen tunnas ut. Utskottet har vidare konstaterat att de övriga fördelar som en sammanläggning skulle kunna erbjuda också kan tas till vara inom ramen för en sådan inriktning av reformarbetet som regeringen tagit upp i sin handlingsplan för reformeringen av domstolsväsendet, dvs. mot gemensam ledning och administrativ samverkan.

Senast utskottet tog ställning i frågan hade en särskild utredare föreslagit vissa författningsändringar för att en sådan samordning skulle vara möjlig, och regeringen avsåg att återkomma till riksdagen (bet. 2001/02:JuU1 s. 74 f).

Detta arbete har nu resulterat i ett förslag till riksdagen. I propositionen Administrativ samverkan mellan tingsrätt och länsrätt (prop. 2002/03:4) gjorde regeringen bedömningen att försöksverksamheten med administrativ samverkan borde permanentas. Förslag på vissa lagändringar lämnades också. Regeringen tog också upp frågan om en integrerad domstolsorganisation. Bedömningen som gjordes i den delen var att de två domstolsorganisationerna för överskådlig tid kommer att bestå.

Utskottet fann, som framgår av utskottets betänkande 2002/03:JuU2 med anledning av propositionen, ingen anledning till erinran mot regeringens bedömning. Detta innebär att reformarbetet i varje fall för närvarande bör inriktas på administrativ samverkan. Utskottet kan mot denna bakgrund inte ställa sig bakom önskemålet om sammanläggning i motion Ju339. Av motsvarande skäl behövs det inte något uttalande från riksdagen om att en sammanläggning *inte* skall ske såsom förordas i motion Ju364. Eftersom själva essensen i administrativ samverkan är att ta till vara de fördelar som kan komma av att man kan nyttja lokaler m.m. gemensamt får motion Ju249 i här aktuell del anses tillgodosedd med den bedömning som gjordes i det nyssnämnda ärendet. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju249, Ju339 och Ju364.

Avskaffande av specialdomstolarna samt hyresnämnderna

I motion Ju271 (m) yrkas att special- och partssammansatta domstolar skall avvecklas och att deras uppgifter skall övertas av de allmänna domstolarna. I motion Bo238 (m) begärs att även hyresnämnderna skall avskaffas. I motion Ju336 (s) förordas i stället att hyresnämnderna skall bevaras.

De helt fristående *specialdomstolarna* som finns i dag är Patentbesvärsrätten, Marknadsdomstolen och Arbetsdomstolen. Under början av 1990-talet avvecklades flera specialdomstolar, nämligen försäkringsrätterna, Försäkringsöverdomstolen och Bostadsdomstolen. För närvarande bereds i Regeringskansliet också ett förslag om att föra över den verksamhet som nu bedrivs i Patentbesvärsrätten till Stockholms tingsrätt (SOU 2001:33).

Regeringen gjorde i sin skrivelse Reformeringen av domstolsväsendet – en handlingsplan (1999/2000:106) bedömningen att den dömande verksamheten i landet så långt som möjligt bör ske i de allmänna domstolarna eller de allmänna förvaltningsdomstolarna. Regeringen anförde bl.a. att en allomfattad

princip under det senaste decenniet varit att specialdomstolar utanför de bägge domstolsslagen bör undvikas. Regeringen uttalade bl.a. att personalför-sörjning, ökad flexibilitet, minskad sårbarhet och högre effektivitet talade för en lösning med en sammanhållen organisation. I sin till riksdagen våren 2001 överlämnade skrivelse om information och uppföljning av handlingsplanen har regeringen vidhållit denna inställning (skr. 2000/01:112 s. 54).

Även utskottet har intagit en restriktiv hållning till specialdomstolar. Våren 1994 uttalade sålunda utskottets dåvarande majoritet att specialdomstolar i möjligaste mån borde avskaffas (bet. 1993/94:JuU31 s. 9). I en reservation anförde dock den socialdemokratiska minoriteten att varje specialdomstols fortsatta verksamhet borde bedömas efter dess egna meriter och inte utifrån principiella ståndpunkter.

Våren 1998 behandlade utskottet en motion liknande den nu aktuella om avveckling av specialdomstolarna (bet. 1997/98:JuU24 s. 12 f). Utskottet ansåg då att det fanns anledning att se mera nyanserat på frågan om special-domstolar. Dessa fick nämligen anses besitta en särskild kompetens som leder till att målen behandlas skickligt, snabbt och ekonomiskt effektivt. De återstå-ende specialdomstolarnas fortsatta verksamhet borde bedömas efter sina egna meriter och inte endast utifrån principiella utgångspunkter. Vad gällde Pa-tentbesvärsrätten ansåg utskottet att det då pågående beredningsarbetet borde avvaktas. Några skäl att förorda ett avskaffande av Marknadsdomstolen eller Arbetsdomstolen kunde utskottet inte finna. Utskottet avstyrkte den då aktu-ella motionen. Detta uttalande har utskottet senare hänvisat till (se senast bet. 2001/02:JuU1 s. 75 f).

Utskottet har inte någon annan uppfattning i dag och föreslår att motion Ju271 avslås.

Hyresnämnderna har bl.a. till uppgift att medla och avgöra vissa hyrestvis-ter. Hyresnämnderna har gemensamt kansli med arrendenämnderna på tolv orter i landet.

I betänkandet Nytt system för prövning av hyres- och arrendemål (SOU 1999:15) föreslog 1997 års hyreslagstiftningsutredning att merparten av hy-res- och arrendenämndernas verksamhet skulle föras över till domstol.

Domstolsverket har på regeringens uppdrag utrett och lämnat förslag på en administrativ och organisatorisk samordning som knyter nämnderna till tings-rätten på orten. Förslaget går bl.a. ut på att de mindre nämnderna ombildas till särskilda domstolar inom tingsrätten på respektive ort.

Frågan om hyresnämndernas framtida organisation bereds i Regerings-kansliet.

Det nu redovisade arbetet bör enligt utskottets mening inte föregripas, och riksdagen bör avslå såväl motion Ju336 som motion Bo238 i denna del.

Utnämning av domare och domstolschefer

I motionerna Ju364 (fp) och K379 (m) begärs en större öppenhet vid utnäm-ningen av högre domare.

Av 11 kap. 9 § första stycket regeringsformen samt 4 kap. 2 § rättegångsbalken och 3, 10 och 15 §§ lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar framgår att ordinarie domare alltid utnämns av regeringen. I fråga om de högsta domartjänsterna, dvs. tjänsterna som justitieråd, regeringsråd, president i hovrätt och kammarrätt, lagman i hovrätt och kammarrätt, domare i Arbetsdomstolen och Marknadsdomstolen, ordförande och vice ordförande i Patentbesvärslagen, tjänsterna som lagman i tingsrätterna i Stockholm, Göteborg och Malmö, tjänsterna som lagman i Länsrätten i Stockholms län, Länsrätten i Göteborg och Länsrätten i Skåne län samt tjänsterna som ordförande i hyresnämnderna i Stockholm, Göteborg och Malmö, gäller att de tillsätts direkt efter ett kallelseförfarande. Tjänsterna kungörs alltså inte lediga, och det sker inte heller något formellt anmälningsförfarande.

Övriga ordinarie domartjänster och tjänster som hyresråd och dispasschör tillsätts efter ett ansökningsförfarande sedan tjänsterna kungjorts lediga. Ansökan ställs till regeringen men ges in till Domstolsverket. Tjänsteförslagsnämnden för domstolsväsendet (TFN) bereder tillsättningsärendena och avger förslag till regeringen på vilka sökande som bör komma i fråga för tjänsten.

Med anledning av ett tillkännagivande från riksdagen har formerna för tillsättandet av de högre domartjänsterna nyligen varit föremål för utredning (bet. 1997/98:JuU24 s. 3 f, rskr. 228). I sitt betänkande Domarutnämningar och domstolsledning – frågor om utnämning av högre domare och domstolschefens roll (SOU 2000:99) har den parlamentariska kommittén lämnat sitt förslag. När det gäller utnämningen av högre domare sägs i betänkandet att regeringen även fortsättningsvis bör vara det organ som utnämmer de högre domarna och att den inte bör kunna delegera uppgiften att utnämna ordinarie domare. Beredningen av utnämningen till högre domarbefattningar bör enligt betänkandet inledas i ett särskilt från såväl riksdag som regering organisatoriskt självständigt beredningsorgan, en förslagsnämnd, som lämnar regeringen förslag på lämpliga kandidater. Förslagsnämnden bör vara lagreglerad. Alla lediga befattningar bör tillkännages offentligt och ett system med intresseanmälningar införas. Nämnden skall lämna regeringen ett offentligt förslag på lämpliga kandidater till högre befattningar. Regeringen bör enligt kommittébetänkandet kunna välja fritt bland de personer som nämnden fört upp på förslag. Om regeringen vill utse någon person som nämnden inte fört upp på förslag, skall regeringen anmäla det till justitieutskottet, som skall hålla en offentlig utfrågning. Om utskottet därefter yttrar sig till förmån för någon av kandidaterna skall regeringen vara bunden av yttrandet.

Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Enligt utskottets mening bör beredningsarbetet inte föregripas. Motionerna K379 och Ju364 i här behandlade delar bör avslås.

I motion Ju323 (s) begärs att antalet kvinnor på högre domartjänster skall öka.

Den övervägande majoriteten domstolschefer och chefsdomare är i dag män samtidigt som kvinnorna är i majoritet bland de yngre domarna.

I budgetpropositionen anför regeringen att målet är att fler kvinnor skall anställas bl.a. som domstolschefer. Ett intensivt jämställdhetsarbete bedrivs i olika former. Bland annat uppmuntras kvinnor att söka chefstjänster. Av under året tillsatta chefstjänster (exklusive kallelsetjänster) tillsattes sju tjänster med män och fyra med kvinnor. Ca 25 % av sökandena till dessa tjänster var kvinnor.

Under hösten 2000 bildade Domstolsverket en projektgrupp för jämställdhetsfrågor som bestod av kvinnor och män i olika funktioner i både allmän domstol och allmän förvaltningsdomstol. Gruppen har haft i uppgift att utforma ett handlingsprogram för hur arbetet fortsättningsvis skall bedrivas i domstolsväsendet. Under hösten kommer verket att presentera ett handlingsprogram.

Utskottet anser i likhet med vad utskottet ansåg hösten 2001 (bet. 2001/02:JuU1 s. 78) när motsvarande yrkanden behandlades att önskemålet i motionen får anses vara tillgodosett med det arbete som pågår. Motion Ju323 bör avslås av riksdagen.

Nämndemän

I ett antal motioner tas frågor om nämndemän upp. I motionerna Ju202 (m), Ju313 (c) och Ju339 (kd) begärs höjda ersättningar. I motion Ju235 (kd) efterfrågas en översyn av arvodesnivån. Kvotering av nämndemän med utländsk bakgrund förordas i motion Ju392 (s) medan motionärerna bakom motion Ju364 (fp) vill införa en fri kvot för nominering av andra än politiskt aktiva. Motion Ju359 (s) tar upp frågan om nämndemännens möjligheter till ersättning i samband med utbildning och i motion A242 (kd) anförs att nämndemän av båda könen bör medverka i prövningen av vårdnadstvister.

Nämndemän medverkar i handläggningen av olika måltyper i såväl allmänna domstolar som allmänna förvaltningsdomstolar. I tingsrätt och hovrätt deltar sålunda nämndemän i avgörandet av flertalet brottmål, se 1 kap. 3 b § och 2 kap. 4 § rättegångsbalken. Vidare ingår nämndemän i rätten när sådana domstolar avgör familjerättsliga tvistemål med fullsuttan rätt, se 14 kap. 17 och 18 §§ äktenskapsbalken samt 20 kap. 1 § föräldrabalken. För de allmänna förvaltningsdomstolarnas del gäller att nämndemän som huvudregel deltar när länsrätt företar mål till avgörande, se 17 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar. I kammarrätt däremot medverkar nämndemän endast om det är särskilt föreskrivet, se 12 § nämnda lag.

Bestämmelser om ersättning till nämndemän har meddelats i förordningen (1982:814) om ersättning till nämndemän och vissa andra uppdragstagare inom domstolsväsendet m.m. Av 2 § i förordningen framgår att nämndemän i tingsrätter, länsrätter, hovrätter och kammarrätter samt jurymän i tryckfrihetsmål erhåller ett arvode för sammanträde om 300 kr per dag. Härutöver gäller enligt 2 a § i förordningen att en nämndeman eller juryman, som förlorar inkomst på grund av sitt uppdrag, för varje dag som han har rätt till arvode för sammanträde också har rätt till ersättning för inkomstförlusten till den del denna inte täcks av arvodet.

Arvodena beräknas sålunda utan hänsyn till sammanträdestidens längd och någon ersättning för barnomsorgskostnader betalas inte. Inte heller gottgörs nämndemannens arbete med annat än ersättning för förlorad inkomst i den mån denna går utöver arvodets belopp.

Vad härefter gäller frågan om rekrytering antecknar utskottet att nämndemän i allmän domstol utses genom val (4 kap. 5 § rättegångsbalken). Val av nämndeman i tingsrätt förrättas av kommunfullmäktige. Nämndeman i hovrätt väljs av landstingsfullmäktige utom i Gotlands län där valet förrättas av kommunfullmäktige. Valet skall vara proportionellt, och det skall eftersträvas att nämndemannakåren får en allsidig sammansättning med hänsyn till ålder, kön och yrke (4 kap. 7 § rättegångsbalken). Likartade bestämmelser gäller för nämndemän i de allmänna förvaltningsdomstolarna enligt 19 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

Enligt 11 kap. 9 § tredje stycket regeringsformen får endast den som är svensk medborgare inneha eller utöva domartjänst. Kravet på svenskt medborgarskap är lagfäst beträffande nämndemän i allmän domstol i 4 kap. 6 § rättegångsbalken och beträffande nämndemän i allmän förvaltningsdomstol i 20 § lagen om allmänna förvaltningsdomstolar.

Frågor om rekrytering av nämndemän och de därmed sammanhängande frågorna om ersättning m.m. har nyligen varit föremål för utredning. Nämndemannakommittén har i betänkande Framtidens nämndemän (SOU 2002:61) bl.a. föreslagit att en femtedel av de nämndemän som skall väljas skall tas ur en kvot där allmänheten kan lämna förslag på tänkbare kandidater. Kommittén har vidare lämnat förslag rörande nämndemännens ersättningar. Sålunda har föreslagits att kopplingen mellan arvode och tilläggsbelopp tas bort, att regler införs om ersättning för förlust av pensionsrätt och semesterförmån, om ersättning för barnomsorg, om skälig ersättning för merkostnader som drabbar näringsidkare, om särskild ersättning till den som har lång resväg samt att ett förtydligande skall göras så att ersättning kan lämnas till den som kallas till såväl information som introduktionsutbildning.

Betänkandet, som nyligen remissbehandlats, bereds i Regeringskansliet.

När utskottet senast hade att ta ställning till motsvarande yrkanden hänvisade utskottet till den nyss nämnda utredningens arbete (bet. 2001/02:JuU1 s. 78 f).

Utskottet anser alljämt att det arbete som pågår rörande nämndemännens rekrytering och ersättning bör avvaktas. Utskottet noterar att syftet med förslagen är att åstadkomma en bredare rekrytering, något som också bidrar till att öka förutsättningarna att hålla en jämn könsfördelning vad gäller nämndemän i vårdnadstvister. Utskottet är emellertid inte berett att förorda en reglering av hur nämndemän skall fördelas på olika typer av mål. Slutligen vill utskottet påpeka att förslagen också underlättar situationen för nämndemän som deltar i utbildning. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju202, Ju235, Ju313, Ju339, Ju359, Ju364, Ju392 och A242 i här aktuella delar.

Kompetensfrågor inom rättsväsendet

I en rad motioner tas olika frågor om kompetensförsörjningen inom rättsväsendet upp. I motionerna Ju364 (fp), Sf214 (c) och Sf336 (v) understryks vikten av att personalen inom rättsväsendet har erforderlig kompetens att bedöma och bemöta personer från andra kulturer. Motionärerna pekar bl.a. på vikten av utbildning och att rekryteringen till de olika yrkeskategorierna breddas. I motionerna Ju224 (kd), Ju226 (s), Ju331 (s), Ju361 (kd) och L277 (v) läggs tonvikten på kunskap och erfarenhet som på olika sätt har anknytning till barn. I motion Ju224 begärs också att det skall inrättas en särskild barndomstol. I motion Ju339 (kd) efterfrågas särskild kompetens hos domare som handlägger miljömål och mål som gäller sexualbrott. I motion Ju232 (kd) begärs att det skall inrättas ett nationellt centrum för brottsbekämpning som skulle ha till uppgift att bidra till kunskapsförsörjning inom rättsväsendet.

Ett av de områden som regeringen har pekat ut i budgetpropositionen som särskilt angelägna att prioritera är just frågor om kompetens – kompetensutveckling skall prioriteras inom hela rättsväsendet. Vidare anförs att myndigheternas uppgift att fortlöpande beakta samhällets etniska och kulturella mångfald innebär att också åtgärder för att öka den etniska mångfalden bland de anställda är ett viktigt inslag. Det är en viktig uppgift för rättsväsendet att verka för att andelen med annan etnisk bakgrund än den svenska ökar bland de anställda.

Vad först gäller de motioner vars tonvikt ligger på den *kulturella kompetensen* kan konstateras att regeringen i regleringsbrevet avseende innevarande budgetår för polisen, åklagarorganisationen, domstolsväsendet och kriminalvården angivit att myndigheterna skall återrapportera vad som gjorts för att personalen skall ha goda kunskaper om grunden för rasistiska, främlingsfientliga och homofobiska brott. Rapporteringen skall även avse situationen för dem som utsatts för dessa typer av brott.

Dessa krav är inte nya – redan i förra årets regleringsbrev fanns motsvarande krav på återrapportering. Domstolsverkets återrapportering kan tjäna som exempel. Av den framgår att det i den obligatoriska utbildningen som alla ordinarie domare och även föredragande i länsrätter kallas till ingår inslag om kulturmötesfrågor (nationalitet, kultur och etnisk identitet). Detsamma gäller beträffande den obligatoriska utbildningen som alla nyutnämnda domare kallas till. Vidare nämns exempel på inslag om etniska frågor och kulturell mångfald i utbildningsverksamheten.

Även åtgärder som vidtagits för att öka den etniska och kulturella mångfalden bland personalen redovisas av Domstolsverket. Verket påpekar att det ankommer på varje domstol att själv upprätta en plan för ändamålet. För att stödja domstolarna i detta arbete har verket utarbetat riktlinjer för hur en sådan plan kan se ut.

Inom polis- och åklagarorganisationerna har man fört in dessa frågor i andra ämnesområden som t.ex. våld mot kvinnor i stället för att särbehandla just frågan om kulturkompetens. Ett annat exempel är förhållningskurser.

När det sedan gäller yrkandena om *kompetens rörande barn* har Domstolsverket ålagts att återrapportera på vilket sätt bestämmelserna i FN:s barnkonvention och intentionerna bakom dem har beaktats i utbildningsverksamheten. Av verkets rapportering för år 2001 framgår att barnkonventionen är ett stående inslag i Domstolsverkets seminarier om vårdnads mål för domare vid allmän domstol. Syftet med seminarierna är att förmedla kunskap i frågor som har anknytning till mål om vårdnad, boende och umgänge samt att ge tillfälle att från olika erfarenheter diskutera processuella frågor och frågor om handläggning av sådana mål. Vidare framgår att konventionen också är ett stående inslag i verkets seminarier om verkställighetsmål för domare i allmän förvaltningsdomstol. Det framgår också att den obligatoriska utbildningen för nyutnämnda domare innehåller inslag om barnets ställning i rättsprocessen. Här liksom i den obligatoriska utbildningen för ordinarie domare i allmän förvaltningsdomstol ingår ett särskilt avsnitt om barnkonventionen. Från och med år 2002 kommer barnkonventionen att ingå även i den utbildning som erbjuds icke ordinarie domare i de båda domstolsorganisationerna. Intervjumetodik – hur barn minns och berättar om våld och övergrepp – har också tagits upp i verkets kursverksamhet.

Också inom åklagarorganisationen har frågor om barn uppmärksammats. Sålunda framgår av Riksåklagarens årsredovisning för år 2001 (s. 43) att åtgärder vidtagits för att utveckla hanteringen av ärenden som rör våldsbrott. I denna del anförs bl.a. att en särskild utbildningsinsats genomförts för ett antal åklagare som ingår i lokala familjevårdsgrupper och för specialiståklagare som handlägger sexualbrott mot barn och barnmisshandel. Insatsen ingår i den utbildning som startats under år 2001 för åklagarorganisationens specialiståklagare. Under år 2001 har dessutom Riksåklagaren kompletterat en promemoria med stöd för utredningar om sexualbrott mot barn så att den numera även omfattar våldsbrott mot barn.

Förutom den utbildning som genomförts i Riksåklagarens regi har åklagarmyndigheterna genomfört egna utbildningsinsatser. Enligt vad som anförs i årsredovisningen har vidtagna utbildningsinsatser och samverkan med andra myndigheter medfört att kunskapen och medvetenheten om dessa brott ökat, vilket i sin tur medfört att samtliga åklagarkammare prioriterar utredningar rörande våld mot kvinnor och barn.

Vad härefter gäller kompetensen hos dem som företräder barn finns en lagreglering såvitt gäller dem som utsetts till särskild företrädare för barn. Enligt 5 § lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn får endast den som på grund av sina kunskaper och erfarenheter samt personliga egenskaper är särskilt lämplig för uppdraget förordnas. För rättshjälpsbiträden i allmänhet finns ingen sådan reglering.

I 2002 års regleringsbrev har regeringen gett Rikspolisstyrelsen i uppdrag att bl.a. redovisa det brottsbekämpande arbete som har bedrivits när det gäller våld mot kvinnor och mot barn, inklusive barn som polisen påträffar som inte själva utsätts för våld, men tvingas uppleva våld i sin familj. Redovisningen skall innehålla en sammanhållen nationell beskrivning och analys av hur

verksamheten har utvecklats och dess resultat. Av redovisningen skall även framgå bl.a. antalet och andelen ärenden som avser våld mot kvinnor eller mot barn, vidtagna åtgärder för att beakta barnperspektivet i verksamheten, utifrån FN:s barnkonventions bestämmelser och intentioner, och vidtagna åtgärder för att vidareutveckla polisens bemötande och stöd till brottsoffer och vittnen.

Vad gäller polisens kompetens bör här även nämnas att 18 § förundersökningskungörelsen (1947:948) ändrats. Där föreskrivs nu att förhör med någon som är under 18 år bör hållas av en person med särskild kompetens för uppgiften.

I detta sammanhang bör även nämnas att regeringen i juni 2002 beslutat att en parlamentarisk kommitté skall göra en utvärdering av 1998 års reform om vårdnad, boende och umgänge (dir. 2002:89). Kommittén skall bl.a. undersöka och beskriva vilken kompetens i vårdnadsfrågor som finns hos domarna och vilken kompetensutveckling som pågår. Anser kommittén att det finns brister, skall det övervägas hur domarnas kompetens kan stärkas ytterligare. Uppdraget skall redovisas senast den 1 november 2004.

Sedan den nämnda förändringen av reglerna om bl.a. vårdnad genomfördes har Advokatsamfundet minst en gång per år erbjudit samfundets medlemmar en kurs i ämnet. Kursen tar bl.a. upp olika frågor med anknytning till barnets bästa och barnets vilja.

När det sedan gäller *miljömålen* kan nämnas att Domstolsverket tillhandahållit en miljöbalkskurs som förutom miljöbalkens materiella innehåll också tar upp frågor om buller, avloppsanläggningar och jordbruksjuridik. Här kan tilläggas att regeringen gett Domstolsverket i uppdrag att analysera erfarenheterna av miljöbalksreformen vad avser miljödomstolarnas och Miljööverdomstolens organisation, personal och ekonomi.

Utskottet behandlade liknande yrkanden under våren 2002 (bet. 2001/02:JuU7 s. 13 f och JuU11 s. 27).

Utskottet vill inledningsvis poängtera att utskottet naturligtvis delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att rättsväsendets personal har kompetens i de ämnen som tas upp i motionerna. Samtidigt kan utskottet konstatera – och detta finner utskottet glädjande – att de frågeställningar som nu är aktuella är väl kända hos berörda myndigheter och att det pågår ett omfattande arbete.

När det sedan gäller de särskilda frågor som tas upp i motionerna vill utskottet understryka att det är mycket angeläget att bidra till en förbättrad integration av människor från andra kulturer. För rättsväsendets del handlar det om att förstå den situation som människor med bakgrund i andra länder befinner sig i. Här spelar naturligtvis utbildning en viktig roll. Som regeringen anför är det viktigt att kunskaper och erfarenheter finns bland de anställda inom rättsväsendet. Förutom utbildning skulle en större mångfald bland personalen bidra till en ökad kunskapsnivå.

Vad härefter gäller frågorna om barn kan utskottet instämma i vad motionärerna anför om betydelsen av att de domare som dömer i mål där barn är

inblandade har nödvändig kunskap om hur barn reagerar m.m. Utskottet anser emellertid att de möjligheter som i dag finns i rättegångsbalken att förordna sakkunnig för att bistå rätten, ger möjlighet där så krävs att förse domare med nödvändig specialistkunskap om barns utveckling m.m. Härtill kommer att frågorna också tas upp i Domstolsverkets kursverksamhet.

Att låta en särskild domstol ta hand om alla de mål där det finns barn inblandade skulle innebära att det skapades ytterligare en specialdomstol. Vad gäller specialdomstolar har utskottet vid upprepade tillfällen uttalat att sådana endast bör tillåtas om de kan anses besitta en särskild kompetens som leder till att målen behandlas skickligt, snabbt och ekonomiskt effektivt. Utskottet kan inte se några sådana fördelar med en barndomstol.

Miljörätt tas upp i Domstolsverkets kursverksamhet.

Utskottet ser inte heller något skäl för att en gemensam och centraliserad utbildning skulle medföra en bättre utbildning eller en högre kunskapsnivå.

Utskottet föreslår med det anförda att riksdagen avslår motionerna Ju224, Ju226, Ju232, Ju331, Ju339, Ju361, Ju364, L277, Sf214 och Sf336 i här aktuella delar.

Vittnesfrågor

Flera motioner tar upp olika frågor som rör vittnen. I motion Ju369 (m) efterfrågas en höjning av ersättningen till vittnen. I motionerna Ju297 (s), Ju363 (kd) och Ju364 (fp) efterfrågas vittnesstöd i olika former.

Ersättning till vittnen regleras i förordningen (1982:805) om ersättning av allmänna medel till vittnen, m.m. Av 5 § framgår att ersättning för tidsspillan får betalas till den som på grund av inställelsen mister inkomst eller gör annan ekonomisk förlust. Ersättningen får bestämmas till det belopp som svarar mot den faktiska förlusten, dock högst 700 kr per dag. Beloppet höjdes till 700 kr den 1 september 1999 från att tidigare under en längre tid ha varit 300 kr. Av 8 kap. 27 § inkomstskattelagen (1999:1229) följer att ersättningen är skattefri.

I proposition 2000/01:79 Stöd till brottsoffer redovisade regeringen som målsättning att det vid samtliga tingsrätter och hovrätter skulle finnas vittnesstöd inom tre år. I juni 2001 fick Brottsoffermyndigheten regeringens uppdrag att tillsammans med Domstolsverket ta fram en plan för hur det målet skall kunna uppnås samt att medverka till att vittnesstödsverksamheten anordnas vid de orter där sådan verksamhet ännu inte bedrivs. Uppdraget redovisades i januari 2002 i rapporten Vittnesstöd – En kartläggning av vittnesstödsverksamheten vid landets tingsrätter och hovrätter hösten 2001. I rapporten redovisas en kartläggning av omfattningen av vittnesstöd vid landets domstolar.

I rapporten redovisas också en handlingsplan, uppdelad i etapper, över hur regeringens mål skall uppnås. Någon exakt tidpunkt för inrättandet av vittnesstöd vid de olika domstolarna har inte föreslagits i handlingsplanen utan snarare ett rullande schema där domstolar med goda förutsättningar för inrättande av verksamheten kommer att erhålla erbjudande om inrättande av vittnesstöd.

För närvarande finns vittnesstöd eller förbereds sådant stöd vid samtliga tingsrätter i landet utom Svegs tingsrätt, Huddinge tingsrätt, Sollentuna tings-

rätt, Solna tingsrätt, Södertälje tingsrätt, Södra Roslags tingsrätt, Alingsås tingsrätt, Lidköpings tingsrätt, Gotlands tingsrätt och Trelleborgs tingsrätt. Bland de tingsrätter som har kansliort på flera ställen finns dock flera exempel på att vittnesstöd inte finns vid samtliga kansliorter. Vittnesstödet finns även vid hovrätterna med undantag för Svea hovrätt och Hovrätten över Skåne och Blekinge. Inför den slutliga redovisningen av vittnesstödsverksamheten år 2004 kommer viss utvärdering att göras och också en kontroll för att få bekräftelse på att alla domstolar då har tillgång till vittnesstöd.

Utskottet har härutöver inhämtat följande upplysningar om projektet rörande vittnesstöd.

Verksamheten sker vanligen inom ramen för den verksamhet som brottsofferjourerna bedriver. Dessa får visst stöd av kommunerna men också från brottsofferfonden. Fonden finansierar också några lokala samordnare. I övrigt får denna verksamhet inte något ekonomiskt stöd utan bedrivs ideellt.

På varje ort finns i regel en samordnare som vanligen kommer från brottsofferjouren. Vissa samordnare erhåller arvode.

Många av dem som fungerar som vittnesstödjare är pensionärer, studenter eller deltidsarbetande. Det finns ingen statistik över könsfördelningen men en vag uppskattning ger vid handen att en majoritet är kvinnor.

Den som skall fungera som vittnesstödjare måste genomgå utbildning. Den sköts i samarbete mellan brottsofferjourerna och Brottsoffermyndigheten.

Här kan också nämnas att domstolslokalernas utformning är föremål för en kontinuerlig översyn och vid ombyggnader beaktas alltid behovet av särskilda väntrum för målsägande och vittnen.

Utskottet behandlade yrkanden om vittnesersättning våren 2001 (bet. 2000/01:JuU32 s. 10) och yrkanden om vittnesstöd våren 2002 (bet. 2001/02:JuU7 s. 23 f).

Utskottet konstaterar att trygghet för vittnen är en viktig hörnsten i rättsväsendets arbete med att minska brottsligheten och öka tryggheten. Frågorna har också under senare år rönt ett stort intresse i riksdagen. Mot den bakgrunden är det glädjande att arbetet med att organisera en särskild stödverksamhet för vittnen nu kommit igång. Utskottet känner ingen tvekan om att arbetet bedrivs med erforderlig kraft och engagemang. Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna Ju297, Ju363 och Ju364 i här aktuella delar.

När det sedan gäller ersättningen konstaterar utskottet att en kraftig höjning skedde 1999. Utskottet anser inte nu att det är påkallat med någon ytterligare höjning. Motion Ju369 bör avslås av riksdagen.

Videokonferens i förvaltningsdomstolarna

För närvarande pågår en försöksverksamhet med videokonferens i allmän förvaltningsdomstol. Försöksverksamheten innebär att parter under vissa förutsättningar kan delta i muntlig förhandling inför rätten genom videokonferens. Vidare kan tekniken användas för bevisupptagning, t.ex. vittnesförhör. Bestämmelser om detta har meddelats i lagen (2001:25) om försöksverksamhet med videokonferens i allmän förvaltningsdomstol. Lagen gäller t.o.m. den

31 mars 2003. I budgetpropositionen föreslås – med hänvisning till att den nya tekniken inte kunnat installeras i den omfattning som det var tänkt – att giltighetstiden förlängs till den 31 december 2004. Utskottet föreslår att riksdagen bifaller regeringens förslag.

Kriminalvården

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt redogörs för kriminalvårdens resultat under verksamhetsåret 2001. Utskottet delar regeringens bedömning att kriminalvården i stort har fullgjort de mål som ställts upp för dess verksamhet. I avsnittet tar utskottet vidare ställning till vilka prioriteringar som bör ligga till grund för kriminalvårdens verksamhet under år 2003. Utskottet behandlar också ett antal motionsyrkanden rörande bl.a. åtgärder mot droger inom kriminalvården, platstillgången på anstalter och häkten, personalkompetens samt ersättning till lekmanövervakare. Utskottet hänvisar i dessa delar bl.a. till genomförda reformer och pågående reformarbete. Beträffande anstalts- och häkteskapaciteten hänvisar utskottet till de tillskott som regeringen föreslår. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden. Jämför reservationerna 32–36.

Inledning

Kriminalvårdens huvuduppgifter är att verkställa påföljderna fängelse, skyddstillsyn och villkorlig dom med samhällstjänst, att ansvara för övervakningen av de villkorligt frigivna och de som står under intensivövervakning med elektronisk kontroll samt att utföra särskilda personutredningar i brottmål. Kriminalvården ansvarar dessutom för verksamheten vid häktena samt sköter transporter av frihetsberövade personer som skall avvisas eller utvisas från Sverige. Kriminalvårdens verksamhet skall präglas av en human människosyn, god omvårdnad och ett aktivt påverkansarbete under iakttagande av en hög grad av säkerhet samt respekt för den enskildes integritet och rättssäkerhet.

I syfte att effektivisera verksamheten har kriminalvården under senare år bl.a. genomfört ett antal organisationsförändringar. Regionmyndigheterna har avskaffats och ersatts av en ny organisation för uppföljning och tillsyn. En ny placerarorganisation med samordningsansvar har inrättats för ett effektivare utnyttjande av platser på häkten och anstalter. Anstaltsindelningen har också förändrats på så sätt att indelningen i fyra säkerhetsklasser har avskaffats och ersatts av en ordning där åtskillnad görs endast mellan placering i öppna och slutna anstalter. Kriminalvårdsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för all kriminalvårdsverksamhet. Den är också chefsmyndighet för de 36 lokala kriminalvårdsmyndigheterna och för transporttjänsten. I administrativt hänse-

ende är styrelsen chefsmyndighet även för Kriminalvårdsnämnden och för de 30 övervakningsnämnderna.

Under behandlingen av budgetpropositionen har utskottet haft en utfrågning där bl.a. generaldirektören för Kriminalvårdsstyrelsen medverkade. Utfrågningen var särskilt inriktad på beläggningssituationen på anstalter och häkten.

Resultatuppföljning

Kriminalvårdens resultat för år 2001 skall bedömas mot bakgrund av de mål och prioriteringar som gällde för verksamheten. Enligt dessa hade kriminalvården att utforma verkställigheten så att den främjar en anpassning till samhället efter frigivningen. Frigivningsförberedelserna skulle anpassas så att de dömdas möjligheter till en ordnad situation vid frigivningen förbättras. Vidare skulle kriminalvården skapa förutsättningar för att göra alternativen till fängelse trovärdiga så att de skulle kunna få bredast möjliga tillämpning. Anstalter och häkten skulle hållas fria från narkotika, alkohol och andra droger.

I det följande beskrivs kriminalvårdens resultat jämte regeringens bedömning med fokus på de nu angivna målen. Avslutningsvis redovisar utskottet sin uppfattning.

Medelbeläggningen vid landets kriminalvårdsanstalter var 3 892 personer under år 2001 eller ca 92 % av tillgängliga platser, vilket är en ökning med 2 procentenheter från föregående år (se tabell). Medelantalet tillgängliga anstaltsplatser var 103 fler år 2001 jämfört med föregående år. Antalet tillgängliga platser på slutna anstalter var per den 31 december 2001 drygt 130 fler än samma datum föregående år.

Antal tillgängliga platser och medelbeläggning på rikets anstalter

År	Medelantal tillgängliga platser	Medelbeläggning på rikets anstalter	Beläggning i procent av tillgängliga platser
1998	4 087	3 573	87 %
1999	4 085	3 596	88 %
2000	4 125	3 712	90 %
2001	4 228	3 892 ¹	92 %

¹ Uppgiften, som hämtats från Kriminalvårdens officiella statistik för 2001, avviker något från vad som angetts i budgetpropositionen.

Medelbeläggningen vid landets häkten var 1 507 personer under år 2001 eller ca 94 % av tillgängliga platser, vilket är en ökning med 4 procentenheter från föregående år (se tabell).

Antal häktesplatser och medelbeläggning på rikets häkten

År	Medelantal tillgängliga platser	Medelbeläggning på rikets häkten	Beläggning i procent av tillgängliga platser
1998	1 479	1 264	85 %
1999	1 480	1 276	86 %
2000	1 521	1 367	90 %
2001	1 601	1 507	94 %

Medelantalet tillgängliga häktesplatser var 80 fler år 2001 jämfört med föregående år. Antalet tillgängliga häktesplatser per den 31 december 2001 var 28 fler än samma datum föregående år. Denna ökning hade blivit större om inte kriminalvården samtidigt hade tvingats stänga ett antal häktesplatser på grund av mögelproblem.

Antalet *verkställighetsfall* i häkte var i medeltal 329 under år 2001, vilket motsvarar en ökning med närmare 60 % jämfört med föregående år (se tabell).

Medelantal verkställighetsfall på rikets häkten

År	Medelantal verkställighetsfall på häkte	Därav fängelsedomda som väntar på anstaltsplats
1998	178	135
1999	201	146
2000	206	153
2001	329	277

Kriminalvårdsstyrelsen har på uppdrag av regeringen bl.a. analyserat orsakerna till den uppkomna situationen med ett stort antal verkställighetsfall. Av analysen framgår bl.a. att det höga platsutnyttjandet på anstalterna är en viktig förklaring. Den höga beläggningen på anstalterna, främst på de slutna platserna, beror i sin tur främst på att strafftiderna har ökat och att reglerna om villkorlig frigivning efter halva strafftiden togs bort år 1999. Dessutom ökar platsbehovet vid en ökad differentiering av olika kategorier av intagna.

Kostnaden per producerat vård dygn på anstalt var år 2001 i genomsnitt 1 684 kr, vilket är en minskning med drygt 3 % jämfört med föregående år. Dygnskostnaden per producerat vård dygn på häkte var 1 809 kr, vilket är samma kostnad som föregående år (se tabell).

Genomsnittlig kostnad per producerat vård dygn på anstalt och häkte

År	Alla anstalter	Slutna anstalter	Öppna anstalter	Häkte
1998	1 870 kr	2 123 kr	1 288 kr	1 869 kr
1999	1 836 kr	2 028 kr	1 340 kr	1 925 kr
2000	1 737 kr	1 896 kr	1 327 kr	1 809 kr
2001	1 684 kr	1 835 kr	1 275 kr	1 809 kr

Regeringen konstaterar att den höga beläggningen har påverkat kriminalvårdens arbete år 2001. Under innevarande år har 150 miljoner kronor tillförts kriminalvården för att kunna hantera volymökningen på kort sikt. Den akuta situationen kan enligt regeringen härigenom hanteras och nya platser öppnas. Olika alternativ för en mer långsiktig hantering av platssituationen måste emellertid övervägas.

I fråga om åtgärder för att förebygga återfall i brott kan följande nämnas. Den totala sysselsättningsgraden för de intagna i anstalt under år 2001 var 79 %, vilket är en minskning med 2 procentenheter jämfört med året innan.

Fördelning mellan olika slag av sysselsättning vid anstalt (tusental tim.)

År	Arbetsdrift ¹	Utbildning	Intern service ²	Programverksamhet	Övrig sysselsättning	Outnyttjad tid
1998	2 081	853	1 296	652	968	1 419
1999	2 045	845	1 312	526	991	1 234
2000	2 062	872	1 425	402	1 018	1 355
2001	2 073	898	1 483	384	1 156	1 561

¹ Arbete med produktion m.m.

² Inre arbete såsom lokalvård, kökshandräkning samt underhåll av lokaler och grönytor.

Kriminalvården har haft svårigheter att fullt ut genomföra den utökade satsningen på nationella brotts- och missbruksrelaterade program. Detta har enligt Kriminalvårdsstyrelsen berott på hög personalomsättning och svårigheter att få klienter till programmen respektive att få dem att fullfölja dem, men även på en ökad medvetenhet om vikten av att programmen är forskningsbaserade och genomförs i enlighet med uppställda krav. Antalet yrkesutbildningar finansierade av länsarbetsnämnderna har utökats och har lett till att kriminalvården kan erbjuda intagna i Stockholmsområdet och på andra håll i landet ett utökat antal yrkesutbildningar. Arbetet med att förbättra de intagnas möjligheter till kontakt med sina familjer har fortsatt.

Regeringen konstaterar att kriminalvårdens verksamhet under år 2001 präglats av den höga beläggningsnivån och de svårigheter som är förknippade med den. Trots det har kriminalvården fortsatt strävandena mot ett effektivt återfallsförebyggande arbete. Regeringen anser att den inriktning av programverksamheten där kvalitet snarare än kvantitet prioriteras är värdefull och att detta arbete bör fortsätta. Att kriminalvården inte har uppnått det uppställda målet att alla intagna med behov skall erbjudas grundskole- och gymnasieutbildning ser regeringen som oroväckande, eftersom utbildning är en mycket viktig faktor för möjligheterna till återanpassning till samhället. Regeringen påtalar vidare vikten av att det arbete som inleds under tiden i anstalt med att förebygga återfall i brott fortsätter efter verkställighetens slut. För att inledande åtgärder skall ha eftersträvad effekt krävs att också andra huvudmän i samhället fortsätter det arbete som påbörjas under verkställigheten. Ett starkt samarbete mellan kriminalvården och olika frivilligorganisationer är enligt regeringen positivt och bör fortsätta.

Angående målet att *frigivningsförberedelserna skall förbättras* kan konstateras att problemet med att många intagna frigges till en oordnad social tillvaro med missbruksproblem och negativa sociala kontakter kvarstår och att andelen intagna som frigges direkt från häkte har ökat. Kriminalvården har sedan hösten 2001 infört ett nytt sätt att planera för de intagnas tid i anstalt innebärande att en risk- och behovsbedömning alltid görs som grund för planeringen såväl vad avser säkerhet som de individuellt prioriterade brottsrelaterade behoven. Härigenom har kriminalvården redan från verkställighetens början ett större fokus på frigivningen.

Den treåriga försöksverksamheten med användning av intensivövervakning med elektronisk kontroll som ett led i frigivningsförberedelserna (IÖV-utsluss) inleddes den 1 oktober 2001 och har inledningsvis fungerat väl. Enligt Kriminalvårdsstyrelsen har intresset för självförvaltning, i syfte att förbereda de intagna för frigivningen och att stärka den enskildes personliga ansvar, ökat bland kriminalvårdens myndigheter. Verksamhet med självförvaltning har genomförts på ett antal anstalter.

Kriminalvården har under år 2001 fortsatt sitt breda samarbete med externa myndigheter och olika frivilligorganisationer inom ramen för arbetet med att förbereda de intagna för frigivning. För att ytterligare stimulera samarbetet med olika ideella organisationer har Kriminalvårdsstyrelsen avsatt och fördelat särskilda medel, i avsikt att kunna betala för tjänster som utförts av vissa organisationer i utslussningsarbetet. Vidare har många kriminalvårdsmyndigheter tecknat avtal med lokala arbetsförmedlingar.

Regeringen anser att det är oroväckande att andelen intagna som frigges direkt från häkte har ökat, men att de extra medel som regeringen har tillfört kriminalvården under innevarande år bör leda till en förbättrad situation i detta avseende. Regeringen ser det också som positivt att den inledda försöksverksamheten med intensivövervakning med elektronisk kontroll i samband med frigivningen inledningsvis haft goda resultat. Vidare anför regeringen att kriminalvården bör fortsätta utvecklingen av samarbetet med kommunerna och andra huvudmän i samhället.

Antalet personer som i någon form var klienter hos *frivården* ökade under år 2001 med 2 % (se tabell).

Genomsnittligt antal frivårdsklienter

År	Frivård (totalt)	Skydds-tillsyn ¹	Villkorligt frigivna	Samhällstjänst	Kontraktsvård	Intensivövervakn.
1998	11 567	5 470	4 023	680	1 013	381
1999	11 753	5 084	4 219	1 011 ²	1 091	340
2000	11 727	4 765	4 234	1 418 ³	1 092	218
2001	12 019	4 734	4 233	1 802 ⁴	1 048	202

¹ Exklusive skyddstillsynsdömda med föreskrift om samhällstjänst eller kontraktsvård

² Varav 854 skyddstillsynsdömda och 157 villkorlig dom

³ Varav 1 087 skyddstillsynsdömda och 331 villkorlig dom

⁴ Varav 1 156 skyddstillsynsdömda och 646 villkorlig dom

Med anledning av att antalet personer som dömts till påföljdskombinationer innehållande samhällstjänst har fortsatt att öka under år 2001 har regeringen gett Brottsförebyggande rådet i uppdrag att utvärdera dessa påföljdskombinationer såsom de har kommit att tillämpas efter den 1 januari 1999. Uppdraget kommer att redovisas under våren 2003.

Under år 2001 fortsatte kriminalvårdens myndigheter arbetet med att stärka samverkan med andra delar av rättsväsendet och övriga samverkanspartner. Den samverkan som sker med det övriga rättsväsendet är enligt Kriminalvårdsstyrelsen av primär betydelse för att sprida kännedom om frivårdsalternativen och öka tilltron till dessa. Frivården deltar i flera olika samverkansprojekt för att få till stånd en snabbare lagföring. Erfarenheterna från dessa projekt är enligt Kriminalvårdsstyrelsen mycket goda.

Den 1 januari 2002 var antalet lekmanövervakare 4 508, vilket motsvarar en ökning med 4 % sedan den 1 januari 2001. Andelen klienter med lekmanövervakare har dock minskat under den senaste femårsperioden, från 48 % 1998 till 44 % 2002.

Regeringen ser positivt på de åtgärder som kriminalvården vidtagit för att försöka öka antalet lekmanövervakare och konstaterar att det verkar som att de vidtagna åtgärderna haft effekt och att det är angeläget att detta arbete fortsätter. Regeringen anför slutligen att frivården uppfyller en central del av kriminalvårdens uppdrag. Inte minst mot bakgrund av arbetet med försöksverksamheten med intensifierade frigivningsförberedelser kommer regeringen att ha anledning att noga följa frivårdens arbete framöver.

Drogmissbrukare inskrivna i anstalt per den 1 oktober åren 1998–2001

År	Totalt antal intagna	Narkotikamissbrukare		Blandmissbrukare		Alkoholmissbrukare	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%
1998	3 546	1 021	28,8	590	16,6	523	14,7
1999	3 536	1 025	29,0	634	17,9	551	15,6
2000	3 633	1 215	33,4	624	17,2	479	13,2
2001	3 708	1 279	34,5	555	15,0	468	12,6

I fråga om *bekämpningen av narkotika och andra droger* framgår det av uppgifter som anstalterna har lämnat att antalet anstalter med daglig förekomst av narkotika minskat under år 2001. Åtta anstalter har uppgivit att missbruk förekommit ofta eller så gott som dagligen under perioden april–september 2001, jämfört med nio anstalter under motsvarande period år 2000. Andelen narkotikamissbrukare i anstalt har ökat de senaste åren. Omkring 50 % av de intagna var år 2001 klassificerade som narkotika- eller blandmissbrukare (se tabell). Det bör här påpekas att detta inte innebär att hälften av de intagna missbrukar under anstaltstiden; innebörden är att hälften av de intagna bedömdes vara aktiva missbrukare när de togs in. Även bland frivårdsklienterna har andelen med känt missbruk ökat.

För att hålla anstalter och häkten fria från droger har kriminalvården bl.a. vidtagit flera olika ingripande åtgärder, som kontroll, differentiering av intagna och påverkansinsatser. Som specialresurser för att motivera narkotikamissbrukare till behandling fanns 474 inrättade platser i början av år 2001, vilket är en ökning jämfört med föregående år. Vid ingången av år 2002 hade antalet platser ökat ytterligare till 633. Antalet narkotikamissbrukare som var placerade enligt 34 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (KvaL) ökade något under år 2001 i jämförelse med de föregående åren, även om antalet var fortsatt lågt. Enligt Kriminalvårdsstyrelsen kan detta vara en antydning till att den negativa trenden i detta avseende har brutits. Enligt Kriminalvårdsstyrelsen är finansieringsfrågan fortsatt ett stort problem vid placeringar av detta slag. Även de längre verkställighetstiderna och den därmed lägre genomströmningen som varit under året kan ha lett till färre placeringar.

Inom ramen för regeringens narkotikapolitiska handlingsplan har Kriminalvårdsstyrelsen under våren 2002 fått i uppdrag att genomföra en särskild satsning på att bekämpa narkotikamissbruket bland kriminalvårdens klienter. För detta ändamål har regeringen avsatt 100 miljoner kronor under en treårsperiod. Målsättningen är bl.a. att samtliga narkotikamissbrukare som kommer i kontakt med kriminalvården skall identifieras och erbjudas vård, att utveckla och utvärdera de missbruksrelaterade programmen och att fler narkotikamissbrukare genomgår dessa program, att kraftigt minska införseln av narkotika på anstalter och häkten samt att öka personalens kunskaper om motivation av narkotikamissbrukare. I uppdraget ingår även att kartlägga problemen som hindrar placeringar enligt 34 § KvaL och att utveckla särskilda program för kontraktsvård.

Regeringen konstaterar att narkotikasituationen vid anstalter och inom frivården återspeglar utvecklingen av narkotikasituationen i samhället i stort. Under senare år har narkotikasituationen vid såväl anstalter som inom frivården försämrats. Andelen narkotikamissbrukare bland nyintagna på anstalt har ökat. Detsamma gäller bland frivårdens klienter. Enligt regeringen är det en av kriminalvårdens viktigaste uppgifter att bekämpa narkotikamissbruket. Detta arbete har fortsatt hög prioritet, vilket bl.a. visas genom att regeringen tillfört kriminalvården särskilda medel för satsningen på att bekämpa narkotikamissbruket bland kriminalvårdens klienter. Att så sker är också av väsentlig betydelse för att förebygga återfall i brott. Regeringen avser att noggrant följa kriminalvårdens insatser mot narkotikamissbruk.

Beträffande *kampen mot brott med rasistiska, främlingsfientliga eller homofobiska inslag* konstaterar regeringen att Kriminalvårdsstyrelsen ställt sig bakom den strategi som Brottsförebyggande rådet har utarbetat för att säkerställa att rättsväsendets personal har god kunskap om såväl grunden för brott med rasistiska, främlingsfientliga eller homofobiska inslag som situationen för dem som utsätts för dessa brott. Personalen inom kriminalvården kommer, som ett led i den nya grund- och fortutbildningen, att få lära sig om grunden för dessa brott och situationen för de grupper som utsätts för dem. För intagna som är dömda för denna typ av brott är differentiering, utbildning och delta-

gande i påverkansprogram viktiga delar i strategin för att motverka och begränsa rasism, främlingsfientlighet och homofobi.

Beträffande *kriminalvårdens personal* kan det noteras att antalet årsarbetskrafter under år 2001 uppgick till 6 754, vilket är en marginell ökning jämfört med föregående år. Kriminalvårdsstyrelsen betraktar personalomsättningen som relativt låg eller åtminstone som normal. I fråga om kompetensutvecklingen bland personalen framgår att det år 2001 genomfördes 20 500 dagar grundutbildning av personal med klientnära arbete, vilket utgör en ökning jämfört med åren 1999 och 2000 då som mest 19 000 grundutbildningsdagar genomfördes. Utöver grundutbildningen användes ca 35 500 utbildningsdagar till annan kompetensutveckling, varav ca 28 000 dagar avsåg utbildning av personal med klientnära arbete. Från årsskiftet 2001/2002 har kriminalvården tagit i bruk en ny utbildningsmodell, benämnd KRUT, för såväl grundutbildning som fortbildning. Målet är att höja kompetensen, främst hos vårdarpersonalen. Nyanställda inom kriminalvården genomgår utbildning varvat med praktiskt arbete under ett och ett halvt år. För nyanställda som saknar högskoleutbildning kommer en tio poängs högskoleutbildning att ingå. Kriminalvården har även under år 2001 upplevt svårigheter att rekrytera medarbetare med rätt utbildning och erfarenhet.

Regeringen anför att kriminalvårdens personal utgör en mycket viktig resurs och att det därför är angeläget att de har relevant och tillräcklig utbildning för det arbete som de skall utföra. Regeringen ser positivt på den satsning på utbildning som kriminalvården nu genomför. Eftersom andra kompetensprofiler var aktuella då många av dem som i dag arbetar inom kriminalvården rekryterades är kompetensutveckling av central betydelse. Det är enligt regeringen viktigt att personalen ges de rätta verktygen för att kunna bedriva en effektiv kriminalvård. Regeringen betonar också vikten av att kriminalvården även i fortsättningen vidtar åtgärder för att personalen i ökad utsträckning skall ha en varierad etnisk bakgrund och att kriminalvården fortsätter strävandena efter en jämnare könsfördelning mellan olika yrkeskategorier.

Utskottet vill i fråga om de enskilda verksamhetsområdena framföra följande.

Vad gäller *beläggningssituationen på anstalter och häkten* kan utskottet konstatera att denna ytterligare förvärrats under det första halvåret 2002. Utskottet instämmer emellertid i regeringens bedömning att den akuta beläggningssituationen kan hanteras och nya platser öppnas genom de extra medel som kriminalvården tillförts. När det gäller den mer långsiktiga hanteringen av beläggningssituationen är det viktigt att kriminalvården ges möjlighet att hantera volymförändringar utan att verksamheten i övrigt blir lidande. Som regeringen konstaterar måste olika alternativ för en mer långsiktig hantering av platssituationen övervägas.

I fråga om *åtgärder för att förebygga återfall i brott* kan utskottet konstatera att den totala sysselsättningsgraden för de intagna fortsatt att minska även under år 2001. Som utskottet anförde i föregående års budgetbetänkande

(2001/02:JuU1 s. 86) är det viktigt att fängelsetiden ges ett meningsfullt innehåll och att de intagna därvid erbjuds lämplig sysselsättning. Utskottet delar regeringens uppfattning om betydelsen av att arbetet under tiden i anstalt med att förebygga återfall i brott fortsätter efter verkställighetens slut.

När det gäller *frigivningsförberedelser* välkomnar utskottet att kriminalvården under år 2001 infört ett nytt sätt att planera verkställigheten, med ett redan från början större fokus på frigivningen. Det är glädjande att försöksverksamheten med användning av intensivövervakning med elektronisk kontroll som ett led i frigivningsförberedelserna (IÖV-utsluss) inledningsvis har fungerat väl. Som regeringen konstaterar är det emellertid oroande att andelen dömda som frigges direkt från häkte har ökat.

Bekämpning av droger är en av kriminalvårdens viktigaste uppgifter och av väsentlig betydelse för att förebygga återfall i brott. Utskottet kan konstatera att missbrukssituationen på anstalterna inte har blivit bättre under år 2001. De särskilda medel regeringen har tillfört kriminalvården för satsningen på att bekämpa narkotikamissbruket bland kriminalvårdens klienter är välkomna och torde vara av väsentlig betydelse för strävandena mot drogfria anstalter och häkten.

Utskottet vill slutligen framhålla vikten av att *kompetensutvecklingen bland personalen* fortsätter. Det är angeläget att kriminalvårdens personal har relevant och tillräcklig utbildning för det arbete som de skall utföra. En kompetent och välutbildad personal är av avgörande betydelse för att kriminalvården skall kunna uppfylla de mål som gäller för verksamheten, t.ex. att erbjuda de intagna i anstalterna ett meningsfullt verkställighetsinnehåll. En bra grundutbildning för nyanställda och kompetensutveckling av befintlig personal i klientnära arbete är således mycket viktigt. Den nya utbildningsmodell för grundutbildning och fortbildning som kriminalvården börjat tillämpa under innevarande år framstår som ändamålsenlig för att uppfylla dessa behov.

Sammanfattningsvis har utskottet inte funnit något som talar emot de slutsatser regeringen dragit i fråga om de olika verksamhetsmålen. Utskottet vill tillägga att kriminalvården har en mycket svår uppgift och att målen är högt satta.

Prioriteringar inför budgetåret 2003

I fråga om verksamhetens inriktning under kommande budgetår anför regeringen bl.a. följande. Kriminalvårdens arbete skall präglas av ambitionen att minska riskerna för återfall i brott utan att kraven på att utdömda påföljder verkställs på ett säkert och trovärdigt sätt eftersätts. Genom de ekonomiska tillskott som har tillförts kriminalvården innevarande år och de som nu föreslås för kommande år finns förutsättningar att hantera de inträffade volymökningarna de närmaste åren. Det innebär att kriminalvården kan fortsätta att utveckla verksamheten mot de prioriterade målen, dvs. förebygga återfall i brott, förhindra grov brottslighet under verkställigheten, förbereda frigivningen och bekämpa narkotikamissbruket. Regeringens narkotikapolitiska handlingsplan innefattar en särskild narkotikasatsning inom kriminalvården som

gör att arbetet med att bekämpa narkotikan – både genom kontrollåtgärder och behandlingsinsatser – kan bedrivas med ökad intensitet. Genom extern granskning av kriminalvårdens resursutnyttjande och tillsättandet av en utredning som skall utarbeta förslag till en modern lagreglering av verkställigheten av påföljder stärks förutsättningarna för en effektivt bedriven verksamhet.

Utskottet har ingen erinran mot de bedömningar regeringen har gjort i denna del.

Anslaget

I tabellen nedan återfinns en jämförelse av regeringens och oppositionens förslag till anslag för kriminalvården för år 2003.

(Beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2002 inkl. TB	Prop. 2003	m	fp	kd	c
4 282 603	4 472 939	+ 114 998	+ 100 000	+ 87 000	+ 200 000

För år 2002 uppgår kriminalvårdens anslag, inklusive medel som tillförts på tilläggsbudget, till knappt 4,3 miljarder kronor. Vid ingången av året hade en anslagskredit om ca 57 miljoner kronor utnyttjats. Utgiftsprognosen för år 2002 är beräknad till knappt 4,3 miljarder kronor.

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2003 på närmare 4,5 miljarder kronor. För att ge kriminalvården förutsättningar att både behålla de platser som öppnas under innevarande år och klara förväntade platsbehov under kommande år föreslår regeringen att anslaget tillförs 230 miljoner kronor. Vidare föreslår regeringen att anslaget ökas med 20 miljoner kronor i enlighet med tidigare beslut att under perioden 2002–2004 avsätta 100 miljoner kronor för en särskild narkotikasatsning inom kriminalvården (se prop. 2001/02:91). Regeringen föreslår också för detta syfte att kriminalvården tillförs 10 miljoner kronor av det under utgiftsområde 9 uppförda anslaget 14:8 Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder. I anslagsberäkningen har även hänsyn tagits till beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler och övriga förvaltningskostnader samt en delfinansiering av arkivhållningen hos Riksarkivet. Därutöver har regeringen föreslagit att anslagsnivån justeras ned med drygt 31 miljoner kronor i syfte att begränsa statlig konsumtion.

I motion Ju370 (m) begärs en höjning av anslaget med 115 miljoner kronor för att överföra institutionsvården av unga lagöverträdare från Statens institutionsstyrelse till kriminalvården. I motion Ju353 och Fi232 (båda fp) begärs en höjning av anslaget med 100 miljoner kronor. Beloppet skall användas bl.a. till en ökning av antalet anstaltsplatser samt till personalförstärkningar inom kriminalvården. I motion Ju346 (kd) begärs en höjning av anslaget med 87 miljoner kronor. De ökade medlen skall bl.a. användas till att korta tiden i häkte i väntan på anstaltsplacering, till utbildningsinsatser för anställda som arbetar nära de intagna och till att öka narkotikabekämpningen inom anstalterna. I motion Ju349 (kd) begärs mer resurser till kriminalvården bl.a. för att förbättra arbetsmiljön för de anställda och för att förbättra möjligheterna till

umgänge mellan barn och föräldrar som är intagna i anstalt. I motion Ju373 (c) begärs en höjning av anslaget med 200 miljoner kronor att användas till bl.a. att utöka antalet anstalts- och häktesplatser, öka möjligheten till utbildning för intagna samt för att öka behandlingsinsatserna på anstalterna för psykiskt sjuka, sexualförbrytare och drogmissbrukare. I motion Ju258 (c) begärs ytterligare resurser för att stärka kriminalvårdens program- och rehabiliteringsverksamhet.

Anslagsyrkandena har behandlats ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Åtgärder mot droger på anstalter och häkten

Som framgått ovan har på senare år andelen narkotikamissbrukare inom kriminalvården ökat. Ungefär 50 % av de intagna i anstalt missbrukade narkotika vid intagningen och alltför många fortsatte under anstaltsvistelsen. Kriminalvården bekämpar narkotikamissbruket i anstalterna genom att differentiera de intagna, tillhandahålla missbruksrelaterad programverksamhet, genomföra kontroller, dvs. urinprovstagningar och visitationer, samt genom att bedriva särskilda projekt. Även i häkten erbjuds de intagna missbruksrelaterad programverksamhet och genomförs visitationer. Ett system med kontantlös handel har också möjliggjorts inom anstalterna.

I propositionen Nationell narkotikahandlingsplan (prop. 2001/02:91, bet. 2001/02:SoU15, bet. 2001/02:JuU5y, rskr. 2001/02:193) underströk regeringen att kriminalvården har en viktig funktion att fylla i samhällets insatser mot narkotikamissbruket. Såväl häktes- och anstaltstid som tiden i frivård måste utnyttjas för att motivera missbrukare till behandling. Vid verkställighet av fängelsestraff och skyddstillsyn bör det erbjudas en missbrukarvård som vid behov fortsätter även efter verkställighetens slut. Redan från början av verkställigheten bör åtgärderna inriktas på att förbereda klienten för ett drogfritt liv i frihet. Utgångspunkten skall enligt regeringen vara att intagna utan narkotikaproblem inte skall behöva komma i kontakt med narkotika, att missbrukare avskärs från tillförsel av narkotika och att intagna förhindras att bedriva narkotikahandel inom häktena och anstalterna samt ute i samhället. För att åstadkomma en narkotikafri miljö krävs enligt regeringen en kombination av kraftfulla motivations- och behandlingsinsatser samt väl avvägda kontrollåtgärder.

Regeringen aviserade i propositionen 100 miljoner kronor under tre år till en särskild narkotikasatsning inom kriminalvården. Målet för satsningen är att samtliga narkotikamissbrukare som kommer i kontakt med kriminalvården identifieras, bl.a. genom uppsökande verksamhet på häkten, och utreds avseende problem och behov samt erbjuds adekvat vård. Vidare sätts som mål att missbrukarens problematik, behov och önskemål beaktas vid anstaltsplaceringen, att intagna som inte vill komma i kontakt med narkotika erbjuds en narkotikafri verkställighet, att de missbruksrelaterade programmen utvecklas och utvärderas samt att fler narkotikamissbrukare genomgår dessa program. I

målsättningen ligger också att kraftigt minska införseln av narkotika på anstalter och häkten samt att utveckla samverkan både inom och mellan lokala kriminalvårdsmyndigheter samt med andra myndigheter. Personalen skall också ha kunskaper som är relevanta för arbete med bl.a. motivation av missbrukare.

Propositionen behandlades i riksdagen av socialutskottet (bet. 2001/02:SoU15), som tillstyrkte förslaget. I yttrande till socialutskottet noterade justitieutskottet med tillfredsställelse att så stor vikt lagts vid kriminalvårdens insatser för att bekämpa narkotikamissbruket, främst vid dess behandlingsinsatser (2001/02:JuU5y s. 11).

Genom beslut den 25 april 2002 (Ju2002/3054/KRIM) gav regeringen Kriminalvårdsstyrelsen i uppdrag att genomföra en särskild satsning på att bekämpa narkotikamissbruket bland kriminalvårdens klienter. I uppdraget ingick också bl.a. att öka kunskapen och utveckla metoderna för att förhindra att narkotika förs in på häkten och anstalter. Uppdraget i den delen skall redovisas senast den 1 oktober 2003.

Kriminalvårdsstyrelsen antog i sin tur den 18 juni 2002 en handlingsplan för en särskild satsning på narkotikabekämpning m.m. inom kriminalvården (Dnr 2002-005943). Handlingsplanen anger tydliga riktlinjer och ramar för den verksamhet som skall bedrivas vid de lokala kriminalvårdsmyndigheterna som deltar i den särskilda narkotikasatsningen. Bland annat skall ca 1 200 anstaltsplatser omvandlas till behandlingsplatser, motivationsplatser respektive platser för svårmotiverade. Vidare inrättas särskilda uppsökande narkomanvårdsteam. Dessa team – omfattande totalt 23 tjänster – skall verka på häktena med att bl.a. identifiera och kartlägga missbrukare, söka motivera dem till placering på olika motivations- eller behandlingsplatser samt utreda behov av vård och behandlingsinsatser. Narkomanvårdsteamerna skall också initiera informationsinsatser för häktespersonal avseende missbruksfrågor. För att minska införseln och förekomsten av narkotika på anstalter och häkten skall sex narkotikahundar anskaffas till kriminalvården.

I motion Ju258 (c) begärs ökade kontrollåtgärder mot droger på anstalter och häkten, såsom ett ökat antal urinprovstagningar och visitationer, användande av narkotikahundar och en ökad differentiering av de intagna. I motion Ju349 (kd) begärs också ökade kontrollåtgärder, bl.a. genom fler drogtestar av de intagna, övervakade besök för korttidsdömda och ökad differentiering av de intagna. I motion Ju353 (fp) begärs skärpt narkotikakontroll på anstalterna, bl.a. genom användande av narkotikahundar. I motion So442 (fp) begärs att såväl besökande som personal skall kunna kroppsvisiteras vid inpassering på en anstalt. I motion Ju315 (s) begärs en åtgärds- och tidsplan för att göra anstalterna drogfria. I motion Ju377 (m) begärs att intagna som önskar komma ifrån sitt missbruk skall erbjudas placering på drogfria anstalter medan andra intagna skall placeras på anstalter utan rätt till permission och med besök bakom s.k. glasruta.

I det ovan nämnda yttrandet till socialutskottet behandlade justitieutskottet liknande yrkanden som de nu aktuella (bet. 2001/02:Ju5y s. 13 f). Utskottet

framhöll därvid att bestämmelserna om de kontrollåtgärder som kan vidtas inom såväl häkten och anstalter som inom frivården i allt väsentligt är ändamålsenligt utformade. Även om man kunde konstatera att regelverket ger goda möjligheter att genom kontroll förhindra att narkotika förs in i anstalterna, förekommer sådan införsel i en på vissa håll ganska utbredd omfattning. Utskottet välkomnade därför det uppdrag Kriminalvårdsstyrelsen skulle få att ytterligare öka kunskapen och utveckla metoder för att förhindra att narkotika förs in på häkten och anstalter. Utskottet ansåg att någon ökad slutenhet av anstalterna inte borde tillgripas, även om det skulle kunna förhindra en del av narkotikainflödet, eftersom öppenheten är avgörande för att minska de skadliga följderna av frihetsberövandet och för att främja den intagnes anpassning i samhället. Mot den bakgrunden ansåg utskottet att det inte fanns skäl att föreslå en rutinmässig kontroll av alla inpasserande.

Beträffande frågan om besök under sådana förhållanden att den intagne och den besökande inte kan överlämna föremål till varandra (den s.k. glasrutatan) hänvisade utskottet till regeringens överväganden i denna fråga och till det aviserade uppdraget till Kriminalvårdsstyrelsen att utreda vad det finns för hjälpmedel som kan användas i arbetet för att förhindra införsel av narkotika, i vilken mån de olika hjälpmedlen kan bidra till att personalen kan användas till andra uppgifter än kontroll och övervakning samt vilken kostnad användningen av hjälpmedlen kan leda till. Med hänvisning till det aviserade uppdraget ansåg utskottet att motionsyrkandena i denna del var tillgodosedda. Som nämnts ovan skall regeringens uppdrag till Kriminalvårdsstyrelsen i denna del redovisas senast den 1 oktober 2003.

Utskottet har inte ändrat sin uppfattning i dessa frågor. Beträffande användande av narkotikahundar för att eftersöka narkotika på anstalter och häkten kan konstateras att Kriminalvårdsstyrelsen beslutat om anskaffning av sex sådana hundar. En ökad möjlighet till differentiering av de intagna har skapats genom beslutet om inrättande av ett stort antal särskilda motivations- och behandlingsplatser samt platser för svärmotiverade.

Vad särskilt gäller begäran i motion So442 om möjliggörande av visitationer av kriminalvårdens personal, i syfte att förhindra införsel av narkotika på anstalter och häkten, vill utskottet härutöver tillägga följande. I propositionen Nationell narkotikahandlingsplan angav regeringen att kriminalvårdsstyrelsen upplyst att frågan om visitation av personal var föremål för arbetsrättsliga förhandlingar med personalens fackförbund och att det därför enligt regeringen inte fanns anledning att föregripa denna process (prop. 2001/02:91 s. 59). Justitieutskottet delade regeringens bedömning i denna fråga och föreslog i sitt yttrande till socialutskottet att motionsyrkandena i denna del skulle avstyrkas (bet. 2001/02:JuU5y s. 13). Kriminalvårdsstyrelsen har nu uppgett att de arbetsrättsliga förhandlingarna endast rör möjligheten till kroppsvisitation av personalen genom användande av metalldetektor. Sådan kontroll skulle syfta till att förhindra införsel av mobiltelefoner och vapen. Narkotika kan däremot inte upptäckas med hjälp av metalldetektorer. Detta förhållande ger emellertid inte utskottet anledning att nu ändra sin inställning till motionsyr-

kandet. Det är naturligtvis angeläget att förhindra all införsel av narkotika på anstalt. Något stöd för antagandet att narkotika i någon större omfattning förs in på anstalter och häkten av anställda finns emellertid inte. Av gällande rätt följer att den som är skäligen misstänkt för narkotikabrott – efter beslut av tingsrätt, åklagare eller förundersökningsledare – kan kroppsvisiteras för eftersökande av narkotika (28 kap. 11 § rättegångsbalken). Vid en avvägning mellan intresset att utan brottsmisstanke kunna söka efter narkotika hos de anställda och den integritetskränkning som generella eller stickprovsvisa kroppsvisitationer skulle innebära för personalen väger enligt utskottets mening integritetsintresset över.

Utskottet föreslår således att riksdagen avslår motionerna Ju258, Ju315, Ju349, Ju 353, Ju377 och So442 i nu behandlade delar.

I motion Ju264 (v) anförs att narkotikabehandlingsåtgärder bör prioriteras på anstalterna framför ökade kontrollåtgärder och att förhållandena för missbrukare intagna i häkte måste förbättras. I motion Ju349 (kd) förespråkas att motivationsavdelningar och särskilda trestegsanstalter för intagna med missbruksproblem inrättas.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att stora insatser måste vidtas för behandling av missbrukare inom kriminalvården. En betydande andel av alla tunga narkomaner i Sverige passerar årligen genom kriminalvården. Insatserna för missbruksbehandling under framför allt anstaltstiden är därför av särskilt stor betydelse. Tiden i anstalt, men även i häkte, bör således användas för att motivera de intagna till behandling, planera sådan behandling och genomföra den. I många fall kan behandlingsinsatserna inte fullbordas under själva anstaltstiden. Då är det särskilt viktigt med ett gott samarbete mellan kriminalvården och externa aktörer, bl.a. socialtjänsten i kommunerna.

Som nämnts ovan har Kriminalvårdsstyrelsen, inom ramen för den antagna handlingsplanen mot narkotika inom kriminalvården, beslutat att inrätta ett stort antal behandlings- och motivationsplatser samt platser för svår motive-
rade. Den övergripande målsättningen för dessa platser är att motivera alla missbrukare till drogfrihet samt erbjuda adekvat behandling inom kriminalvården och/eller genom samarbete med externa samarbetspartner. På motivationsavdelningar skall de intagna bl.a. erbjudas motivationssamtal, individuellt eller i grupp, vid behov erbjudas avgiftning eller tablettnedtrappning och en lämplig kombination av programverksamhet, såsom arbete, studier och allmänna program inriktade mot impulsstyrning och brott. Om en intagen på motivationsavdelning är motiverad att flytta över till en behandlingsavdelning skall denne enkelt kunna överföras eller ställas i kö till en sådan enhet. På behandlingsavdelningarna skall de intagna genomgå särskilda brotts- och missbruksrelaterade program som är vetenskapligt utprovade. På sådana avdelningar skall också självförvaltning tillämpas i stor utsträckning. För att placeras på en behandlingsavdelning krävs att den intagne särskilt söker dit och ingår ett behandlingskontrakt för ändamålet. Intagna på behandlingsavdelning som återfaller i missbruk skall föras från behandlingsavdelning till motivationsavdelning för avgiftning och eventuell revidering av behandlings-

planen. Behandlingsavdelningarna skall ha ett nära och regelbundet samarbete med vårdgivare utanför kriminalvården, t.ex. behandlingshem, öppenvård och familjevård. På avdelningar för svårmotiverade skall de intagna få motivationsamtal i syfte att stimulera de intagna till att söka förflyttning till andra enheter. Intagna som visar förändringsvilja skall enkelt kunna överföras till motivations- eller behandlingsavdelning.

Enligt utskottets mening innebär den inledda satsningen mot narkotikamissbruk på anstalterna att betydande insatser nu görs inom kriminalvården för att komma till rätta med ett av våra största samhällsproblem. Inrättandet av de särskilda motivations- och behandlingsplatserna för narkomaner innebär att de intagna i stor utsträckning differentieras och motiveras i enlighet med vad motionärerna efterfrågar.

Inrättandet av uppsökande narkomanvårdsteam på häktena är mycket betydelsefullt för att tidigt kunna möta intagna med ett missbruk, motivera dem och planera för eventuella behandlingsinsatser under den fortsatta tiden i häkte och anstalt. Härigenom sätts fokus även på behovet av hjälp till missbrukare under den tid som de vistas i häkte. Som nämnts ovan skall narkomanvårdsteamerna även initiera informationsinsatser för häktespersonalen avseende missbruksfrågor.

Mot bakgrund av vad som har anförts anser utskottet att något uttalande i dessa frågor från riksdagens sida inte är påkallat. Utskottet föreslår således att riksdagen avslår motionerna Ju264 och Ju349 i nu behandlade delar.

Anstalts- och häkteskapaciteten

I motion Ju353 (fp) begärs att antalet anstaltsplatser ökas. I motion Ju349 (kd) begärs att fler anstalts- och häktesplatser inrättas. I motion Ju357 (kd) begärs att antalet häktesplatser utökas.

Som utskottet konstaterat under rubriken Resultatuppföljning har beläggningssituationen på anstalter och häkten ytterligare förvärrats under innevarande år. Beräknat utifrån Kriminalvårdsstyrelsens månatliga verksamhetsstatistik var under det första halvåret 2002 i genomsnitt 94 % av alla tillgängliga anstaltsplatser belagda. Det kan vidare noteras att beläggningstrycket under denna period var betydligt högre på de slutna anstalterna (97 %) än på de öppna (86 %). Även beläggningen på häktena har fortsatt att öka under det första halvåret 2002 och uppgick till i genomsnitt 97 %. Enligt samma verksamhetsstatistik och enligt uppgifter lämnade av Kriminalvårdsstyrelsen har beläggningen ökat ytterligare under hösten 2002 och uppgår, både vad gäller häkten och slutna anstalter, tidvis till mer än 100 %, vilket bl.a. resulterat i dubbelbeläggning i celler. Antalet s.k. verkställighetsfall – intagna i häkte med verkställbar dom på fängelse – är fortsatt stort.

Kriminalvårdsstyrelsen har i en analys av orsakerna till den uppkomna situationen med ett stort antal verkställighetsfall på häktena, gjord på begäran av regeringen, bedömt att orsaken till att antalet verkställighetsfall har ökat är det höga platsutnyttjandet på anstalterna och den därmed följande svårigheten att placera ut fängelsedömda på anstalt. Den höga beläggningen på anstalterna

kan i sin tur till stor del förklaras av ett ökat platsbehov till följd av att straff-tiderna har ökat på senare år och att reglerna om villkorlig frigivning efter halva strafftiden togs bort år 1999. Dessutom ökar platsbehovet vid en ökad differentiering av olika kategorier intagna.

Enligt uppgifter från Kriminalvårdsstyrelsen har drygt 120 nya anstalts-platser tagits i bruk under år 2002, varav 25 platser på Storbodaanstalten och 23 platser på anstalten i Kristianstad. Under samma period har ca 20 nya häktesplatser tagits i bruk. Vid utskottets ovannämnda utfrågning erhöles vidare uppgiften att det under år 2003 planeras inrättande av ytterligare ca 350 anstaltsplatser och drygt 60 häktesplatser. Det kan i detta sammanhang även nämnas att Kriminalvårdsstyrelsen inlett en planering av en ny kriminal-vårdsanläggning i Västerås med närmare 250 platser. En dialog pågår i denna fråga mellan Justitiedepartementet och Kriminalvårdsstyrelsen, varvid alter-nativa lösningar i form av ytterligare utbyggnad och förtätning av befintliga anstalter också undersöks.

Utskottet ser med stor oro på den utveckling av beläggningen på anstalter och häkten som skett under senare år. Trots att ett inte obetydligt antal nya anstalts- och häktesplatser tagits i bruk har beläggningsgraden fortsatt att öka. Såvitt kan bedömas torde den ökade beläggningen inte vara endast tillfällig. En alltför hög beläggning på anstalterna medför inte bara ren trängsel utan också stora problem för kriminalvården att uppnå önskvärd differentiering vid placering av de intagna och att erbjuda adekvat verksamhet under anstalts-tiden. Sådana möjligheter till ökad differentiering är särskilt viktigt för att kunna nå ambitionerna att stävja narkotikamissbruket på anstalterna och erbjuda lämpliga insatser till de intagna som är missbrukare. Om beläg-gningssituationen inte förbättras väsentligt äventyras den angelägna satsningen på att bekämpa narkotikamissbruket inom kriminalvården. I varje fall försäm-ras förutsättningarna att uppnå önskvärt resultat betydligt.

Vad särskilt gäller det stora antalet s.k. verkställighetsfall i häkte har ut-skottet vid flera tillfällen tidigare, senast i budgetbetänkandet för år 2002 (bet. 2001/02:JuU1 s. 91 f), framfört oro över detta förhållande och pekat på ange-lägenheten i att fängelsedömda snarast kommer ut på anstalt. Utskottet tvingas nu återigen konstatera att situationen vad gäller verkställighetsfallen inte förbättrats utan tvärtom förvärrats. Utvecklingen i detta avseende kan antas vara en följd av den mycket höga beläggningen på främst de slutna anstalterna.

Utskottet instämmer, som framgått ovan, i regeringens bedömning att den akuta beläggningssituationen kan hanteras, och nya platser öppnas genom de extra medel som kriminalvården tillförts i denna budget. När det gäller den mer långsiktiga hanteringen av beläggningssituationen är det viktigt att kri-minalvården ges möjlighet att hantera volymförändringar utan att verksam-heten i övrigt blir lidande. Här måste olika alternativ för en mer långsiktig hantering av platssituationen övervägas. Utskottet vill understryka att frågan brådskar och utgår från att regeringen noga följer den. Någon anledning till ett uttalande från riksdagen finns för närvarande inte.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna Ju349, Ju353 och Ju357.

I motion Ju327 (s) begärs att det skall skapas fler häktesplatser i Eskilstuna. I motion Ju286 (kd) begärs att en planerad ny kriminalvårdsanläggning lokaliseras till Västmanlands län. I motion Ju343 (s) begärs att en eventuell ny kriminalvårdsanläggning i Mälardalsregionen lokaliseras till västra Södermanland. I motion Ju344 (s) begärs att en ny kriminalvårdsanläggning förläggs till Norrköpings kommun. Slutligen begärs i motion N308 (c) att en ny kriminalvårdsanläggning byggs i Arboga.

De nu behandlade motionerna rör dels frågan hur stor en enskild häktesanläggning bör vara, dels var en eventuell ny kriminalvårdsanläggning bör lokaliseras. Sådana frågor utgör angelägenheter för kriminalvården att avgöra utifrån de krav som ställs på verksamheten. Det ankommer således inte på riksdagen att uttala sig i hithörande frågor. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna Ju286, Ju327, Ju343, Ju344 och N308 i nu behandlade delar.

Kompetensutveckling m.m.

I motion Ju258 (c) begärs att samtliga vårdare inom kriminalvården kontinuerligt skall få vidareutbildning. I motion Ju349 (kd) begärs att utbildningen för personalen inom kriminalvården förbättras och förlängs, att fler unga rekryteras till kriminalvården samt att personalen erbjuds utvecklingsmöjligheter i yrket.

Under år 2002 har kriminalvården börjat tillämpa en ny utbildningsmodell för såväl grundutbildning som fortbildning (KRUT), med målet att höja kompetensen, främst bland vårdarna. Den som anställs inom kriminalvården genomgår under de första 18 månaderna närmare 20 veckors utbildning varvat med handledning och praktiskt arbete. I utbildningen ingår ämnen såsom kriminalvårdslagstiftning, kunskap om kriminalvårdens klienter, kommunikation och påverkan, säkerhet och konflikthantering, verkställighetsplanering, frigivningsförberedelser samt individuellt fördjupningsarbete. För nyanställda som saknar för yrket relevant högskoleutbildning kommer därutöver en tio poängs högskoleutbildning på distans att ingå.

Fortbildning av kriminalvårdens baspersonal sker dels i form av centralt tillhandahållna tvåveckorskurser vart femte år, dels i form av lokalt och regionalt tillhandahållen utbildning. De centrala fortbildningskurserna fokuseras på psykiatri- och missbruksfrågor. Även frågor om pedagogik, säkerhet och programverksamhet berörs. Vidareutveckling av personalen sker också genom kontinuerlig och löpande kompetensutveckling ute på kriminalvårdsmyndigheterna och på anstalterna, både i form av utveckling av team och av individer. Syftet med detta arbete är bl.a. att alla medarbetare skall bli mer delaktiga i verksamheten och därmed höja yrkets status. Dessutom finns vidare- och fördjupningsutbildning inriktad på speciella uppdrag eller arbetsuppgifter.

Enligt vad som också inhämtats från Kriminalvårdsstyrelsen genomgick de som anställdes inom kriminalvården under åren 1996–2001 en introduktions-

utbildning om totalt 16 veckor, fördelat på två åttaveckorskurser under det första utbildningsåret. Utbildningen innehöll då ämnen som kriminalvårdsmedik, mänskligt beteende på individ- och gruppnivå, kunskaper om missbruk, kriminalitet, droger, drogmissbruk och missbruksbehandling, information om kriminalvårdens samarbetspartner och samverkansformer samt information om aggressions- och kriteorier. Även före år 1996 genomgick de nyanställda en relativt omfattande grundutbildning.

Medelåldern bland vårdare inom kriminalvården uppgår enligt kriminalvårdens officiella statistik för år 2001 till 41 år. 33 % av vårdarna är under 35 år medan 17 % är 55 år eller äldre. Enligt Kriminalvårdsstyrelsen är de som nyrekryteras i regel relativt unga. Problemet vid nyrekrytering är snarare att de sökande har för lite arbetslivserfarenhet än att de skulle ha för hög ålder.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att kriminalvårdens personal erhåller tillräcklig och adekvat utbildning, i form av såväl grundutbildning som fortbildning. Som regeringen konstaterat är kompetensutveckling av personalen särskilt viktig för vårdpersonal som rekryterats i en tid då andra kompetensprofiler efterfrågades. Det är också viktigt att unga kan rekryteras till kriminalvården. Som redogjorts för ovan bedriver kriminalvården ett omfattande arbete helt i linje med vad som efterfrågas av motionärerna.

Sammanfattningsvis kan utskottet inte se att det för närvarande skulle finnas anledning till något uttalande från riksdagens sida. Utskottet avstyrker motionerna Ju258 och Ju349 i nu behandlade delar.

Ersättning till lekmanövervakare

I motion Ju349 (kd) begärs att regeringen ser över arvodesnivåerna för lekmanövervakare och vidtar åtgärder så att dessa höjs.

I 5 kap. 17 § förordningen (1998:642) om verkställighet av frivårdspåföljder anges att övervakare som inte fullgör uppdraget i tjänsten har rätt till ersättning enligt de normer som fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Ersättning till lekmanövervakare uppgår enligt beslut av Kriminalvårdsstyrelsen i januari 2001 till 400 kr per månad, varav 150 kr avser arvode och 250 kr utgiftstäckning.

Utskottet har behandlat liknande yrkanden tidigare, senast i föregående års budgetbetänkande (bet. 2001/02:JuU1 s. 96 f). Utskottet uttryckte därvid bl.a. sin uppskattning för de insatser som lekmanövervakarna gör för kriminalvården och framhöll värdet av deras arbete. Utskottet delade motionärernas uppfattning om vikten av att de personer som tar på sig uppdrag som lekmanövervakare ges både en rimlig ersättning och stöd i sina uppdrag. Med hänvisning bl.a. till den av Kriminalvårdsstyrelsen beslutade höjningen av ersättningen till lekmanövervakarna avstyrkte utskottet motionerna. Som framgår i det föregående bröts den negativa trenden vad gäller antalet lekmanövervakare under år 2001. Antalet lekmanövervakare hade år 2001 ökat med 4 % i jämförelse med föregående år.

Utskottet, som inte kan finna att det nu framkommit skäl som ger anledning att frångå tidigare bedömning, avstyrker motion Ju349 i denna del.

Brottsförebyggande rådet m.m.

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt redogörs för Brottsförebyggande rådets (BRÅ) resultat under verksamhetsåret 2001. Utskottet delar regeringens bedömning att BRÅ:s verksamhet håller god kvalitet och utvecklas på ett positivt sätt samt att myndigheten lyckats särskilt bra i sitt arbete med att stimulera det lokala brottsförebyggande arbetet. I avsnittet tar utskottet vidare ställning till vilka prioriteringar som bör ligga till grund för BRÅ:s verksamhet under år 2003. Utskottet behandlar också ett antal motionsyrkanden rörande lokalt brottsförebyggande arbete, boendesegregation m.m., forskning om ekonomisk brottslighet samt lokal brottsstatistik. Utskottet hänvisar i dessa delar bl.a. till fortlöpande arbete inom BRÅ och pågående beredningsarbete. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden. Jämför reservationerna 37–42.

Inledning

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) är ett stabsorgan under regeringen och ett expertorgan inom rättsväsendet. Rådets övergripande mål är att främja brottsförebyggande insatser genom utvärdering, kunskapsutveckling, informations-spridning och utbildningsinsatser inom det kriminalpolitiska området. Härigenom skall rådet bidra till att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Viktiga inslag i verksamheten är att ta fram underlag till regeringen och rättsväsendets myndigheter för åtgärder och prioriteringar i det kriminalpolitiska arbetet, utvärdering av vidtagna åtgärder samt stöd till lokalt brottsförebyggande arbete. BRÅ fördelar också de medel som finns på anslaget Bidrag till brottsförebyggande arbete.

Två rådgivande organ är knutna till BRÅ: en referensgrupp för rättsväsendet, som skall ge förslag till prioriteringar av rådets forsknings- och utvecklingsarbete och skapa ökade kontakter mellan praktiskt och vetenskapligt verksamma inom rättsväsendet och en vetenskaplig nämnd med representanter från olika ämnesområden som har betydelse för BRÅ:s verksamhet. BRÅ:s arbetsuppgifter finns närmare reglerade i förordning (1997:1056) med instruktion för Brottsförebyggande rådet.

I budgetpropositionen aviserar regeringen en utvärdering av BRÅ och dess verksamhet.

Resultatuppföljning

I budgetpropositionen redovisar regeringen BRÅ:s resultat för år 2001 med en uppdelning på verksamhetsmålen stöd till lokalt brottsförebyggande arbete, reformutvärdering och analys av brottsutvecklingen, individinriktade åtgärder, internationellt arbete samt officiell statistik för rättsväsendet.

Här redovisas BRÅ:s resultat enligt samma uppdelning. I samband med verksamhetsområdet lokalt brottsförebyggande arbete redovisas även användningen av de anslagna medlen för bidrag till brottsförebyggande arbete.

BRÅ:s arbete för att stimulera *lokalt brottsförebyggande arbete* har lett till att åtminstone 250 lokala brottsförebyggande råd existerar eller är under uppbyggnad i landet. I de lokala brottsförebyggande råden har enligt regeringen aktiviteten ökat. Flera olika aktörer är aktiva i arbetet (polisen, socialförvaltningen, skolan och de lokala företagen). Vidare har vart tredje lokalt brottsförebyggande råd haft någon form av verksamhet inriktad mot brott med rasistiska eller främlingsfientliga inslag.

I syfte att informera de lokala aktörerna om resultat och erfarenheter av lokalt brottsförebyggande arbete gav BRÅ ut idéskrifter, tidskriften Apropå och nyhetsbrevet Loopen, vilka alla enligt regeringen erhöll positivt gensvar. BRÅ:s webbsida Kontaktpunkten har dock inte använts i samma utsträckning. BRÅ arbetar emellertid med att förbättra Kontaktpunkten.

BRÅ beviljade under år 2001, enligt vad utskottet inhämtat, ekonomiskt stöd för lokalt brottsförebyggande arbete till totalt 85 projekt, varav 40 avsåg bidrag för uppstartande av nya lokala brottsförebyggande råd. BRÅ har därutöver främst beviljat bidrag till projekt och verksamheter inom skolans område och till projekt som syftar till att minska brottsligheten och ordningsstörningar i bostadsområden för att öka tryggheten där. Även föräldrastöd och kvinnoprojekt har fått del av medlen. Enligt BRÅ har det ekonomiska stödet inneburit att aktiviteten i det lokala arbetet blivit påtagligt bättre. Från och med år 2002 prioriteras utöver vad som nyss nämnts även projekt som syftar till att involvera det lokala näringslivet i det brottsförebyggande arbetet. Metod- och kunskapsutveckling inom det brottspreventiva området har därtill ökat betydligt.

Ekonomiskt stöd till brottsförebyggande projekt

År	Antal projekt som beviljats ekonomiskt stöd	Beviljat belopp (kr)
1999	104	7 293 475
2000	97	7 360 000
2001	85	6 673 000

Vad gäller verksamhetsmålet rörande *reformutvärdering och analys av brottsutvecklingen* kan det noteras att rådet under år 2001 publicerade ett flertal rapporter inom de båda områdena, exempelvis en rapport om närpolisreformens genomförande och utveckling (BRÅ-rapport 2001:5). Vidare har under året två större projekt som avser att belysa kriminalpolitiska reformer

påbörjats. Här rör det sig dels om en utvärdering av lagen om besöksförbud, dels om en numera avslutad uppföljning av rättsväsendets insatser mot rasistisk, främlingsfientlig och homofobisk brottslighet samt olaga diskriminering.

Inom verksamhetsmålet *individriktade åtgärder* har BRÅ under året publicerat fyra rapporter; Efter muck – Från anstalt till livet i frihet (2001:2), Brott och annan misskötsamhet under permission (2001:6), Exit – En uppföljning och utvärdering av organisationen Exit för avhoppare (2001:8) samt Kriminell utveckling. Tidiga riskfaktorer och förebyggande åtgärder (2001:15). I samband med publicerandet av rapporter sprids resultatet även genom seminarier och föreläsningar.

Vad gäller verksamhetsmålet *internationellt arbete* har BRÅ samarbetat med de övriga brottsförebyggande råden i Norden och bl.a. utarbetat en strategi för hur man skall förbättra kriminalstatistikens jämförbarhet. BRÅ har också vidtagit åtgärder för att förbättra tillgängligheten internationellt, bl.a. innehåller samtliga BRÅ:s rapporter en sammanfattning på engelska. Därutöver är BRÅ en av de svenska kontaktpunkterna i det Europeiska nätverket för förebyggande av brott (EUCPN). BRÅ har även varit aktivt i ett nätverk bestående av brottsförebyggande råd från en rad olika länder.

Verksamhetsmålet *officiell statistik för rättsväsendet* gick ut på att statistiken för år 2000 skulle publiceras den 1 juni 2001. Av BRÅ:s årsredovisning framgår att publiceringen i vissa fall skedde i mitten av juni 2001. I övrigt nämner regeringen att BRÅ har minskat produktionstiden för den månadsvisa statistiken över anmälda brott från fyra till två veckor. Publiceringen av vissa delar av statistiken under år 2001 har påverkats av de störningar i statistikproduktionen som förekom år 2000 och som berodde på de stora systemomläggningar som genomfördes hos de myndigheter som levererar uppgifter till statistiken. Mindre förseningar i vissa statistikprodukter uppkom därför under året.

Vidare har BRÅ under året tillsammans med övriga myndigheter inom rättsväsendet arbetat fram ett förslag på ett nytt sätt att strukturera informationen om brott som skall leda till att man kan registrera fler uppgifter om brottet. BRÅ utför regelbundet noggranna kvalitetskontroller, och man har upptäckt brister i det material som levererats från flera andra myndigheter. BRÅ har inlett ett samarbete med dessa myndigheter för att kontinuerligt förbättra statistikens kvalitet.

Regeringens slutsats är att BRÅ:s verksamhet håller god kvalitet och utvecklas på ett positivt sätt. Regeringen anser att rådet har lyckats särskilt bra i sitt arbete att stimulera det *lokala brottsförebyggande arbetet*. Numera finns det sålunda lokala brottsförebyggande råd i nästan 80 % av alla kommuner (225 av 289 kommuner), vilket överstiger regeringens mål på två tredjedelar av landets kommuner. Vidare anser regeringen att det är viktigt att ytterligare insatser görs för att åstadkomma en ökad samverkan med näringslivet på lokal nivå. Härvid konstaterar regeringen att BRÅ har en betydelsefull roll i att göra det möjligt för de lokala aktörerna att få kontakt med varandra och utbyta erfarenheter. Detta arbete kan enligt regeringen behöva utvecklas

ytterligare. När det gäller bidragen till det lokala brottsförebyggande arbetet delar regeringen myndighetens bedömning att det ekonomiska stödet på nationell nivå bör fortsätta för att stimulera denna verksamhet. Vidare är det enligt regeringen positivt att medlen används till projekt inom vissa teman, t.ex. brottsförebyggande arbete i skolorna och till att involvera näringslivet i det lokala arbetet för att förebygga brott. Eftersom det är viktigt med uppföljning och utvärdering av de verksamheter och projekt som beviljas medel ser regeringen positivt på att en del av det ekonomiska stödet används till att vetenskapligt följa upp och utvärdera projekt. Målet enligt regeringen är att resurserna skall gå till projekt som erfarenhetsmässigt kan förväntas ha effekt på brottsligheten. I fråga om det *internationella arbetet* ser regeringen det som tillfredsställande att BRÅ under 2002 har blivit mer aktivt vad gäller rollen som kontaktpunkt i det Europeiska nätverket för förebyggande av brott.

Utskottet har inte funnit något som talar emot de slutsatser regeringen dragit i fråga om BRÅ:s verksamhet. Utskottet delar alltså regeringens uppfattning att BRÅ:s verksamhet håller god kvalitet och utvecklas på ett positivt sätt samt att myndigheten lyckats särskilt bra i sitt arbete att stimulera det lokala brottsförebyggande arbetet. Utskottet anser det vara av stor vikt att verksamheten vid de lokala brottsförebyggande råden fortsätter att utvecklas.

Prioriteringar inför budgetåret 2003

I fråga om verksamhetens inriktning under kommande budgetår anför regeringen bl.a. följande. BRÅ skall fortsätta att prioritera *lokalt brottsförebyggande arbete*. Det fortsatta arbetet bör inriktas på att utveckla verksamheten vid de lokala brottsförebyggande råden, särskilt kunskapsstöd och metodutveckling. Det är också viktigt att samarbetet med näringslivet intensifieras och fördjupas. BRÅ bör således verka för att näringslivet i så stor utsträckning som möjligt kan ingå i de lokala brottsförebyggande råden. Vidare är det en fortsatt angelägen uppgift för BRÅ att arbeta med *reformutvärdering* inom rättsväsendet. Det är samtidigt viktigt att rådet har en hög beredskap för att med kort varsel ta hand om uppdrag och övrigt som regeringen har behov av att få utförda. Det är också viktigt att BRÅ fortsätter att utveckla sitt *internationella samarbete*. När det gäller den *officiella statistiken för rättsväsendet* skall BRÅ arbeta vidare för att förbättra statistikens tillförlitlighet, relevans och lättillgänglighet. Det är även viktigt att arbetet fortsätter med att målgruppsanpassa statistiken. Därutöver skall brottsstatistiken på lokal nivå förbättras och kunna publiceras i större utsträckning på Internet.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens bedömningar i denna del.

Anslagen

Brottsförebyggande rådet

I tabellen nedan återfinns en jämförelse av regeringens och oppositionens förslag till anslag för BRÅ år 2003.

(Beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2002	Prop. 2003	m	fp	kd	c
45 817	60 993	- 5 000	- 5 000	-	-

För år 2002 uppgår BRÅ:s anslag till knappt 46 miljoner kronor. Vid ingången av året fanns också ett anslagssparande på knappt 5,9 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för år 2002 är beräknad till drygt 51 miljoner kronor.

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2003 på drygt 60,9 miljoner kronor såvitt gäller BRÅ. Förslaget innebär att BRÅ:s anslag tillförs 18 miljoner kronor under år 2003 med anledning av att regeringen avser att ge myndigheten i uppdrag att fördela finansieringsbidrag till medlingsverksamhet samt svara för frågor om utbildning, metodutveckling och kvalitetssäkring inom detta område. Regeringen avser att återkomma om finansieringen från och med år 2004. I anslagsberäkningen har hänsyn tagits till beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler och övriga förvaltningskostnader, minskade kostnader på grund av överflyttning av en anställning från BRÅ till Rikspolisstyrelsen samt det generella besparingskravet på 0,7 % på anslag för förvaltnings- och investeringsändamål i syfte att begränsa statlig konsumtion.

I motion Ju370 (m) föreslås att anslaget till BRÅ skall minskas med 5 miljoner kronor. Enligt motionärerna bör en tydligare akademisk frihet och ett bredare perspektiv inom det kriminalpolitiska området eftersträvas. Även i motionerna Ju364 och Fi232 (båda fp) föreslås att anslaget till BRÅ skall minskas med 5 miljoner kronor, vilket motiveras med att BRÅ bör öka sin forskningssamverkan med universitet och högskolor.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandena ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionerna.

Bidrag till brottsförebyggande arbete

I tabellen nedan återfinns en jämförelse av regeringens och oppositionens förslag till anslag för bidrag till brottsförebyggande arbete år 2003.

(Beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2002	Prop. 2003	m	fp	kd	c
7 200	7 200	-	+ 3 000	+ 50 000	-

För år 2002 uppgår anslaget för Bidrag till brottsförebyggande arbete till 7,2 miljoner kronor. Vid ingången av året fanns också ett anslagssparande på knappt 2,5 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för år 2002 är beräknad till knappt 9,5 miljoner kronor.

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2003 på 7,2 miljoner kronor. Detta innebär att anslaget är oförändrat jämfört med innevarande budgetår.

I motion Ju346 (kd) yrkas en höjning av anslaget med 50 miljoner kronor. Dessa ytterligare medel skall användas till det brottsförebyggande arbetet i kommunerna, föräldrautbildning samt bebyggelseinriktade åtgärder mot brott. I motionerna Ju364 och Fi232 (båda fp) förordas en ökning av anslaget med

3 miljoner kronor i syfte att stimulera det bebyggelseinriktade arbetet mot brott.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandena ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Lokalt brottsförebyggande arbete

Flera motioner tar upp frågor som berör det lokala brottsförebyggande arbetet. I motion Ju236 (m) begärs att staten skall ta sitt huvudansvar för att förebygga brottslighet riktad mot enskilda butiker och företag i form av rån och inbrott. I motion Ju249 (c) förordas att de ideella organisationernas lokala brottsförebyggande arbete skall prioriteras vid fördelning av det ekonomiska stödet till brottsförebyggande arbete. I motion Ju366 (kd) begärs att praktisk utbildning och stöd, exempelvis föräldrautbildning, skall prioriteras.

Regeringen anför i budgetpropositionen (utg.omr. 4 s. 106) att lokalt brottsförebyggande arbete fortfarande är prioriterat och att det därtill är mycket viktigt att samarbetet med näringslivet intensifieras och fördjupas. Vidare sägs att mycket av vardagsbrottsligheten kan förebyggas genom åtgärder från näringslivet och genom förbättrad samverkan mellan näringslivet och andra aktörer. Insatser från det lokala näringslivet kan spela stor roll för att förebygga brott och andra ordningsstörningar t.ex. när brott begås mot eller i anslutning till det lokala näringslivet i centrum- och bostadsområden. Regeringen anser därför att BRÅ bör verka för att näringslivet i så stor utsträckning som möjligt kan ingå i de lokala brottsförebyggande råden.

Regeringen avser att skapa en plattform för brottsförebyggande samarbete mellan Justitiedepartementet och näringslivet. Under oktober 2002 har fyra regionala konferenser i frågan genomförts i samverkan mellan Justitiedepartementet och näringslivet.

I sammanhanget kan även nämnas BRÅ-rapporten Butiksrån (2002:16) som syftar till att ge en fördjupad kunskap om butiksrån, exempelvis när, var och hur brotten begås.

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det självklart är staten som har det yttersta ansvaret för att bekämpa brottsligheten i landet. Att rättsväsendets verksamhet hör till den statliga kärnverksamheten har utskottet också framhållit i inledningen till detta betänkande. Det nu sagda hindrar dock inte att näringslivet, i linje med regeringens ovan redovisade prioriteringar, engageras i det lokala brottsförebyggande arbetet. Ett framgångsrikt lokalt brottsförebyggande arbete är utan tvekan av stor betydelse för att åstadkomma en minskning av den brottslighet som drabbar den enskilde företagaren i form av exempelvis rån och inbrott. Utskottet delar alltså regeringens bedömning när det gäller vikten av samverkan med näringslivet.

När det gäller fördelningen av bidrag till brottsförebyggande arbete konstaterar utskottet att detta är – och bör förbli – en uppgift för BRÅ.

Som framgår ovan ställer sig utskottet bakom regeringens prioriteringar för verksamheten inom BRÅ.

Av vad som antecknats i avsnittet om BRÅ:s resultat under år 2001 framgår bl.a. att bidrag till lokala brottsförebyggande råd och föräldrastöd prioriteras. Utskottet ser ingen anledning att göra några närmare uttalanden om vilka projekt som bör prioriteras. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju236, Ju249 och Ju366 i nu behandlade delar.

Boendesegregation m.m.

I motion Ju249 (c) anförs att sambandet mellan segregation och utanförskap som grund för ökad brottslighet skall uppmärksammas. I motionen begärs också att brottsförebyggande aspekter alltid skall beaktas vid bostadsbyggande och i övrig samhällsplanering.

Ett av de två övergripande målen för storstadspolitiken – som fastställts av riksdagen (prop. 1997/98:165, bet. 1998/99:AU2, rskr. 34) – är att bryta den sociala, etniska och diskriminerande segregationen i storstadsregionerna och verka för jämlika och jämställda levnadsvillkor för storstädernas invånare. Som en del i den nationella storstadspolitiken har staten tecknat lokala utvecklingsavtal med sju storstadskommuner om insatser i de socioekonomiskt mest utsatta stadsdelarna. Sammanlagt omfattas 24 stadsdelar av insatserna. En del i det lokala utvecklingsarbetet är brottsförebyggande åtgärder för förbättra tryggheten i stadsdelarna. Enligt vad utskottet inhämtat har efter ett regeringsbeslut en studie om det brottsförebyggande arbetet inom ramen för lokala utvecklingsavtal inletts.

Som ovan framgår i avsnittet om resultatuppföljning prioriterar BRÅ bl.a. projekt som syftar till att minska brottsligheten och ordningsstörningarna i bostadsområden och numera även projekt som syftar till att öka tryggheten i centrumdelar.

Vidare bör nämnas att BRÅ på uppdrag av regeringen har arbetat med att utveckla bebyggelseinriktade åtgärder som ökar tryggheten och förebygger brott. Uppdraget genomfördes i samverkan mellan BRÅ, Rikspolisstyrelsen och Boverket. Rapporten Bebyggelseinriktade åtgärder mot brott och otrygghet överlämnades till regeringen i april 2002. Av rapporten framgår bl.a. att berörda myndigheter kommer att fortsätta att bistå kommuner och andra lokala aktörer i det lokala utvecklingsarbetet. Vidare avser myndigheterna att, som en direkt fortsättning på uppdraget, ta fram rådgivande och stödjande skrifter som bedöms relevanta för de olika skeendena i planeringen, byggandet och förvaltningen av miljöer och som kan användas i utbildningssammanhang.

Utskottet konstaterar att storstadspolitiken syftar just till att minska segregationen och att arbete pågår på detta område bl.a. i syfte att förebygga brott. Vidare noterar utskottet att BRÅ, Rikspolisstyrelsen och Boverket bedriver ett betydelsefullt arbete som tar sikte på bebyggelseinriktade åtgärder för att öka tryggheten och förebygga brott. Utskottet kan inte se att det behövs någon åtgärd från riksdagens sida. Motionen Ju249 avstyrks i nu berörda delar.

Forskning om ekonomisk brottslighet

I motion Ju362 (kd) begärs att den svenska forskningen om ekonomisk brottslighet skall utvecklas.

BRÅ tilldelades 1998–2002 sammanlagt 26 miljoner kronor av regeringen för att verka för att forskningen om ekonomisk brottslighet inklusive miljöbrott utvecklades vid universitet och högskolor. BRÅ har nu föreslagit att den svenska ekobrottsforskningen i framtiden skall ske även hos BRÅ.

När det gäller den framtida forskningen om ekonomisk brottslighet inklusive miljöbrott anför regeringen i budgetpropositionen (utg.omr. 4, s. 106) att det är viktigt att den ekobrottsforskning som nu inletts inte går förlorad eller trappas av. BRÅ bör, inom ramen för sina resurser, ha ett fortsatt ansvar för den tillämpade forskningen och utvärderingen samt fortsatt ansvar för att forskningsresultat sprids. Slutligen anger regeringen att man avser att återkomma med förslag till hur den fortsatta forskningen skall bedrivas i samband med att den övergripande ekobrottsstrategin, som för närvarande är under utarbetande inom Justitiedepartementet, läggs fram.

Utskottet behandlade ett liknande yrkande i mars 2002 (bet. 2001/02:JuU8 s. 22 f.).

Utskottet finner inte skäl att föregripa det pågående beredningsarbetet och föreslår att riksdagen avslår motion Ju362 i här behandlad del.

Lokal brottsstatistik

I motion Ju366 (kd) begärs att den lokala brottsstatistiken i ökad utsträckning skall göras tillgänglig för lokala aktörer.

BRÅ påbörjade år 2000 ett projekt som syftar till att tillsammans med polismyndigheten i ett län utveckla rutiner för hur statistiken över anmälda brott kan produceras och presenteras löpande på en lägre nivå, exempelvis kommunnivå, än vad som görs i dag. I projektet ingår också att utveckla formerna för hur sådan statistik kan presenteras och göras tillgänglig för polisen och andra brottsförebyggande aktörer.

BRÅ publicerade år 2001 idéskriften LUPP – en lokal uppföljnings- och prognosprocedur i problemorienterat brottsförebyggande arbete (BRÅ-rapport 2001:13). I den presenteras en metod för att med enkla medel göra prognoser och följa upp kategorier av vardagsbrottslighet inom olika geografiska områden. I slutet av år 2001 lades en datorbaserad mall ut på Internet, vilket gör det möjligt för polisen och andra att använda LUPP. Målgruppen är i första hand polisen, men även lokala brottsförebyggande råd och andra lokala aktörer bedöms kunna ha nytta av systemet. Under år 2002 har gjorts insatser för att sprida metoden och för att implementera den vid ett antal polismyndigheter samt att följa upp och eventuellt vidareutveckla den.

Enligt vad utskottet inhämtat pågår även ett statistikprojekt på BRÅ som syftar till att via Internet öka den lokala brottsstatistikens tillgänglighet för de lokala brottsförebyggande aktörerna.

Som framgår ovan under Prioriteringar inför budgetåret 2003 skall brottsstatistiken på lokal nivå förbättras och kunna publiceras i större utsträckning på Internet.

Utskottet behandlade ett liknande yrkande i förra årets budgetbetänkande (bet. 2001/02:JuU1, s. 106 f.). Utskottet pekade då bl.a. på det pågående arbetet med lokal brottsstatistik och att frågan om förbättringar av den lokala brottsstatistiken var en av de frågor som BRÅ prioriterade. Utskottet utgick från att de av BRÅ vidtagna åtgärderna skulle resultera i en ökad tillgänglighet för den lokala brottsstatistiken och avstyrkte motionen.

I likhet med motionärerna anser utskottet att det är angeläget att den lokala brottsstatistiken är tillgänglig för de lokala aktörerna. Utskottet konstaterar vidare att BRÅ sedan förra hösten inlett ytterligare arbete i den riktning som efterfrågas i motionen. Härtill kommer att förbättringar av den lokala brottsstatistiken alltså är en prioriterad fråga. Någon åtgärd från riksdagens sida behövs alltså inte. Utskottet avstyrker motion Ju366 i denna del.

Brottsoffermyndigheten, m.m.

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt redogörs för Brottsoffermyndighetens resultat under verksamhetsåret 2001. Utskottet delar regeringens bedömning att Brottsoffermyndigheten i stort fullgjort de mål som ställts upp för dess verksamhet. I avsnittet tar utskottet vidare ställning till vilka prioriteringar som bör ligga till grund för Brottsoffermyndighetens verksamhet under år 2003. Utskottet lämnar även en redovisning av Brottsofferfondens resultat under år 2001. I avsnittet behandlar utskottet också motionsyrkanden rörande avdrag på ersättningen till intagna i kriminalvårdsanstalt för tillskott till Brottsofferfonden, handläggning av ärenden om brottskadeersättning och frågor om prioritering av brottsoffer. Utskottet hänvisar i denna del till bl.a. genomförda insatser inom dessa områden och ansträngningar inom EU att få till stånd gemensamma minimibestämmelser om statlig ersättning till brottsoffer. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motionsyrkandena. Jämför reservationerna 43–46.

Inledning

Brottsoffermyndighetens övergripande mål och uppgifter är att tillförsäkra den enskilde rättstrygghet och rättssäkerhet, att främja brottsoffers rättigheter, att bevaka deras behov och intressen samt att verka för att den som är berättigad till brottskadeersättning får sådan. Myndigheten skall pröva ärenden om brottskadeersättning enligt brottskadelagen (1978:413) och ärenden om bidrag från Brottsofferfonden. Vid myndigheten finns en särskild nämnd

för prövning av vissa ärenden om brottskadeersättning samt ett råd för prövning av frågor om bidrag ur Brottsofferfonden.

Resultatuppföljning

Enligt regeringens regleringsbrev för år 2001 skulle Brottsoffermyndigheten handlägga minst 70 % av brottskadeärendena inom fyra månader med bibehållen kvalitet. Regeringen sänkte därvid kravet på kort handläggningstid från tre månader år 2000 till fyra månader år 2001. Vidare skulle ärendebalansen i fråga om brottskadeersättning minska. Brottsofferfonden skulle utnyttjas så effektivt som möjligt. De organisationer och projekt som bedömdes kunna tillföra brottsoffer störst nytta skulle beviljas bidrag ur Brottsofferfonden. Projekt inriktade mot våld mot kvinnor, brott mot barn samt brott med rasistiska, främlingsfientliga eller homofobiska inslag skulle därvid prioriteras. Brottsoffermyndigheten skulle vidare prioritera informationsinsatser som bidrar till att sprida kunskap om brottsoffers rättigheter.

Under år 2001 inkom 7 306 brottskadeärenden, vilket innebär en ökning jämfört med år 2000 med 12 % (se tabell). Enligt myndighetens bedömningar kommer antalet inkommande ärenden att öka även under år 2002.

Målet att handlägga 70 % av ärendena inom fyra månader har inte uppnåtts under år 2001. Den kraftigt ökade tillströmningen av ärenden har av Brottsoffermyndigheten angetts som en förklaring till detta.

Myndigheten har inte heller uppnått *målet att ärendebalansen skall minska*. Antalet balanserade ärenden uppgick vid utgången av år 2001 till 1 876, en ökning med nästan 7 % jämfört med föregående år. Totalt avgjordes 7 183 ärenden under år 2001, vilket jämfört med året innan är en ökning med drygt 10 % (se tabell). Under samma tid har antalet anställda hos Brottsoffermyndigheten varit i stort sett oförändrad.

År	Inkomna brottskadeärenden	Avgjorda brottskadeärenden	Ärendebalans vid årets utgång
1998	5 386	5 083	1 780
1999	6 133	6 193	1 709
2000	6 522	6 491	1 755
2001	7 306	7 183	1 876

De medel som influtit genom regressverksamheten, där krav ställs på den skadeståndsskyldige att göra rätt för sig, har ökat från drygt 3,4 miljoner kronor år 2000 till nära 5,3 miljoner kronor år 2001, en ökning med mer än 50 %.

Under år 2001 beviljades sammanlagt 195 brottsofferprojekt *bidrag från Brottsofferfonden*. Av dessa var 82 projekt inriktade på våld mot kvinnor, 44 på frågor kring övergrepp riktade mot barn och 6 rörde offer för homofobiska brott. När det gäller offer för brott med rasistiska eller främlingsfientliga förtecken beviljades inte något projekt finansiering. Detta resultat beror enligt Brottsoffermyndigheten på att det inte inkommit ansökningar i önskvärd

utsträckning. Under år 2001 genomförde myndigheten riktade informationsinsatser till olika ideella organisationer, bl.a. invandrarföreningar, som kan antas ha intresse av att i projektform arbeta med dessa frågor. Dessa informationsinsatser har resulterat i att fem olika lokala brottsofferjourer tagit initiativ till projekt som bl.a. avser rekrytering av stödpersoner och vittnesstödjare med annan etnisk bakgrund än svensk.

Ur Brottsofferfonden beviljades också verksamhetsstöd i 116 fall under år 2001. Sammanlagt fördelade fonden under året nästan 21,7 miljoner kronor, varav drygt 5 miljoner kronor avsåg verksamhetsstöd.

Regeringen bedömer att Brottsoffermyndigheten har den inriktning som statsmakterna bestämt. Målen som uppställts för verksamheten har i allt väsentligt uppfyllts. Verksamhetsmålet att 70 % av brottsskadeärendena skall handläggas inom viss tid har inte kunnat uppnås på flera år, delvis beroende på att målet stått i konflikt med önskemålet om att myndigheten i större utsträckning skall bedriva ett s.k. fördjupat utredningsarbete. Det ligger i sakens natur att den fördjupade utredningen tar resurser i anspråk och att den försvårar möjligheten att uppnå det uppställda målet. Att detta mål, trots att kravet på omloppstid ändrats från tre till fyra månader, inte uppnåtts heller år 2001 beror enligt regeringen på att antalet inkomna ärenden ökat mer än vad som kunnat förutses. Sammanfattningsvis anser regeringen att myndigheten drivs på ett effektivt sätt mot de uppsatta målen och med god kvalitet.

Utskottet ser med tillfredsställelse på att antalet avgjorda brottsskadeärenden har fortsatt att öka även under år 2001. En väsentlig förbättring har också skett beträffande omloppstiden för brottsskadeärendena, även om verksamhetsmålet om handläggning av 70 % av ärendena inom fyra månader inte tillfullo har uppnåtts. Brottsoffermyndigheten har en central funktion när det gäller stöd till dem som drabbats av brott. Det är därför av stor vikt att brottsskadeärenden handläggs effektivt, snabbt och med hög kvalitet. Som anförts ovan kan den ökade ärendebalansen och det stora antalet ärenden som inte handläggs inom fyra månader förklaras med den ökade tillströmningen av ärenden. Detta i sin tur torde i stor utsträckning kunna förklaras med att Brottsoffermyndigheten varit framgångsrik i ett av sina andra mål för verksamheten, nämligen att prioritera informationsinsatser som bidrar till att de som är berättigade till brottsskadeersättning får sådan ersättning. När det gäller regressverksamheten ser utskottet positivt på att de medel som har influerats genom denna verksamhet ökat kraftigt jämfört med föregående år. Det är bra att verksamheten med fördjupad utredning i brottsskadeärendena prioriterats även under år 2001. Utskottet vill också betona vikten av att Brottsoffermyndigheten, vid fördelning av medel ur Brottsofferfonden, även stimulerar projekt rörande homofobiska brott och brott med rasistiska eller främlingsfientliga förtecken. Detta kan kräva särskilda insatser av Brottsoffermyndigheten i form av stöd och information till organisationer vid utformande av projekt på dessa områden.

Utskottet har inte funnit något som motsäger regeringens bedömning att Brottsoffermyndigheten drivs på ett effektivt sätt med god kvalitet.

Prioriteringar inför budgetåret 2003

Beträffande verksamhetens inriktning kommande budgetår anför regeringen i huvudsak följande. Det är ur medborgarperspektiv viktigt att ansökningar om brottsskadeersättning prövas så snart som möjligt. Myndigheten bör därför fokusera särskilt på denna del av verksamheten och söka effektivisera ärendehanteringens ytterligare. Strävan att snabbt pröva inkomna ansökningar får dock inte leda till försämrad kvalitet i handläggningen av ärendena. Myndigheten bör därför även fortsättningsvis prioritera s.k. fördjupad utredning av såväl den skadelidandes försäkringsförhållanden som den skadeståndsskyldiges betalningsförmåga. Myndigheten bör också sträva efter att vidareutveckla sin regressverksamhet.

Utskottet har ingen erinran mot de bedömningar regeringen har gjort i denna del. Utskottet konstaterar dock att de krav på effektivisering som ställs på Brottsoffermyndigheten är mycket stora.

Anslagen

Brottsoffermyndigheten

I tabellen nedan återfinns en jämförelse av regeringens och oppositionens förslag till anslag för Brottsoffermyndigheten år 2003.

(Beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2002 inkl. TB	Prop. 2003	m	fp	kd	c
22 719	19 093	+ 3 000	+ 20 000	+ 3 000	+ 500

För år 2002 uppgår Brottsoffermyndighetens anslag, inklusive medel som tillförts på tilläggsbudget, till drygt 22,7 miljoner kronor. Vid ingången av året uppgick anslagssparandet till drygt 1,3 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för år 2002 är beräknad till knappt 23,7 miljoner kronor.

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2003 på drygt 19 miljoner kronor. I anslagsberäkningen har även hänsyn tagits till beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler och övriga förvaltningskostnader. Vidare har regeringen föreslagit att anslagsnivån justeras ned med 135 000 kr, i syfte att begränsa statlig konsumtion. Härutöver har en justering för engångsvisa medel år 2002 gjorts. Regeringen framhåller att det finns osäkerhet när det gäller ärendetillströmmingen och anför att den avser att noga följa utvecklingen.

I motion Ju370 (m) begärs att anslaget tillförs ytterligare 3 miljoner kronor. I motionerna Fi232 och Ju364 (båda fp) begärs en höjning av anslaget med ytterligare 20 miljoner kronor för att säkerställa att brottsoffer får ett tillräckligt stöd av samhället. I motion Ju346 (kd) begärs att anslaget tillförs 3 miljoner kronor för att ge Brottsoffermyndigheten en möjlighet att leva upp till målen för verksamheten. I motion Ju363 (kd) begärs att mer medel tillförs Brottsoffermyndigheten för att handläggningstiderna i brottsskadeärenden skall kunna kortas och att verksamhetsmålet för Brottsoffermyndigheten ändras så att 70 % av ärendena om brottsskadeersättning skall handläggas

inom tre månader. I motion Ju373 (c) begärs en höjning av anslaget med ytterligare 500 000 kr för att ge Brottsoffermyndigheten möjlighet att höja kunskapen och medvetenheten inom rättsväsendet om brottsoffers situation.

Anslagsyrkandena har behandlats ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Ersättning för skador på grund av brott

Från anslaget betalas ersättning av statsmedel enligt brottsskadelagen (1978:413) för skador på grund av brott. Utgifterna på anslaget är huvudsakligen beroende av antalet beviljade ansökningar om brottsskadeersättning och ersättningarnas storlek. Anslaget disponeras av Brottsoffermyndigheten.

(Beloppen anges i tusental kronor)

År	Utbetald brottsskadeersättning	Intäkter från regressverksamhet
1998	49 828	1 698
1999	67 102	2 862
2000	67 346	3 441
2001	80 126	5 264

Under budgetåret 2001 utbetalades drygt 80 miljoner kronor i brottsskadeersättning, vilket utgör en ökning jämfört med år 2000 med 19 %. Samtidigt erhöles – som tidigare berörts – intäkter från regressverksamheten med knappt 5,3 miljoner kronor. Den främsta orsaken till att summan av utbetalda ersättningar har ökat jämfört med föregående år är att antalet avgjorda ärenden har ökat. Den stora merparten av de utbetalade medlen avsåg ersättning för personskador; endast ca 400 000 kr utgick som ersättning för sak- och förmögenhetsskador.

I tabellen nedan återfinns regeringens förslag till anslag för år 2003. Oppositionen har inte lämnat några förslag avseende detta anslag.

(Beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2002 inkl. TB	Prop. 2003	m	fp	kd	c
62 500	73 978	–	–	–	–

För år 2002 uppgår anslaget, inklusive medel som tillförts på tilläggsbudget, till 62,5 miljoner kronor. Vid ingången av året uppgick anslagssparandet till drygt 21,1 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för år 2002 är beräknad till knappt 84,9 miljoner kronor.

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2003 på nästan 74 miljoner kronor. Brottsoffermyndigheten har bedömt att belastningen på anslaget kommer att fortsätta öka under år 2003, huvudsakligen på grund av det ökade antalet inkomna och avgjorda brottsskadeärenden. Regeringen avser att noga följa utgiftsutvecklingen för detta anslag.

Anslagsyrkandet har behandlats ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag.

Tillskott till Brottsofferfonden genom avdrag på ersättningen till intagna i kriminalvårdsanstalt

Brottsofferfonden inrättades den 1 juli 1994. Fondens medel skall användas för verksamhet som gagnar brottsoffer. Bidrag från fonden får lämnas för att stödja ideella organisationer som verkar på brottsofferområdet samt för privat och offentlig verksamhet som gäller brottsoffer. Bidrag ur fonden kan även lämnas för forskning, utbildning och information i brottsofferfrågor.

Brottsofferfonden finansieras genom att den som döms för brott som har fängelse i straffskalan skall åläggas att betala en avgift om 500 kr till fonden. Vidare skall den som verkställer fängelsestraff genom intensivövervakning med elektronisk kontroll vanligen betala en avgift om 50 kr per dag till fonden, dock högst 3 000 kr. Under år 2001 uppgick Brottsofferfondens intäkter till knappt 25 miljoner kronor.

När fonden inrättades tillfördes den även medel som frigjordes genom att ersättningen till intagna i kriminalvårdsanstalt för arbete och annan sysselsättning sänktes med i genomsnitt 20 % från och med den 1 juli 1994. Sänkningen innebar att medel motsvarande 12,4 miljoner kronor frigjordes (se bet. 1993/94:JuU17 s. 20 f). Genom ett regeringsbeslut tillfördes fonden 3,3 miljoner kronor av detta belopp. Återstoden av de medel som motsvarades av den sänkta ersättningen användes till annan brottsofferrelaterad verksamhet.

Föreskrifter och allmänna råd om ersättning till intagna i anstalt och häkte meddelas av Kriminalvårdsstyrelsen. Normalersättningen för intagen som deltar i arbete, utbildning eller programverksamhet uppgår till 0,0247 % av gällande prisbasbelopp per timme, vilket för närvarande motsvarar en timersättning om 9 kronor och 36 öre. Viss något förhöjd ersättning kan utgå för arbete till intagen som bedömts ha gjort en särskilt god insats och tagit särskilt stort ansvar i arbetet (KVVFS 2001:5).

I motionerna Ju280 och Ju369 (båda m) förespråkas en ordning innebärande att de intagna i kriminalvårdsanstalt skall vara med och finansiera Brottsofferfonden genom att ett 20-procentigt avdrag görs på deras ersättning för deltagande i programverksamhet m.m. och att medlen tillförs Brottsofferfonden.

Utskottet har behandlat liknande yrkanden vid tidigare tillfällen. Senast var i samband med behandlingen av budgetpropositionen för år 2001 (bet. 2000/01:JuU1 s. 104 f). Utskottet, som avstyrkte motionskraven, erinrade därvid om att beslutet om användning av en del av de medel som frigjordes genom sänkningen av ersättningen till de intagna år 1994 var en engångssättning vid uppbyggnaden av Brottsofferfonden. Vidare anförde utskottet att den pedagogiska kopplingen i att den som dömts till fängelse erlägger ersättning till Brottsofferfonden redan finns i nuvarande ordning eftersom dessa personer genom brottmålsdomen alltid skall åläggas att betala en avgift till Brottsoffer-

offerfonden om 500 kr. Den i motionerna föreslagna ordningen skulle innebära en betydande sänkning i de intagnas ersättning även med beaktande av att en viss höjning av ersättningen gjordes år 1999.

Enligt uppgift inhämtad från Rikspolisstyrelsen betalas ca 43 % av utdömda avgifter till Brottsofferfonden frivilligt, dvs. utan hjälp med indrivningen från Kronofogdemyndigheten. Någon uppgift om hur stor andel av fängelsedömda som frivilligt betalar avgiften till Brottsofferfonden finns inte sammanställd.

Utskottet konstaterar att det i och för sig inte är ovanligt att utdömda avgifter till Brottsofferfonden inte betalas av de dömda. Detta är emellertid inte anledning nog att införa den efterfrågade ordningen. Utskottet är inte berett att nu frångå sin tidigare bedömning i denna fråga utan avstyrker motionerna Ju280 och Ju369 i nu behandlade delar.

Handläggning av ärenden om brottsskadeersättning

Den som skadats till följd av ett brott kan kräva skadestånd av gärningsmannen. En talan om sådant skadestånd kan handläggas tillsammans med själva åtalet. Vid sidan av möjligheten att kräva skadestånd från gärningsmannen finns möjligheter att av statsmedel få s.k. brottsskadeersättning. Förutsättningarna för det anges i brottsskadelagen (1978:413) och innebär sammanfattningsvis att ersättning kan betalas ut för personskada och kränkning som någon lidit till följd av brott. Frågor om brottsskadeersättning prövas av Brottsoffermyndigheten. Vid bestämmande av brottsskadeersättning avräknas skadestånd som har betalats eller bedöms kunna bli betalt till den skadelidande på grund av skadan. Om brottsskadeersättning betalas ut inträder staten intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd. Anspråk på brottsskadeersättning med anledning av personskada får i princip inte utmätas för den skadelidandes skulder.

I motion Ju272 (m) begärs att personer som på grund av egen brottslighet redan är skyldiga att ersätta staten till följd av utbetalad brottsskadeersättning till någon annan skall undantas från utmätningsförbudet avseende anspråk på brottsskadeersättning. I motion Ju363 (kd) begärs att regeringen skall låta utreda möjligheten att förskottera brottsskadeersättning.

Liknande yrkanden har varit föremål för utskottets bedömning tidigare. Senast detta skedde var i februari 2002 i motionsbetänkandet Våldsbrott och brottsoffer (bet. 2001/02:JuU11 s. 27 f).

För närvarande pågår ansträngningar inom EU att tillnärma medlemsstaternas bestämmelser om statlig ersättning till brottsoffer. Europeiska kommissionen lade i september 2001 fram en grönbok, Ersättning till brottsoffer (KOM [2001] 536 slutlig). Syftet med grönboken angavs vara att starta ett samråd med alla berörda parter om åtgärder som skulle kunna vidtas på gemenskapsnivå för att förbättra de statliga ersättningarna till brottsoffer i EU. Frågor som kommissionen ville att medlemsstaterna skulle svara på var bl.a. följande. Hur bör den subsidiära naturen hos en statlig ersättning, i förhållande till andra ersättningskällor som offret kan använda, definieras i en mi-

niminorm? Vilka ersättningar från övriga källor bör dras av från statlig ersättning? Bör möjlighet till förskottsbetalning inbegripas i en miniminorm? Bör kriterier som är kopplade till offrets uppträdande i samband med brottet, offrets deltagande i brottslig verksamhet i allmänhet eller andra faktorer som är kopplade till det allmänna rättsmedvetandet eller statlig praxis inbegripas i en miniminorm?

Efter remissbehandling av grönboken har Europeiska kommissionen den 16 oktober 2002 avgivit ett förslag till rådets direktiv om brottsofferersättning (2002/0247 [CNS]). Förslaget innehåller miniminormer för brottsoffers rätt till statlig ersättning samt särskilda bestämmelser för gränsöverskridande fall. Bland annat föreslår Europeiska kommissionen att brottsoffer skall ha rätt till förskottsutbetalning av den statliga ersättningen under vissa förutsättningar, nämligen om de grundläggande villkoren för ersättning är uppfyllda, det finns anledning att anta att det slutliga beslutet om ersättning inte kan fattas inom kort tid efter det att ansökan har lämnats in, det är befogat med hänsyn till sökandens ekonomiska förhållanden att betala ut förskott och det med rimlig säkerhet kan antas att gärningsmannen helt eller delvis inte kan fullgöra en dom eller ett beslut om skadestånd till brottsoffret (artikel 5 i förslaget). Enligt förslaget skall medlemsstaterna senast den 30 juni 2005 ha genomfört för direktivets efterföljande nödvändiga författningsändringar.

Mot bakgrund av det pågående arbetet inom EU i dessa frågor ser utskottet ingen anledning att nu ta något initiativ med anledning av här behandlade yrkanden. Utskottet avstyrker motion Ju272 och motion Ju363 i nu behandlad del.

Prioritering av brottsoffer

I motion Ju322 (c) förespråkas ett större samhälleligt stöd till brottsoffer och påtalas vikten av att brottsoffer bemöts väl av myndighetspersoner. I motion Ju363 (kd) anförs att medel ur Brottsofferfonden i större utsträckning bör komma brottsoffren till del snarare än att dessa ges till forskning. I Ju369 (m) anförs att inrättande av stödcentra för unga brottsoffer runt om i Sverige bör uppmuntras. I motion Ju222 (kd) begärs att en brottsofferombudsman inrättas.

Brottsoffrens behov av skydd och stöd har under de senaste två decennierna varit föremål för en mängd olika utredningar och förslag. Våren 1995 föreslog utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande (bet. 1994/95:JuU13) ett tillkännagivande om att det behövdes en utvärdering av de åtgärder som hade vidtagits på brottsofferområdet under den senaste tioårsperioden. Med utgångspunkt i de förslag som Brottsofferutredningen sedan redovisade i sitt betänkande *Brottsoffer – Vad har gjorts? Vad bör göras?* (SOU 1998:40) har regeringen avgivit flera olika förslag på området som har behandlats av riksdagen vid olika tillfällen. Ett antal förslag togs upp i proposition 2000/01:79 *Stöd till brottsoffer*, där regeringen lämnade en redovisning av pågående arbete med brottsofferfrågor och presenterade bl.a. en strategi för det fortsatta stödet till brottsoffren. Strategin byggde på tanken att hela samhället måste engageras. Det handlade bl.a. om förbättrat samarbete mellan

rättsväsendets myndigheter, utbildningsinsatser och forskning. Socialtjänstens uppgifter skulle förtydligas och ett ökat stöd ges till vittnen och målsägande.

Vid behandlingen av nämnda proposition våren 2001 ställde sig riksdagen bakom regeringens överväganden och avsåg motionsyrkanden liknande de nu aktuella (bet. 2000/01:JuU20, rskr. 205).

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det behövs åtgärder som är direkt inriktade på att ge brottsoffer stöd. Här är det av betydelse hur arbetet inom polisväsendet, åklagarmyndigheterna och domstolarna bedrivs i dessa frågor. En särskilt viktig roll i detta stöd spelar brottsofferjourer och socialtjänst. Som framhålls i motion Ju322 är det angeläget att brottsoffer blir väl bemötta i sina kontakter med myndigheter. Här är utbildningsfrågor särskilt viktiga. Domstolsverket, Riksåklagaren och Rikspolisstyrelsen har i respektive regleringsbrev för år 2002 fått uppdrag som syftar till att förbättra bemötandet av brottsoffren. Här kan också nämnas att Rikspolisstyrelsen sammanställt och under år 2001 givit ut en handledning för poliser såvitt avser brottsofferfrågor, Brottsoffer – En handledning för Polisens del i lokalsamhällets brottsofferstödande arbete (RPS Rapport 2001:1).

Mot bakgrund av de åtgärder som under senare år har vidtagits på brottsofferområdet ser utskottet inte något behov av att riksdagen vidtar några åtgärder med anledning av motionerna. Utskottet föreslår alltså att riksdagen avslår motionerna Ju363, i här aktuella delar, samt Ju222 och Ju322.

Vad särskilt gäller begäran i motion Ju369 om inrättande av stödcentra för unga brottsoffer kan härutöver nämnas följande. Den 1 juni 1999 startade Socialtjänstförvaltningen i Stockholms stad och Polismyndigheten i Stockholms län tillsammans en försöksverksamhet med ett stödcentrum för unga brottsoffer. Verksamheten riktar sig till alla unga brottsoffer som polisanmält att de blivit utsatta för brott såsom personrån, misshandel, våldtäkt och olaga hot i City polismästardistrikt. Det övergripande syftet med verksamheten är att hjälpa och stödja brottsoffren samt att få gärningsmännen att upphöra med sin kriminella verksamhet. Verksamheten finansieras av socialtjänstförvaltningen (löner) och polisen (lokaler, telefon etc.). Inledningsvis erhöles även bidrag från Brottsofferfonden. I verksamheten, som permanentades år 2001, är tre socionomer anställda och dessutom är ett 20-tal frivilliga stödpersoner engagerade. Stödpersonerna är rekryterade bland juridikstudenter vid Stockholms universitet. Verksamheten bedrivs främst i form av stödsamtal till brottsoffren och medföljandestöd i samband med rättegångar. Härutöver erbjuds även medling mellan brottsoffer och gärningsman. Enligt uppgift från verksamhetsansvariga på Stödcentrum för unga brottsoffer etableras en klientkontakt med ca 40 % av alla brottsoffer som kontaktas genom brev från centret. En verksamhet med den i Stockholm som förebild har startats i Eskilstuna kommun. Vidare planeras ytterligare ett projekt i Skärholmen och på sikt ett i Stockholms västra förorter.

Utskottet ser mycket positivt på den typ av verksamhet som bedrivs för unga brottsoffer i Stockholm. Det är glädjande att ytterligare verksamheter med denna som förebild startats eller planeras att starta även på andra håll.

Det är naturligtvis angeläget att det runt om i Sverige finns en genomtänkt form av stöd till brottsoffer, såväl unga som vuxna. Som redovisats finns möjligheter att vid uppstartande av nya verksamheter ansöka om visst statligt stöd, t.ex. från Brottsofferfonden och Brottsförebyggande rådet. Med detta sagt finner utskottet att några vidare åtgärder av riksdagen med anledning av motion Ju369 inte är påkallade. Utskottet föreslår således att riksdagen avslår motion Ju369 i nu behandlade delar.

Rättsmedicinalverket

Utskottets bedömning i korthet

I detta avsnitt redogörs för Rättsmedicinalverkets resultat under verksamhetsåret 2001. Utskottet delar regeringens bedömning att Rättsmedicinalverket i allt väsentligt fullgjort de mål som ställts upp för dess verksamhet samt drivit verksamheten enligt regleringsbrevets krav. I avsnittet tar utskottet vidare ställning till vilka prioriteringar som bör ligga till grund för Rättsmedicinalverkets verksamhet under år 2003.

Inledning

Rättsmedicinalverket är central förvaltningsmyndighet för rättspsykiatrisk, rättsmedicinsk, rättskemisk och rättsgenetisk verksamhet i den utsträckning sådana frågor inte handläggs av någon annan statlig myndighet. I praktiken går verksamheten ut på att sörja för att domstolarna har teknisk (medicinsk) bevisning i brottmål och faderskapsmål och ett fullgott underlag för påföljdsbestämningen i brottmål i form av t.ex. rättspsykiatriska undersökningar. Rättsmedicinalverkets arbetsuppgifter finns närmare reglerade i förordning (1996:613) med instruktion för Rättsmedicinalverket.

Inom Rättsmedicinalverkets verksamhet förekommer såväl anslagsfinansierad som uppdragsfinansierad verksamhet.

Resultatuppföljning

För Rättsmedicinalverket gällde för år 2001 följande *verksamhetsmål*. Verksamheten och dess resultat skulle präglas av hög kvalitet i relation till uppdragsgivarnas behov. Verksamheten skulle bedrivas med respekt för de undersökta personliga integritet. Verket skulle bedriva utvecklingsarbete och ge stöd åt forskning av betydelse för verksamheten. Verket skulle också informera övriga myndigheter inom rättsväsendet om vunna erfarenheter. Verket skulle dessutom, där det är lämpligt och där verksamheten kan skapa särskilda förutsättningar, vinnlägga sig om att bidra till det brottsförebyggande arbetet. Rättsmedicinalverket skulle också verka för en långsiktigt god försörjning av personal med ändamålsenlig kompetens och specialistkunskap. Särskilt gällde det att minska sårbarheten i utnyttjandet av och tillgången på

rättsläkare genom en aktiv och förutseende rekrytering och utbildning. Slutligen skulle verket också arbeta för att förnya arbetsformerna och utveckla ledarskapet.

I budgetpropositionen redovisar regeringen Rättsmedicinalverkets resultat med en huvudsaklig uppdelning på de fyra verksamhetsgrenarna rättspsykiatri, rättsmedicin, rättskemi samt rättsgenetik. Här redovisas Rättsmedicinalverkets resultat enligt samma uppdelning.

Inom *rättspsykiatrin* har domstolarnas efterfrågan på rättspsykiatriska undersökningar (RPU), efter att under senare delen av 1990-talet ha ökat, planat ut under år 2001. Antalet undersökningar som utfördes under året uppgick till 589. Detta antal ligger något under nivån för föregående år (se tabell). Andelen ärenden där väntetiden i häkte inför en undersökning har överstigit sju dagar minskade betydligt under året. Däremot har andelen ärenden där det behövts anstånd avseende undersökning av häktade liksom utredningstiderna ökat. En under året genomförd studie om uppdragsgivarnas syn på de rättspsykiatriska undersökningarnas genomförande och kvalitet visade att uppdragsgivarna i huvudsak var positiva.

Antalet av Rättsmedicinalverket utfärdade läkarintyg enligt 7 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m., s.k. § 7-intyg, uppgick under år 2001 till 1 797, vilket är en måttlig ökning i förhållande till nivån under det föregående året (se tabell).

Antalet rättspsykiatriska undersökningar och § 7-intyg

År	Utförda rättspsykiatriska undersökningar	Utfärdade § 7-intyg
1997	600	1 858
1998	609	1 847
1999	657	1 838
2000	619	1 772
2001	589	1 797

Inom *rättsmedicinen* har det totala antalet ärenden under året ökat med 9 %. Medianhandläggningstiden för undersökningar av levande personer minskade under år 2001 från tio till åtta dagar medan den för dödsfallsutredningarna ökade från 37 till 42 dagar. Det rådde under året alljämt brist på utbildade rättsläkare. Rättsmedicinalverket bedriver emellertid ett aktivt arbete i denna fråga, som har börjat ge resultat. Dessutom har en försöksverksamhet med en ny personalkategori, rättsmedicinska utredare, som bl.a. skall avlasta rättsläkarna, prövats vid tre rättsmedicinska avdelningar. Försöksverksamheten utvärderades under året och utfallet blev positivt. Rättsmedicinalverket har därför beslutat att utöka försöksverksamheten till samtliga rättsmedicinska avdelningar i landet.

Den *rättskemiska* verksamheten har under år 2001 expanderat jämfört med föregående år. Antalet ärenden ökade med totalt 11 %. Den nya drograttfyll-

rilagstiftning som trädde i kraft år 1999 har resulterat i att antalet ärenden av denna typ ökat dramatiskt. Under år 2001 ökade drograttfylleriärendena med mer än 800, vilket motsvarar en ökning med 22 % jämfört med föregående år.

Inom *rättsgenetiken* har under år 2001 handlagts och besvarats totalt 2 076 ärenden, varav 2 061 avsåg faderskapsärenden och 15 avsåg släktärenden. Detta innebar en ökning av antalet ärenden med totalt 5 % jämfört med året innan. Handläggningstiderna har fortsatt att successivt minska.

Rättsmedicinalverket har under år 2001, liksom tidigare år, satsat aktivt på forskning och utveckling inom de olika verksamhetsgrenarna. Forsknings- och utvecklingsarbetet har dock i vissa delar fått prioriteras ned på grund av ökande undersökningsvolymerna och en ansträngd personalsituation. För att stärka, utveckla och följa upp kvaliteten inrättades under år 2001 ett kvalitets- och utvecklingsråd inom vardera av de rättspsykiatriska och rättsmedicinska områdena. De rättskemiska och rättsgenetiska avdelningarna finns representerade i det rättsmedicinska rådet.

Tilläggs kan att det inom Justitiedepartementet pågår ett arbete med att ta fram ett förslag till en ny ordning för utfärdande av rättsintyg (jfr bet. 2001/02:JuU1 s. 120 f.).

Regeringen gör bedömningen att Rättsmedicinalverket i allt väsentligt uppfyllt de mål som statsmakterna har uppställt för myndighetens verksamhet samt bedrivit verksamheten enligt regleringsbrevets krav.

Därtill anser regeringen, med anledning av ett förslag från Rättsmedicinalverket och Statens kriminaltekniska laboratorium om att samordna de båda myndigheternas verksamhet med DNA-undersökningar, att av kostnadseffektivitetsskäl alla möjligheter till samordning bör utnyttjas. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottet konstaterar att det inte framkommit något som talar mot regeringens bedömning.

Prioriteringar inför budgetåret 2003

Regeringen anför i budgetpropositionen att det är mycket angeläget att Rättsmedicinalverket även kommande år upprätthåller en fortsatt hög kvalitet på sina undersökningar. Av stor vikt i detta sammanhang är det forsknings- och utvecklingsarbete som bedrivs inom verket eller med stöd av verket. Vidare anser regeringen, mot bakgrund av att bristen på utbildade rättsläkare är ett stort problem, att det är angeläget att verket under de kommande åren fortsätter arbetet med att rekrytera kompetent arbetskraft till den rättsmedicinska verksamheten. Den rättskemiska verksamheten har enligt regeringen hittills klarat av att möta den ökande efterfrågan på dess tjänster med anledning av den nya drograttfyllerilagstiftningen. Det är enligt regeringen angeläget att Rättsmedicinalverket fortsätter att upprätthålla effektivitet och hög kvalitet inom området.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens bedömningar i denna del.

Anslaget

I tabellen nedan återfinns en jämförelse av regeringens och oppositionens förslag till anslag för Rättsmedicinalverket år 2003.

(Beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2002 inkl. TB	Prop. 2003	m	fp	kd	c
211 202	213 648	–	+ 10 000	–	–

För år 2002 uppgår Rättsmedicinalverkets anslag, inklusive medel som tillförts på tilläggsbudget, till drygt 211,2 miljoner kronor. Det anslagssparande på knappt 3,4 miljoner kronor som fanns vid ingången av år 2001 förbyttes under året till ett underskott på drygt 4,1 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för år 2002 är beräknad till drygt 208 miljoner kronor. Detta innebär att anslagskrediten kommer att behöva utnyttjas under året.

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2003 på drygt 213,6 miljoner kronor. Förslaget innefattar en höjning av ramen om 12 miljoner kronor. Rättsmedicinalverket bör enligt regeringen medges denna höjning av ramen i syfte att vidareutveckla verksamheten med rättspsykiatriska undersökningar och för att möta den ökande efterfrågan på drograttfylleriundersökningar samt för att ges möjligheter att fortsätta att intensifiera rekryteringen av rättsläkare.

I anslagsberäkningen har även hänsyn tagits till beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler och övriga förvaltningskostnader samt det generella besparingskravet på 0,7 % på anslag för förvaltnings- och investeringsändamål i syfte att begränsa statlig konsumtion.

I motionerna Ju364 och Fi232 (båda fp) förordas en ökning av anslaget med 10 miljoner kronor i syfte att säkerställa att Rättsmedicinalverket klarar ökande undersökningsvolymen inom verksamheten och nödvändig rekrytering av personal.

Anslagsyrkandena har behandlats ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Rättshjälpkostnader m.m.

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt redogörs för anslaget Rättshjälpkostnader m.m. Utskottet behandlar här också motioner om utvärdering av rättshjälpslagen m.m., ersättning till målsägandebiträden och rättshjälp vid pisksnärtsskador. Utskottet hänvisar i dessa delar i huvudsak till genomförda undersökningar och gällande regelverk. Jämför reservationerna 47 och 48.

Inledning

Rättshjälpslagen (1996:1619) har till grundläggande syfte att ge rättsskydd åt dem som inte kan få rättsligt bistånd på annat sätt.

Enligt lagen är rättshjälpen subsidiär till rättsskyddet, dvs. den som har en rättsskyddsförsäkring eller liknande rättsskydd som täcker den aktuella rättsliga angelägenheten får inte beviljas rättshjälp. Vidare innebär lagen att den som inte har rättsskydd av ifrågavarande slag men som borde ha haft det med hänsyn till sitt försäkringsskydd i övrigt eller till sina personliga och ekonomiska förhållanden får beviljas rättshjälp endast om det finns särskilda skäl (9 §). Som en allmän förutsättning för att rättshjälp skall beviljas gäller att det, med hänsyn till angelägenhetens art och betydelse samt tvisteföremålets värde och omständigheterna i övrigt, är rimligt att staten bidrar till kostnaderna (8 §).

Enligt rättshjälpslagen är inkomstgränsen för rättshjälp 260 000 kr i årsinkomst (6 § första stycket). Lagen föreskriver också att rådgivning i minst en timme som huvudregel är en förutsättning för att rättshjälp skall beviljas (2 § andra stycket). Vidare innebär lagen bl.a. att biträdesbehovet är avgörande för om rättshjälp skall beviljas och att biträde enligt rättshjälpslagen normalt skall få ersättning för högst 100 timmars arbete (15 §).

Anslaget

Från anslaget betalas de kostnader som enligt 21 kap. 10 § rättegångsbalken, lagen (1988:609) om målsägandebiträde och rättshjälpslagen skall utgå av allmänna medel. Därutöver skall från anslaget betalas de kostnader som enligt lagen (1996:1620) om offentligt biträde skall betalas av allmänna medel, dock inte sådana kostnader som avser offentligt biträde i ärenden enligt utlänningslagen (1989:529) och lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll. Från och med år 2000 finansierar anslaget också utgifter för särskilda företrädare för barn enligt 12 § lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn.

De faktorer som styr kostnaderna är framför allt antalet ärenden, ärendenas svårighetsgrad, ersättningsnivån till biträden och offentliga försvarare samt den andel av rättshjälpkostnaderna som betalas av den rättssökande.

Regeringen bestämmer den timkostnadsnorm som ligger till grund för ersättning för arbete på rättshjälpsområdet. Ersättningen till offentliga försva-

rare och målsägandebiträden regleras också i viss utsträckning med hjälp av taxor. För närvarande finns en taxa för ersättning till offentliga försvarare i vissa brottmål i tingsrätt och hovrätt och en motsvarande taxa för målsägandebiträden. Taxorna är fastställda i DVFS 2000:13 respektive DVFS 2001:14. Taxor beslutas av Domstolsverket på grundval av timkostnadsnormen. Regeringen har fastställt timkostnadsnormen för år 2002 till 929 kr exklusive mervärdesskatt (1 162 kr inklusive mervärdesskatt).

I följande tabell finns en jämförelse av regeringens och oppositionens förslag till anslag för år 2003.

(Beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2002 inkl. TB	Prop. 2003	m	fp	kd	c
892 000	827 664	-	+ 60 000	-	-

För år 2002 uppgår anslaget till 892 miljoner kronor, inklusive medel som tillförts på tilläggsbudget. Prognosen för år 2002 pekar på att utgifterna kommer att uppgå till drygt 842 miljoner kronor. Tillskottet om 90 miljoner kronor på tilläggsbudgeten för år 2002 innebär att det vid årets slut kommer att finnas ett anslagssparande om ca 10 miljoner kronor. Regeringen föreslår att riksdagen till Rättshjälpskostnader m.m. för budgetåret 2003 anvisar ett ramanslag om 827 664 000 kr.

I motionerna Fi232 och Ju364, båda (fp), yrkas att anslaget skall höjas med 60 miljoner kronor. Beloppet skall motsvara kostnaderna för att återställa de rättshjälpsförmåner som utgick före den nuvarande rättshjälpslagens införande. I konsekvens härmed yrkas i motion Ju364 också att den nuvarande rättshjälpslagen skall upphävas.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandena ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Utvärdering av rättshjälpslagen m.m.

I motion Ju278 (v) efterfrågas en utvärdering av den nya rättshjälpslagen. I samma motion föreslås också en utvärdering av de förändringar som genomfördes år 1983 i fråga om rätten till offentlig försvarare samt en översyn av reglerna om tolk vid rättegång. I motion Ju391 (s) efterfrågas en precisering av barns rätt till förmåner i rättshjälpsystemet. I motionen hävdas att rättshjälpslagen tillämpas på olika sätt i olika domstolar när det gäller faderskapsmål.

I april 2000 gav regeringen Domstolsverket i uppdrag att göra en utvärdering och en allmän översyn av lagen. Verket har bl.a. haft i uppdrag att analysera effekterna av att rättshjälpen gjorts subsidiär i förhållande till rättskyddsförsäkringar, att undersöka om rådgivningsinstrumentet fungerat på det sätt som var avsett samt att göra en heltäckande översyn av det nya avgiftssystemet.

Domstolsverket avlämnade i slutet av september 2001 rapporten Utvärdering av rättshjälpslagen (1996:1619) – redovisning av ett regeringsuppdrag (DV-rapport 2001:6, del A och B). Verket anför i rapporten att rättshjälpsreformen i allt väsentligt fallit väl ut. Verket har inte funnit skäl att föreslå några ändringar i rättshjälpslagen till följd av att rättsskyddet numera är primärt. Rapporten har remissbehandlats.

Vad gäller frågan om rättshjälp i faderskapsmål konstateras i rapporten (s. 99 f) att rättshjälp inte kan beviljas om det finns en försäkring med rättskydd som kan användas i angelägenheten. Vidare anför att det förekommit att en moder inte vill ta försäkringsskyddsmomentet i anspråk i sin hemförsäkring i denna typ av mål. Hur detta problem skall lösas borde enligt vad som anför i rapporten övervägas i annat sammanhang.

Utskottet har inhämtat att frågan om rättshjälp i faderskapsmål inte är föremål för särskild beredning i Regeringskansliet.

Önskemålet rörande rätten till offentlig försvarare tar sikte på den lagändring varigenom 21 kap. 3 a § rättegångsbalken infördes. Ändringen innebar att det i lagtexten på ett mer preciserat sätt än tidigare angavs i vilka fall sådan försvarare skall förordnas. Syftet var att återföra praxis till den nivå som avsågs med den tidigare regleringen (prop. 1983/84:23).

I rapporten Rätten till offentlig försvarare – en utvärdering av tillämpningen av reglerna om offentlig försvarare (DV-rapport 1996:1) har Domstolsverket redovisat ett regeringsuppdrag som gick ut på att undersöka hur reglerna om förordnande och byte av offentlig försvarare tillämpades. Sammanfattningsvis visade resultaten av undersökningen att varannan tilltalad hade offentlig försvarare, vilket var fler än år 1983, dvs. året före skärpningen.

Riksrevisionsverket (RRV) har på regeringens uppdrag granskat utgiftsutvecklingen för bl.a. offentliga försvarare. Uppdraget har redovisats i rapporten Varför blev det dyrare? (RRV 2001:30). Granskningen, som omfattar perioden 1996–2000, visar bl.a. att kostnaderna för offentliga försvarare ökat från ca 380 miljoner år 1996 kronor till närmare 500 miljoner år 2000, att antalet förordnanden under denna tid ökat med 2 %, att timkostnaden ökat med knappt 10 % och att den genomsnittligt debiterade tiden ökat med drygt 16 %. Om orsaken till det ökade antalet förordnanden anför RRV att den i huvudsak är att det blivit vanligare att förordna offentlig försvarare i mål som gäller grovt rattfylleri. Ett skäl till det anges vara att det i sådana mål framstår som tveksamt vilken påföljd som skall väljas (jfr 21 kap. 3 a § andra stycket 2 rättegångsbalken). Vidare anför RRV att den största förändringen relativt sett när det gäller kostnaderna för offentlig försvarare är att den genomsnittligt debiterade tiden har ökat med drygt en och en halv timme. En mindre del av ökningen beror på att den genomsnittliga förhandlingstiden ökat. Den huvudsakliga förklaringen till ökningen av debiterad tid anses vara att målen blivit mer komplicerade.

Den 25 april 2002 gav regeringen Domstolsverket i uppdrag att ge förslag till åtgärder som kan påverka kostnadsutvecklingen för rättshjälpsanslaget. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2002.

Av 5 kap. 6 § rättegångsbalken framgår att tolk får förordnas att biträda rätten om part, vittne eller annan som skall höras inför rätten inte behärskar svenska språket.

Utskottet har tidigare behandlat frågan om en utvärdering av den nya rättshjälpslagen (bet. 1998/99:JuU6 s. 5 f).

Utskottet konstaterar att den nya rättshjälpslagen nyligen varit föremål för utvärdering. Som framgår ovan har utvärderingen inte bara berört frågan om huruvida besparingsmålet med rättshjälpsreformen uppfyllts. När det sedan gäller önskemålet om en utvärdering av 1983 års ändringar rörande rätten till offentlig försvarare konstaterar utskottet att närmare tjugo år förflutit sedan den nämnda förändringen trädde i kraft och att RRV – om än med andra utgångspunkter än dem som motionärerna efterfrågar – nyligen har granskat en del av den perioden. Härtill kommer att reformen som framgått ovan utvärderats av Domstolsverket. Utskottet ser inte för närvarande något behov av ytterligare översyn av reglerna om rätt till offentlig försvarare. Detsamma gäller reglerna om tolk vid rättegångar. Utskottet är alltså inte berett att ställa sig bakom önskemålen i motion Ju278, och utskottet föreslår att riksdagen avslår motionen i här aktuella delar.

När det gäller frågan om barns rätt till rättshjälp i faderskapsmål konstaterar utskottet att problemet redan uppmärksammats i den ovan nämnda utvärderingen. Utskottet utgår från att frågan behandlas i lämpligt sammanhang. Motion Ju391 bör avslås av riksdagen.

Ersättning till målsägandebiträde

I motion Ju234 (fp) anförs att ersättningen till målsägandebiträden bör baseras på faktiskt arbetad tid. Bakgrunden till yrkandet är att det sedan den 1 mars 2002 gäller en taxa för fastställande av ersättning till målsägandebiträden.

Den 3 oktober 2002 beslutade regeringen att uppdra åt Domstolsverket att förbereda och genomföra en försöksverksamhet utan taxa för offentliga försvarare och målsägandebiträden i tingsrätt och hovrätt. Uppdraget gavs för att kunna göra en jämförelse mellan den ersättning som tillerkänns enligt de allmänna reglerna om ersättning respektive ersättning enligt taxa. I uppdraget ingår också att undersöka hur en sådan ordning påverkar domstolarnas arbetsbörda. Försöksverksamheten skall omfatta de domstolar som ingår i Hovrätts för Västra Sverige domkrets och skall pågå under år 2003.

Utskottet konstaterar att en taxa nyligen införts för målsägandebiträdenas ersättning. Utskottet är inte berett att nu göra några uttalanden i frågan. Motion Ju234 i denna del bör avslås av riksdagen.

Rättshjälp vid pisksnärtsskador

I motion T233 (mp) efterfrågas större möjligheter till rättshjälp vid s.k. pisksnärtsskador.

Med pisksnärtsskada förstås en skada i nackregionen som kan uppkomma i samband med påkörningar bakifrån och vissa andra slag av trafikolyckor.

Av trafikskadelagen (1975:1410) följer att personskada till följd av trafik med motordrivna fordon i princip ger rätt till trafikskadeersättning, som utgår ur trafikförsäkringen för fordonet. Trafikskadeersättning beräknas på motsvarande sätt som skadestånd enligt skadeståndslagens (1972:207) bestämmelser.

När det gäller ersättning ur trafikförsäkring riktas anspråken normalt mot försäkringsgivaren, dvs. den som försäkrat fordonet. Den skadelidande har i och för sig rätt att i stället begära skadestånd enligt skadeståndslagens bestämmelser och talan riktas då mot skadevållaren. Sådana processer torde dock i praktiken vara sällsynta.

Av 10 § första stycket 10 rättshjälpslagen framgår att rättshjälp inte får beviljas i en angelägenhet som rör trafikskadeersättning enligt trafikskadelagen. Rättshjälp får dock beviljas i en sådan angelägenhet om ett mål eller ärende har inletts vid domstol eller enbart rör annan skada än personskada.

Enligt lagmotiven var ett huvudsakligt skäl för denna bestämmelse, som infördes år 1988, att det allmänna inte skulle behöva betala kostnader för sådant rättsligt bistånd som slutligen kom försäkringsbolagen till godo. Det rör sig här om tvister där det egentligen är försäkringsbolagen som berörs och inte de formella parterna. Regleringen innebär således att någon rättshjälp inte får beviljas så länge tvisten om trafikskadeersättning är utomprocessuell. Under detta skede förutsätts försäkringsbolagen bära parternas kostnader för rättsligt biträde.

I motiven framhålls dock att i de fall den skadelidande och försäkringsgivaren inte kan komma överens om skadeståndsskyldigheten eller om skadeersättningens storlek, återstår för den skadelidande att väcka talan vid domstol. När ett skadeståndsärende gått så långt brukar försäkringsbolagen i allmänhet upphöra att ta ansvaret för den skadelidandes kostnader för förfarandet. Är saken anhängig vid domstol, bör därför den skadelidande ha möjligheter till rättshjälp (prop. 1987/88:73 s. 29).

Väljer den som drabbats av en trafikskada att väcka talan mot skadevållaren i stället för att begära trafikskadeersättning, torde bestämmelsen inte hindra att rättshjälp beviljas.

I den ovannämnda rapporten om utvärdering av rättshjälpslagen lämnas inte några förslag till förändringar såvitt avser 10 § och dess innehåll.

Förra hösten behandlade utskottet ett motionsyrkande motsvarande det nu aktuella (bet. 2001/02:JuU1 s. 123 f). Utskottet vidhöll då sin uppfattning att det inte kunde anses föreligga något behov av att utöka möjligheterna att erhålla rättshjälp i fråga om trafikskador. En annan sak var att det kunde upplevas som besvärande för en enskild person att begära att få ta rättsskyddet i hemförsäkringen i anspråk när motparten är försäkringsbolaget. Utskottet utgick dock från att försäkringsbolagen klarar det krav på opartiskhet som regelsystemet förutsätter.

Som utskottet ser det har ingenting framkommit som motiverar en annan bedömning i denna fråga än den som utskottet tidigare gett uttryck för. Motion T233 i denna del bör avslås av riksdagen.

Övriga anslag

Utskottets bedömning i korthet

I detta avsnitt redogörs för resultaten under verksamhetsåret 2001 för anslaget till Gentekniknämnden, Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. samt till Avgifter till vissa internationella sammanslutningar m.m. Utskottet har inte några invändningar mot regeringens bedömningar.

Gentekniknämnden

Gentekniknämndens övergripande mål är att främja en etiskt försvarbar och säker användning av gentekniken för att skydda människors och djurs hälsa och för att skydda miljön. Nämnden har vidare till uppgift att sprida kunskap om den gentekniska utvecklingen.

Av verksamhetsredogörelsen för budgetåret 2001 framgår att nämnden har verkat för att verksamhetsmålet skulle uppnås genom att bl.a. informera allmänheten genom direktkontakt, massmedier och via nämndens hemsida, genom att avge yttranden samt genom att arrangera och medverka i konferenser och seminarier.

Regeringen anför i budgetpropositionen att målet för nämndens verksamhet är sådant att det är svårt att på gängse sätt mäta om det har uppnåtts eller inte. Regeringens bedömning är att Gentekniknämnden genom sin allsidiga verksamhet inom området på ett förtjänstfullt sätt verkat för att uppnå verksamhetsmålet. Mot bakgrund av den snabba utvecklingen inom genteknikområdet anser regeringen att Gentekniknämndens verksamhet är mycket betydelsefull.

Det har enligt utskottets mening inte framkommit något som talar mot regeringens bedömning.

För år 2002 uppgår Gentekniknämndens anslag, efter att hänsyn tagits även till förändringar på tilläggsbudget, till 3 083 000 kr. Vid ingången av år 2002 fanns ett anslagssparande om 46 000 kr. Utgiftsprognosen för år 2002 är beräknad till 3 043 000 kr. Anslagssparandet kan vid årets slut beräknas uppgå till 86 000 kr.

Regeringen föreslår ett ramanslag för år 2003 på 2 929 000 kr. Förslaget innebär att Gentekniknämndens anslag engångsvis tillförs 300 000 kr för att nämnden skall kunna ordna konferenser under år 2003 om bl.a. kloning av djur samt informera forskare, industriföreträdare m.fl. om gällande regler för kontroll av genteknisk verksamhet i Sverige. I anslagsberäkningen har hänsyn tagits till beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler och övriga förvaltningskostnader samt det generella besparingskravet på 0,7 % på anslag för förvaltnings- och investeringsändamål i syfte att begränsa statlig konsumtion.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandet ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag.

Avslutningsvis kan i detta sammanhang nämnas att den parlamentariska Bioteknikkommittén i sitt slutbetänkande Att spränga gränser – Bioteknikens möjligheter och risker (SOU 2000:103) bl.a. föreslagit att Gentekniknämnden ombildas till en bioteknikinspektion som skall kontrollera principiellt viktiga och nya tillämpningar samt utöva tillsyn. Regeringen anser i budgetpropositionen, med hänvisning till det negativa remissutfallet, att det för närvarande saknas anledning att gå vidare med kommitténs förslag såvitt gäller Gentekniknämnden.

Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

Från anslaget, som disponeras av Justitiekanslern, betalas kostnader för vissa skaderegleringar m.m. som exempelvis ersättning till frihetsberövade enligt lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövande och andra tvångsåtgärder. I anslutning till att sådan ersättning utbetalas kan även kostnader för ombud betalas ur anslaget. Vidare omfattas skadestånd m.m. i andra fall jämte bl.a. kostnader för ombud och rättegångskostnader. Rättegångskostnader som flyter in till staten från motparter i sådana mål tillgodoräknas anslaget.

Frågan om anslagets konstruktion har varit föremål för utskottets intresse tidigare (bet. 2000/01:JuU1 s. 108).

Regeringen framhåller nu att det är svårt att på förhand förutse vilka ersättningsanspråk som tid efter annan kommer att riktas mot staten. Samtidigt konstaterar regeringen att utfallet på anslaget har varit förhållandevis stabilt under senare år. Vidare anför regeringen att sedan år 2000 har både antalet ansökningar om ersättning från personer som varit frihetsberövade och det totala utbetalade beloppet ökat.

För år 2002 uppgår anslaget, efter att hänsyn tagits även till förändringar på tilläggsbudget, till 21 399 000 kr. Vid ingången av år 2002 fanns ett anslagssparande om 3 985 000 kr. Utgiftsprognosen för år 2002 är beräknad till 25 054 000 kr. Anslagssparandet vid årets slut kan beräknas uppgå till 330 000 kr.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2003 till anslaget Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. anvisar ett ramanslag på 15 291 000 kr. Vid beräkningen av anslaget har hänsyn tagits till det generella besparingskravet på 0,7 % på anslag för förvaltnings- och investeringsändamål i syfte att begränsa statlig konsumtion.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandet ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag.

Avgifter till vissa internationella sammanslutningar m.m.

Från anslaget betalas årsavgifter till Haagkonferensen för internationell privaträtt, Internationella institutet i Rom för unifiering av privaträtten (UNIDROIT), Association Internationale des Hautes Juridictions Administratives samt Bernunionen (WIPO=World Intellectual Property Organization).

Från anslaget betalas också bidrag till Helsingfors kriminalpolitiska institut och till Nordiska samarbetsrådet för kriminologi. Även bidrag till vissa andra internationella sammanslutningar med anknytning till Justitiedepartementet betalas från anslaget. Vidare betalas från anslaget kostnader som hänför sig till internationellt straff- och civilrättsligt samarbete och som inte skall bäras av annan myndighet.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2003 till anslaget Avgifter till vissa internationella sammanslutningar m.m. anvisar ett ramanslag på 6 456 000 kr. Vid utgången av år 2001 uppgick anslagssparandet till knappt 4,8 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för innevarande år beräknas till knappt 7,9 miljoner kronor.

Utskottet har behandlat anslagsyrkandet ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen. Som framgår där föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag.

Reservationer

Polisväsendet

1. Rikskriminalpolisen och Säkerhetspolisen (punkt 3)

av Beatrice Ask (m), Jeppe Johnsson (m) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju329 yrkande 2.

Ställningstagande

Den organiserade brottsligheten är gränslös och har tillgång till stora ekonomiska resurser. För att effektivt kunna bekämpa denna brottslighet måste polisens resurser hanteras rationellt och utan prestige.

Vi ser positivt på det arbete som nu sker inom Rikspolisstyrelsen med frågor om organisatorisk samverkan och informationsflöden mellan Rikskriminalpolisen och Säkerhetspolisen. Vi menar dock att regeringen måste ta ytterligare initiativ för att polisen skall få effektiva verktyg för att bekämpa den grova organiserade brottsligheten.

Det bör ankomma på regeringen att återkomma med förslag i enlighet med vad vi har anfört.

2. Specialiserade narkotikaenheter (punkt 4)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Ju281 yrkandena 12 och 13 samt 2002/03:So442 yrkande 5.

Ställningstagande

Insatser från specialenheter som gatulangningsgrupper och den s.k. ravekommissionen har inneburit ett nytt sätt att arbeta med fokus på det enskilda missbruket. Genom en offensiv polisverksamhet upptäckts enligt vår mening tidigt långt fler missbrukare än genom någon annan myndighet eller institution. Enheterna måste nu ges bemanning för att svara upp mot behoven.

Vi anser därför att det skall finnas specialiserade narkotikaenheter i varje län och att det i de större städerna skall finnas gatulangnings- och ungdomsgrupper för att en effektiv verksamhet skall kunna utvecklas. Dessutom bör varje polismyndighet inrätta särskilda enheter för att bekämpa narkotika i ungdomsmiljöer på samma sätt som finns inom Polismyndigheten i Stockholms län.

Det får ankomma på regeringen att föranstalta om en sådan organisationsförändring.

3. Närpolisen (punkt 5)

av Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju258 yrkandena 4, 5, 14 och 15.

Ställningstagande

Jag anser att de åtgärder som hittills vidtagits för att närpolisreformen skall kunna fullföljas inte är tillräckliga. Bland annat är det nödvändigt med fler poliser än vad de nu aktuella resurstillskotten medger. Genom att öka antalet poliser kan man öka polisens tillgänglighet och stärka medborgarnas trygghet och säkerhet. Ett annat viktigt led är att erfarenheterna från de modeller för kvalitetssäkring av brottsutredningar som finns i högre utsträckning tas till vara och sprids inom polisen. För att närpolisreformen skall fungera fullt ut är det också nödvändigt att öka det brottsförebyggande arbetet inom närpolisverksamheten. Det arbete som har påbörjats i detta avseende bör därför även fortsättningsvis ges hög prioritet.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder med anledning av det anförda. Regeringen bör även se över möjligheterna att ge de lokala myndigheterna en klumpsumma som de, som bäst känner till vilka åtgärder som behövs inom sitt verksamhetsområde, själva kan förfoga över.

4. Polisutbildningen (punkt 6)

av Beatrice Ask (m), Jeppe Johnsson (m) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju329 yrkandena 3 och 6.

Ställningstagande

Med dagens utbildningssystem får eleverna vid polisutbildningen en koncentrerad och teoretiskt inriktad utbildning vid ett tillfälle. Polisyret bygger emellertid på samspel och relationer mellan människor. För att uppnå kompetens på detta område krävs personliga erfarenheter av praktiskt polisarbete. Vi anser därför att den nuvarande polisutbildningen måste reformeras. Enligt vår mening bör den första delen av utbildningen kortas ned till ett år. Denna del bör som i dag ge kunskaper i svensk och europeisk rättskunskap, straffrätt, kriminologi, ordnings- och utredningsverksamhet, beteendevetenskap, etik och psykologi. Vidare skall mental träning ingå, liksom personlig färdighets- och självskydd, vapenhantering och bilkörning. Den teoretiska utbildningen skall följas av en längre sammanhållen praktiktjänstgöring under tolv månader. Under en 3–5 år lång period skall sedan alla genomgå en grundläggande vidareutbildning med möjlighet att välja olika inriktningar. Kunskaper i självskydd, vapenhantering och bilkörning skall upprätthållas genom årliga utvärderingar och kompetensprov.

Enligt vår uppfattning måste polisen snabbt tillföras ny kompetens och specialistkunskap. I detta syfte måste mer flexibla anställningsformer grundade på polisens behov skapas. Ekonomer, analytiker, beteendevetare och IT-personal skulle t.ex. genom en förkortad utbildning kunna ges polismans befogenhet. Som underrättelseoperatör med ansvar för Internetbaserad brottslighet är det inte nödvändigt att vara utbildad trafikpolis. Vi anser därför att man inom Rikspolisstyrelsen skall fastställa vilka uppgifter som kräver polismans befogenhet och inrätta en särskild utbildning genom vilken specialister av olika slag kan erhålla sådan befogenhet.

Det får ankomma på regeringen att vidta erforderliga åtgärder för att tillgodose vad vi här anför.

5. Polisutbildning på distans (punkt 7)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju329 yrkande 4 i denna del och bifaller delvis motion 2002/03:Ju345.

Ställningstagande

Med dagens teknik finns mycket goda förutsättningar att effektivt bedriva vidareutbildning på distans för olika personalkategorier. Att samverka, samordna och samutnyttja den kompetens som finns inom organisationen med hjälp av olika tekniska lösningar ger stora vinster. Varje medarbetare bör på detta sätt kunna erbjudas funktionsinriktad vidareutbildning med hög kvalitet.

Ett kraftfullt arbete bör läggas ned på att utveckla möjligheterna till vidareutbildning på distans.

Det anförda innebär att vi ställer oss bakom motionerna Ju329 och Ju345 i berörda delar.

Det ankommer på regeringen att vidta erforderliga åtgärder för att tillgodose att vidareutbildning på distans kan genomföras i enlighet med vad vi här anför.

6. Vidareutbildningen, m.m. (punkt 9)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03:Ju258 yrkandena 9 och 11, 2002/03:Ju329 yrkande 4 i denna del och yrkande 5 samt 2002/03:Ju364 yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Den nya generationen poliser ställer stora krav på en förändringsbenägen organisation med ett tydligt ledarskap. För att uppnå detta måste möjligheterna till vidareutveckling och fortbildning inom polisen förbättras. Bland annat bör chefsutbildningar finnas, t.ex. för inspektörer, vakthavande befäl, yttre befäl, rotelchefer och kommissarier. Det är också viktigt att karriärmöjligheterna inom polisen utvecklas. De poliser som visar goda resultat inom ett område måste ha en chans att bli beförade. Detta får dock inte hindra att personer med särskild kompetens av olika slag anlitas utifrån för att möta de krav som ställs på specialistkunskap inom polisorganisationen.

Det får ankomma på regeringen att vidta erforderliga åtgärder för att tillgodose vad vi nu har anför.

7. Antagningen till polisutbildningen (punkt 10)

av Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju258 yrkande 8 och avslår motion 2002/03:Ju274.

Ställningstagande

Enligt min mening skulle antagningsförfarandet till polisutbildningen kunna förbättras. För närvarande sköts antagningen av Rikspolisstyrelsen och Pliktverket. Enligt min mening vore det naturligt att man från respektive polisutbildning blev mer aktiv i denna process. Det vore också värdefullt om någon som inte är polis deltog i de avslutande samtalen vid antagningen.

Regeringen bör därför ta initiativ till en översyn av antagningsförfarandet. I översynen bör bl.a. det ovan anförda beaktas.

Detta innebär att jag ställer mig bakom motion Ju258 i nu behandlad del. Beträffande motion Ju274 delar jag majoritetens uppfattning.

8. Fler poliser med invandrabakgrund (punkt 11)

av Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju258 yrkande 7 och bifaller delvis motion 2002/03:Sf336 yrkande 32.

Ställningstagande

Det är viktigt att sammansättningen inom polisen speglar samhället i stort. I dag är det en alldeles för liten andel av alla poliser som har invandrabakgrund. För att uppnå detta mål måste det därför till en stor satsning på att rekrytera poliser med invandrabakgrund.

Det ankommer på regeringen att vidta erforderliga åtgärder för att tillgoda vad jag här anför.

9. Ytterligare en polishögskola (punkt 12)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju258 yrkande 6 och bifaller delvis motionerna 2002/03:Ju201, 2002/03:Ju203, 2002/03:Ju204 yrkande 6, 2002/03:Ju238, 2002/03:Ju240, 2002/03:Ju252, 2002/03:Ju276, 2002/03:Ju304, 2002/03:Ju333, 2002/03:Ju347 och 2002/03:Ju350.

Ställningstagande

Antalet poliser måste bli fler. Rekryteringsbehovet av poliser påverkas också av den relativt höga medelåldern inom poliskåren och en förväntad ökad

rörlighet bland främst yngre poliser. Kapaciteten på polisutbildningarna i Stockholm, Umeå och Växjö måste utnyttjas maximalt. För att klara rekryteringsbehovet bör det inrättas en fjärde polishögskola, i närheten av någon befintlig högskola eller universitet.

Det ankommer på regeringen att vidta erforderliga åtgärder för att tillgodose vad vi här anfört.

10. Kompensation för EU-toppmötet i Göteborg (punkt 14)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju261 yrkande 1.

Ställningstagande

Polismyndigheten i Västra Götaland hade uppgiften att garantera trygghet och säkerhet under och omkring EU-toppmötet i Göteborg i juni 2001. Extra poliser fick kallas in. Toppmötet kunde genomföras i stort enligt programmet trots alla störningar.

Polismyndigheten har redovisat alla kostnader för toppmötet; de uppgår till 146 miljoner kronor mer än vad som var beräknat exklusive räntekostnader. Även Rikspolisstyrelsen instämmer i uppfattningen att den drabbade polismyndigheten skall kompenseras och har begärt resurser som skall kunna anslås till Polismyndigheten i Västra Götaland för uppkomna merkostnader.

Kompenseras inte polismyndigheten för de uppkomna merkostnaderna finns inga möjligheter att komma till rätta med de övriga obalanserna inom myndigheten. Polismyndighetens totala underskott år 2006 beräknas uppgå till 500 miljoner kronor.

Enligt vår bedömning saknas det ekonomiskt utrymme i regeringens förslag för att nu tillgodose angivna behov att kompensera för merkostnader för toppmötet. Regeringen bör återkomma med förslag om anslag på tilläggsbudget och ge Rikspolisstyrelsen de instruktioner som behövs för att Polismyndigheten i Västra Götaland skall få full täckning för sina merkostnader med anledning av EU-toppmötet i Göteborg.

11. Polisförsörjningen i glesbygdsområden (punkt 15)

av Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 11. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju258 yrkandena 2 och 3 samt bifaller delvis motionerna 2002/03:Ju223, 2002/03:Ju319, 2002/03:Ju324, 2002/03:Ju337, 2002/03:Ju374 och 2002/03:Ju383.

Ställningstagande

Polisförsörjningen i glesbygdsområden måste förbättras avsevärt. Glesbygdens speciella förhållanden måste beaktas bättre vid fördelningen av polisens resurser mellan myndigheterna. Ett annat sätt att förbättra polisförsörjningen på landsbygden är att polismyndigheter med stora avstånd har en flexiblere lösning vad gäller arbetsplatsens lokalisering. Om den enskilde polisen i vissa avseenden kan anses ha sin arbetsplats lokaliserad till bostaden kan utryckningstiden förmodligen förkortas avsevärt i dessa delar av landet. Detta möjliggörs genom att den enskilde polismannen exempelvis kan ha material och polisbil i eller i nära anslutning till bostaden.

Det ankommer på regeringen att vidta erforderliga åtgärder för att tillgoda vad jag här anför.

12. Insatser mot rattfylleri (punkt 16)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 12. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03:Ju386 och 2002/03:T378 yrkande 1.

Ställningstagande

Alldeles för många av alla bilister på vägarna kör trots att de är berusade. Rattfyllerister kommer vid årets slut att ha dödat 150 människor och skadat ytterligare 1 000 personer allvarligt. Detta sker varje år och är oacceptabelt. För att snabbt komma till rätta med detta missförhållande måste polisen radikalt öka sina insatser mot rattfylleriet.

Det ankommer på regeringen att vidta erforderliga åtgärder för att tillgoda vad vi här anför.

13. Bättre teknikutnyttjande (punkt 17)

av Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 13. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:T466 yrkande 41.

Ställningstagande

För att trafikpolisen skall kunna använda sina begränsade resurser på bästa sätt krävs att befintlig teknik utnyttjas för att frigöra så mycket resurser som möjligt för bekämpning av de många allvarliga trafikbrotten.

Genom en ökad användning av automatisk hastighetsövervakning kan resurser frigöras för andra viktiga uppgifter.

Det ankommer på regeringen att vidta erforderliga åtgärder för att tillgodose vad jag här anfört.

Åklagarväsendet

14. Rättskedjan (punkt 18)

av Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 14. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju249 yrkandena 1, 3, 4 och 30.

Ställningstagande

Förtroendet för rättsväsendet – inte minst åklagarväsendet – grundas på att det fungerar snabbt, att det är förutsägbart och konsekvent samt att det finns nära tillgängligt. För att upprätthålla detta förtroende anser jag att handläggningstiderna inom rättsväsendet måste kortas ytterligare. Ett sätt att uppnå detta är att polisen förbättrar sitt ärendehanteringssystem, så att ärenden som kan avslutas snabbt blir identifierade och därmed kan hanteras skyndsamt. Ett annat sätt att effektivisera arbetet och korta handläggningstiderna är att införa ett gemensamt ärendehanteringssystem för myndigheterna inom rättsväsendet.

Mot bakgrund av vad jag anfört bör regeringen få i uppdrag att ta de initiativ som krävs för att genomföra de åtgärder som jag nu har föreslagit. Vidare bör regeringen få i uppdrag att följa upp vilka konsekvenser centraliseringen av åklagarväsendet har fått.

Detta innebär att jag ställer mig bakom motion Ju249 i nu behandlade delar.

15. Ekobrottsmyndighetens geografiska ansvarsområde (punkt 20)

av Ragnwi Marcelind (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 15. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju340 yrkande 6.

Ställningstagande

Jag anser att all avancerad ekonomisk brottslighet, innefattande också grova miljöbrott, kräver operativa insatser av sådan kvalificerad art att det behövs en enhetlig och kraftfull organisation. Därför är det nödvändigt att Ekobrottsmyndighetens ansvarsområde förändras så att den kan svara upp mot dessa krav. Ekobrottsmyndigheten bör vara en central myndighet för hela landet. Myndigheten skall handlägga avancerad ekonomisk brottslighet och annan allvarlig brottslighet som kan kopplas till denna, t.ex. grova miljöbrott. Övrig ekonomisk brottslighet skall utredas i den lokala polis- och åklagarorganisationen.

Det bör ankomma på regeringen att till riksdagen återkomma med förslag som tillgodoser vad jag nu har anfört.

Det anförda innebär att jag ställer mig bakom motion Ju340 i berörd del.

Domstolsväsendet

16. Domstolsverkets ställning (punkt 22)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 16. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03:K379 yrkande 16, 2002/03:Ju236 yrkande 13 och 2002/03:Ju249 yrkande 33.

Ställningstagande

Vi anser att den centrala domstolsorganisationen inte bör utformas på ett sätt som riskerar ett oberoende domstolsväsende. Den nuvarande konstruktionen ger regeringen ett alltför starkt grepp om domstolsorganisationen. Det finns därför skäl att överväga en annan ordning. Om servicen till domstolarna sköttes utan att regeringen hade inflytande över den skulle också domstolarnas självständighet kunna garanteras. I sammanhanget vill vi som ett alternativ peka på det danska systemet med en myndighet som ligger under riksdagen

och vars verksamhet regleras i lag. En annan lösning skulle kunna vara att föra över Domstolsverkets uppgifter till domstolarna.

Vi anser att regeringen bör få i uppdrag att utreda frågan om Domstolsverkets ställning och funktion i förhållande till domstolarna utifrån vad vi nu förordat.

Detta innebär att vi ställer oss bakom motionerna K379, Ju236 och Ju249 i här aktuella delar.

17. Reformarbetets inriktning (punkt 23)

av Johan Pehrson (fp) och Torkild Strandberg (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 17. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju364 yrkande 2 och avslår motionerna 2002/03:Ju209 yrkande 3, 2002/03:Ju246 yrkande 3 och 2002/03:Ju249 yrkande 31.

Ställningstagande

Enligt vår mening är det nödvändigt med en bättre samordning av tingsrätternas, åklagarmyndigheternas och polisens geografiska ansvarsområden. Genom en sådan samordning skulle effektiviteten i hela rättskedjan kunna öka, vilket skulle leda till ett bättre resursutnyttjande.

Det får ankomma på regeringen att ge de direktiv som behövs för att myndigheterna bättre skall samordna sina verksamheter. Vi ställer oss alltså bakom motion Ju364 i denna del. I fråga om motionerna Ju209, Ju246 och Ju249 i berörda delar har vi samma uppfattning som majoriteten.

18. Reformarbetets inriktning (punkt 23)

av Beatrice Ask (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Johan Linander (c) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 18. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03:Ju209 yrkande 3, 2002/03:Ju246 yrkande 3 och 2002/03:Ju249 yrkande 31 samt avslår motion 2002/03:Ju364 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att medborgarperspektivet inte har fått ett tillräckligt stort utrymme i regeringens överväganden. Här står medborgarnas krav på tillgänglighet i förgrunden. Detta innebär i praktiken att alla måste ha någorlunda nära till en tingsrätt. Med en sådan ordning åstadkommer man också en lokal förankring i

den dömande verksamheten. I sammanhanget vill vi peka på den breda erfarenhet som notariatjänst vid en mindre tingsrätt kan erbjuda. Detta bör regeringen beakta i det fortsatta reformarbetet.

Vi ställer oss alltså bakom motionerna Ju209, Ju246 och Ju249 i här aktuella delar. I fråga om motion Ju364 i berörd del har vi samma uppfattning som majoriteten.

19. Domkretsindelningen (punkt 24)

av Ragnwi Marcelind (kd) och Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 19. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03:Ju249 yrkande 32, 2002/03:Ju339 yrkande 2 och 2002/03:Ju358 yrkande 1

Ställningstagande

Vi anser att förändringarna i domstolsorganisationen bör ha en bred politisk förankring. Det är därför lämpligt att dessa beslutas av riksdagen, som därigenom ges en direkt möjlighet att påverka reformarbetet. Domkretsindelningen bör därför regleras i lag. En sådan ordning skulle också ligga mer i linje med regeringsformens krav på att huvuddragen i domstolsorganisationen skall anges i lag och de krav som Europakonventionen ställer på att domstolar skall vara upprättade enligt lag. Över huvud taget skulle en lagreglering bidra till ett ökat skydd för de enskilda domstolarnas självständighet.

Regeringen bör ges i uppdrag att återkomma till riksdagen med ett lagförslag i enlighet med det anförda.

Vi ställer oss alltså bakom motionerna Ju249, Ju339 och Ju358 i här berörda delar.

20. Det fortsatta reformarbetet (punkt 25)

av Johan Pehrson (fp), Ragnwi Marcelind (kd) och Torkild Strandberg (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 20. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju339 yrkande 3 och avslår motionerna 2002/03:Ju209 yrkande 2, 2002/03:Ju229, 2002/03:Ju246 yrkandena 1 och 2, 2002/03:Ju275, 2002/03:Ju308, 2002/03:Ju309 och 2002/03:Ju358 yrkande 2.

Ställningstagande

Det är inte tillräckligt att utskottet i ett betänkande uttalat att några beslut om nedläggningar av tingsrätter inte skall fattas förrän den nu påbörjade utvärderingen avslutats. För att skänka kraft åt den meningsyttringen bör den ha stöd i ett uttryckligt beslut av riksdagen. Riksdagen bör därför formellt uttala att det inte skall fattas några beslut innan utvärderingen är klar. Vi står alltså bakom motion Ju339 i denna del. I fråga om övriga här aktuella motioner har vi samma uppfattning som majoriteten.

**21. Allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar, m.m.
(punkt 26)**

av Beatrice Ask (m), Jeppe Johnsson (m), Johan Linander (c) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 21. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju249 yrkande 2 samt avslår motionerna 2002/03:Ju339 yrkande 1 och 2002/03:Ju364 yrkande 12.

Ställningstagande

Vi anser att myndigheterna inom rättskedjan bör samverka i högre utsträckning för att bli mer effektiva. Den samverkan som beskrivs i propositionen mellan tingsrätt och länsrätt är här ett steg i rätt riktning. Vi vill emellertid gå ett steg längre och låta administrativ samverkan ske mellan myndigheterna inom rättskedjan. Exempelvis bör lokaler etc. kunna nyttjas gemensamt av polis och åklagare. Domstolarna bör dock inte ingå i en sådan samverkan eftersom detta skulle kunna ge intryck av att domstolen inte är självständig i förhållande till exempelvis åklagarna.

Vi ställer oss alltså bakom motion Ju249 i denna del. I fråga om motionerna Ju339 och Ju364 i här aktuella delar har vi samma uppfattning som majoriteten.

**22. Allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar, m.m.
(punkt 26)**

av Johan Pehrson (fp) och Torkild Strandberg (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 22. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju364 yrkande 12

och avslår motionerna 2002/03:Ju249 yrkande 2 och 2002/03:Ju339 yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att nackdelarna med att lägga samman de allmänna domstolarna med de allmänna förvaltningsdomstolarna överväger fördelarna. Här tänker vi främst på att betydande kostnader skulle vara förenade med en sammanläggning. Störningar i verksamheten skulle också uppkomma. Vi anser att riksdagen som sin mening bör uttala att någon sammanläggning inte bör komma till stånd.

Vi ställer oss alltså bakom motion Ju364 i denna del. Motion Ju339 bör avslås av riksdagen. I fråga om motion Ju249 har vi samma uppfattning som majoriteten.

23. Allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar, m.m.

(punkt 26)

av Ragnwi Marcelind (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 23. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju339 yrkande 1 samt avslår motionerna 2002/03:Ju249 yrkande 2 och 2002/03:Ju364 yrkande 12.

Ställningstagande

På längre sikt bör de båda domstolsslagen läggas samman. Härigenom skapas möjlighet att behålla dömande verksamhet på fler orter. Som jag ser det skulle en sådan ordning medverka till att domstolsväsendet uppfattas mer enhetligt. Även från personalsynpunkt finns det skäl att överväga en sådan förändring. Det bör ankomma på regeringen att beakta det anförda inom ramen för det fortsatta reformarbetet.

Jag ställer mig alltså bakom motion Ju339 i denna del. Motion Ju364 i här aktuella delar bör avslås av riksdagen. När det gäller motion Ju249 delar jag majoritetens uppfattning.

24. Avskaffande av specialdomstolarna (punkt 27)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 24. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju271.

Ställningstagande

Vi står fast vid det principiella synsätt i fråga om specialdomstolarna som utskottet gav uttryck för under riksmötet 1993/94, nämligen att specialdomstolarna i möjligaste mån bör avskaffas. Enligt vår uppfattning bör deras uppgifter övertas av de allmänna domstolarna. Vid en sådan överföring är det givetvis av stor vikt att man tar till vara den kompetens som utvecklats vid specialdomstolarna.

Regeringen bör få i uppdrag att återkomma till riksdagen med förslag om hur de återstående specialdomstolarna skall kunna avvecklas och deras uppgifter överförs till de allmänna domstolarna.

Vi ställer oss alltså bakom motion Ju271.

25. Hyresnämnderna (punkt 28)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 25. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Bo238 yrkande 13 och avslår motion 2002/03:Ju336.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör hyresnämnderna avskaffas och den verksamhet som bedrivs där i dag föras över till allmän domstol. En sådan ordning skulle bättre kunna garantera en objektiv bedömning i ärenden om bl.a. hyressättningar än vad en partssammansatt hyresnämnd kan göra. Den enskildes skydd mot t.ex. oskäligen hyreshöjningar skulle enligt vår mening på detta sätt kunna stärkas.

Regeringen bör få i uppdrag att återkomma till riksdagen med förslag om hur hyresnämnderna skall kunna avvecklas och deras uppgifter överförs till de allmänna domstolarna.

Vi ställer oss alltså bakom motion Bo238 i denna del. Motion Ju336 bör avslås av riksdagen.

26. Utnämning av högre domare (punkt 29)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 26. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:K379 yrkande 17 och 2002/03:Ju364 yrkande 15 samt avslår motion 2002/03:Ju323.

Ställningstagande

Medborgarnas förtroende för domstolsväsendet och rättstillämpningen förutsätter att utnämningsförfarandet präglas av större insyn vid utnämningar av de högre domarna. Utnämningen av domare bör enligt vår mening präglas av så stor öppenhet som möjligt och det s.k. kallelseförfarandet måste därför i allt väsentligt anses ha spelat ut sin roll. Vi kan därför ställa oss bakom det kommittéförslag som nu finns, dock bör regeringen alltjämt ha kvar det slutgiltiga ansvaret i utnämningsprocessen. Någon utfrågning i justitieutskottet bör därför inte införas.

Det får ankomma på regeringen att vidta de åtgärder som behövs för att få en förändring till stånd.

Vi ställer oss alltså bakom motionerna K379 och Ju364. I fråga om motion Ju323 delar vi majoritetens uppfattning.

27. Ersättning till nämndemän (punkt 30)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 27. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03:Ju202, 2002/03:Ju235 yrkande 1, 2002/03:Ju313, 2002/03:Ju339 yrkande 4 och 2002/03:Ju359.

Ställningstagande

Vi anser att det är glädjande att det nu lagts fram ett kommittéförslag som syftar till att åstadkomma en bredare rekrytering av nämndemän. I den frågan står möjligheten till bättre ersättning i förgrunden. Förslagen ligger i allt väsentligt i linje med våra förslag i motionerna. Enligt vår uppfattning bör regeringen skynda på beredningen av ärendet och återkomma med en proposition till riksdagen under våren 2003.

Vi ställer oss alltså bakom motionerna Ju202, Ju235, Ju313, Ju339 och Ju359 i här aktuella delar.

28. Rekrytering av nämndemän (punkt 31)

av Johan Pehrson (fp) och Torkild Strandberg (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 31 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 28. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju364 yrkande 16 samt avslår motionerna 2002/03:Ju392 och 2002/03:A242 yrkande 31.

Ställningstagande

Vi anser att systemet för rekrytering av nämndemän bör förändras så att nämndemännen i högre utsträckning representerar hela befolkningen. Nämndemannakommitténs förslag om en fri kvot är därför ett steg i rätt riktning. Regeringen bör skynda på beredningen av ärendet så att en proposition kan läggas fram under våren 2003.

Vi ställer oss alltså bakom motion Ju364 i denna del. När det gäller övriga här behandlade yrkanden delar vi majoritetens uppfattning.

29. Kompetensfrågor inom rättsväsendet (punkt 32)

av Ragnwi Marcelind (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 32 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 29. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Ju339 yrkandena 5 och 6 och 2002/03:Ju361 yrkande 4 samt avslår motionerna 2002/03:Ju224 yrkandena 1 och 2, 2002/03:Ju226, 2002/03:Ju232, 2002/03:Ju331, 2002/03:Ju364 yrkande 26, 2002/03:L277 yrkande 2, 2002/03:Sf214 yrkande 10 samt 2002/03:Sf336 yrkandena 29–31 och 33.

Ställningstagande

För att domare och andra anställda inom rättsväsendet skall kunna göra riktiga bedömningar av vad ett barn faktiskt uttrycker och känner måste domaren få bättre utbildning i barns kognitiva och språkliga utveckling. Det är också viktigt att veta att individuella skillnader mellan barn i samma ålder kan vara stora. Man måste också kunna förstå hur ett barn uppträder och uttrycker sig när det befinner sig i kris, vilket i stort sett alltid är fallet när ett mål som rör barn handläggs. Inte minst gäller detta mål om sexuella övergrepp på barn.

För att prövningen av miljömål skall fungera tillfredsställande krävs att det inte bara satsas på polisen och åklagarna. Även domarna måste ges möjlighet till adekvat utbildning i ämnet.

Det får enligt min mening ankomma på regeringen att ta de initiativ som krävs för att rättsväsendets anställda skall erhålla erforderlig kompetens i barnfrågor och i fråga om miljö rätt.

Jag ställer mig alltså bakom motionerna Ju339 och Ju361 i dessa delar. När det gäller övriga här behandlade yrkanden delar jag majoritetens uppfattning.

30. Vittnen (punkt 33)

av Beatrice Ask (m), Jeppe Johnsson (m) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 33 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 30. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju369 yrkande 4 och avslår motionerna 2002/03:Ju297, 2002/03:Ju363 yrkandena 19–21 samt 2002/03:Ju364 yrkande 13.

Ställningstagande

Vi anser att ersättningen till vittnen behöver höjas. Dagens ersättningsregler innebär att småföretagare drabbas särskilt hårt, exempelvis om han eller hon tvingas vänta på att bli hörd under en rättegång. Regeringen bör ges i uppdrag att göra en översyn av reglerna. Vi ställer oss alltså bakom motion Ju369 i denna del. När det gäller övriga här behandlade yrkanden delar vi majoritetens uppfattning.

31. Vittnen (punkt 33)

av Johan Pehrson (fp), Ragnwi Marcelind (kd) och Torkild Strandberg (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 33 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 31. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Ju297, 2002/03:Ju363 yrkandena 19–21 och 2002/03:Ju364 yrkande 13 samt avslår motion 2002/03:Ju369 yrkande 4.

Ställningstagande

Vi anser att vittnesstödsverksamheten är av ett mycket stort värde. Det är därför beklagligt att regeringen planerat verksamheten så att man inte kan räkna med att den är rikstäckande förrän den 1 juli 2004. För att öka förutsättningarna för att verksamheten skall vara rikstäckande före nämnda datum bör frågan ges en hårdare prioritet hos Brottsoffermyndigheten.

Det finns också ett behov av en tydlig koppling mellan vittnesstödsverksamheten och domstolarna. Domstolsverket och Brottsoffermyndigheten bör därför se över sambandet mellan vittnesstödsverksamheten och verksamheten i domstolarna. För detta bör nämnda myndigheter disponera särskilt avsatta medel.

Slutligen bör möjligheten att betala arvode till vittnesstödjare och deras samordnare övervägas.

Det ankommer på regeringen att vidta åtgärder med anledning av det anförda. Vi ställer oss alltså bakom motionerna Ju297, Ju363 och Ju364 i här aktuella delar. I fråga om motion Ju369 delar vi majoritetens uppfattning.

Kriminalvården

32. Kontroll av droger på anstalter och häkten (punkt 35)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 32. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03:Ju258 yrkande 24, 2002/03:Ju315, 2002/03:Ju349 yrkandena 15–17, 2002/03:Ju353 yrkande 4, 2002/03:Ju377 och 2002/03:So442 yrkande 4.

Ställningstagande

Ett angeläget mål för kriminalpolitiken måste vara att hålla anstalter och häkten fria från droger. Pågående missbruk på anstalter och häkten är oacceptabelt. Det bidrar till fortsatt kriminalitet under fängelsetiden, våld och oro mellan de intagna och undergräver deras möjligheter att anpassa sig till ett liv i frihet efter avtjänat straff. Det behövs resurser och ökade möjligheter att på ett effektivt sätt kontrollera att drogfriheten efterlevs. Urinprovtagning och andra kontrollåtgärder bör användas i större utsträckning än i dag vid misstanke om missbruk. Åtgärder för att stoppa införseln av narkotika på anstalter och häkten måste också vidtas. Inpasserande till anstalterna bör i större utsträckning kontrolleras genom kroppsvisitation. Vidare bör en översyn företas av reglerna för permission och besök vid fängelserna samt hur dessa regler tillämpas. Narkotikahundar bör användas i större omfattning. Det är också viktigt att en ökad differentiering vid placering av de intagna möjliggörs. Intagna som inte vill komma i kontakt med droger bör få vistas på drogfria enheter.

Vi delar den syn på hanteringen av narkotikafrågan inom kriminalvården som kommer till uttryck i här aktuella motioner. Regeringen bör få i uppdrag att se till att ytterligare förstärka arbetet mot narkotika inom kriminalvården i enlighet med vad vi här anför.

Det sagda innebär att vi ställer oss bakom motionerna Ju315 och Ju377 samt motionerna Ju258, Ju349, Ju353 och So442 i nu behandlade delar.

33. Missbruksbehandling inom kriminalvården (punkt 36)

av Ragnwi Marcelind (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 33. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju349 yrkandena 10 och 11 samt avslår motion 2002/03:Ju264 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Enligt min mening bör befintliga anstalter i riket byggas om och byggas till, bl.a. för att möta behovet av fler platser inom kriminalvården, men också för att möjliggöra en ny inriktning på anstalternas verksamhet med indelning i motivationsavdelningar och utslussningsboenden. Ett förslag är att göra om hela anstalter till motivationsanstalter med tre steg för de intagna att passera under vistelsen där. I det första steget skulle de intagna bl.a. underkastas dagliga drogkontroller samt få möjlighet att delta i behandlingsprogram mot missbruk och mot en kriminell livsstil. I steg två skulle de intagna få genomgå grundliga anlags- och kunskapstester i syfte att finna en individuellt anpassad utbildning. Den vidare vistelsen i steg två skulle sedan innehålla schemalagda dagar med arbete och studier samt relationsskapande verksamhet med organisationer utanför anstalten. I steg tre skulle de intagna vistas i utslussningsboende för att därigenom på ett bättre sätt förberedas på ett liv utanför anstalten. Utöver satsningar på motivationsavdelningar med utslussning bör kriminalvården också ytterligare prioritera de mycket framgångsrika påverkansprogrammen med användande av *cognitive skills*-metoden. Regeringen bör vidta de åtgärder som föranleds av vad som anförts ovan.

Det sagda innebär att jag tillstyrker motion Ju349 i nu behandlade delar. Beträffande motion Ju264 delar jag däremot majoritetens uppfattning.

34. Behov av ökad anstalts- och häkteskapacitet (punkt 37)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 34. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03:Ju349 yrkande 28, 2002/03:Ju353 yrkande 3 och 2002/03:Ju357 yrkande 4.

Ställningstagande

Beläggningssituationen på landets anstalter och häkten är nu oerhört problematisk. Situationen med närmare 100 procents beläggning, två intagna i

samma cell på såväl anstalter som häkten och ett stort antal s.k. verkställighetsfall på häktena är inte acceptabel. Med en så hög beläggning och svårigheter att placera ut fängelsedömda på anstalt försvåras kriminalvårdens uppdrag att främja den intagnes anpassning till samhället efter frigivningen och att hålla anstalter och häkten fria från droger väsentligt. Bristerna skapar dessutom problem i andra delar av rättsväsendet, samtidigt som kvaliteten i befintlig kriminalvård eftersätts, vilket redan idag är ett allvarligt bekymmer. Det krävs en omfattande utbyggnad av kriminalvårdens kapacitet för att komma till rätta med detta problem. Regeringen bör snarast vidta åtgärder för att lösa denna allvarliga situation.

Vi ställer oss således bakom motionerna Ju349, Ju353 och Ju 357 i nu behandlade delar.

35. Personalfrågor (punkt 39)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 39 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 35. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03:Ju258 yrkande 19 och 2002/03:Ju349 yrkandena 7–9.

Ställningstagande

Vi anser att en betydande utbildningssatsning måste genomföras för att höja kompetensen hos kriminalvårdens personal. Detta är särskilt angeläget för den personal som arbetar nära de intagna. Vidare måste, för att förbättra möjligheterna till rekrytering av främst yngre och för att behålla personal, utbildningstiden förlängas och statusen på vårdaryrket höjas. Kriminalvården måste även kunna erbjuda utvecklingsmöjligheter så att ambitionen att bli kvar inom yrket ökar. Det måste också vara en självklarhet att all personal fortlöpande erbjuds vidareutbildning.

Regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med vad vi nu anfört. Det sagda innebär att vi tillstyrker motionerna Ju258 och Ju349 i aktuella delar.

36. Ersättning till lekmanövervakare (punkt 40)

av Ragnwi Marcelind (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 40 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 36. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju349 yrkande 12.

Ställningstagande

Lekmannaövervakare har en viktig uppgift i samhället. Trots det är de alltför få för att fylla de behov som finns. Några av orsakerna är ineffektiva administrativa system och en alltför låg ersättning för uppdraget. Ersättningen är på en nivå som är så låg att det närmast ger en signal om att uppdraget inte anses vara viktigt. Trots en höjning av månadsarvodet i januari 2001 utgår ändå bara 150 kr som arvode och 250 kr för omkostnader. Sistnämnda del är skattefri.

Jag anser att det är hög tid att lekmanövervakarnas insatser tas till vara på ett bättre sätt och att statusen på uppgiften höjs. Vidare anser jag att ersättningen bör ses över och höjas så att summan upplevs som en rimlig ersättning för uppdraget.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder i enlighet med vad jag anfört. Det sagda innebär att jag tillstyrker motion Ju349 i denna del.

*Brottsförebyggande rådet***37. Lokalt brottsförebyggande arbete (punkt 41)**

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 37. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju236 yrkande 4 och avslår motionerna 2002/03:Ju249 yrkande 26 och 2002/03:Ju366 yrkande 2.

Ställningstagande

Butiksrån är ett allvarligt brott som drabbar dem som utsätts hårt. Framför allt psykiska, men även fysiska, skador är vanliga i samband med dessa brott. Butiksrånen medför även kännbara ekonomiska förluster för de oftast mindre butiker som drabbas. Merparten av butiksrånen klaras aldrig upp. Sett i ett längre perspektiv är ökningen av butiksrånen betydlig. Ett annat stort problem är inbrottsstölderna. För att skydda sig mot rånen tvingas den enskilde företagaren att göra kotsamma säkerhetsinvesteringar. Till detta skall läggas höga och stigande försäkringspremier och i värsta fall att företagaren nekas teckna försäkring.

Mot denna bakgrund är det i och för sig positivt att regeringen avser att prioritera ett samarbete med näringslivet i syfte att förebygga brott. Vi vill dock understryka att det inte bör komma i fråga att lägga ett ökat ekonomiskt ansvar för detta på näringslivet.

Det får ankomma på regeringen att beakta det anförda i det fortsatta arbetet. Det sagda innebär att vi tillstyrker motion Ju236 i denna del. I fråga om motionerna Ju249 och Ju366 delar vi majoritetens uppfattning.

38. Lokalt brottsförebyggande arbete (punkt 41)

av Ragnwi Marcelind (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 41 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 38. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju366 yrkande 2 och avslår motionerna 2002/03:Ju236 yrkande 4 och 2002/03:Ju249 yrkande 26.

Ställningstagande

Familjen har en central roll i det brottsförebyggande arbetet. Familjens funktion som etisk signalgivare och uppbyggare av den inre kontrollen hos barnen är av avgörande betydelse i detta preventiva arbete. Det behövs därför en förändrad brottsförebyggande strategi som systematiskt, långsiktigt och med stor tydlighet arbetar med informationsinsatser för att medvetandegöra föräldrar och andra som har tillsyn över barn om värdeöverföringens betydelse och behovet av att stärka barns inre kontroll.

Jag anser därför att medlen till brottsförebyggande arbete som BRÅ fördelar inte huvudsakligen skall läggas på forskning och utvärdering. I stället skall praktisk utbildning och stöd prioriteras. Framför allt bör stöd ges till föräldrautbildning. Jag anser att regeringen bör ges i uppdrag att utreda frågan om fördelning av medel för brottsförebyggande arbete. Arbetet bör ges den inriktning jag förordar.

Detta innebär att jag ställer mig bakom motion Ju366 i nu berörd del. I fråga om motionerna Ju236 och Ju249 har jag samma uppfattning som majoriteten.

39. Lokalt brottsförebyggande arbete (punkt 41)

av Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 41 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 39. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju249 yrkande 26 och avslår motionerna 2002/03:Ju236 yrkande 4 och 2002/03:Ju366 yrkande 2.

Ställningstagande

De ideella organisationerna utför ett viktigt brottsförebyggande arbete på lokal nivå. Det arbete som utförs ideellt, med eller utan statliga bidrag, bör uppmärksammas och stärkas. För att detta arbete långsiktigt skall kunna fortgå krävs ett statligt stöd till dessa organisationer. BRÅ bör vid sin fördelning av ekonomiskt stöd till lokalt brottsförebyggande arbete prioritera projekt som drivs av ideella organisationer.

Regeringen bör ges i uppdrag att vidta åtgärder i enlighet med vad jag nu anfört. Det sagda innebär att jag tillstyrker motion Ju249 i denna del. I fråga om motionerna Ju236 och Ju366 delar jag majoritetens uppfattning.

40. Boendesegregation m.m. (punkt 42)

av Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 42 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 40. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2002/03:Ju249 yrkandena 18 och 23.

Ställningstagande

Det finns i dag segregerade områden i Sverige med stor arbetslöshet och omfattande sociala problem, vilket ofta leder till ett ökat utanförskap och i förlängningen till en ökad kriminalitet. Särskilt i storstadsområdena finns en omfattande boendesegregation. Naturliga kontakter och personliga relationer med andra grupper går ofta förlorade i segregerade stadsdelar. Om invandrare och infödda svenskar bor och arbetar tillsammans skapas däremot personliga relationer som ger kunskap om och förståelse för varandra. Bostadspolitikerna är därför en central del i skapandet av ett integrerat samhälle. Åtgärder för att motverka segregationen har även brottsförebyggande betydelse.

Inom ramen för bostadspolitikerna kan brottsförebyggande åtgärder vidtas också på ett annat plan. Många människor upplever i dag en rädsla för inbrott, överfall, våldtäkt och andra kriminella handlingar i den egna hemmiljön. Det går emellertid att skapa en ökad trygghet i bostadsområden om man planerar och skapar kreativa, varma och välkomnande miljöer. Det är viktigt att de boende själva får möjlighet att föreslå förändringar och medverka i genomförandet. Brottsförebyggande aspekter bör således alltid finnas med i planeringen av bostadsområden och i övrig samhällsplanering.

Regeringen bör ges i uppdrag att utreda bostadspolitikens betydelse och återkomma till riksdagen med förslag på de lagändringar och övriga åtgärder som kan behövas. Det sagda innebär att jag tillstyrker motion Ju249 i berörda delar.

41. Forskning om ekonomisk brottslighet (punkt 43)

av Ragnwi Marcelind (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 41. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju362 yrkande 2.

Ställningstagande

Det är i dag svårt att beskriva den faktiska ekonomiska brottsligheten enbart med hjälp av brottsstatistik. Det saknas tillräckligt med kunskap om ekobrottslighetens karaktär och omfattning. Vidare är det ovisst om den faktiska brottsligheten ökar.

Enligt min mening är det därför viktigt att den svenska forskningen om ekonomisk brottslighet utvecklas och att den forskning som bedrivs är relevant för det praktiska arbetet med ekobrottsbekämpning. Denna forskning bör utgå från en modern definition av vad som avses med ekonomisk brottslighet.

Det bör ankomma på regeringen att beakta det anförda vid utformningen av regeringens nya strategi mot ekobrott. Jag ställer mig alltså bakom motion Ju362 i denna del.

42. Lokal brottsstatistik (punkt 44)

av Ragnwi Marcelind (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 44 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservation 42. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju366 yrkande 3.

Ställningstagande

BRÅ:s projekt att tillsammans med polismyndigheten i ett län utveckla rutiner för hur statistiken över anmälda brott kan produceras och presenteras löpande på en lägre nivå än vad som görs i dag är enligt min uppfattning lovvärt. Denna satsning måste dock följas upp så att den kunskap som tagits fram inom ramen för projektet tas till vara. Här krävs bl.a. att regeringen inom berörda anslag avsätter särskilda medel för detta ändamål.

Det ankommer på regeringen att beakta vad jag nu anför vid utformningen av regleringsbrevet för polisväsendet och BRÅ.

Detta innebär att jag ställer mig bakom motion Ju366 i nu behandlad del.

*Brottsoffermyndigheten***43. Tillskott till Brottsofferfonden genom avdrag på ersättningen till intagna i kriminalvårdsanstalt (punkt 45)**

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 45 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 43. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Ju280 yrkande 1 och 2002/03:Ju369 yrkande 7.

Ställningstagande

Vi anser att intagna i kriminalvårdsanstalt skall vara med och finansiera Brottsofferfonden, såsom var fallet när fonden inrättades. Eftersom de intagnas ersättning har höjts finns det anledning att åter ta upp frågan om att införa ett 20-procentigt avdrag på de intagnas ersättning. Avdraget skall framgå av de intagnas lönebesked då det finns en betydelsefull pedagogisk poäng i att den dömda regelbundet påminns om att han betalar till Brottsofferfonden. Att införa denna ordning skulle också innebära en naturlig fokusering på brotts-offrens situation. Regeringen bör snarast vidta de åtgärder som krävs för att uppnå den ordning som här förespråkas.

De medel som flyter in från de intagnas ersättning skall i sin helhet tillföras Brottsofferfonden.

Det anförda innebär att vi ställer oss bakom motionerna Ju280 och Ju369 i berörda delar.

44. Handläggning av ärenden om brottsskadeersättning (punkt 46)

av Beatrice Ask (m), Jeppe Johnsson (m) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 44. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju272 samt avslår motion 2002/03:Ju363 yrkande 14.

Ställningstagande

Det är olämpligt att betala ut brottsskadeersättning till personer som genom sin tidigare brottsliga verksamhet förorsakat staten stora kostnader i form av utbetalad brottsskadeersättning och som inte reglerat motsvarande skuld till staten. Enligt vår mening bör bestämmelsen i 16 § andra stycket brottsskadelagen (1978:413) om utmättningsförbud för brottsskadeersättning ändras på så sätt att skulder med anledning av utbetald brottsskadeersättning undantas. Det får ankomma på regeringen att föreslå den närmare lydelsen av bestämmelsen.

Detta innebär att vi ställer oss bakom motion Ju272. I fråga om motion Ju363 delar vi majoritetens uppfattning.

45. Handläggning av ärenden om brottsskadeersättning (punkt 46)

av Johan Pehrson (fp), Ragnwi Marcelind (kd), Torkild Strandberg (fp) och Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 45. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju363 yrkande 14 samt avslår motion 2002/03:Ju272.

Ställningstagande

Målet för politiken på brottsofferområdet måste vara att människor som drabbats av brott skall erhålla all den hjälp och det stöd de behöver för att kunna återgå till ett normalt liv. En viktig aspekt är därvid den ekonomiska. Det är principiellt viktigt att förövaren gottgör brottsoffret ekonomiskt för det lidande och den förlust som denne åsamkats. Det är dock inte rimligt att brottsoffret skall löpa risk att på nytt skymfas av brottslingen genom utebliven betalning. Inte heller bör brottsoffret behöva vänta så lång tid på att få ut brottsskadeersättning som ofta är fallet. Vi anser att regeringen bör ges i uppdrag att tillsätta en utredning med uppdrag att se över möjligheten att staten, vid skadestånd på grund av brott, förskotterar skadeståndet till brottsoffret. Det förhållandet att det inom EU pågår ansträngningar att få till stånd gemensamma minimibestämmelser rörande statlig ersättning till brottsoffer utgör inte skäl att avvakta med frågan.

Det anförda innebär att vi ställer oss bakom motion Ju363 i berörd del. Motion Ju272 bör däremot, på de av majoriteten anförda skälen, avslås av riksdagen.

46. Prioritering av brottsoffer (punkt 47)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c) och Anita Sidén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 47 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 46. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03:Ju322, 2002/03:Ju363 yrkande 15 och 2002/03:Ju369 yrkande 2 samt avslår motion 2002/03:Ju222.

Ställningstagande

De åtgärder som regeringen har vidtagit för att ge brottsoffer bättre stöd är inte tillräckliga. Enligt vår mening krävs det än mer omfattande åtgärder.

Myndigheternas insatser måste präglas av respekt och förståelse för brottsofferets situation.

Det behövs en resursförstärkning till brottsofferjourenas värdefulla verksamheter runt om i landet. Även om t.ex. forskningsprojekt rörande brottsofferfrågor är mycket viktiga får inte en snedfördelning av resurserna från Brottsofferfonden ske till nackdel för verksamheter som har direktkontakt med brottsoffren.

Den verksamhet med stödcentrum för unga brottsoffer som bedrivs bl.a. i Stockholm framstår som mycket bra och är angelägen. Unga personer som blivit utsatta för brott måste bli tagna på allvar och få hjälp från de rättsvårdande myndigheterna, såväl med att bearbeta det som hänt som att orka medverka i polisutredning och rättegång. Härtill kommer att det samarbete mellan socialtjänst och polis som bedrivs i denna typ av stödverksamhet ger polisen större möjligheter att klara upp begångna brott eftersom de unga målsägandena, med detta stöd, i större utsträckning medverkar i polisutredningen och vid rättegången. En utveckling av liknande verksamhet på andra håll i landet bör uppmuntras. Det bör ankomma på regeringen att vidta åtgärder i den föreslagna riktningen.

Det anförda innebär att vi ställer oss bakom motion Ju322 samt motionerna Ju363 och Ju369 i berörda delar. Motion Ju222 däremot bör, på de av majoritetens anförda skälen, avslås av riksdagen.

Rättshjälpkostnader

47. Utvärdering av nya rättshjälpslagen, m.m. (punkt 48)

av Alice Åström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 48 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 47. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju278 yrkandena 5 och 6 och avslår motion 2002/03:Ju391.

Ställningstagande

Möjligheten för en part att låta sig företrädas av en juridiskt kunnig person är av betydelse för hur väl personen kan ta till vara sin rätt. Detta gäller i fråga om såväl brottmål som tvistemål.

Både reglerna om offentlig försvarare i brottmål och möjligheterna att på det allmännas bekostnad erhålla rättshjälp i tvistemål har begränsats genom lagändringar. Här tänker jag på den år 1983 genomförda förändringen av möjligheten att erhålla offentlig försvarare och den nya rättshjälpslagen som trädde i kraft år 1997. Båda dessa förändringar har genomförts i syfte att begränsa statens ekonomiska ansvar.

Med hänsyn till dessa stödformers grundläggande betydelse för parternas möjligheter att ta till vara sin rätt bör nu en grundlig utvärdering av de nämnda förändringarna äga rum. I sammanhanget vill jag särskilt peka på att den utvärdering som gjorts av Domstolsverket av den nya rättshjälpslagen i huvudsak uppehåller sig vid frågan om huruvida de ekonomiska målen med reformen uppnåtts. Enligt min mening måste här ett bredare perspektiv anläggas där den enskildes möjligheter att oberoende av ekonomisk ställning hävda sin rätt ställs i fokus. Som exempel på att den nya rättshjälpslagen kan ha brister i detta avseende vill jag nämna att rättsskyddsförsäkringarna ofta har ett tak för hur mycket som kan betalas ut i biträdesersättning varför ekonomiskt svaga grupper kan tvingas att avstå från sin rätt i en komplicerad tvist.

De utvärderingar av rättshjälpslagen och reglerna om offentlig försvarare som har genomförts har gjorts av Domstolsverket. Jag anser att en ny utvärdering bör ske inom ramen för en parlamentariskt sammansatt kommitté. Den bör också få i uppdrag att göra en översyn av reglerna om tolk vid domstolsförhandling.

Regeringen bör ges i uppdrag att tillsätta en utredning med den inriktning som jag nu förordat. Det anförda innebär att jag ställer mig bakom motion Ju278 i dessa delar. Såvitt gäller motion Ju391 har jag samma uppfattning som majoriteten.

48. Ersättning till målsägandebiträden (punkt 49)

av Johan Pehrson (fp) och Torkild Strandberg (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 48. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju234 yrkande 15.

Ställningstagande

Vi anser att målsägandebiträdena måste ges så goda förutsättningar som möjligt för att ta till vara brottsoffrens intressen. Härom torde det råda en bred enighet. Ett sådant synsätt är svårt att förena med den nyligen beslutade förändringen att målsägandebiträdenas ersättning skall styras av en taxa. Vi förordar alltså att taxan avskaffas. Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder med anledning av det anförda. Vi ställer oss alltså bakom motion Ju234 i denna del.

Särskilda yttranden

1. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (punkt 1)

av Beatrice Ask (m), Jeppe Johnsson (m) och Anita Sidén (m).

Det övergripande målet för rättsväsendet är människors rättssäkerhet och rättstrygghet. Kriminalpolitikens syfte är att minska brottsligheten och öka människors trygghet. För att uppnå det måste rättsväsendet ha resurser för att kunna fullgöra sina uppgifter och tillgodose medborgarnas berättigade krav.

Människors tilltro till att staten förmår upprätthålla lag och ordning har emellertid successivt försvagats i och med att de rättsvårdande myndigheterna inte längre klarar att fullgöra sina uppgifter på ett godtagbart sätt. En bidragande orsak till den negativa utvecklingen är myndigheternas uppdämda behov av personalförstärkning, kompetensutveckling och vidareutbildning.

En ansvarsfull kriminalpolitik måste bygga på att rättsstaten besitter en tillräcklig slagkraft för att klara sina grundläggande uppgifter. För att bryta utvecklingen krävs resurstillskott som möjliggör en intensifierad satsning från rättsväsendets myndigheter. En substantiell resursförstärkning till polisen framstår som mest angelägen. Faktum är att det är nödvändigt för att klara de ambitioner som även regeringen har. Vi föreslog därför att rättsväsendet skulle tillföras 1 983 miljoner kronor mer under den kommande tvåårsperioden än vad riksdagen nu beslutat om. Härav skulle 1 419 miljoner kronor ha kommit polisen till del.

Enligt vår mening är rättsväsendet i stort behov av både personalförstärkning och kvalitetshöjande åtgärder inom de olika myndigheternas verksamhetsområden. Vidare behöver kraven på gott ledarskap, effektivt resursutnyttjande och resultatuppföljning skärpas. Vårt förslag innebär därför en kraftfull satsning på modern teknik, kompetensutveckling och vidareutbildning inom rättsväsendets myndigheter samtidigt som det uppdämda behovet av personalförstärkningar tillgodoses. Vi avvisar förslaget om besparingar på Säkerhetspolisen.

Vårt budgetalternativ bygger på en helhetssyn där medel finns så att rättskedjans alla led kan fungera. Medel behövs för en ökad rekrytering av poliser och av civil personal och för att tillgodose behoven av polisinsatser såväl i storstadslänen som på landsbygden. Detta medför ett ökat resursbehov i senare led av rättskedjan. Vårt förslag innebär vidare att förändringsarbetet inom domstolsväsendet kan fortgå utan vidhängande besparingskrav, och det blir möjligt att öka antalet platser inom kriminalvården samtidigt som innehållet i programverksamheten förbättras och utrymme skapas för kriminalvårdens övertagande av institutionsvården av unga lagöverträdare. Brottsoffermyndigheten får också reella möjligheter att leva upp till de krav på snabbhet i ärendehantering som ställs samt tillse att gärningsmannen får betala den skada han vållat.

Sammantaget föreslog vi i utskottets yttrande till finansutskottet att utgiftsramen för rättsväsendet för nästa budgetår skulle tillföras 946 miljoner kronor mer än vad riksdagen nu beslutat om. Detta hade gett utrymme för de anslagsökningar vi i detta ärende föreslagit i motion Ju370.

2. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (punkt 1)

av Johan Pehrson (fp) och Torkild Strandberg (fp).

Samhället skall skydda medborgarna mot brott och myndighetsövergrepp. För polis, myndigheter och domstolar måste de enskildas rättssäkerhet och allas likhet inför lagen vara en ledstjärna. Få ting är så fundamentala för civilisationen som en fungerande rättsstat. Att staten klarar av den grundläggande uppgiften att trygga medborgarna från att bli utsatta för brott är nödvändigt för samhällets trygghet och öppenhet. Där så inte är möjligt måste samhället ingripa och beivra brottsligheten. En stor andel ouppklarade brott är förödande för rättsstaten på flera sätt. Brottsligheten påverkar många fler än dem som drabbats direkt, t.ex. i form av högre priser, högre försäkringspremier och kostnader för egna säkerhetsarrangemang. Medborgarnas förtroende för de rättsvårdande instanserna minskar. Det kan på sikt leda till att respekten för lagarna undergrävs.

Mot den bakgrunden föreslog vi att rättsväsendet skulle tillföras 938 miljoner kronor mer under den kommande tvåårsperioden än vad riksdagen nu beslutat om.

Vårt förslag möjliggör en förstärkning av polis- och åklagarorganisationerna. Arbetet med att förebygga och förhindra brott får en behövlig förstärkning genom bl.a. en utbyggd närpolisverksamhet med starka brottsförebyggande inslag. Kampen mot ekobrotten förstärks genom att nedläggningen av Ekobrottsmyndigheten inleds och verksamheten förs över till åklagarorganisationen. Detsamma gäller domstolsväsendet där nedläggningen av de små tingsrätterna riskerar domstolsväsendets lokala förankring. Brottsoffermyndighetens skadelindrande insatser kan prioriteras, och rättshjälpen förstärkas; rättvisan får inte bli ett privilegium för dem med ekonomiska resurser. Samhället har ett ansvar att se till att alla medborgare har möjlighet att söka sin rätt. Vi avsätter därför medel för att återställa rättshjälpen till den nivå som gällde före år 1997.

Sammantaget föreslog vi i utskottets yttrande till finansutskottet att utgiftsramen för rättsväsendet för nästa budgetår skulle tillföras 498 miljoner kronor mer än vad riksdagen nu beslutat om. Detta hade gett utrymme för de anslagsökningar vi i detta ärende föreslagit i motionerna Ju364 och Fi232.

3. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (punkt 1)

av Ragnwi Marcelind (kd).

En fungerande rättsordning är oundgänglig för ett gott samhälle. Rättsväsendet måste utvecklas så att det kan möta morgondagens behov och påfrestningar och garantera medborgarna rättstrygghet i ett internationaliserat samhälle. I

ett gott samhälle överförs de demokratiska värdena och värderingarna från generation till generation. Utan dessa kommer relationerna mellan människor inte att fungera i vardagslivet. Tilliten och förtroendet måste utgå från att respekten för varje människas unika värde är införlivad hos varje medmänniska. Rättsstatens uppgift är att ge en ram för dessa värden. Den skall syfta till att skapa en samlevnad med trygghet och respekt mellan människor och bidrar därmed också till att upprätthålla samhällets grundvärden.

Nedskärningarna inom rättsväsendet har nu gått så långt att frågan är berättigad om rättsväsendet förmår fylla sin uppgift. Enligt min mening måste rättsväsendet ha så stora resurser till sitt förfogande att det är möjligt att garantera medborgarna säkerhet och trygghet. Mot den bakgrunden föreslog jag att rättsväsendet skulle tillföras 1 350 miljoner kronor mer under den kommande tvåårsperioden än vad riksdagen nu beslutat om.

Mitt förslag innebär en nödvändig satsning på fler poliser. Genom att satsa på civilanställd personal inom polisen frigörs också de polisresurser som behövs för att inte bara bekämpa den allvarligaste brottsligheten. Polisen får också möjlighet att ta itu med vardagsbrottsligheten, och närpolisverksamheten kan utvecklas. Också åklagarväsendet får ett tillskott på 74 åklagare som gör det möjligt att satsa på specialåklagare för ekobrott, miljöbrott och mängdbrott samtidigt som det internationella samarbetet kan öka. Ett rätts-samhälle kräver fungerande domstolar. Medborgarperspektivet med tyngdpunkt på tillgänglighet och lokal förankring är viktiga aspekter, även om en organisation som tillgodoser dessa krav kostar något mer. I mitt förslag ryms sådana kostnader. Detsamma gäller kriminalvården, där jag avsätter medel för bl.a. en satsning på personalutbildning, förbättring av programverksamheten och skärpt narkotikakontroll. Slutligen får Brottsoffermyndigheten en förstärkning som gör det möjligt för myndigheten att leva upp till målen för verksamheten, och en kraftfull satsning kan göras på det brottsförebyggande arbetet där det centrala inslaget är en förändrad brottsförebyggande strategi i syfte att systematiskt, långsiktigt och med stor tydlighet arbeta med informationsinsatser för att medvetandegöra föräldrar och andra som har tillsyn över barn om värdeöverföringens betydelse.

Sammantaget föreslog jag i utskottets yttrande till finansutskottet att utgiftsramen för rättsväsendet för nästa budgetår skulle tillföras 700 miljoner kronor mer än vad riksdagen nu beslutat om. Detta hade gett utrymme för de anslagsökningar jag i detta ärende föreslagit i motion Ju346.

4. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (punkt 1)

av Johan Linander (c).

I ett demokratiskt samhälle är det väsentligt att människor känner tilltro till och har förtroende för rättsväsendet. Att skydda medborgarna mot våld och övergrepp och att garantera individens rättssäkerhet är avgörande för tilltron till systemet. En av samhällets hörnstenar, kanske den viktigaste, är således att garantera människor säkerhet och trygghet. Rättssäkerheten är helt enkelt

en väsentlig del av människors livskvalitet. Samhället får aldrig acceptera en utveckling där den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet sätts på spel.

Likhet inför lagen är en regel som med kraft måste hävdas. Det är nödvändigt att människor känner trygghet och att människors rättsmedvetande återspeglas i rättsväsendet.

En av rättsstatens viktigaste uppgifter är att forma gemensamma spelregler och säkra att de efterlevs. Närhet mellan medborgarna och de rättsvårdande myndigheterna är viktig för att tillit skall kunna skapas. En förutsättning är att rättsväsendets myndigheter finns på rimligt avstånd i hela landet.

Förtroendet för rättsväsendet grundas följaktligen på att det fungerar snabbt, har hög kvalitet samt att det finns nära tillgängligt. Därför måste handläggningstiderna och utredningstiderna vara så korta som möjligt. Tiden från brottsanmälan till kriminalvårdspåföljd måste förkortas, och polisutryckningarna måste nå fram inom skälig tid. Det handlar om allas rätt till en trygk tillvaro – det handlar om lika villkor.

Mot den bakgrunden föreslog jag att rättsväsendet skulle tillföras 1 600 miljoner kronor mer under den kommande tvåårsperioden än vad riksdagen beslutat om.

Mitt förslag innebär att det bli möjligt att förstärka polisen både i storstäder och på landsbygden och att genomföra en satsning på närpolisen. Polisen har den centrala rollen i arbetet för att motverka våldstendenser i samhället. Genom mitt och Centerpartiets budgetförslag skapas förutsättningar för att det skall finnas tillgång till polis under dygnets alla timmar i varje kommun och i de stora städerna i varje stadsdel. Med fler närpoliser kan polisens arbete i högre grad utformas efter lokala behov och förutsättningar. Mitt förslag innebär också att polisen kan öka sin civilanställda personal och att ledarskapsutbildningen inom polisen kan förbättras. Den framtida polisförsörjningen garanteras genom att en fjärde polishögskola öppnas.

Mitt förslag innebär vidare en förstärkning av kriminalvården så att den kan verka för att intagna ges förutsättningar att efter verkställigheten leva ett laglydigt liv. Härigenom minskar återfallsbrottsligheten. Utbildning, arbetsutbildning och social färdighetsträning skall erbjudas de intagna i större omfattning än som sker i dag. Behandlings- och rehabiliteringsinstanserna för psykiskt sjuka, sexualförbrytare och drogmissbrukare måste också förbättras. Kriminalvården kommer genom mitt förslag att få fler och mindre enheter och ett utökat antal platser i häkten och anstalter.

Mitt förslag medför också att åklagarorganisationen ytterligare kan utvecklas och stärkas så att lagföringsprocessen kan fungera oklanderligt. Åklagarväsendet får resurser att medverka i polisens kompetens- och verksamhetsutveckling för att säkerställa en effektiv och snabb brottsutredningsverksamhet med högt ställda krav på rättssäkerhet och kvalitet. Brott kommer att betydligt oftare leda till lagföring än vad som är fallet i dag och arbetssituationen för anställda inom åklagarorganisationen att förbättras.

Slutligen får Brottsoffermyndigheten ett nödvändigt tillskott för att kunna öka kunskapen och medvetenheten om brottsoffers situation i vårt samhälle.

Detta leder även till större uppmärksamhet inom rättsväsendet, vilket i sin tur påverkar rättsväsendets prioriteringar och förbättrar möjligheterna att ta hänsyn till brottsoffrets situation i den rättsliga processen.

Sammantaget föreslog jag i utskottets yttrande till finansutskottet att utgiftsramen för rättsväsendet för nästa budgetår skulle tillföras 1 000,5 miljoner kronor mer än vad riksdagen beslutade om. I och med detta var Centerpartiet det parti som föreslog mest resurser till rättsväsendet. Mitt förslag hade gett utrymme för de anslagsökningar jag i detta ärende föreslagit i motion Ju373.

5. Ekobrottsmyndighetens underrättelseverksamhet (punkt 21)

av Ragnwi Marcelind (kd).

Ekobrottsmyndigheten påpekade redan under slutet av år 2000 att myndigheten inte har tillgång till samma verktyg som polisen och skattebrottsmyndigheterna för att bedriva kriminalunderrättelseverksamhet.

Det är beklagligt att frågan legat så länge på regeringens bord utan att något konkret förslag ännu lagts fram för riksdagen. En proposition med förslag som innebär att Ekobrottsmyndigheten får tillgång till samma verktyg som polisen och skattebrottsmyndigheterna måste komma inom en snar framtid. Det är nödvändigt att Ekobrottsmyndigheten ges förutsättningar att bedriva ett effektivt spanings- och underrättelsearbete.

6. Utnämning av högre domare (punkt 29)

av Ragnwi Marcelind (kd).

Det är glädjande att det nu lagts fram ett förslag i syfte att säkerställa bl.a. en bredare rekrytering till de högsta domarbefattningarna. Jag ställer mig i huvudsak bakom förslagen från Kommittén om domstolschefens roll och utnämningen av högre domare. Eftersom förslaget nu bereds i Regeringskansliet har jag valt att inte reservera mig till förmån för de motioner som utskottet behandlar i denna del.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2002/03:1 utgiftsområde 4 Rättsväsendet har regeringen föreslagit att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (2001:25) om försöksverksamhet med videokonferens i allmän förvaltningsdomstol,
2. för budgetåret 2003 anvisar anslagen under utgiftsområde 4 *Rättsväsendet* enligt följande uppställning:

Anslag (tusental kronor)	Anslagstyp	Anslagsbelopp
4:1 Polisorganisationen	(ram)	13 559 801
4:2 Säkerhetspolisen	(ram)	547 409
4:3 Åklagarorganisationen	(ram)	788 314
4:4 Ekobrottsmyndigheten	(ram)	321 640
4:5 Domstolsväsendet m.m.	(ram)	3 667 435
4:6 Kriminalvården	(ram)	4 472 939
4:7 Brottsförebyggande rådet	(ram)	60 993
4:8 Rättsmedicinalverket	(ram)	213 648
4:9 Gentekniknämnden	(ram)	2 929
4:10 Brottsoffermyndigheten	(ram)	19 093
4:11 Ersättning för skador på grund av brott	(ram)	73 978
4:12 Rättshjälpskostnader m.m.	(ram)	827 664
4:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	(ram)	15 291
4:14 Avgifter till vissa internationella samman- slutningar m.m.	(ram)	6 456
4:15 Bidrag till brottsförebyggande arbete	(ram)	7 200
Summa		24 584 790

Motionerna

Motionerna fördelade på anslag

Utgiftsramen och anslagen

2002/03:Fi232 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

11. Riksdagen anvisar för budgetåret 2003 anslagen under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt uppställningen i tabell 9 (i motionen).

2002/03:Ju204 av Sten Tolgfors (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om polisbristen i Sverige.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åldersstrukturen inom polisen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förutsättningarna för polisen att finnas representerad i varje kommun.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om polisbristens effekter på polisers trygghet i ingripandesituationer.

2002/03:Ju214 av Sten Tolgfors (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om antalet poliser i Sverige.

2002/03:Ju215 av Sofia Larsen och Claes Västerteg (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade resurser till polisen.

2002/03:Ju225 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av flera poliser.

2002/03:Ju236 av Bo Lundgren m.fl. (m):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att förbättra polisens förmåga att klara upp brott.

2002/03:Ju258 av Johan Linander m.fl. (c):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av att öka antalet civilanställda i polisorganisationen.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka kriminalvårdens program- och rehabiliteringsverksamhet.

2002/03:Ju303 av Peter Danielsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att renodla polismannens roll för att maximera antalet polistimmar i yttre tjänst.

2002/03:Ju316 av Viviann Gerdin (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade resurser till polisväsendet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av extra resurser för att komma tillrätta med ohälsan inom polisen.

2002/03:Ju329 av Beatrice Ask m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bemanning av basuppgifterna inom polisen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skälen för och insatser för att åstadkomma 20 000 poliser och ytterligare 500 civilanställda i organisationen.

2002/03:Ju340 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fortsatt behov av kompetensutveckling samt utbildning för åklagare och annan personal inom åklagarorganisationen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av en fortsatt nyrekrytering av åklagare och administrativ personal.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förstärka åklagarorganisationen med 20 åklagare för att klara en beredskap för internationella insatser.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förstärka åklagarorganisationen med 38 åklagare i syfte att skapa en arbetsorganisation med åklagarstöd för mängdärenden.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att förstärka åklagarorganisationen med sex åklagare i syfte att skapa en arbetsorganisation med åklagarstöd för ekobrottsärenden.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att förstärka åklagarorganisationen med tio åklagare i syfte att skapa en arbetsorganisation med åklagarstöd för miljöbrottsärenden.

2002/03:Ju346 av Alf Svensson m.fl. (kd):

Riksdagen anvisar med följande ändring i förhållande till regeringens förslag anslagen för år 2003 under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt uppställning:

Anslag (tkr)	Regeringens förslag	Anslagsförändring
4:1 Polisorganisationen	13 559 801	350 000
4:3 Åklagarväsendet	788 314	50 000
4:5 Domstolsväsendet	3 667 435	160 000
4:6 Kriminalvården	4 472 939	87 000
4:10 Brottsoffermyndigheten	19 093	3 000
4:15 Brottsförebyggande arbete	7 200	50 000
Summa för utgiftsområdet	24 584 790	700 000

2002/03:Ju349 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kriminalvården genast måste få resurser för att förbättra arbetsklimatet för de anställda.

2002/03:Ju351 av Mikael Oscarsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av åtgärder så att vardagsbrottsligheten kan bekämpas.

2002/03:Ju353 av Johan Pehrson m.fl. (fp):

8. Riksdagen beslutar om ändring av regeringens förslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt uppställning:

Anslag (tkr)	Regeringens förslag	Fp:s anslagsförändringar
4:6 Kriminalvården	4 472 939	+ 100 000

2002/03:Ju357 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fler civilanställda för att avlasta polisen från administrativt arbete.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förstärka resurserna för att utveckla närpolisarbetet.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta 100 nya polistjänster som är specialinriktade på att bekämpa narkotikabrott.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka utbildningstakten av poliser för att uppnå 19 000 poliser år 2007.

2002/03:Ju363 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att brottsskadeärendena skall handläggas inom tre månader.

2002/03:Ju364 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förstärkning av polisen.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa den särskilda ekobrottsmyndigheten.
19. Riksdagen beslutar att upphäva rättshjälpslagen (1996:1619) så att den allmänna rättshjälpen återställs till vad som gällde före den 1 december 1997.
29. Riksdagen beslutar om ändring av regeringens förslag under utgiftsområde 4. Rättsväsendet enligt uppställning:

Anslag (tkr)	Regeringens förslag	Fp:s anslagsförändringar
4:1 Polisorganisationen	13 559 801	+250 000
4:2 Säkerhetspolisen	547 409	-20 000
4:3 Åklagarorganisationen	788 314	+100 000
4:4 Ekobrottsmyndigheten	321 640	-120 000
4:5 Domstolsväsendet m.m.	3 667 435	+100 000
4:6 Kriminalvården	4 472 939	+100 000
4:7 Brottsförebyggande rådet	60 993	-5 000
4:8 Rättsmedicinalverket	213 648	+10 000
4:10 Brottsoffermyndigheten	19 093	+20 000
4:12 Rättshjälpskostnader m.m.	827 664	+60 000
4:15 Bidrag till brottsförebyggande arbete	7 200	+3 000
Summa utgiftsområdet	24 584 790	+498 000

2002/03:Ju370 av Beatrice Ask m.fl. (m):

1. Riksdagen anvisar i enlighet med vad i motionen anförs till anslag 4:1 Polisorganisationen för budgetåret 2003 14 261 801 000 kr.
2. Riksdagen anvisar i enlighet med vad i motionen anförs till anslag 4:2 Säkerhetspolisen för budgetåret 2003 567 409 000 kr.
3. Riksdagen anvisar i enlighet med vad i motionen anförs till anslag 4:3 Åklagarorganisationen för budgetåret 2003 818 314 000 kr.
4. Riksdagen anvisar i enlighet med vad i motionen anförs till anslag 4:5 Domstolsväsendet för budgetåret 2003 3 748 935 000 kr.
5. Riksdagen anvisar i enlighet med vad i motionen anförs till anslag 4:6 Kriminalvården för budgetåret 2003 4 587 937 000 kr.
6. Riksdagen anvisar i enlighet med vad i motionen anförs till anslag 4:7 BRÅ för budgetåret 2003 55 993 000 kr.

7. Riksdagen anvisar i enlighet med vad i motionen anförs till anslag 4:10 Brottsoffermyndigheten 22 093 000 kr.

2002/03:Ju373 av Johan Linander m.fl. (c):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt följande uppställning:

Anslag (tkr)	Regeringens förslag	Anslagsförändringar
4:1 Polisorganisationen	13 559 801	800 000
4:3 Åklagarorganisationen	788 314	30 000
4:4 Ekobrottsmyndigheten	321 640	-30 000
4:6 Kriminalvården	4 472 939	200 000
4:10 Brottsoffermyndigheten	19 093	500
Summa för utgiftsområdet	24 584 790	1 000 500

2002/03:N392 av Maria Larsson m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stärkt rättsväsende.

2002/03:A315 av Anders G Högmark m.fl. (m):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka antalet poliser.

Polisväsendet

2002/03:Ju201 av Elizabeth Nyström och Ulf Sjösten (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ytterligare en polishögskola.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en ny polishögskola skall lokaliseras till Borås.

2002/03:Ju203 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av en polishögskola i Falun/Borlänge.

2002/03:Ju204 av Sten Tolgfors (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om polisbristen i Örebro län.
6. Riksdagen begär att regeringen utreder förutsättningarna för inrättandet av en fjärde polishögskola i Örebro.

2002/03:Ju209 av Rigmor Stenmark (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att medel för polisväsendet i Uppsala tillförs så att verksamheten kan bedrivas på ett för medborgarna bra sätt.

2002/03:Ju223 av Gunilla Tjernberg (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rekryteringen av poliser till glesbygdsområdena måste säkerställas.

2002/03:Ju238 av Cecilia Magnusson och Anita Sidén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en polishögskola förlagd till västra Sverige.

2002/03:Ju240 av Sonja Fransson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om etablering av en polishögskola i Borås.

2002/03:Ju243 av Cecilia Magnusson och Anita Sidén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsättande av en utredning för att omorganisera det svenska polisväsendet.

2002/03:Ju252 av Birgitta Carlsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en ny polisutbildning bör förläggas till Skövde.

2002/03:Ju258 av Johan Linander m.fl. (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det vid fördelningen av polisresurser även tas hänsyn till glesbygdens förhållanden.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förkortad utryckningstid för polisen på landsbygden.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om närpolisens betydelse mot vardagsbrottsligheten, mot de där förekommande ordningsproblemen samt i synnerhet mot vålds- och narkotikabrott.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att närpolisverksamheten skall bli den naturliga basen för all polisverksamhet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta ytterligare en fjärde polishögskola i närheten av någon befintlig högskola eller universitet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av fler poliser med invandrabakgrund.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bredda kompetensen i antagningsförfarandet till polisutbildningen.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka möjligheter för polisen att göra karriär inom sitt yrke.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fler ledarskapskurser inom polisen för att skapa ett ledarskap som utmärks av öppenhet och delaktighet.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kvalitetssäkra polisens brottsutredningsverksamhet för att slå vakt om rättssäkerheten.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs angående ökade möjligheter för polisen att på lokal nivå disponera över budgetmedel.

2002/03:Ju261 av Cecilia Magnusson och Anita Sidén (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Polismyndigheten i Västra Götaland skall kompenseras för de merkostnader som uppstod i samband med säkerhetsarrangemangen vid regeringens EU-möte i Göteborg i juni 2001.

2002/03:Ju274 av Cecilia Wikström (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den lokala polismyndigheten i respektive län skall få ett ökat inflytande vid antagningen av polisaspiranter till landets polishögskolor.

2002/03:Ju276 av Runar Patriksson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om polisverksamheten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om startandet av en polisutbildning i Karlstad.

2002/03:Ju281 av Beatrice Ask m.fl. (m):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om specialiserade narkotikaenheter.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förstärkningar av polis och tull.

2002/03:Ju304 av Peter Danielsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förlägga den fjärde polishögskolan till Hässleholm.

2002/03:Ju319 av Jörgen Johansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn av organisationen av svensk polis för att trygga den polisiära kompetensen i landets alla bygder.

2002/03:Ju324 av Göran Magnusson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ansvaret för polisrekrytering till alla distrikt i hela landet.

2002/03:Ju329 av Beatrice Ask m.fl. (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad samverkan mellan Rikskriminalpolisen och Säkerhetspolisen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förändra polisutbildningen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten att förbättra vidareutbildningen inom polisen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om karriärplan och chefsutbildning.
6. Riksdagen beslutar om att en kortare utbildning för sökande med specialistkompetens skall utformas inkluderande polismans befogenhet.

2002/03:Ju333 av Inger Lundberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokalisering av en kommande polishögskola till Örebro.

2002/03:Ju337 av Raimo Pärssinen och Per-Olof Svensson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att underlätta rekrytering av poliser till hela landet.

2002/03:Ju345 av Tommy Ternemar m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om polisutbildning på distans.

2002/03:Ju347 av Owe Hellberg (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda placering av en ny polishögskola i Gävleborgs län.

2002/03:Ju350 av Claes Västerteg och Annika Qarlsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta en polishögskola i Borås.

2002/03:Ju364 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av ökad status och karriärmöjligheter samt behovet av specialkompetens inom hela polisväsendet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mindre byråkrati, tydliga mål, ledarskap och ledningsfunktion inom polisen.

2002/03:Ju374 av Agneta Lundberg och Kerstin Kristiansson Karlstedt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om närpolis i glesbygd.

2002/03:Ju383 av Karl Gustav Abramsson och Carin Lundberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av rättvisare fördelning av resurser till polisen.

2002/03:Ju386 av Birgitta Ahlqvist (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om insatser mot rattfylleri.

2002/03:Sf336 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Rikspolisstyrelsen aktivt fortsätter sitt arbete för att öka rekryteringen av personer med utländsk bakgrund och då särskilt kvinnor till utbildning och anställningar inom polisväsendet.

2002/03:So442 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om polisens organisation för insatser mot langning och annan illegal droghantering.

2002/03:T378 av Margareta Andersson och Annika Carlsson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade resurser för polisens alkoholövervakning i trafiken.

2002/03:T379 av Yvonne Ångström (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning av polisaspiranter i körkortsmedicin.

2002/03:T466 av Sven Bergström m.fl. (c):

41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att trafikpolisen, genom att i större grad använda tillgänglig teknik för hastighetsövervakning, kan frigöra ytterligare resurser till andra viktiga uppgifter.

2002/03:N305 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av åtgärder för att öka rättssäkerheten i Stockholmsregionen.

2002/03:N397 av Martin Andreasson m.fl. (fp):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fler poliser i Stockholms län.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge polisen i Stockholms län resurser för att omgående kunna anställa 500 tjänstemän, som kan ta över administrativa uppgifter från polisutbildade tjänstemän.

Åklagarväsendet

2002/03:Ju249 av Johan Linander m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av att korta handläggningstiderna.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett snabbare förfarande i fråga om mängdbrottsärenden.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om gemensamma ärendehanteringssystem för rättsväsendet.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att åklagarna skall överta vissa administrativa uppgifter från domstolarna.
30. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om en kommitté som skall utreda vilka konsekvenser den pågående centraliseringen av åklagarväsendet fått.

2002/03:Ju340 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

6. Riksdagen begär att regeringen utreder och lägger fram förslag i syfte att förändra Ekobrottsmyndighetens ansvarsområde i enlighet med vad i motionen anförs.
8. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av lagstiftningen så att Ekobrottsmyndigheten tillåts skapa ett eget spanings- och underrättelseregister.

Domstolsväsendet

2002/03:K379 av Bo Lundgren m.fl. (m):

16. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om avskaffande av Domstolsverket och inrättandet av en domstyrelse i enlighet med vad som anförs i motionen.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utnämningen av högre domare.

2002/03:Ju202 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ersättningen till nämndemän.

2002/03:Ju209 av Rigmor Stenmark (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Tierps tingsrätts verksamhetsområde utökas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att betydelsen av notariatjänstgöring hos mindre tingsrätter uppmärksammas.

2002/03:Ju224 av Annelie Enochson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kunskapscentrum inrättas för hjälp till barn som utsatts för brott eller försummelse och att dessa centrum har ett samordningsansvar och tillgång till juridisk och psykologisk kompetens.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att behovet av en särskild barndomstol utreds.

2002/03:Ju226 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en lagstiftning om att rättshjälpsbiträde som företräder barn skall ha speciell barnkompetens.

2002/03:Ju229 av Yvonne Ångström (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att behålla Lycksele tingsrätt och behovet av ökade resurser till dess verksamhet.

2002/03:Ju232 av Yvonne Andersson och Sven Brus (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa ett nationellt resurscentrum för brottsbekämpning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett nationellt resurscentrum för brottsbekämpning blir lokaliserat till Linköping–Norrköpingsregionen.

2002/03:Ju235 av Sven Brus och Yvonne Andersson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om villkor och ersättningar för uppdraget som nämndeman.

2002/03:Ju236 av Bo Lundgren m.fl. (m):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett mer självständigt domstolsväsende.

2002/03:Ju246 av Kerstin Lundgren (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kravet på en förnyad och opartisk översyn av Stockholms tingsrätt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte slå samman tingsrätter i Stockholmsregionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kompletterande uppdrag att följa upp och utvärdera beslutade och genomförda sammanläggningar.

2002/03:Ju249 av Johan Linander m.fl. (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om breddad samverkan mellan rättsväsendets myndigheter.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bibehålla en decentraliserad tingsrättsorganisation.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förändringar av domstolsorganisationen skall beslutas av riksdagen.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lägga ned Domstolsverket och decentralisera dess verksamhet.

2002/03:Ju271 av Henrik S Järrel (m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om att de s.k. special- och partssammansatta domstolarna skall upphöra och deras mål och ärenden införlivas i det allmänna domstolsväsendet enligt vad i motionen anförs.

2002/03:Ju275 av Gunilla Tjernberg (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppdra åt Domstolsverket att beakta vad i motionen anförs om Lycksele tingsrätt.

2002/03:Ju297 av Krister Örmfjäder m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbättra situationen för vittnen i domstol.

2002/03:Ju308 av Ingemar Vänerlöv (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Strömstads tingsrätt bör vara kvar som en självständig domstol.

2002/03:Ju309 av Ingemar Vänerlöv (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Vänersborgs och Trollhättans tingsrätter bör vara kvar som självständiga domstolar.

2002/03:Ju313 av Birgitta Carlsson och Lena Ek (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att grundarvodet för nämndemän måste höjas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om större rättvisa vad gäller reseersättning till nämndemän.

2002/03:Ju323 av Birgitta Ahlqvist och Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om beredningsförfarandet vid tillsättning av högre domare.

2002/03:Ju331 av Hans Hoff och Sven-Erik Österberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en samlad strategi för att öka barnens rättssäkerhet i samhället.

2002/03:Ju336 av Sinikka Bohlin (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hyresnämnder.

2002/03:Ju339 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sammanlägga de allmänna domstolarna med förvaltningsdomstolarna.
2. Riksdagen begär att regeringen utreder huvudmannaskapet för domstolarna i syfte att ge riksdagen rätt att fastställa domstolsorganisationen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inga beslut om nedläggning av tingsrätter skall fattas innan utredningen kommit med sitt förslag.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nämndemännens situation.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rätten vid domstol som dömer i mål som rör miljöbrott ges adekvat utbildning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att höja kompetensen hos dem som handlägger ärenden som berör barn som utsatts för sexuella övergrepp.

2002/03:Ju358 av Sofia Larsen (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att varje förändring av domstolsorganisationen bör föregås av ett riksdagsbeslut.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bevara den nuvarande tingsrättsorganisationen i Örebro län.

2002/03:Ju359 av Agneta Lundberg och Kerstin Kristiansson Karlstedt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppmärksamma utbildning av nämndemän.

2002/03:Ju361 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om specialkompetens som krav för de personalgrupper inom polis och domstolar som skall arbeta med förhör av utsatta barn.

2002/03:Ju363 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tingsrättslokalernas väntrum skall vara så utformade att vittne, vittnesstöd och brottsoffer inte behöver sitta i samma väntrum som gärningsman.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vittnesstöd skall finnas vid alla tingsrätter och hovrätter inom en treårsperiod.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utbildningsinsatser vidtas för dem som går in i vittnesstödsverksamheten.

2002/03:Ju364 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökad samordning mellan rättssamhällets olika myndigheter.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om organisation och samordning inom domstolsväsendet.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vittnesbiträden.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsättning av de högsta domartjänsterna efter öppet ansökningsförfarande.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nytt system för nämndemän.
26. Riksdagen begär att regeringen låter utreda åtgärder, arbetsmetoder och kompetens i etniska frågor under polisutredningar och rättsprocesser.

2002/03:Ju369 av *Beatrice Ask m.fl. (m)*:

4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag rörande förbättrade ersättningar för vittnen.

2002/03:Ju392 av *Nikos Papadopoulos och Paavo Vallius (s)*:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om aktiv kvotering av nämndemän m.fl. med invandrarbakgrund.

2002/03:L277 av *Tasso Stafilidis m.fl. (v)*:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kompetensen för bl.a. skola, socialtjänst och rättsväsende i frågan om barnäktenskap och tvångsäktenskap.

2002/03:Sf214 av *Birgitta Carlsson m.fl. (c)*:

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kontinuerlig utbildning av åklagare, domare och nämndemän.

2002/03:Sf336 av *Gudrun Schyman m.fl. (v)*:

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fortsatta ansträngningar för att öka rekryteringen av medarbetare med utländsk bakgrund inom åklagar- och domstolsväsendet.
30. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning i syfte att klarlägga om personer med utländsk bakgrund döms hårdare än andra vid jämförbara brott.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behov av åtgärder inom kriminalvården för att de intagna skall bemötas på ett värdigt sätt.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vidareutbildning och handledning i kulturkompetens skall vara givna inslag i polisens verksamhet.

2002/03:A242 av *Annelie Enochson m.fl. (kd)*:

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att nämndemän av båda könen bör finnas företrädare vid vårdnadstvister.

2002/03:Bo238 av *Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m)*:

13. Riksdagen beslutar att avskaffa hyresnämnden.

Kriminalvården

2002/03:Ju258 av *Johan Linander m.fl. (c)*:

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att samtliga vårdare inom kriminalvården kontinuerligt får vidareutbildning

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att omfattningen av kontrollåtgärder för att minska narkotika och alkohol inom anstalterna måste öka genom bl.a. fler urinprovtagningar och grundliga visitationer samt ökat antal narkotikahundar.

2002/03:Ju264 av Alice Åström m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att det fortsatta arbetet med narkotikaproblematiken inom kriminalvården skall inriktas på ökade behandlingsinsatser.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att situationen när det gäller narkotika på häkten, avgiftningssituationer, personalens kompetens och de intagnas tillgång till sjukvård skall uppmärksammas i enlighet med vad i motionen anförs.

2002/03:Ju286 av Torsten Lindström (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den nya kriminalvårdsanstalt som planeras bör placeras i Västmanlands län.

2002/03:Ju315 av Håkan Juholt m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att skapa drogfria fängelser.

2002/03:Ju327 av Laila Bjurling och Reynoldh Furustrand (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Eskilstuna skall prioriteras vid tilldelning av häktesplatser.

2002/03:Ju343 av Fredrik Olovsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om lokalisering av en eventuell ny kriminalvårdsanläggning i Mälardalen till västra Sörmland.

2002/03:Ju344 av Billy Gustafsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om lokalisering av en ny kriminalvårdsanstalt till Norrköpings kommun.

2002/03:Ju349 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbättra och förlänga utbildningen av de anställda inom kriminalvården.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av att öka rekryteringen av unga medarbetare till kriminalvården.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kriminalvården måste kunna erbjuda utvecklingsmöjligheter så att ambitionen att bli kvar inom yrket ökar.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om väl fungerande motivationsavdelningar med kognitiva program.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa trestegsanstalter med motivations- och behandlingsplatser.
12. Riksdagen begär att regeringen ser över lekmanaarvodet enligt vad i motionen anförs.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om drogfria anstalter.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa generella regler för övervakade besök för dem som dömts till fängelse för narkotikabrott i 2–3 månader.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att drogtestar bör användas i större utsträckning vid misstanke om missbruk.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att omedelbart åtgärda situationen på landets häkten.

2002/03:Ju353 av Johan Pehrson m.fl. (fp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbyggnad av kriminalvårdens kapacitet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om narkotikafria anstalter.

2002/03:Ju357 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utöka antalet arrestantvakter, arrestlokaler och häktesplatser.

2002/03:Ju377 av Göran Lindblad (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om drogfria fängelser.

2002/03:So442 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om narkotikafria fängelser.

2002/03:N308 av Jörgen Johansson (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om etablering av nytt fängelse till Västmanlands län.

*Brottsförebyggande rådet**2002/03:Ju236 av Bo Lundgren m.fl. (m):*

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statens huvudansvar för skyddet av utsatta företag och arbetsplatser.

2002/03:Ju249 av Johan Linander m.fl. (c):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utanförskap och segregation som grund för brottsbekämpning.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att brottsförebyggande aspekter alltid bör tas med i såväl planering av bostadsområden som samhällsplanering i övrigt.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statlig hjälp till de ideella organisationerna i deras arbete med brottsförebyggande arbete.

2002/03:Ju362 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utveckla den svenska forskningen om ekonomisk brottslighet.

2002/03:Ju366 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

2. Riksdagen begär att regeringen låter utreda hur medlen till brottsförebyggande arbete skall fördelas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta till vara den kunskap som finns i form av statistik om brottsstrukturer för att stimulera till ett problemorienterat tänkande.

*Brottsoffermyndigheten**2002/03:Ju222 av Annelie Enochson (kd):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta en tjänst som brottsofferombudsman.

2002/03:Ju272 av Jan-Evert Rådström och Cristina Husmark Pehrsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändringar i brottskadelagen.

2002/03:Ju280 av Beatrice Ask m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillskott till Brottsofferfonden genom avdrag på de intagnas dagersättning.

2002/03:Ju322 av Birgitta Carlsson och Rigmor Stenmark (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett större samhälleligt stöd till brottsoffer.

2002/03:Ju363 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

14. Riksdagen begär av regeringen en utredning angående statens möjlighet att förskottera skadestånd till brottsoffret.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om resurser till brottsoffren i förhållande till forskningsverksamheten.

2002/03:Ju369 av Beatrice Ask m.fl. (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stödcentrum för unga brottsoffer.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en andel av de intagnas ersättning skall gå till Brottsofferfonden.

*Rättshjälpkostnader**2002/03:Ju234 av Johan Pehrson m.fl. (fp):*

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om målsägandebiträdens villkor.

2002/03:Ju278 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

5. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning för att utvärdera effekterna av inskränkningarna i rätten till offentlig försvarare och frånvaron av lagstadgad rätt till tolk i brottmål.
6. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning för att utvärdera 1997 års ändringar i rättshjälpslagen i enlighet med vad som anförs i motionen.

2002/03:Ju391 av Christina Axelsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förtydligande av rättshjälpslagstiftningen så att barn ges lika rätt till rättshjälp.

2002/03:T233 av Barbro Feltzing (mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rättshjälp vid whiplashskador.

Motionerna i nummerföljd

I det följande redovisas de i betänkandet behandlade motionsyrkandena i nummerföljd.

2002/03:Ju201	av Elizabeth Nyström och Ulf Sjösten (m) yrk. 1, 2 polisväsendet
2002/03:Ju202	av Rolf Gunnarsson (m) domstolsväsendet
2002/03:Ju203	av Rolf Gunnarsson (m) polisväsendet
2002/03:Ju204	av Sten Tolgfors (m) yrk. 1, 3–5 utgiftsramen yrk. 2, 6 polisväsendet
2002/03:Ju209	av Rigmor Stenmark (c) yrk. 1 polisväsendet yrk. 2, 3 domstolsväsendet
2002/03:Ju214	av Sten Tolgfors (m) yrk. 1 utgiftsramen
2002/03:Ju215	av Sofia Larsen och Claes Västerteg (c) yrk. 2 utgiftsramen
2002/03:Ju222	av Annelie Enochson (kd) Brottsoffermyndigheten
2002/03:Ju223	av Gunilla Tjernberg (kd) polisväsendet
2002/03:Ju224	av Annelie Enochson (kd) yrk. 1, 2 domstolsväsendet
2002/03:Ju225	av Rolf Gunnarsson (m) utgiftsramen
2002/03:Ju226	av Carina Hägg (s) domstolsväsendet

2002/03:Ju229	av Yvonne Ångström (fp) domstolsväsendet
2002/03:Ju232	av Yvonne Andersson och Sven Brus (kd) yrk. 1, 2 domstolsväsendet
2002/03:Ju234	av Johan Pehrson m.fl. (fp) yrk. 15 rättshjälpkostnader
2002/03:Ju235	av Sven Brus och Yvonne Andersson (kd) yrk. 1 domstolsväsendet
2002/03:Ju236	av Bo Lundgren m.fl. (m) yrk. 5 utgiftsramen yrk. 13 domstolsväsendet yrk. 4 Brottsförebyggande rådet
2002/03:Ju238	av Cecilia Magnusson och Anita Sidén (m) polisväsendet
2002/03:Ju240	av Sonja Fransson m.fl. (s) polisväsendet
2002/03:Ju243	av Cecilia Magnusson och Anita Sidén (m) polisväsendet
2002/03:Ju246	av Kerstin Lundgren (c) yrk. 1–3 domstolsväsendet
2002/03:Ju249	av Johan Linander m.fl. (c) yrk. 2, 31–33 domstolsväsendet yrk. 1, 3, 4, 29, 30 åklagarväsendet yrk. 18, 23, 26 Brottsförebyggande rådet
2002/03:Ju252	av Birgitta Carlsson (c) polisväsendet
2002/03:Ju258	av Johan Linander m.fl. (c) yrk. 12, 17 utgiftsramen yrk. 2–9, 11, 14, 15

	polisväsendet yrk. 19, 24 kriminalvården
2002/03:Ju261	av Cecilia Magnusson och Anita Sidén (m) yrk. 1 polisväsendet
2002/03:Ju264	av Alice Åström m.fl. (v) yrk. 1, 2 kriminalvården
2002/03:Ju271	av Henrik S Järrel (m) domstolsväsendet
2002/03:Ju272	av Jan-Evert Rådström och Cristina Husmark Pehrsson (m) Brottsoffermyndigheten
2002/03:Ju274	av Cecilia Wikström (fp) polisväsendet
2002/03:Ju275	av Gunilla Tjernberg (kd) domstolsväsendet
2002/03:Ju276	av Runar Patriksson (fp) yrk. 1, 2 polisväsendet
2002/03:Ju278	av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrk. 5, 6 rättshjälpkostnader
2002/03:Ju280	av Beatrice Ask m.fl. (m) yrk. 1 Brottsoffermyndigheten
2002/03:Ju281	av Beatrice Ask m.fl. (m) yrk. 12, 13 polisväsendet
2002/03:Ju286	av Torsten Lindström (kd) kriminalvården
2002/03:Ju297	av Krister Örnfjäder m.fl. (s) domstolsväsendet
2002/03:Ju303	av Peter Danielsson (m) utgiftsramen
2002/03:Ju304	av Peter Danielsson (m) polisväsendet
2002/03:Ju308	av Ingemar Vänerlov (kd) domstolsväsendet

2002/03:Ju309	av Ingemar Vänerlöv (kd) domstolsväsendet
2002/03:Ju313	av Birgitta Carlsson och Lena Ek (c) yrk. 1, 2 domstolsväsendet
2002/03:Ju315	av Håkan Juholt m.fl. (s) kriminalvården
2002/03:Ju316	av Viviann Gerdin (c) yrk. 1, 2 utgiftsramen
2002/03:Ju319	av Jörgen Johansson (c) polisväsendet
2002/03:Ju322	av Birgitta Carlsson och Rigmor Stenmark (c) Brottsoffermyndigheten
2002/03:Ju323	av Birgitta Ahlqvist och Carina Hägg (s) domstolsväsendet
2002/03:Ju324	av Göran Magnusson (s) polisväsendet
2002/03:Ju327	av Laila Bjurling och Reynoldh Furustrand (s) kriminalvården
2002/03:Ju329	av Beatrice Ask m.fl. (m) yrk. 1, 7 utgiftsramen yrk. 2–6 polisväsendet
2002/03:Ju331	av Hans Hoff och Sven-Erik Österberg (s) domstolsväsendet
2002/03:Ju333	av Inger Lundberg m.fl. (s) polisväsendet
2002/03:Ju336	av Sinikka Bohlin (s) domstolsväsendet
2002/03:Ju337	av Raimo Pärssinen och Per-Olof Svensson (s) polisväsendet
2002/03:Ju339	av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd) yrk. 1–6 domstolsväsendet

2002/03:Ju340	av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd) yrk. 1–4, 7, 10 utgiftsramen yrk. 6, 8 åklagarväsendet
2002/03:Ju343	av Fredrik Olovsson (s) kriminalvården
2002/03:Ju344	av Billy Gustafsson (s) kriminalvården
2002/03:Ju345	av Tommy Ternemar m.fl. (s) polisväsendet
2002/03:Ju346	av Alf Svensson m.fl. (kd) utgiftsramen
2002/03:Ju347	av Owe Hellberg (v) polisväsendet
2002/03:Ju349	av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd) yrk. 23 utgiftsramen yrk. 7–12, 15–17, 28 kriminalvården
2002/03:Ju350	av Claes Västerteg och Annika Qarlsso (c) polisväsendet
2002/03:Ju351	av Mikael Oscarsson (kd) utgiftsramen
2002/03:Ju353	av Johan Pehrson m.fl. (fp) yrk. 8 utgiftsramen yrk. 3, 4 kriminalvården
2002/03:Ju357	av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd) yrk. 3, 5, 6, 17 utgiftsramen yrk. 4 kriminalvården
2002/03:Ju358	av Sofia Larsen (c) yrk. 1, 2 domstolsväsendet
2002/03:Ju359	av Agneta Lundberg och Kerstin Kristiansson Karlstedt (s) domstolsväsendet

- 2002/03:Ju361 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)
yrk. 4
domstolsväsendet
- 2002/03:Ju362 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)
yrk. 2
Brottsförebyggande rådet
- 2002/03:Ju363 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)
yrk. 16
utgiftsramen
yrk. 19–21
domstolsväsendet
yrk. 14, 15
Brottsoffermyndigheten
- 2002/03:Ju364 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)
yrk. 3, 11, 19, 29
utgiftsramen
yrk. 4, 5
polisväsendet
yrk. 2, 12, 13, 15, 16, 26
domstolsväsendet
- 2002/03:Ju366 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)
yrk. 2, 3
Brottsförebyggande rådet
- 2002/03:Ju369 av Beatrice Ask m.fl. (m)
yrk. 4
domstolsväsendet
yrk. 2, 7
Brottsoffermyndigheten
- 2002/03:Ju370 av Beatrice Ask m.fl. (m)
yrk. 1–7
utgiftsramen
- 2002/03:Ju373 av Johan Linander m.fl. (c)
utgiftsramen
- 2002/03:Ju374 av Agneta Lundberg och Kerstin Kristiansson Karlstedt (s)
polisväsendet
- 2002/03:Ju377 av Göran Lindblad (m)
kriminalvården
- 2002/03:Ju383 av Karl Gustav Abramsson och Carin Lundberg (s)
polisväsendet

2002/03:Ju386	av Birgitta Ahlqvist (s) polisväsendet
2002/03:Ju391	av Christina Axelsson m.fl. (s) rättshjälpkostnader
2002/03:Ju392	av Nikos Papadopoulos och Paavo Vallius (s) domstolsväsendet
2002/03:K379	av Bo Lundgren m.fl. (m) yrk. 16, 17 domstolsväsendet
2002/03:Fi232	av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrk. 11 utgiftsramen
2002/03:L277	av Tasso Stafilidis m.fl. (v) yrk. 2 domstolsväsendet
2002/03:Sf214	av Birgitta Carlsson m.fl. (c) yrk. 10 domstolsväsendet
2002/03:Sf336	av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrk. 32 polisväsendet yrk. 29–31, 33 domstolsväsendet
2002/03:So442	av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) yrk. 5 polisväsendet yrk. 4 kriminalvården
2002/03:T233	av Barbro Feltzing (mp) yrk. 3 rättshjälpkostnader
2002/03:T378	av Margareta Andersson och Annika Carlsson (c) yrk. 1 polisväsendet
2002/03:T379	av Yvonne Ångström (fp) yrk. 4 polisväsendet
2002/03:T466	av Sven Bergström m.fl. (c) yrk. 41 polisväsendet

2002/03:N305	av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m) yrk. 8 polisväsendet
2002/03:N308	av Jörgen Johansson (c) yrk. 2 kriminalvården
2002/03:N392	av Maria Larsson m.fl. (kd) yrk. 5 utgiftsramen
2002/03:N397	av Martin Andreasson m.fl. (fp) yrk. 19, 20 polisväsendet
2002/03:A242	av Annelie Enochson m.fl. (kd) yrk. 31 domstolsväsendet
2002/03:A315	av Anders G Högmark m.fl. (m) yrk. 7 utgiftsramen
2002/03:Bo238	av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m) yrk. 13 domstolsväsendet

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (2001:25) om försöksverksamhet med videokonferens i allmän förvaltningsdomstol

Härigenom föreskrivs att lagen (2001:25) om försöksverksamhet med videokonferens i allmän förvaltningsdomstol, som gäller till och med den 31 mars 2003, skall fortsätta att gälla till och med den 31 december 2004.

BILAGA 3

Sammanställning av förslag till anslag för år 2003 inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Belopp i 1 000-tal kronor

Anslag	Anslags- typ	Regeringens förslag	Ändringar i regeringens förslag			
			(m)	(fp)	(kd)	(c)
4:1 Polisorganisationen	(ram)	13 559 801	+702 000	+250 000	+350 000	+800 000
4:2 Säkerhetspolisen	(ram)	547 409	+20 000	-20 000		
4:3 Åklagarorganisationen	(ram)	788 314	+30 000	+100 000	+50 000	+30 000
4:4 Ekobrottsmyndigheten	(ram)	321 640		-120 000		-30 000
4:5 Domstolsväsendet m.m.	(ram)	3 667 435	+81 500	+100 000	+160 000	
4:6 Kriminalvården	(ram)	4 472 939	+114 998	+100 000	+87 000	+200 000
4:7 Brottsförebyggande rådet	(ram)	60 993	-5 000	-5 000		
4:8 Rättsmedicinalverket	(ram)	213 648		+10 000		
4:9 Gentekniknämnden	(ram)	2 929				
4:10 Brottsoffermyndigheten	(ram)	19 093	+3 000	+20 000	+3 000	+500
4:11 Ersättning för skador på grund av brott	(ram)	73 978				
4:12 Rättshjälpkostnader m.m.	(ram)	827 664		+60 000		
4:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	(ram)	15 291				
4:14 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar m.m.	(ram)	6 456				
4:15 Bidrag till brottsförebyggande arbete	(ram)	7 200		+3 000	+50 000	
Summa		24 584 790	+946 498	+498 000	+700 000	+1 000 500

BILAGA 4Förslag till beslut om anslag inom
utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna och Centerpartiet redovisar sina ställningstaganden i särskilda yttranden som fogats till betänkandet.

Verksamhetsområde Ramanslag (1 000-tal kronor)	Utskottets förslag
4:1 Polisorganisationen	13 559 801
4:2 Säkerhetspolisen	547 409
4:3 Åklagarorganisationen	788 314
4:4 Ekobrottsmyndigheten	321 640
4:5 Domstolsväsendet m.m.	3 667 435
4:6 Kriminalvården	4 472 939
4:7 Brottsförebyggande rådet	60 993
4:8 Rättsmedicinalverket	213 648
4:9 Gentekniknämnden	2 929
4:10 Brottsoffermyndigheten	19 093
4:11 Ersättning för skador på grund av brott	73 978
4:12 Rättshjälpskostnader m.m.	827 664
4:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	15 291
4:14 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar m.m.	6 456
4:15 Bidrag till brottsförebyggande arbete	7 200
Summa	24 584 790

BILAGA 5

Vissa av utskottet avstyrkta motionsyrkanden (punkt 1 i utskottets förslag till riksdagsbeslut)

Motion	Motionärer	Yrkanden
2002/03:Ju204	av Sten Tolgfors (m)	1, 3–5
2002/03:Ju214	av Sten Tolgfors (m)	1
2002/03:Ju215	av Sofia Larsen och Claes Västerteg (c)	2
2002/03:Ju225	av Rolf Gunnarsson (m)	
2002/03:Ju236	av Bo Lundgren m.fl. (m)	5
2002/03:Ju258	av Johan Linander m.fl. (c)	12, 17
2002/03:Ju303	av Peter Danielsson (m)	
2002/03:Ju316	av Vivann Gerdin (c)	1–2
2002/03:Ju329	av Beatrice Ask m.fl. (m)	1, 7
2002/03:Ju340	av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)	1–4, 7, 10
2002/03:Ju346	av Alf Svensson m.fl. (kd)	
2002/03:Ju349	av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)	23
2002/03:Ju351	av Mikael Oscarsson (kd)	
2002/03:Ju353	av Johan Pehrson m.fl. (fp)	8
2002/03:Ju357	av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)	3, 5–6, 17
2002/03:Ju363	av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)	16
2002/03:Ju364	av Lars Leijonborg m.fl. (fp)	3, 11, 19, 29
2002/03:Ju370	av Beatrice Ask m.fl. (m)	1–7
2002/03:Ju373	av Johan Linander m.fl. (c)	
2002/03:Fi232	av Lars Leijonborg m.fl. (fp)	11
2002/03:N392	av Maria Larsson m.fl. (kd)	5
2002/03:A315	av Anders G Högmark m.fl. (m)	7

BILAGA 6

Måluppfyllelse i tingsrätt, hovrätt, länsrätt och kammarrätt

Källa: Domstolsverket

Domstolsslag/ målkategori	Medianålder avgjorda mål (månader)			Total balans ¹		Andel balanserade mål äldre än 6 månader ²			Andel balanserade mål äldre än 12 månader ²		
	Mål 2001	Resultat 2001	Resultat 2000 ³	Mål 2001	Resultat 2001	Mål 2001	Resultat 2001	Resultat 2000 ³	Mål 2001	Resultat 2001	Resultat 2000 ³
Tingsrätter											
- FT-mål	2,0	2,4	2,5	25%	29%	25%	19%	18%	10%	6%	5%
- Övriga tvistemål exkl. familjemål	4,0	4,4	4,6	65%	69%	50%	54%	54%	30%	31%	31%
- Brottmål exkl. notariemål	2,0	2,5	2,3	35%	39%	35%	40%	36%	20%	20%	18%

Hovrätter												
- <i>Tvistemål</i>	5,0	6,7	7,0	70%	64%	55%	56%	54%	25%	25%	25%	
- <i>Brottmål</i>	3,0	3,2	3,3	40%	42%	35%	36%	37%	10%	9%	10%	
Länsrätter												
- <i>Skattemål</i>	6,0	9,1	9,8	85%	74%	55%	62%	63%	35%	29%	33%	
- <i>Socialförsäkringsmål</i>	5,0	5,9	4,8	60%	59%	25%	41%	36%	10%	10%	11%	
Kammarrätter												
- <i>Dispensfrågan i mål där prövningstillstånd krävs</i>	3,0	2,6	2,8	-	-	-	-	-	-	-	-	
- <i>Skattemål</i>	6,0	19,0	16,3	150%	132%	70%	73%	73%	45%	47%	46%	
- <i>Socialförsäkringsmål</i>	4,0	6,6	8,8	75%	58%	50%	42%	44%	25%	14%	15%	

¹ Antal balanserade mål per målkategori vid 2001 års utgång/genomsnittligt antal inkomna mål inom målkategorin under de senaste tre åren.

² Antal balanserade mål inom målkategorin vid 2001 års utgång som är äldre än sex respektive tolv månader/totalt antal balanserade mål inom målkategorin vid 2001 års utgång.

³ Resultatet för 2000 är omräknat efter de beräkningsgrunder som gäller för 2001.